

د تجارتي محاکماتو اصول اصول محاکمات تجارتي

د قضايي روزني کورس کورس آموزش قضايي

منتشر شده توسط: پروژه امور عدلی
وقضايي افغانستان
کابل، افغانستان

خپرندويه: د افغانستان د عدلی او قضايي
چارو پروژه
کابل، افغانستان

د تجارتي محاکماتو اصول اصول محاکمات تجارتي

د قضايي روزني کورس کورس آموزش قضايي

مؤلفين:

شمس الرحمن "شمس"

د عامه امنيت د ديوان مستشار

پخوا د استيناف تجارتي ديوان رئيس

عبدالبعير "فايز"

د تدقيق او مطالعاتو د رياست مسلکي غړی

داکترنجيب الله "جانباز"

د قضايي روزني مشاور

د افغانستان د عدلي او قضايي چارو پروژه

ديزاین:

سيد فرهاد هاشمي

د نشراتو تخنيکي مسوول

د افغانستان د عدلي او قضايي چارو پروژه

ديزاین:

سيد فرهاد هاشمي

مسوول تخنيکي نشرات

پروژه امور عدلي و قضائي افغانستان

ستره محکمه افغانستان استفاده از اين کورس را در برنامه های آموزش قضائي مورد تائيد قرار داده و بدین وسيله به

د افغانستان سترې محکمې نوموړې کورس د قضائي روزنو لپاره منظور کړې او له همدې کبله هغو ادارو ته

سازمان هائی که آموزش قضائی را حمایت میکنند اجازه داده شده است که این نسخه منتشر شده را مجدداً برای برنامه های آموزشی خود منتشر سازند. این کورس همچنان در آدرس های اینترنتی www.supremecourt.gov.af و www.afghanistantranslation.com قابل دسترسی میباشد.

چې په قضائې روزنو بوخت دي ، اجازه ورکول کېږي ترڅو دا خپره شوی نسخه تکثیر کړي او په خپلو قضائې روزنو کې ورڅخه کار واخلي. نوموړي کورس ته په www.supremecourt.gov.af او www.afghanistantranslation.com انټرنټي پته هم لاس رسی کولای شئ.

تاریخ نشر: سپتمبر ۲۰۰۸

پروژه امور عدلی و قضایی افغانستان
کابل، افغانستان

د خپريدو نېټه: سپتمبر ۲۰۰۸

د افغانستان د عدلي او قضايي چارو پروژه
کابل، افغانستان

پروژه امور عدلی وقضائی افغانستان متعلق به USAID در طول سال های 2005-2008 میلادی در پهلوی اینکه به تدریس کورس های سناژ قضائی و تنظیم امور ترینگ های قضائی مساعدت مسکلی بعمل آورده در امر آموزش امور حقوقی وقضائی تا حد امکان سهولت های لازم را فراهم آورده است. یکی از این سهولت ها تنظیم وتالیف کتب درسی وممد درسی می باشد که تا اکنون آثار ذیل تهیه شده است:

- 1- اصول عمومی حقوق جزا
- 2- قانون جزا بخش خاص
- 3- وظیفه قاضی و پژوهش حقوقی
- 4- حقوق اساسی افغانستان وميثاق های بین المللی
- 5- اصول محاکمات تجارتي
- 6- حقوق تجارت
- 7- اصول محاکمات جزائی
- 8- توضیحی بر قانون مدنی (حقوق فامیل) جلد اول

پروژه امور عدلی وقضائی افغانستان نظر مقام عالی ستره محکمه در مورد آثار فوق مطالبه نمود، بالاثر کمیته عالی تعلیمات قضائی در جلسه مؤرخ (1387/8/13) چنین تصویب بعمل آورد:

(در صورتیکه هر کتاب از لحاظ متن ومحتوی توسط سه نفر استاد که یک نفر آن منسوب ستره محکمه ج.ا.ا باشد، ارزیابی ، تدقیق وتائید گردد، در نشر وتوزیع آن به کورس سناژ، کورس های آموزشی داخل خدمت ومحاکم مانع وجود ندارد).
بناسی از مصوبه فوق هر کتاب از جانب یک کمیته سه نفری متخصصین ومحققین که یک نفرشان منسوب ستره محکمه جمهوری اسلامی می باشد، مورد غور، ارزیابی وتدقیق قرار گرفت.

کتاب حاضر که تحت عنوان (اصول محاکمات تجارتي) بوسیله (محترم من الرحمن) تالیف گردیده است در مطابقت با تجویز کمیته های تعلیمات قضائی ستره محکمه توسط کمیته ذیل مورد غور وتدقیق قرار داده شد.

1- دکتر محمد علی رمین

2- محمد علی رمین

3- یوسفیار شهبه زویه

کمیته موضوعات مندرج کتاب را مفید ومستند تشخیص نموده به نشر آن ابراز نظر نمودند. بنابراین تجویز شد تا کتاب نشر گردد وعلاوه از اینکه کورس سناژ قضائی و کورس های داخل خدمت ، تمام قضات در افغانستان، محاکم ، فاکولته های حقوق وشرعیات ، کتابخانه ها ووزارت خانه ها ودیگرسازمانهای ذی علاقه مستفید گردند.

پروژه امور عدلی وقضائی افغانستان بانشر این کتاب در آرزوی نظریات وبیشنهادات سازنده خوانندگان ومقامات مربوطه قرار دارد.

دکتر محمد علی رمین

محمد علی رمین
یوسفیار شهبه زویه

فهرست محتویات

صفحه

محتویات

مقدمه.....	۱
فصل اول : دعوی تجارتي	۲
۱- تعريف دعوی تجارتي.....	۲
۲- موضوع دعوی تجارتي.....	۲
۳- طبيعت دعوی تجارتي.....	۳
۴- دعوی و خصومت تجارتي.....	۳
۵- شروط دعوی تجارتي.....	۴
- قانون اصول محاکمات تجارتي.....	۴
- ويژه گی های قانون اصول محاکمات تجارتي.....	۵
- فرق قانون اصول محاکمات تجارتي با قانون اصول محاکمات مدني.....	۷
فصل دوم : صلاحیت ، صلاحیت بدونوع بوده، صلاحیت موضوعی و صلاحیت حوزه وی	۱۱
۱- صلاحیت موضوعی.....	۱۱
۲- صلاحیت حوزه وی.....	۱۳
- تنازع صلاحیت.....	۲۵
فصل سوم : اسباب رد قضاات محاکم تجارتي	۲۶
۱- اسباب رد.....	۲۶
۲- طلب رد.....	۲۷
۳- ميعاد طلب رد.....	۲۸
۴- اثر تقديم طلب رد.....	۲۸
۵- تحقيق طلب رد وتصميم آن.....	۲۸
۶- محکمه ذیصلاح برای رسیدگی طلب رد.....	۲۹
۷- اعتراض برتصميم صادره به طلب رد.....	۲۹
فصل چهارم : اهلیت طرفین	۳۰
- شرط اول اهلیت.....	۳۰
- شرط دوم اهلیت.....	۳۰
فصل پنجم : صلاحیت وکلای طرفین واصحاب دعوی	۳۲
صلاحیت های وکیل.....	۳۵
صلاحیت مؤکل.....	۳۶
فصل ششم : صلاحیت محکمه وموقعیت اصحاب دعوی	۳۸
- اصلاح.....	۴۰

۴۰	- چگونگی تقدیم طلب اصلاح
۴۲	فصل هفتم : تدابیر احتیاطی و تامينات
۴۲	الف - تدابیر احتیاطی
۴۵	ب - تامينات
۵۵	فصل هشتم : ابلاغ
۵۵	- مطلب اول احکام و شروط ابلاغ
۵۹	- مطلب دوم کیفیت ابلاغ
۶۳	فصل نهم : اقامه دعوی تجارتي در محاکم
۶۳	۱- ثبت و اجراءات دعوی
۶۴	۲- طرفین دعوی
۶۶	۳- آثار دعوی
۶۷	فصل دهم : اعتراضات ابتدایی
۶۷	الف : اعتراضات ابتدایی:
۶۹	ب : اعتراضات مربوط به اصل موضوع
۷۰	فصل یازدهم : دعوی متقابل
۷۱	فصل دوازدهم : رسیدگی به دعوی در محکمه ابتدائیه
۷۳	فصل سیزدهم : وسایل اثبات در دعوی تجارتي
۷۳	- شهادت
۷۹	- اسناد رسمی و غیررسمی
۸۲	- مراسلات برقی
۸۳	- دفاتر تجارتي
۸۳	- اسنادیکه نزد مقامات دولتی موجود باشد
۸۴	- اسناد به لسان اجنبی و یا خارجی
۸۵	- رد اسناد
۸۵	- بررسی مشبوهیت و جعلیت اسناد
۸۷	- ادعای جعلیت در مورد اسناد رسمی و غیر رسمی
۹۳	فصل چهاردهم : اقرار
۹۵	فصل پانزدهم : نیابت قضائی
۹۶	- رسیدگی به دلایل و ختم تحقیقات
۹۷	- اقرار، سند، شهادت
۱۰۰	- معنی بیان اسباب حکم و ضرورت آن
۱۰۰	- تسبیب کافی

- ۱۰۱..... عیوبیکه در اسباب سبب بطلان حکم نگردد
- ۱۰۱..... قصور در اسباب واقعی حکم
- ۱۰۲..... الف : اثبات واقعی ناقص
- ۱۰۳..... ب : اثبات واقعی غیر معین

فصل شانزدهم : تحریر احکام

- ۱۰۵.....
- ۱۰۶..... نص حکم
- ۱۰۶..... مندرجات نص حکم
- ۱۰۶..... خلاف ترتیب در مندرجات حکم
- ۱۰۷..... تاثیر نقصان در مندرجات حکم
- ۱۰۸..... نسخه های حکم
- ۱۰۹..... میعاد صدور حکم
- ۱۱۰..... ابلاغ حکم تجارتي

فصل هفدهم : استیناف طلبی و تمیز طلبی

- ۱۱۱.....
- ۱۱۲..... ۱- حق استیناف خواهی
- ۱۱۲..... ۲- حالات عدم امکان استیناف طلبی
- ۱۱۴..... ۳- مدت استیناف طلبی ، ابلاغ
- ۱۱۵..... ۴- درخواست استیناف خواهی ، محتوی درخواست استیناف خواهی
- ۱۱۶..... ۵- حدود صلاحیت رسیدگی محکمه استیناف
- ۱۱۷..... ۶- ختم رسیدگی محکمه استیناف و ابلاغ
- ۱۱۹..... تمیز طلبی
- ۱۱۹..... ۱- احکام که قابل تمیز طلبی نمی باشد
- ۱۲۰..... ۲- تمیز طلبی در مورد قرار
- ۱۲۰..... ۳- مدت تمیز طلبی
- ۱۲۰..... ۴- شرایط درخواست تمیز طلبی
- ۱۲۱..... ۵- رسیدگی در تمیز
- ۱۲۱..... ۶- صلاحیت محکمه تمیز در مورد نقض قرار و حکم محکمه استیناف

نگاهی به قانون اصول محاکمات تجارتي

مقدمه:

از زمانیکه خداوند انسان را آفرید تا ختم بقای حیات بشر، عدالت یگانه رویای بوده و میباشد که انسان خواستار آن است و بنیاد اساسی شریعت الهی را در زمین تشکیل میدهد و توجه افکار متفکرین را بخود جلب نموده است. عدالت به عنوان یگانه آرزو برای بشریت طور همیشه باقی خواهد ماند و کاروان بشریت را در راه توسعه و پیشرفت رهبری خواهد نمود، و عدالت است که تمدن ها را ساخته و از آن حراست بعمل آورده است. بزرگان و اشراف و اصحاب فکر در هر زمان و مکان در راه برآورده ساختن آن، شهادت و قربانی داده اند، البته تأمین عدالت بعد از فوت وقت آن معقول نخواهد بود زیرا در چنین حالت عدالت به ظلم نزدیکتر می باشد.

بناء به دولت لازم است که عدالت را در جامعه با وضع قوانین موضوعی که هدف و محتویات آن متضمن عدل و برابری باشد، بدوش گیرد و راه رسیدن به آن شیوه و روش قوانین اجرائیوی در پرتو شرع میباشد، که بحیث وسیله قرار دارد و راه اصحاب حقوق در دعاوی حقوقی شان است. عدل که حق مسلم هر شهروند است، نباید به مثابه يك متاع باشد که از دسترس آنها بدور قرار داشته باشد، و قانون اصول محاکمات تجارتي منتشره سال ۱۳۳۴ یکی از مبداء اساسی برای اجرای عدالت به شمار

دسوداگری د محاکماتو د اصولو قانون ته یو نظر

سریزه :

له هغه وخت څخه چي څښتن تعالي انسان پیدا کړ د بشر د ژوند د پایښت تر پاي پوري، عدالت او برابری یوه هیله وه اووي به چي انسان ئي غواړی او په ځمکه کي دالهي شریعت اساسي بنسټ جوړوی او د متفکرو خیالاتو پاملرنه ئي ځانته جلب کړیده، عدالت به دبشریت لپاره د یواځیني هیلي په توگه دتل لپاره پاتی شي او دپراختیا اوپرمختیا په لاره کی به دبشریت کاروان ته لارښودنه وکړي، عدالت دی چي تمدنونه ئي جوړ کړی او دهغو ساتنه ئي کړي ده. لویانو، اشرافو او دفکر خاوندانو په هر ځای او وخت کي دهغه دلاس ته راوړلو په لاره کي ځانونه شهیدان او قرباني ئي ورکړي ده. البته د وخت له لاسه ورکولو څخه وروسته به دعدالت تامین معقول نه وي، ځکه په دغه راز حالت کي عدالت ظلم ته نږدي کیږي.

له دي امله دولت ته لازم دی چي په ټولنه کي عدالت دهغو وضع شویو قوانینو سره سم چي موخه او محتوا ئي عدل او برابری وي، په خپله غاړه واخلي. د اجرائیوي قوانینو لارو چارو ته درسیدو لار، دشرعي په رڼا کي موندل کیږي چي یوه وسیله بلل کیږي اوپه حقوقي دعاو کی د حقوقو د خاوندانو لاره ده. عدل چي د هیواد د هرتبعه څرگند حق دي. نه باید دیو متاع په څیروي چي لاس ورته ونه رسیږي. د ۱۳۴۴ کال خپور شوی د سوداگری د محاکماتو د اصولو قانون د عدالت او برابری دپاره یوه بنسټیزه مبداء شمیرل کیږي، له دی

میرود. لذا باید مورد نصوص آن از لحاظ وقت و تحول و نرمش همراه با صلاحیت نسبت به سایر قوانین متمایز باشد، تا قاضی در پرتو رویت آن حکم درست و صحیح را صادر نماید.

امله باید د نصوصو مورد ئی د وخت او نرموالی په لحاظ د قوانینو د نسبت په صلاحیت سره یو له بله بیل وی، ترڅو چی قاضی د هغو په رڼا کی سم او صحیح حکم صادر کړی.

فصل اول د عوی تجارتي

تعریف دعوی تجارتي موضوع و طبیعت آن:

۱- تعریف دعوی تجارتي:

اصول محاکمات مدنی و اصول محاکمات تجارتي تعریف خاصی را از دعوی ارایه نمی نمایند اما طبق ماده (۵) قانون اصول محاکمات مدنی افغانستان دعوی به شکل عام یگانه وسیله است که قانون آنرا برای صاحب حق در رجوع به قضاء در تثبیت حق او و یا حمایت از آن اعطاء نموده است. بنابراین دعوی تجارتي نیز یگانه وسیله یی است که قانون آنرا برای صاحب حق در رجوع به قضاء در تثبیت حق ناشی از معاملات تجارتي و یا حمایت آن اعطاء نموده است. بنابر این می توان گفت که دعوی تجارتي بر مبنای اختلاف تجارتي دایر می گردد.

۲- موضوع دعوی تجارتي:

فرق موضوع دعوی تجارتي از دعوی مدنی این است که محل اولی عمل تجارتي میباشد در حالیکه محل دومی اعمال مدنی، مانند بیع، شراء، و اجاره میباشد.

لومړی فصل د سوداګرۍ د عواګانې

د سوداګرۍ د دعوي تعريف، موضوع او طبیعت ئي:

۱- د سوداګرۍ د دعوی تعریف:

د مدني محاکماتو اصول او د سوداګرۍ محاکماتو اصول د دعوي کوم ځانګړی تعريف نه لري. خو د افغانستان د مدني محاکماتو د اصولو د قانون د پنځمې مادې له مخې، دعوي په عام ډول یواځیني وسیله ده چې قانون د حق څښتن ته د خپل حق د تثبیت او ملاتړ لپاره قضا ته په رجوع کولو کې ورکړي ده. له دې امله د سوداګرۍ دعوي هم هغه وسیله ده، چې قانون د حق خاوند ته د سوداګرۍ له معاملو څخه د منځ ته راغلي حق په تثبیت او یا ملاتړ کې ورکړي ده. نو ویلي شو چې د سوداګرۍ دعوه، د سوداګرۍ د اختلاف له مخې پیدا کېږي.

۲- د سوداګرۍ د دعوی موضوع:

له مدني دعوي څخه د سوداګرۍ د دعوی د موضوع توپیر دادی چی لومړي مدني عملونه لکه بیع، شراء او اجاره دی خو دویم د سوداګرۍ عمل دي.

دغه راز د سوداگري د دعوی موضوع په خپل ذات کي د مدني دعوی له موضوع څخه، د غرض او هدف پر بنسټ هم توپير لري. کله تري موخه (هدف) د تړون د عقدونو او مقاولو په اجرا سره د مدعي عليه الزام وي او کله تري له يو عمل څخه ډډه کول او يا له حقوقو څخه د يو حق تثبيت او يا د دين او ابرا او يا د مديون د مفلس کيدو اثباتول وي.

همچنان موضوع دعوی تجارتي در ذات خود به اساس غرض و هدف نیز از موضوع دعوی مدنی فرق دارد. گاهی منظور از آن الزام مدعی علیه به اجرای عقد ها و مقاوله ها و قرار داد بوده و گاهی امتناع از انجام يك عمل و يا تثبيت حق از حقوق و يا اثبات دين و يا ابراء از دين و يا افلاس مديون میباشد.

۳- د سوداگري د دعوي طبيعت :

۳- طبيعت دعوی تجارتي:

د سوداگري دعوی د سوداگري له حق څخه توپير لری او بنسټ يي دادی چی له دعوي څخه د سوداگري حق، په خپل سبب کی توپير لري. ځکه د حق سبب د حق منځ ته راوړونکي پيښه ده، که په هغه اساس چي تړون وي يا د قانون نص او يا ځانگړي (منفرده) ادهه، په داسي حال کي چي د سوداگري د دعوي سبب پر حق باندي تيري، يا دهغه قانونی مبنا وی چی شرطونه او نخبسي يي دهغو قانوني احکامو تابع وي چي د حق د پيدا کيدو په وخت کي نافذ وي. حال داچي د دعوي شرايط او آثار دهغه قانون تابع وي چی د دعوي دوراندي کولو په وخت کي نافذ دي.

د دعوی تجارتي از حق تجارتي فرق دارد و اساس آن این است که حق تجارتي از دعوی در سبب خویش فرق دارد، زیرا سبب حق، واقعه ایجاد کننده حق میباشد چه بر اساس قرار داد باشد و یا نص قانون و یا اراده منفرده، در حالیکه سبب دعوی تجارتي عبارت از تجاوز برحق و یا مبنای قانونی آن بوده، شروط و آثار آن تابع احکام قانونی میباشد که در وقت پیدایش حق نافذ است، در حالیکه شرايط و آثار دعوی تابع قانونی میباشد که در وقت اقامه دعوی نافذ است.

۴- دعوي او د سوداگري د بنمني :

۴- دعوی و خصومت تجارتي:

لکه څرنگه چي بيان شول د سوداگري دعوی هغه يواځيني وسيله ده چي قانون د حق د څښتن لپاره د حق د تثبيت او يا ملاتړ په منظور د سوداگري په معاملو کي قضا ته د ورتگ په باب ورکړي ده. خو د سوداگري د بنمني دهغو اجراتو مجموعه ده چي د سوداگري په دعوي کي د قضائي مطالبې له پيل څخه، د حکم تر صادريدو پوري تطبيق کيږي.

طوريکه بيان گرديد دعوی تجارتي يگانه وسيله ايست که قانون آنرا در مورد رجوع به قضاء در معامله تجارتي به منظور تثبيت حق و يا حمايت از آن برای صاحب حق اعطاء نموده است، خصومت تجارتي عبارت از مجموعه اجراتی است که در دعوی تجارتي از آغاز مطالبه قضائي تا صدور حکم تطبيق می گردد.

۵- دسوداگری ددعوي شرطونه :

الف: دسوداگری ددعوي شرطونه: د سوداگری ددعوي شرطونه د مصلحت په شرط پوري تړلي دي، خو ددبښمني د پيدا کيدو شرطونه ددعوي د اقامه کوونکي د اهليت، د سوداگر د صفت د منځ ته راتلو او ددعوي د موضوع دسوداگری والی پوری اړه لري.

ب: د د بښمنی له منځه تلو سره د اجري د له منځه تلل مرتب کيږي، بي له دي چي د حق په سوداگریزه دعوه ئي اغیزه کړي وی. مدعي حق لري خپله دعوه په قضاکي د نويو اجرااتو په له سره پیل کولو سره تجدید کړي.

ددې لپاره چي يوه سوداگریزه دعوه پیل شي، د لاندې شرایطو موجودیت ته اړتیا شته :

- ددعوي دواړه لوري باید د حقوقو په لحاظ بشپړه اهليت ولري.

- مدعي عليه حاضر وي.

- مدعي عليه باید څرگندوي.

- مدعي بها باید معلوم، ټاکلي او يا تعیین شوي وي.

- دعوه باید سملاسي ثبوت ونه لري.

- مدعي عليه په مدعي بها باندي ملزم وي .

- له سوداگریزو اختلافونو څخه پيدا شوي وي.

د سوداگری د محاکماتو د اصولو قانون :

د سوداگری د محاکماتو د اصولو قانون دهغو قواعدو له ټولگي څخه عبارت دي چي د

۵- شروط دعوي تجارتي:

الف: شروط دعوي تجارتي: شروط دعوي تجارتي در شرط مصلحت منحصر ميشود. اما شروط انعقاد خصومت متعلق به اهليت اقامه کننده دعوي، فراهم شدن صفت تاجر، و تجارتي بودن موضوع دعوي می باشد.

ب: به زوال خصومت زوال اجرت مرتب ميگردد بدون اینکه آن در دعوي تجارتي حق، تاثيری گذاشته باشد. مدعي حق دارد دعوي خویش را در پیشگاه قضاء با از سر گرفتن اجراات جدید تجدید نماید.

برای اینکه يك دعوي تجارتي اقامه گردد، موجودیت شرایط ذیل حتمی می باشد:

- طرفین دعوي باید دارای اهليت کامل حقوق باشد.

- مدعي عليه حاضر باشد.

- مدعي عليه باید معلوم باشد.

- مدعي بها باید معلوم و معين باشد.

- دعوا باید مستعجل الثبوت نباشد.

- مدعي عليه ملزم به مدعي بها باشد.

- از اختلافات تجارتي نشئت کرده باشد.

قانون اصول محاکمات تجارتي:

قانون اصول محاکمات تجارتي عبارت از مجموعه قواعدی است که به تنظیم

اصول محاکماتی می پردازد، که صرف صلاحیت رسیدگی منازعات تجارتي را دارد. قانون اصول محاکمات تجارتي کدام معنی خاص نداشته اما بصورت عموم دعوی تجارتي، رسیدگی به تمام اختلافاتی است که از معاملات تجارتي نشئت نموده، وظیفه محاکم ثلاثه تجارتي بوده و تابع احکام این قانون است که در ماده اول قانون اصول محاکمات تجارتي تصریح گردیده است. در ماده سوم قانون اصول محاکمات تجارتي قواعد مبتنی برای اصول محاکمات تجارتي، اصولنامه تجارت نافذه برج میزان ۱۳۳۶ که دارای ۹۴۵ ماده است، شناخته شده، چنانچه ماده متذکره چنین مشعر است.

«محاکم تجارتي مکلف اند دعوی تجارتي را مطابق اصولنامه تجارت و این قانون رسیدگی نمایند و اینجاست که فایده قانون اصول محاکمات تجارتي در مورد ضمانت هائیکه راجع به حقوق اصحاب دعوی وضع مینماید، ظاهر میگردد. یعنی امریکه باعث اعتماد و اطمینان میگردد تا در میان خویش به معاملات تجارتي روی آورده تا که منجر به شگوفائی حیات اقتصادی گردد و به هر اندازه که این قانون راه های حمایت از حق را آسان سازد، از پیچیدگی اجراءات و زیادت مصارف دور باشد، به همان اندازه منجر به شگوفائی حیات اقتصادی میگردد.

ویژه گی های قانون اصول محاکمات تجارتي:

چنانچه از تعریف آن دانسته میشود این قانون از جمله قواعد تنظیم کننده است،

محاکماتی اصولو د سمون لپاره په کاربړي او یواځي د سوداگریزو لاثجو د اوارئ صلاحیت لري. د سوداگری د محاکماتو د اصولو قانون کومه ځانگړي مانا نه لري خو په عمومي توگه سوداگریزه دعوي، د ټولو هغو اختلافونو اوارول دي چي د سوداگری له معاملو څخه پیدا شوي وي. دا د سوداگری د دري گونو محکمو دنده ده او ددغه قانون د حکمونو تابع ده چي د سوداگری د محاکماتو د اصولو د قانون په لومړۍ ماده کي ورته اشاره شویده. د سوداگری د محاکماتو د اصولو د قانون په دریمه ماده کی د سوداگری د محاکماتو د اصولو په باب قواعد، د ۱۳۳۶ کال د میزان د میاشتی د سوداگری نافذه اصولنامه چی د ۹۴۵ مادی لری پیژندل شوی ده چی یوه ماده ئی داسی څرگندوی.

د سوداگری محکمی مکلفي دي چي د سوداگری دعوي، د سوداگری د اصولنامي له مخي او ددغه قانون له مخي اواره کړي. له همدې امله دهغو ضمانتونو په باب چي د دعوي د خاوندانو د حقوقو په باب د سوداگری د محکمو د اصولو د قانون گټه په کي څرگندبړي ډاډ پیدا کيږي يعني داکار د ډاډ وړ گرځي چي په خپل مینځ کي د سوداگری معاملي وکړي، چي د اقتصادي ژوند د غوریدو لامل وگرځي. په هره اندازه چي دغه قانون له حق څخه دملا تر لاري اساني کړي، د اجراتو د پیچلتیا او دلگښت د زیاتوالي مخه ونیسي، په هماغه اندازه د اقتصادي ژوند د غوریدو لامل کيږي.

د سوداگری د محاکماتو د اصولو د قانون ځانگړني:

لکه څرنگه ئی چي له تعریف څخه څرگندبړي دغه قانون د تنظیمونکو قواعدو څخه گڼل

زیرا توجه قواعد آن به تنظیم امورات محاکم تجارتي و تعیین وظایف آن می باشد. ویژگی های قواعد آنرا میتوان قرار ذیل بیان نمود:

۱- قواعد اصول محاکمات تجارتي شکلی میباشد.

در پهلوی آنچه که این قانون قواعد موضوعی را دربردارد مانند قواعد که شروط انعقاد خصومت و آثار مطالبه قضائی و غیره را مشخص می سازد، قواعد آن در مجموع قواعد شکلی است که افراد را به رعایت مواعد و اجراءات معینه ملزم ساخته و جزا را بر مخالفت آن در بر دارد.

بطور مثال ماده ۱۷ قانون اصول محاکمات تجارتي چنین صراحت دارد:

«طلب رد در يك ورقه یی که در آن اسباب رد به وضاحت و صراحت درج باشد از طرف مدعی و مدعی علیه که طالب رد است با اسناد لازمه به محکمه مربوط علی الاقل ۴۸ ساعت قبل از آغاز اولین جلسه رسیدگی به دعوی تقدیم میشود. این ورقه باید دارای تاریخ بوده و در آن مهر و یا نشان شصت و یا تصدیق هر دو نفر موجود باشد».

۲- قواعد قانون اصول محاکمات تجارتي قوانین آمره است.

قواعد قانون بطور عام به دو نوع منقسم میگردد:

- قواعد آمره که برخلاف آن توافق جواز ندارد.

کیبری، حکم د هغه د قواعدو پاملرنه دسوداگري د محاکمو د چارو سمون او ددندو ټاکلو ته متوجه ده چي د قواعدو ځانگړني يي په لاندې توگه بيانولاي شو :

۱- دسوداگري دمحاکمو داصولو قواعد شکلي بڼه لري.

د دي ترڅنگ چي دغه قانون موضوعي قواعد لري لکه هغه قواعد چي ددبښمني دپيدا کيدو شرطونه، د قضايي مطالبې آثار او نور مشخص کوي، قواعد ئي په ټوليزه توگه شکلي قواعد دي چي خلک ټاکلو اجراءاتو او مواعدو ته ملزم کوي او دمخالفت په صورت کي ورته جزا ټاکي.

د ساري په توگه، دسوداگري د محاکماتو د اصولو دقانون ۱۷ ماده داسي صراحت لري :

«د رد غوښتنه په داسي يوه پاڼه کي چي په هغي کي د رد اسباب په څرگند ډول او صراحت سره ليکل شوي وي، د مدعي او مدعي عليه له خوا چي د رد غوښتنه کوي اړوندي محکمي ته د لارمو سندونو سره لږ تر لږه ۴۸ ساعته ددعوي د څيړني د لومړي غونډي مخکي وړاندي کيږي. دغه پاڼه بايد نيټه ولري او په هغي باندي بايد ددواړو کسانو د گوتې نڅښه يا تصديق موجود وي».

۲- د سوداگري د محاکماتو د اصولو دقانون قواعد آمره قوانین دي.

د قانون قواعد په عامه توگه په دوو ډولو ويشل کيږي :

- آمره قواعد چي برخلاف ئي توافق نه وي.

- بشپړه قواعد چي پر خلاف ئي توافق جواز ولري.

- قواعد مکمله که توافق بر خلاف آن جواز دارد.

د سوداگري د محاکماتو د اصولو قواعد لومړني بڼه لري، په دي دليل چي پر خلاف ئي توافق جواز نه لري ځکه هغه هدف چی دغه قانون يي په مخکي لري عامه مصلحت دی. له همدې امله دغه قواعد په مجموع کي دعام نظم پوري ارتباط نيسي، نو له دي امله ئي پر خلاف توافق جواز نه لري او قاضي ته لږم دي چي د څيړني په وخت کي هغه رعايت کړي.

قواعد اصول محاکمات تجارتي از نوع اول است بدليل اينکه توافق برخلاف آن جواز ندارد، زیرا هدفی را که قانون دنبال مينمايد، مصلحت عامه ميباشد و از همين جا اين قواعد در مجموع ارتباط ميگيرد به نظام عام، بناءً توافق برخلاف آن جواز ندارد و بر قاضی لازم است که حين بررسی آنرا رعايت نمايد.

د مدني محاکماتو د اصولو له قانون سره د سوداگري د محاکماتو د اصولو د قانون توپير:

فرق قانون اصول محاکمات تجارتي با قانون اصول محاکمات مدني:

د سوداگري قانون يوه خپلواکه او ځانگړي څانگه ده، ځانگړي امتيازات او ځانگړني لري چي هغه له مدني قانون څخه جلاکوي او پر هغو اړيکو واکمن يا بر لاسي دی چی سوداگري کړني تنظيموي او په چټکي د تمیز کولو او بانکي زيرمو ته د اړتيا په سبب د مدني معاملاتو په عکس چي استمرار او دوام ته متميز دي لکه د ملکیت د بايع او مشتري اړيکه او يا د موجد او مستاجر ((کرایه اخیستونکي او کرایه ورکوونکي)) اړيکه. دغه راز د سوداگري معاملي د دي تقاضا کوي چي د زیاتو کسانو په منځ کي ترسره شي. هغه سوداگر چي مالونه له بهر څخه واردوي د دغو مالونو د بڼي، جنسیت او کیفیت په باب له صادر وونکي سوداگري استازي سره د شوي مقالې او شرطنامې په باب موافقه وکړي، لکه څرننگه چي دوچي، سمندر او هوایي چلند د ليرېدونکي او بانکي څانگو سره چي د مالونو د ورکړي بیه په خپله غاړه اخلي تړون لاسليک کوي. همدارنگه په ټاکلي موده کي د مالونو ليرېدول مشخص کوي. او د انتقال په

قانون تجارت يك بخش مستقل و خاص بوده دارای ویژه گی ها و امتيازات مخصوص ميباشد که آنرا از قانون مدني جدا ساخته و حاکم بر روابطی است که اعمال تجارتي را تنظيم مينمايد، و به سبب تمايز آن در سرعت و نیاز آن به اسعار بانکی، برعکس معاملات مدني که به استمرار و دوام متميز ميباشد مانند رابطه بايع ملکیت و مشتری و يا رابطه مؤجر و مستاجر «کرایه گیرنده و کرایه دهنده». هم چنان معاملات تجارتي مقتضی آن است که در بين اشخاص زياد صورت گيرد. تاجر يکه اموال را از خارج وارد مينمايند در مورد انواع و جنسیت و کیفیت اموال مذکور طبق مقاوله و شرط نامه منعقد، با نماينده تجارتي صادر کننده توافق نمايد، همان طوري که قرارداد ها را با ناقل بحری و يا بری (خشکه) و يا هوایي و يا بانکی که قیمت پرداخت اموال را بدوش می گيرد عقد می نمايد. هم چنان انتقال اموال را در ميعاد معينه مشخص نموده و در خلال انتقال بیمه نمايد و اين روابط

قانون با يك ديگر تداخل و رابطه دارد. ملاحظه می شود که این امر نیازمند قواعد دقیق است.

به همین اساس قانونگذار لازم دید تا قانون خاص را راجع به اصول محاکمات تجارتي وضع نماید که قواعد آن از قواعد اصول محاکمات مدنی متمایز باشد، و این فرقی است که طبیعت تعاملات تجارتي در ذات خود مقتضی آن است. چنانچه ماده اول و سوم قانون اصول محاکمات تجارتي صراحت دارد که رسیدگی به اختلافات معاملات تجارتي وظیفه محاکم ثلاثه تجارتي بوده و آنها مکلف اند به دعاوی تجارتي طبق اصولنامه تجارتي و قانون اصول محاکمات تجارتي رسیدگی نمایند.

بحث خود را در سه باب طور ذیل تقسیم بندی مینمائیم:

۱- باب تمهیدی: نظام داد خواهی در مسایل تجارتي.

۲- باب اول: کیفیت و اجراءات داد خواهی در پیشگاه محاکم تجارتي.

۳- باب دوم: حکم در دعاوی تجارتي و طرق اعتراض آن.

الف: نظام داد خواهی در مسایل تجارتي:

البته قانون اساسی افغانستان حقوق شهروندان را حین رجوع به قضاء تضمین نموده و اینکه قانون باید راه های مراجعه به قضاء را بیان نماید کافی نبوده، باید قضاء به خصوص در مسایل تجارتي بر اصولی

وخت کي ئي بیمه کوي چي دقانون دغه اړيکي یوله بل سره تداخل او ارتباط لري. لیدل کیږي چی داکار دقیقو او کره قواعدوته اړتیا لري.

په همدې اساس قانون جوړونکي، لازم ولیدل چي دسوداگري د محاکماتو داصولو په باب ځانگړي قانون وضع کړي چي قواعد يي دمدني محاکماتو له اصولو څخه توپير ولري او دا هغه توپير دي چي دسوداگري د تعاملاتو طبیعت ئي په خپل ذات کي غوښتنه کوي لکه څرنګه چي د سوداگري محاکماتو د اصولو دقانون لومړي او دريمه ماده صراحت لري چي د سوداگري د معاملاتو اختلافونو څپرته، د سوداگري د دري ګونو محکمو دنده ده او هغوي مکلفي دي چي دسوداگري د عواگانو ته دسوداگري د اصولنامي او دمحاکماتو د اصولو دقانون سره سم رسیده ګي وکړي.

خپل بحث په دريو بابونوکي په لاندې توګه ویشو:

۱- مقدماتي يا سریز باب: دسوداگري په مسایلو کي دعدالت غوښتني نظام.

۲- لومړي باب: د سوداگري د محاکمو په وړاندي دعدالت غوښتني کیفیت او اجراءات.

۳- دویم باب: دسوداگري په دعاو ګانو کي حکم او د اعتراض لاري چاري ئي.

الف: دسوداگري په مسایلو کي دعدالت غوښتني نظام:

البته دافغانستان اساسي قانون قضا ته دورتګ په وخت کي داتباعو حقوق تضمین کړي دي اوداچي قانون باید قضا ته دورتګ لاري بیان کړي بسنه نه کوي قضا په تیره بیا دسوداگري په مسایلو کي په اصولو ولاړه

استوار باشد که عدالت را تحقق بخشد و رجال قضاء در تحقق عدالت از استعداد کافی برخوردار باشند تا بتوانند آنرا در روشنی قانون بر آورده ساخته و در دعاوی به منظور رسیدگی و حکم در آن شروط لازم را فراهم شود.

اول: مبادی اساسی دعوی در مسایل تجارتي

دوم: رجال قضاء

سوم: نظریه دعوی

مبادی اساسی که نظام داد خواهی در مسایل تجارتي بر آن استوار است.

- مساوات در پیشگاه محکمه: مساوات در پیشگاه قضا از مهمترین مبادی است که نظام قضائی بر آن استوار بوده، متضمن محاکم عادلانه میباشد، چنانچه ماده ۱۴ قانون تشکیلات و صلاحیت محاکم تصریح میدارد رسیدگی و اصدار حکم توسط محاکم بر اساس اصل تساوی طرفین در برابر قانون و محکمه و رعایت عدالت و بی طرفی صورت می گیرد.

الف: هر شهروند و افراد جامعه حق رجوع به قضاء را داشته و این چیزی است که قوانین اساسی جهان منجمله قانون اساسی افغانستان آنرا تضمین نموده است.

ب: عدم تبعیض در میان داد خواهان «طرفین و اصحاب دعوی» و احترام گذاشتن به حق هر فرد جامعه حین رجوع به قضاء جهت تحصیل حقوقش. همان شیوه ای است که

وي، چي برابري تامين كړي او د قضا کارمندان باید عدالت په تحقق موندلو کي له بشپړه وړتیا څخه برخمن وي، چي وکولاي شي هغه د قانون په رڼا کي تامين او په دعوگانو کي درسيده گي او حکم لپاره لازم شرطونه برابر شي.

لومړي: د سوداگري په مسالو کي د دعوي بنسټيز مبادي.

دويم: د قضا کارمندان

دریم: د دعوي نظریه

هغه بنسټيز مبادي چي د سوداگري په مسئلو کي پري د عدالت غوښتني نظام ټينگ وي.

- د محکمی په وړاندي برابري: د قضا په وړاندي برابري هغه مهم ضرورت دي چي قضائي نظام پري استوار دي، د عادلانه محاکم و ضمانت کوي لکه څرنګه چي د محاکمو د تشکیلاتو او صلاحیت د قانون ۱۴ ماده تصریح کوي د محاکمو په واسطه د حکم صدور او رسیدگی د قانون او محکمی په وړاندي د دواړو خواو د برابري د اصل او عدالت اوبی طرفي د په پام کي نیولو پر بنسټ ترسره کيږي

الف: هر تبعه او د ټولني افراد قضا ته د ورتگ حق لري او دا هغه څه دي چي د نړي اساسي قوانينو او له هغي جملې څخه د افغانستان اساسي قانون تضمین کړي دي.

ب: د عدالت غوښتونکو ((دواړو خواو او د دعوي د اصحابو)) تر منځ د توپیر نه کول او قضا ته د ورتگ په وخت کي د ټولني د هر فرد حق ته درناوي هماغه چلند دي چي اسلامي

شريعت اسلام به آن تاكيد نموده، چنانچه خداوند متعال می فرمايند «إنا انزلنا اليك الكتاب بالحق لتحكم بين الناس بما اراك الله» سوره نساء آيه ۱۰۵.

ترجمه: ما اين كتاب را به تو نازل كرديم تا ميان مردم به موجب آنچه كه الله به تو آموخته داوری نمائی.

بناءً در ميان مردم در حين حكم كدام فرق به اعتبار اصل و يا مقام و يا عقیده وجود ندارد و اين همان چیزی است كه رسول اكرم (ص) آنرا انجام داده و عمل نموده است و از وی تمام صحابه كرام پیروی نموده است.

حضرت عمر بن الخطاب (رض) در نامه كه به قاضی خویش ابو موسی اشعری در كوفه فرستاده ميگويد: با مردم در محضر قضاء رفتار و برخورد عادلانه و مساويانه نما تا كه شخص شريف طمع و توقع التفتات تو را نداشته باشد و شخص ضعيف و فقير از عدالت تو مأیوس نگردد.

ازين نامه چنين نتیجه گیری مينمائيم:

۱- ميان مردم در پيشگاه قضاء به اساس، مقام، شخصيت و عقیده و مذهب تبعيض وجود ندارد.

۲- بالایی همه اصحاب دعوی يك نوع اجراءات را تطبيق و برای همه شان عين ضمانت ها را متوفر می سازد.

۳- به نظريه محاكم كدام اختصاصی وجود نداشته و برای هر داد خواه حق داده شده تا در پيشگاه قاضی عادی محاكمه گردد. همچنان در مورد عدم تبعيض ميان افراد

شريعت پري ٲينگار كړي دي. لكه چي خداي (ج) فرمايلي دي: (انا انزلنا اليك الكتاب بالحق لتحكم بين الناس بما اراك الله) دنسا دسوري ۱۰۵ آيت.

ژباړه: موږ دغه كتاب په تانازل كړې، تر څو دخلكو په مينځ كې دهغه څه په موجب چي الله پاك تاته در زده كړي دي قضاوت وكړي.

له دي امله د حكم په وخت كې دخلكو ترمنځ داصل يا مقام اويا دعقيدې د اصل په اعتبار كوم توپيروجود نلري او دا هماغه څه دي چي رسول اكرم (ص) هغه سرته رسولي دي او عمل يې پري كړي دي او له هغه څخه ټولو صحابه كرامو پيروي كړي ده.

حضرت عمر بن الخطاب (رض) په خپل هغه ليك كې چي خپل قاضي ابو موسي اشعري ته ئي كوفي ته استولي و، وايي: د قضا په وړاندي له خلكو سره عادلانه ا و برابر چلند وكړه چي پتمن سړي ستا دپاملرني طمعه او توقع ونكړي او كمزوره اوبي وزلي سړي ستا له عدالت نه نا اميده نشي.

له دغه ليك څخه داسي نتیجه ترلاسه کوو :

۱- دقضا په وړاندي دخلكو ترمنځ دمقام، شخصيت، عقيدې او مذهب پربنسټ توپير نشته.

۲- ددعوي په ټولو اصحابو باندي يوډول اجراءات تطبيق او ټولو ته عين ضمانتونه متوجه كوي.

۳- دمحاكمو په نظر به كوم ځانگړتوب وجود نلري او هر حق غوښتونكي ته حق ورکړشوي چي دقاضي په وړاندي په عادي توگه محاكمه شي. دغه راز دټولني دافرادو

ترمنځ دتوپير دنشتوالي په باب کولاي شو دافغانستان داساسي قانون د ۲۲ مادي يادونه وکړو، دغه ماده داسي بيانوي: دافغانستان اتباع په عمومي توگه بنځي اوناړينه دقانون په وړاندي برابر حقوق او وجيبي لري .

جامعه می توان از ماده ۲۲ قانون اساسی افغانستان یاد آور گردید. ماده مذکور چنان بیان میدارد: هرنوع تبعیض و امتیاز بین اتباع افغانستان ممنوع است. اتباع افغانستان اعم از زن و مرد در برابر قانون دارای حقوق و وجایب مساوی می باشند.

- دقضا وریاتوب :

- مجاني بودن قضاء:

قضا دټولو خلکو لپاره د امکاناتو په نظرکي نه درلودوسره سره له توپير پرته یوتضمين شوي حق دي هغه حق چي ديو عامه خدمت په خاطر دخلکو لپاره اسانتيا برابروي چي دعواکوونکي دهغي په وړاندي دحق الزحمي په ورکولو مکلف نه دي اوکه داسي نه وي نويو بيوزلي شخص به له دغه حق څخه بي برخي شوي و. په دولت لارم دي چي حق الزحمه له خپلي خزاني څخه ورکړي. دغه کار داسلام په شريعت اوپه نويو نظامونوکي استقرار موندلي دي سره له دي دسوداگري دمحاكمو داصولو قانون دلومړي فصل په پنځم باب کي ددعوي داقامي اوداعلاناتو دلگښتونو په باب تصريح راغلي ده خودغه لگښتونه په داسي ډول اغيزمن شوي چي دواړه اعتباره يي په پام کي نيولي دي. لومړي دقضا دورياتوب دمبدا درناوي، دويم دعدالت غوښتني دحق دناوړه گټي اخيستني څخه ډډه کول.

قضاء يك حق تضمين شده بدون تمايز برای همه مردم میباشد قطع نظر از مقام و امکانات ایشان، امریکه آسان نمودن و فراهم ساختن آنرا برای مردم بخاطریکه يك خدمت عامه است حتمی می سازد، که اصحاب دعوی در مقابل آن مکلف به پرداخت حق الزحمه نیستند در غیر آن شخص فقیر ازین حق محروم خواهد شد. و بر دولت لارم است که حق الزحمه را از خزانه خود بپردازد. این مبدا در شریعت اسلام و در نظام های جدید استقرار یافته است. با وجود آن قانون اصول محاکمات تجارتي در فصل اول باب پنجم در مورد مصارف اقامه دعوی و اعلانات تصريح نموده و لکن این مصارف به طوری موثر شده که هر دو اعتبار را در نظر گرفته است. اول احترام مبدا مجاني بودن قضاء، دوم ضرورت خود داری از سوء استفاده از حق داد خواهی.

دويم فصل

واک

واک دوه ډولسه دي موضوعي واک او حوزوي واک:

فصل دوم

صلاحیت

صلاحیت بدو نوع بوده صلاحیت موضوعی و صلاحیت حوزه وی:

۱- موضوعي واک: سوداگريزي قضايایوي دسوداگري داصولنامي دځانگړو قوانينو

۱- صلاحیت موضوعی: قضایای تجارتي به اساس قوانین خاص اصولنامه تجارت و

اصول محاکمات تجارتي حل و فصل ميگردد و تا زمانیکه درین دو نوع قانون خاص، صراحت موجود باشد، بدیگر قوانین موضوعه استناد کرده نمیتوانیم و هکذا مرجع حل و فصل قضایای تجارتي منوط به محاکم اختصاصی بوده که محاکم نواحی و ولسوالی ها صلاحیت حل و فصل قضایای تجارتي را نداشته و ندارند. در تشکیل ریاست های محاکم استیناف ولایات درجه اول و هشت زون به اساس تشکیل جدید قانون تشکیل و صلاحیت، محاکم تجارتي در مرحله ابتدائی و استینافی موجود بوده که قضایای تجارتي را حل و فصل مینمایند و در ولایاتی که دیوان تجارتي در تشکیل جدید وجود ندارد، صلاحیت حل و فصل قضایای تجارتي در مرحله ابتدائی به محاکم شهری ریاست استیناف همان ولایت تفویض گردیده و مرحله استینافی آن بدیوان های تجارتي استیناف های زون مربوط آن احاله شده است.

محاکم نواحی و ولسوالی صلاحیت حل و فصل قضایای تجارتي را نداشته، اگر کدام قضیه تجارتي به محاکم نواحی و ولسوالی ها احاله میگردد، بعد از تشخیص موضوع در صورتیکه صبغه و ماهیت تجارتي داشته باشد، هیئت قضائی در مرحله ابتدائی در مورد، قرار عدم صلاحیت را اصدار نموده و قضیه را غرض فیصله به محکمه ذیصلاح ارجاع میدارند. هکذا اگر کدام موضوع و یا قضیه عادی که دعوی رقبه و ملکیت در آن مطرح باشد. به محاکم تجارتي ارجاع گردد که رسیدگی به آن، مطابق قانون به محاکم عادی و یا مرجع اداری متعلق باشد، محکمه تجارتي قرار عدم صلاحیت رسیدگی قضیه را اتخاذ و قضیه را به محکمه ذیصلاح گسیل میدارد. درین مورد ماده پنجم قانون

اودسوداگری دمحاکماتو داصولو پربنسټ اوارپري اوترهغه وخت چي دځانگري قانون په دغو دوو ډولونو کي صراحت موجود وي، په نورو موضوعه قوانینو باندي استناد نشو کولاي اوهمدارنگه دسوداگري دقضایاو دحل و فصل مرجع په ځانگړو محاکموپوري اړه لري چي دناحیو او ولسوالیو محکمي دسوداگري دقضایاو دحل و فصل واک نلري. د تشکیل او صلاحیت دقانون، دنوي تشکیل له مخي دلومړي درجه ولایتونو او اتو زونونو داستیناف دمحکمو دریاستونو په تشکیل کي، د سوداگري محکمي په لومړني اواستینافي پړاو کي موجودي دي، چي دسوداگري قضایاي حل و فصل کوي اوپه هغو ولایتونو کي چي په نوي تشکیل کي دسوداگري دیوان وجود نلري دسوداگري دقضایاو دحل و فصل واک په لومړي پړاو کي دهمغه ولایت داستیناف دریاست بناري محاکمو ته سپارل کیږي اواستینافي پړاو يي دمربوط زون دایستناونو دسوداگري دیوانونو ته احاله شوي دي.

دناحیو او ولسوالیو محکمي دسوداگري دقضایاو دحل و فصل واک نلري که کومه سوداگري قضیه دناحیو او ولسوالیو محکمو ته احاله کیږي، دموضوع له تشخیص وروسته په هغه صورت کي چي دسوداگري صبغه او ماهیت ولري قضایي هیات په لومړي پړاو کي د بي واکي قرارصادروي او قضیه دپریکړي لپاره واکمني محکمي ته استوي. دغه راز که کومه عادي موضوع یاقضیه چي درقبی او ملکیت دعوه په کي طرحه شوي وي دسوداگري محاکمو ته دي راجع شي چي رسیدگی ورته دقانون له مخي، عادي محکمو او یا اداري مرجع پوري تړلي وي، دسوداگري محکمه دقضیي درسیدگی. دعدم صلاحیت قرارنيسي اوقضیه واکمني محکمي ته استوي. په دي باب دسوداگري دمحاکماتو داصولو دقانون پنځمه

ماده داسي څرگندوي:

اصول محاکمات تجارتي چنين مشعر است:

«که چيرته دعوه يوي سوداگريزي محکمي ته وسپارل شي او اقامه شي چي ددغه قانون داحکامو له مخي يي څيرنه يوي بلي محکمي او يا اداري مرجع پوري اړه ولري. دغه محکمه بايد قرار صدر کړي چي دهغي دڅيرني دنده نلري»

«اگر دعوی به يك محکمه تجارتي محول و يا اقامه شود که رسيدگی به آن مطابق احکام اين قانون به يك محکمه ديگر و يا يك مرجع اداري متعلق باشد محکمه مذکور بايد قرار اتخاذ نمايد که به رسيدگی آن مؤظف نميباشد»

دساري په توگه: که يوڅوک ديو مستاجر په وړاندي د دوکان، اپارتمان يا سراي دکرايي يا تشولو ادعا کوي دهمدي دوکان، اپارتمان يا سراي درقبي ملکيت يي درسمي يا غير رسمي سند پر بنسټ له مدعي څخه په قطعي يا غوڅه بيه اخيستي دي، چي اوس تر دعوي لاندې ملکيت رقبه او امتياز دده پوري اړه لري دغه مدعي له مالک څخه د تخليبي او کرايي غوښتني حق نلري.

بطور مثال: اگر شخص ادعاي کرايه و يا تخليه دکان، اپارتمان و يا سراي خود را عليه مستاجر مينمايد و مستاجر به مقابل ادعاي مؤجر اظهار ميدارد که ملکيت رقبه همين دکان، اپارتمان و يا سراي را به اساس سند رسمي و يا سند غير رسمي از نزد مدعي به بيع قطعي خريداري نموده ام که فعلاً رقبه و امتياز ملکيت تحت دعوی بخودم تعلق داشته، مدعی مذکور حق مطالبه تخليه و کرايه را از من ندارد.

له دی څخه معلومېږي چي اصلاً د رقبی او ملکيت موضوع مطرح ده، تر کوم وخت پوري چي تر ادعا لاندې ملکيت او د ملکيت رقبه تثبيت نشي، د سوداگري محکمي د هغو دگتو او امتيازاتو د حل و فصل واک نلري. تر ټولو لومړی دی موضوع واکمني محکمي ته راجع کړي ترڅو د رقبی او ملکيت موضوع خپل محاکماتي پړاونه ووهي. په هغه صورت کی چي مدعی عليه خپله د شراء دعوی اثبات ته ورسوي، مدعی د کرائی او تخليبي د غوښتني حق ترلاسه کولی شي، که د مدعی بها ملکيت او رقبه په مدعی پوري وتړل شوه، هغه وخت مدعی کولی شي چي د سوداگري له محکمي څخه د امتياز د منافعو او تخليبي د دعوی مطالبه وکړي.

ازين معلوم ميشود که اصلاً موضوع رقبه و ملکيت مطرح بوده تا زمانیکه ملکيت و رقبه ملکيت تحت ادعا، تثبيت نگردد، محاکم تجارتي صلاحيت حل و فصل منافع و امتياز آنرا نداشته نخست از همه موضوع را به محکمه ذیصلاح ارجاع تا موضوع رقبه و ملکيت مراحل محاکماتي خود را طی نمايد. در صورتیکه مدعی عليه دعوی شراء خود را به اثبات برساند، مدعی حق مطالبه کرايه و تخليه را کسب کرده نمیتواند. اگر ملکيت و رقبه مدعی بها به مدعی تعلق گرفت، در آن وقت مدعی میتواند دعوی امتياز و منافع و تخليه را از محکمه تجارتي مطالبه نمايد.

سيمه ييز واک: دمحمکو دسيمه ييزواک هدف دا دي چي دجغرافيايي موقعيت له مخي

صلاحيت حوزه وي: هدف از صلاحيت حوزه وي محاکم آن است که به اساس

موقعیت جغرافیوی، دولت برای محاکم وظیفه سپرده تا مطابق صلاحیت حوزه وی در قضایا رسیدگی نماید. بناءً یکی از ضوابط اساسی توزیع سلطه و قدرت قضائی محاکم شاخص مکانی و جغرافیوی میباشد. که به اساس آن برای هر محکمه سلطه قضائی داده شده است و با همین سلطه محاکم میتوانند به قضایائی که در يك دایره جغرافیوی معین واقع گردد، رسیدگی نمایند.

قانون این کار را به خاطر مصلحت مدعی و مدعی علیه در نظر گرفته تا اصحاب دعوی به محاکم نزدیکتر بوده، امکان دستیابی به عدالت بیشتر متصور باشد و محاکم تابع حوزه قضائی خود بوده به امور و قضایای خارج حوزه قضائی خود صلاحیت رسیدگی را نداشته و ندارند. حوزه قضائی بر محکمه مشخص و معین بوده و در قضایای تجارتي صلاحیت رسیدگی به محاکم تجارتي استیناف ولایت و یا محاکم شهری استیناف تفویض گردیده که صلاحیت رسیدگی قضایای تجارتي حوزه قضائی استیناف ولایت را حایز بوده و هم قضایای تجارتي نواحی و ولسوالی ها در محکمه شهری مرکز استیناف و یا دیوان تجارتي رسیدگی میشود که حوزه قضائی تمام ساحات مرکز و ولسوالی هایا مربوط ریاست استیناف را دربر میگیرد.

قبلاً متذکر شدیم که ارتباط و تعلق منازعات تجارتي به محاکم تجارتي به موجب حکم قانون از جمله نظام عامه شمرده میشود بنابراین محاکم و اصحاب دعوی حق مخالفت به آن را ندارند.

به این معنی اگر فرض کنیم اصحاب دعوی تجارتي به رسیدگی دعوی خویش در پیشگاه

دولت محکمو ته دنده ورکړي چي دسيمه ييز واک له مخي پيښي وڅيړي له دي امله دمحمکو دقضايي برلاسي او قدرت دويش داساسي ضوابطو څخه ئي يوځاي او جغرافيا ده چي دهغو له مخي هري محکمي ته قضايي برلاسي ورکړي شوي ده او محکمي په همدغه واک سره کولاي شي دهغو قضايو چي په يوي ټاکلي جغرافيايي حوزه کي واقع دي څيړنه وکړي .

قانون دغه کار دمدعي اومدعي عليه دمصلحت په خاطر په نظرکي نيولي دي چي د دعوي خاوندان محکمو ته نږدي وي. عدالت ته دلاس بري امکانات زيات وي محکمی دخپلی قضايي حوزي تابع دي، په خپلي قضايي حوزه کي مشخصی او ټاکلي شوي دي او دسوداگري په قضايو کي دولایت داستیناف سوداگري محکمو او یا د استیناف بناري محکمو ته دڅيړني واک سپارل شوي دي چي دولایت داستیناف دقضايي حوزي دسوداگري دقضايو درسیدگي او څيړني واک لري او هم د استیناف د مرکز په بناري محکمه کي او یا د سوداگري په دیوان کي د سوداگري قضايو ته رسیدگي کيږي چي دمرکز او ولسوالیو یا داستیناف دریاست مربوط دټولو سیمو قضايي حوزه بلل کيږي .

مخکي مو یادونه وکړه چي دسوداگري محکمو ته د سوداگري د لاجو ارتباط او تعلق دقانون دحکم له مخي دعامة نظام له جملي څخه شمیرل کيږي له دي امله محکمي اوددعوي خاوندان له هغو سره دمخالفت حق نلري .

په دي معني که فرض کړو چي دسوداگري ددعوي خاوندان دمدني محکمو په وړاندي

محاکم مدنی رضائیت داشته باشند رضائیت آنها چون در مخالفت با نظام عامه قرار دارد غیر معتبر شمرده شده نباید طبق آن عمل گردد. لهذا محاکم مدنی در همچو موارد مکلف به صدور قرار قضائی مبنی بر عدم صلاحیت و محول نمودن قضیه به محکمه ذیربط میباشند؛ بادر نظر داشت مسئله فوق الذکر باید سوالی را به ارتباط صلاحیت حوزه وی مطرح کرد و آن اینکه آیا صلاحیت حوزه وی محاکم از نظام عامه شمرده شده. محاکم مکلف به رسیدگی آن حتی در صورت عدم رضائیت اصحاب دعوی میباشند و یا اینکه از نظام عامه نبوده رضائیت طرفین دعوی در نظر گرفته میشود.

در این مورد ماده ۱۴ قانون اصول محاکمات تجارتي چنین تصریح نموده است:

«اگر یکی از طرفین دعوی بر صلاحیت محکمه ای که به دعوی رسیدگی میکند اعتراض داشته باشد باید اعتراض خود را به همان محکمه قبل از اینکه محکمه مذکور به رسیدگی اصل موضوع آغاز نماید تقدیم کند. در غیر آن چنین محسوب میشود که صلاحیت همان محکمه را قبول نموده است.

ازین ماده چنین معلوم میشود که برای محاکم اجازه رسیدگی دعاوی که صلاحیت رسیدگی آنها از لحاظ حوزه وی ندارند در صورتیکه طرفین دعوی به آن رضائیت و موافقه داشته باشند، داده شده است. لهذا اعتراض معروض علیه در مورد عدم صلاحیت حوزه وی محکمه از نظام عامه شمرده نمیشود، زیرا قانون در وضع قواعد مربوط به صلاحیت حوزه وی مصلحت خاصی را رعایت نموده که عبارت از مصلحت مدعی علیه میباشد. بناءً اگر مدعی علیه

دخیلی دعوی دخیرنی رضایت ولری خرنگه چي رضایت یی دعامه نظام مخالفت دي معتبر نه بلل کیږي اوباید عمل پري ونشي. له دي امله په دغسي مواردو کي مدني محکمي دصلاحیت دنشتوالي له مخي دقضایي قرار په صادریدو مکلفي دي اوقضیه بایداروندي محکمي ته وسپاري. دپورتني مسالي په پام کي درلودلوسره باید دحوزوي واك په ارتباط پوښتنه طرحه کړو او هغه دا چي آیا دمحمکو حوزوي واك عامه نظام شمیرل کیږي؟ محکمي آن ددعوي دخواندانو دنه رضایت په صورت کي دهغو دخیرنی مکلفیت لري؟ اویا دا چي له عامه نظام څخه نه شمیرل کیږي ددعوي ددواړو لوریو رضایت په پام کي نیول کیږي.

په دي باب دسوداگري دمحاكماتو داصولو دقانون ۱۴ مادي څرگنده كړي ده:

«که چیرته ددعوي یو لوري دهغي محکمي په واك، چي ددعوي څیرنه کوي اعتراض ولري باید خپل اعتراض له دي مخکي چي دغه محکمه داصلي موضوع څیرنه پیل کړي خپل اعتراض ورته وړاندي کړي پرته له دي داسي گڼل کیږي چي دهماغي محکمي صلاحیت یی منلي دي.

له دي مادي څخه داسي معلومیږي چي محاکمو ته دهغو دعاوو دخیرنی اجازه چي په حوزوي لحاظ یی دخیرنی واك ونلري، په هغه صورت کي چي ددعوي دواړه خواوي پري رضایت او موافقه ولري ورکړل شوي ده. له دي امله دمحمکي دحوزوي صلاحیت دنشتوالي په وړاندي دمعرض علیه اعتراض، له عامه نظام څخه نه شمیرل کیږي، ځکه قانون دحوزوي واك داروندو قواعدو په وضع کي ځانگړي مصلحت په پام کي نیولي چي هغه دمدعي علیه مصلحت دي له دي امله که مدعي علیه

صلاحیت محکمه را که دعوی در آن تحت دوران باشد قبول نماید بعداً حق اعتراض وی سلب میشود. هم چنان در بعضی کشورها مانند فرانسه، طرفین حق دارند در معاملات تجارتي در عقد خویش تفاهم نمایند، که صلاحیت رسیدگی قضیه به يك محکمه یی که در محل بود و باش مدعی و مدعی علیه واقع باشد، متعلق خواهد بود.

قانون اصول محاکمات تجارتي صلاحیت حوزه وی را در فصل دوم باب اول از مواد ۶ الی ۱۵ تنظیم نموده است.

قاعده عمومی در مورد صلاحیت:

ماده ۶ قانون اصول محاکمات تجارتي تصریح نموده.

«بادر نظر گرفتن احکام سایر مواد این فصل دعاوی تجارتي در محکمه ای دایر میگردد که اقامت گاه قانونی مدعی علیه در حوزه قضائی آن واقع باشد. هرگاه مدعی علیه متعدد و موضوع دعوی واحد و یا موضوع متعدد، ولی به يك دیگر مربوط باشد، دعوی در محکمه ای که اقامتگاه یکی از مدعی علیه در حوزه قضائی آن واقع باشد اقامه میشود.»

طبق نص فوق قانون گذار، در ارتباط به صلاحیت حوزه وی يك قاعده عمومی را وضع نموده که ماده هفتم اصول محاکمات تجارتي در مورد اقامتگاه قانونی چنین بیان میدارد: اقامتگاه قانونی عبارت از محلی است که شخص با اراده خود برای سکونت دائمی خویش اختیار نموده باشد.

این قاعده قانونی اساس و اصل برداشت مدعی علیه را تشکیل میدهد یعنی مدعی

دمحکمي صلاحیت چي دعوي پکي تردوران لائدي وي ومني وروسته يي داعتراض حق سلبيري. دغه راز په ځينو هیوادو لکه فرانسه کي دواړه لوري حق لري دسوداگری دمعاملاتو په باب په خپل تړون کي سره تفاهم وکړي چي دقضیي دڅیرني واک هغي محکمي ته چي دمدعي او مدعي علیه داستوگني په سیمه کي ده وسپاري .

دسوداگری دمحاکماتو داصولو قانون ددویم فصل په لومړي باب کي دشیپرمي مادي څخه ترینځلسمي مادي پوري حوزوي واک تنظیم کړي دي.

دواک په باب عمومی قاعده:

دسوداگری دمحاکماتو داصولو دقانون شپرمي مادي څرگنده کړي :

«د دغه فصل دنورو احکامو په پام کي نیولوسره دسوداگری دعواگاني په هغي محکمه کي دایریری چي په قضایي حوزه کي یي دمدعي علیه قانوني استوگنځي موجود وي. کله که مدعي علیه زیات او ددعوي موضوع یوه وي او یا موضوع گاني زیاتي خو په یوي بلي پوري اړیني وي دعوه په هغي محکمه کي چي دیوتن مدعي علیه استوگنځي ئي په قضایي حوزه کي واقع وي اقامه کیږي.»

د قانون جوړوونکي دپورتني نص له مخي، دحوزوي واک په ارتباط یوه عمومی قاعده وضع شوي چي دقانوني استوگنځي په باب دسوداگری دمحکمو داصولو اوومه ماده داسي څرگندوي: قانوني استوگنځي هغه ځاي ته ویل کیږي چي یوچاپه خپله اراده دخپلي دایمي استوگني لپاره ځانگړي کړي وي.

دغه قانوني قاعده دمدعي علیه دبرداشت بنسټ او اصل جوړوي یعنی مدعي علیه اساساً

عليه اساساً برای الزمه شمرده میشود در مقابل مدعی، ممکن است در دعوی خود حقدار باشد یا خلاف حق، به همین خاطر باید مشقت سفر به محکمه را متقبل گردد. لهذا عدالت ایجاب نمیکند که مدعی علیه مکلف به سفر به محکمه محل اقامت مدعی جهت دفاع از خود گردد. قاعده کلی است که مدعی تابع مدعی علیه میباشد در صورتیکه دعوی در محکمه محل اقامت مدعی علیه که صلاحیت رسیدگی به دعوی را دارد ثبت گردد، همین محکمه طبق صراحت ماده ۹ قانون اصول محاکمات تجارتي صلاحیت دارد تا به دعاوی متقابله که از طرف اصحاب دعوی در اثنای رسیدگی به اصل دعوی که از يك منشه بوده و باهم ارتباط داشته باشد، نیز رسیدگی نماید. ماده نهم چنین تصریح میدارد «محکمه ای که به رسیدگی اصل دعوی مجاز باشد صلاحیت دارد در باره دعوی متقابله نیز اصدار حکم نماید».

دعوی متقابل عبارت از دعوی ای است که در اثنای جریان خصومت و قبل از فیصله در ارتباط به موضوع دعوی اقامه میگردد و عین موضوع را با تغییر و یا زیادت و یا اضافه موضوع و یا سبب و یا اطراف آن به محکمه پیش مینماید. دعوی متقابل با دعوی اصل یکجا تعقیب میگردد.

در صورتیکه دعوی متقابل با دعوی اصل ارتباط نداشته باشد، دعوی جداگانه گفته میشود و ایجاب دعوی مجدد را مینماید.

اقامت گاه شامل دو عنصر بوده: مادی و معنوی:

۱- عنصر مادی: اساس آنرا اقامت بالفعل در يك محل معین که شخص به اراده خود برای سکونت دائمی خود اختیار نموده

برالزمه شمیرل کیرپي په مقابل کي مدعي امکان لري پخپله دعوي کي حقدار اوسي يادحق خلاف، له همدې امله باید محکمي ته دسفر تکلیف باید ومنل شي. عدالت دا نه غواړي چي مدعي عليه دخپلي دفاع په خاطر دمدعي داستوگني دسيمي محکمي ته سفروکړي. کلي قاعده ده چي مدعي دمدعي عليه تابع وي. په هغه صورت کي چي دعوه دمدعي عليه داستوگني دسيمي په محکمه کي چي ددعوي دخپړني واك لري ثبت شي همدغه محکمه دسوداگري دمحاكماتو داصولو دقانون دنهمي مادي دصراحت له مخي واك لري چي هغه متقابله دعوه چي ددعوي ددواړولوريو په خوا داصلي دعوي دخپړني په ترڅ کي چي منشه يي يوه وي اويوتربله ارتباط ولري هم رسيدگي وکړي. نهمه ماده داسي تصريح کوي ((هغه محکمه چي داصلي دعوي دخپړني جواز ولري، واك لري چي دبل لوري ددعوي په باره کي هم حکم صادرکړي. »

متقابله دعوه هغه دعوه ده چي ددبښمنۍ دجريان اوله پريکړي څخه مخکي ددعوي دموضوع په ارتباط اقامه کيږي اوعين موضوع په تغيير او زياتوالي اويا دموضوع په اضافه والي اويا سبب او اطرافو سره يي محکمي ته وړاندي کوي. متقابله دعوه له اصلي دعوي سره يوځاي تعقيبېږي.

په هغه صورت کي چي متقابله دعوه له اصلي دعوي سره اړيکه ونلري، جلا دعوه ورته ويل کيږي اوددويم ځل دعوي ایجاب کوي .

په استوگنځي کي دوه مادي او معنوي عناصر (توکي) موجود دي:

۱- مادي عنصر: چي بنسټ يي په يو ټاکلي ځاي کي بالفعل استوگنه جوړوي چي يو چاپه خپلي ارادي سره دخپلي دايمي استوگني لپاره

اختيار کړي وي.

تشکيل ميدهد.

۲- معنوي عنصر: معنوي عنصر په يوه سيمه کي د دايمي استوگني نيت ته وايي او د حکمی شخص ځاي هغه ځاي دي چي هلته د مرکزي اداري مرکز موقعيت ولري او همدارنگه د حقوقی اشخاصو ځاي په هغو سيمو کي چي نماينده گي ئي پکي وي او يا په هغه سيمه کي چي شرکت په کي موقعيت ولري، اقامه کيدی شي.

۲- عنصر معنوي: عنصر معنوي را نيت سکونت دايمي در محل تشکيل ميدهد و محل شخص حکمی محلی است که مقر اداره مرکزی در آنجا موقعيت دارد. و هکذا محل اشخاص حقوقی در مواضعیکه نمايندگی های آن موقعيت داشته باشد و يا در محلیکه شرکت موقعيت داشته باشد، اقامه شده ميتواند.

د سيمه ئيزي واکمنۍ ځانگړي حالات :

حالات استثنائي صلاحيت حوزه وي:

هغه کسان چي په بهر کي استوگنه کوي او يائي د استوگني ځاي معلوم نه وي :

کسانیکه در خارج اقامت دارند و يا اقامت گاه شان معلوم نيست:

په هغه صورت کي چي مدعي عليه په افغانستان کي وي، کله چي د دواړو غاړو څخه لاجه پيدا شي چي يو لوري ئي په افغانستان کي استوگن وي اوبل لوري له افغانستان څخه بهر وي که افغان وي يا بهرني، په دي باب د سوداگري د محاکماتو د اصولو د قانون ۱۰ ماده څرگندوي چي: (دهغو کسانو په وړاندي چي په افغانستان کي قانوني استوگنځاي نلري په هغي محکمه کي چي دغه راز کسان ئي په حوزه کي استوگن وي دعوه اقامه کيږي او که په افغانستان کي ئي هم د استوگني ځاي معلوم نشي، دعوه په هغي محکمه کي دايرېږي چي د مدعي عليه مالونه يا د هغه تضمينات او يا دللاجي وړ شي دهغي په قضايي حوزه کي موجود وي او که داسي نه وي دکابل د سوداگري په لومړنۍ محکمه کي دهغه پر خلاف دعوه اقامه کيداي شي».

هرگاه منازعه بين طرفيني بروز نمايد که یکی از آنها در افغانستان اقامت گاه داشته باشد و دیگری در خارج افغانستان چه افغان باشد و يا خارجي، درين مورد ماده ۱۰ قانون اصول محاکمات تجارتي تصريح مينمايد که «بر عليه اشخاصیکه در افغانستان داراي اقامت گاه قانونی نيستند در محکمه که اين گونه اشخاص در حوزه قضائي آن سکونت دارند دعوی اقامه ميشود و اگر در افغانستان محل سکونت آنها هم معلوم شده نتواند دعوی در محکمه ای داير ميگردد که اموال مدعي عليه و يا تضمينات آن و يا شی متنازع فيه در حوزه قضائي آن موجود باشد والادر محکمه ابتدائيه تجارتي کابل عليه شان دعوی اقامه شده ميتواند».

د قانون ددغي مادي په باب څو حالاته د توضيح وړ دي.

در مورد اين ماده قانون چند حالت قابل توضيح ميباشد.

لومړي حالت:

په هغه صورت کي چي مدعي عليه په

حالت اول:

در صورتیکه مدعی علیه در افغانستان

سکونت داشته باشد، صلاحیت رسیدگی را محکمه ای دارد که محل سکونت مدعی در حوزه قضائی آن واقع است. مراد از محل سکونت درین جا اقامت گاه غیر دائمی شخص میباشد. فرق بین محل سکونت و اقامت گاه قانونی این است که اقامت گاه قانونی شامل دو عنصر مادی و معنوی میباشد یعنی هم سکونت در مکان مطرح است و هم نیت اقامت دائمی. در حالیکه محل سکونت تنها شامل عنصر مادی میباشد، یعنی اقامت دائمی در موردش وجود ندارد.

حالت دوم:

در صورتیکه مدعی علیه محل سکونت نداشته باشد ولی دارائی و یا تضمینات وی در دایره یکی از محاکم قرار داشته باشد.

چون هدف از اقامه دعوی علیه مدعی علیه، صدور حکم مبنی بر محکومیت وی میباشد تا ملزم به پرداخت پول و یا جنس گردد در هر دو حالت اگر مدعی علیه از پرداخت امتناع ورزد صاحب حق میتواند، حکم را بر دارائی های وی تنفیذ نماید «چون دارائی درین جا مطرح است» لهذا صلاحیت رسیدگی به دعوی به محکمه ئی داده می شود که دارائی های وی در حوزه قضائی آن قرار دارد.

قابل ذکر است که در قانون اصول محاکمات تجارتي در این مورد راجع به دارائی هاییکه منقول است و یا غیر منقول، ذکرى بعمل نیامده ولی واقع الامر ایجاب میکند که دارائی های غیر منقول باشد، زیرا دارائی های غیر منقول ثابت بوده امکان تنفیذ حکم بالایش متصور است. در صورتیکه مدعی علیه از وجود ملکیت و دارائی خود انکار ورزد، اثبات آن بدوش

افغانستان کي استوگنه ولري، د رسیدگي واك هغه محكمه لري چي په قضائي حوزه کي ئي د مدعي د استوگني ځاي وي، دلته داستوگني له ځاي څخه هدف ديو چا غير دائمي استوگنه ده. داستوگني دځاي او دقانوني استوگنځاي ترمنځ توپير په دي کي دي چي په قانوني استوگنځاي کي دوه مادي او معنوي عناصر شامل دي يعني هم په ځاي کي استوگنه مطرح ده او ددائمي استوگني نيت. په داسي حال کي چي داستوگني په ځاي کي يواځي مادي عنصر وجود لري يعني د هغه په مورد کي دائمي استوگنه وجود نلري.

دويم حالت:

په هغه صورت کي چي مدعي عليه د استوگني ځاي ونه لري خو شتمني او تضمينات ئي دکومي محکمي په دایره کي ثبت وي.

څرنگه چي د مدعي عليه په وړاندي ددعوي اقامه دده پرمحکوميت باندي د حکم صادریدل دي چي د پيسو يا جنس په ورکړي ملزم شي. په دواړو حالاتو کي که مدعي عليه له ورکړي څخه ډډه وکړي د حق خاوند کولاي شي چي په شتمنيو ئي حکم نافذ کړي (څرنگه چي دلته شتمني مطرح ده) نو ددعوي د څيړني واك هغي محکمي ته ورکول کيږي چي په قضائي حوزه کي ئي شتمني موجوده وي

د يادوني وړ ده چي په دي باب دسوداگري د محاکماتو د اصولو په قانون کي دهغو شتمنيو په باب چي دليردوني وړ وي او يا غير منقوله بڼه ولري، يادونه نه ده شوي خو په واقعيت کي ددي ايجاب کوي چي شتمني غير منقول وي، ځکه غير منقوله شتمني ثابته وي په هغي باندي د حکم د تنفیذ امکان موجود وي. په هغه صورت کي چي مدعي عليه دخپل ملکيت او شتمني څخه انکار وکړي، اثبات به

بي دمدعي پر غاړه وي.

مدعی خواهد بود.

دریم حالت:

په هغه صورت کي چي مدعي عليه د استوگني ټاکلي یځاي ونلري او یائي په کومه محکمه کي شتمني او تضمینات نه وي خو دلجی وړ شي د کومي محکمي په دایره کي موجود وي، قانون دلجی وړ شي د واکمني محکمي په ټاکنه کي اساس بللي دي.

حالت سوم:

در صورتیکه مدعی علیه محل سکونت معین نداشته و یا در دایره یکی از محاکم دارائی و تضمینات وی وجود نداشته باشد ولی شی مورد منازعه در دایره یکی از محاکم قرار داشته باشد، قانون شی مورد منازعه را اساس در تعیین محکمه ذیصلاح قرار داده است.

په هغه صورت کي چي دلجی وړ شي زیات شمیر او د خو محکمو په قضائي حوزو کي قرار ولري له هغو څخه به هغه محکمه ددعوي د څیړني صلاحیت ولري چي دهغي په دایره کي د دلجی وړ شيانو یوه برخه موجوده وي.

در صورتیکه شی مورد منازعه متعدد و در حوزه قضائي چندین محکمه قرار داشته باشد یکی از محاکم که در دایره آن جزء از اشیای مورد نزاع قرار دارد، صلاحیت رسیدگی بدعوی را خواهد داشت.

څلورم حالت:

د یادو شویو حالاتو دنشتوالي په صورت کي یعنی هغه حالت کي چي په هغه کي د یادو شویو عناصرو هیڅ یو وجود ونلري قانون دکابل دسوداگري لومړني محکمه ددي په خاطر چي په پلازمینه کي واقع ده واکمنه محکمه بللي ده.

حالت چهارم:

در صورت عدم وجود حالات فوق الذکر یعنی حالتی که در آن هیچ يك از عناصر فوق الذکر وجود نداشته باشد، قانون محکمه ابتدائیه تجارتي کابل را بخاطر اینکه در پایتخت قرار دارد، محکمه ذیصلاح خوانده است.

دسوداگري د محاکماتو د اصولو قانون دلسمي مادي په پای کي د یادو شویو حالاتو، نه موجودیت ته اشاره کړي چي په دي صورت کي دکابل دسوداگري لومړني محکمه د دعوي د څیړني واک لري پرته له دي چي د شخص تابعیت په پام کي ونیول شي چي افغان دي یا بهرني.

قانون اصول محاکمات تجارتي در اخیر ماده ۱۰ بعدم موجودیت یکی از حالات فوق الذکر اشاره نموده است که درین صورت محکمه ابتدائیه تجارتي کابل صلاحیت رسیدگی بدعوی را دارد صرف نظر از تابعیت شخص چه افغان باشد یا خارجی .

د دغي مادي نص یعنی لسمه ماده دمصر د مدني او سوداگري د مرافعاتو دقانون له ۶۱ مادي سره سم دي چي دادي محتوي ئي تاسو ته لیکو :- په هغه صورت کي چي په مصر کي مدعي علیه استوگنځي او داستوگني محل ونلري د څیړني واک د دهغي محکمي دي چي

نص ماده مذکور یعنی ماده ۱۰ مطابق ماده ۶۱ قانون مرافعات مدني و تجارتي مصر میباشد که اینک محتوی آنرا ذکر مینمایم. در صورتیکه مدعی علیه در مصر اقامت گاه و محل سکونت نداشته باشد، صلاحیت رسیدگی برای محکمه ئي میباشد که در

حوزه قضائي آن اقامت گاه و يا محل سکونت مدعی واقع باشد. در صورتیکه مدعی نیز دارای اقامت گاه و يا محل سکونت نباشد، صلاحیت رسیدگی را محکمه قاهره خواهد داشت.

صلاحیت محکمه ای که در حوزه قضائي آن محل عقد و يا اجرای قرارداد صورت گرفته باشد:

هر چند اساساً محکمه ای دارای صلاحیت حوزه وی میباشد که اقامت گاه مدعی علیه در حوزه قضائي آن واقع است ولی قانون گذار استثناءً بخاطر رعایت ایجابات و مقتضیات تجارت صلاحیت رسیدگی بدعوی را برای محاکم دیگری نیز اعطا نموده است. لهذا بخاطر تطبیق ماده ۸ قانون اصول محاکمات تجارتي محکمه ای که در حوزه آن محل عقد و يا اجرای عقد واقع است، صلاحیت رسیدگی بدعوی را دارد.

در ماده ۸ چنین آمده است «در محکمه ای که محل عقد و يا اجرای عقد قرارداد در حوزه قضائي آن واقع است میتواند دعوی را اقامه نمود، مشروط بر اینکه مدعی علیه و يا وکیل قانونی او در حین اقامه دعوی در آن حوزه سکونت داشته باشد.

قانون افغانستان برای تطبیق این قاعده شرطی را وضع نموده که عبارت است از سکونت مدعی و يا وکیل قانونی او در دایره محکمه در اثنای اقامه دعوی. در صورتیکه شخص عدم موجودیت این شرط را ادعا داشته باشد، باید در مورد دلیل ارائه نماید.

دهغي په قضائي حوزه کي دمدعي استوگنځي اویا د استوگني محل واقع دي. په هغه صورت کي چي مدعي هم داستوگني ځاي اویا د استوگني محل ونلري د څيړني واك به دقاهري محکمه پر غاړه ولري.

دهغي محکمي واك چي په قضايي حوزه کي ئي د تړون دلاسلېک يا اجرا ځاي واقع دي:

که څه هم اساساً هغه محکمه د حوزوي واك لرونکي ده، چي د مدعي عليه استوگنځي ئي په قضايي حوزه کي واقع دي خو قانون جوړوونکي په استثنائي توگه دسوداگري دغوښتنو او ایجاباتو د رعایت په خاطر دپوي دعوي د څيړني واك نورو محکمو ته هم ورکړي دي. نو د سوداگري د محاکماتو داصولود قانون د اتمي مادي دتطبیق په خاطر هغه محکمه چي دهغي په حوزه کي د لاسليک ځاي يا د تړون د اجرا ځاي واقع دي ددعوي د څيړني واك لري.

په اتمه ماده کي داسي ليکل شوي دي (په هغي محکمه کي چي دلاسلېک ځاي يا د تړون ځاي هلته دهغي په قضائي حوزه کي واقع وي کولاي شی چی دعوي اقامه کړي، په دي شرط چي مدعي عليه يا قانوني وکیل ئي ددعوي د اقامي په وخت کي په همغه حوزه کي استوگنه ولري.

ددغي قاعدي دتطبیق لپاره دافغانستان قانون شرط وضع کړي چي د دعوي داقامي په وخت کي د محکمي په دایره کي دمدعي يا دهغه دقانوني وکیل استوگنه ده. په هغه صورت کي چي يو څوک ددغه شرط دنه موجودیت ادعا ولري باید په دي برخه کي دلیل وړاندي کړي.

هغه لاجبي چي د شريكانو او شركت اويا پخپله د شريكانو ترمنځ پيدا كيږي:

په دي باب د سوداگري د محاکماتو د اصولو قانون ځانگړي قاعده وضع کړي ده.

د سوداگري د محاکماتو د اصولو د قانون د ۱۲ مادې له نص څخه داسی معلومېږي چي د شريک پر خلاف د دريم کس دعوه اويا په دريم شخص يا اشخاصو د شريک دعوه او د شريک پر خلاف د شريکانو دعوي، دهغو مواردو له مخي چي د شريک له معاملو سره اړيکه نلري د ۱۲ مادې له تطبيق څخه متثني دي او د محکمو د واک مربوط د عمومي قواعدو په باب د تطبيق وړ دي.

خو هغه لاجبي چي د شريک او غړيو اويا د غړيو او شريک ترمنځ د شريک د معاملو له مخي اويا د غړيو ترمنځ يو تړبله د شريک د معاملو په ارتباط وي، دهغي محکمي له خوا چي د شريک مرکز او قانوني موقعيت په کي واقع وي حل و فصل كيږي، په دي شرط چي په شريک کي د شريک، شريک والي تر لاجبي لاندې نه وي. دهغو محکمو لپاره چي د هغو په قضائي حوزه کي ئي مرکز واقع دي د قانون جوړوونکي هدف دادی چي که کله په هغي دعوه کي چي د شريک د معاملو پوري اړوندوي ضرورت پيدا كيږي چي د شريک دفترونه او سندونه وڅيرل شي. هغه محکمه چي د شريک مقر ته نږدي وي کولاي شي بي له کوم تکليف او دوخت له ضايع کيدو پرته د دغه کار له عهدې څخه ووځي.

د سوداگري د محاکماتو د اصولو د قانون د ۱۲ مادې د تطبيق په خاطر څو شرطونه شته چي لاندې بيانېږي:

۱- شريک که سوداگريزوي يا مدني بايد قانوني حکمي شخصيت ولري.

منازعاتيکه بين شرکا و شريک و يا بين خود شرکا واقع ميگردد:

قانون اصول محاکمات تجارتي درين مورد قاعده خاص را وضع نموده است.

از نص ماده ۱۲ قانون اصول محاکمات تجارتي چنين معلوم ميشود که دعوي اشخاص ثالث عليه شريک و يا دعاوي شريک بالامې اشخاص ثالث و دعاوي شريک عليه شريک از رهگذر مواردیکه با معاملات شريک ارتباط ندارد، از تطبيق ماده ۱۲ مستثني بوده و در مورد قواعد عمومي مربوط به صلاحيت محاکم، تطبيق ميگردد.

ولی منازعاتيکه بين شريک و اعضا و يا بين اعضا و شريک از رهگذر معاملات شريک و يا بين اعضا باهم ديگر در مورد معاملات شريک باشد، توسط محکمه ايکه مقرر و موقعيت قانوني شريک در حوزه قضائي آن واقع است، حل و فصل ميگردد، مشروط بر اينکه شريک بودن شريک در شريک مورد منازعه نباشد. هدف قانون گذار از تعيين صلاحيت براي محاکمي که مقرر شريک در حوزه قضائي آنها واقع است، اين بوده که احياناً در دعوي که مربوط به معاملات شريک ميباشد ضرورت ايجاد ميکند تا دفاتر و اسناد شريک بررسي گردد. محکمه اي که به مقرر شريک نزديکتر است، ميتواند بدون تکليف و ضياع وقت از عهده آن برآيد.

بخاطر تطبيق ماده ۱۲ قانون اصول محاکمات تجارتي چندين شرط وجود دارد که ذيلاً بيان ميگردد:

۱- شريک چه تجارتي باشد و يا مدني بايد شخصيت حکمي قانوني داشته باشد.

- ۲- دشرکت اداره باید مرکز او استوگنځي ولري او هغه شرکتونه چي مرکز ولري له دي مادي څخه مستثني دي.
- ۳- دعوه په اداري اويا دشرکت دمعاملو پوري اړه ولري.
- ۴- شرکت پرخپل ځاي وي يا دتصفيي په حالت کي وي.
- ۵- دشريک حيثيت او شخصيت تر لاجي لاندې نه وي.
- دشرکتونو د نمايندگيو اويا حقيقي او حکمي افرادو زياتوالي:
- دسوداگري د محاکماتو د اصولو قانون دهغو حکمي او حقيقي سوداگرو په باب چي زياتي نمايندگي ولري ځانگړي قاعده وضع کړي ده.
- دسوداگري د محاکماتو د اصولو دقانون ۱۱ ماده په هغي محکمه کي ددعوي پيل کول چي په قضائي حوزه کي ئي دمدعي استوگنځي واقع وي جايز بللي او همدارنگه دمدعي عليه لپاره ئي اجازه ورکړي په هغه محکمه کي چي په حوزه کي ئي دسوداگري نمايندگي وي ددعوي اقامه وکړي، په دي شرط چي دعوه د هماغه نمايندگي د معاملو پوري اړه ولري او د مفلسي دعوي يي ددي امر څخه مستثني بللي ده .
- ۱۱ ماده: کله که يو حقيقي يا حقوقي شخص په بيلايلو ځايونوکي نمايندگي ولري، دکومي يوي نمايندگي له معاملاتو څخه پيدا شوي دعوي پخپله دحقيقي يا حقوقي شخص داستوگنځي په محکمه کي اويا په هغي محکمه کي چي نمايندگي ئي دهغي په قضائي حوزه کي واقع وي جوړيدلي شي. دمفلسي
- ۲- اداره شرکت مقرر و اقامتگاه داشته باشد و شرکت های که دارای مقرر نیستند ازین ماده مستثنی می باشند.
- ۳- دعوی متعلق به اداره و یا معاملات شرکت باشد.
- ۴- شرکت برقرار بوده و یا در حالت تصفیه قرار داشته باشد.
- ۵- حیثیت و شخصیت شریک مورد نزاع نباشد.
- تعدد نمایندگی های شرکت ها و یا افراد حقیقی و حکمی:
- قانون اصول محاکمات تجارتي در خصوص تاجران حکمی و حقیقی ایکه دارای نمایندگی های متعدد هستند، قاعده خاصی را وضع نموده است.
- ماده ۱۱ قانون اصول محاکمات تجارتي اقامه دعوی را در محکمه ایکه اقامت گاه مدعی در حوزه قضائی آن واقع است، جایز شمرده و هم چنان برای مدعی علیه اجازه داده است در محکمه ایکه نمایندگی تجارتي در حوزه آن واقع است، اقامه دعوی نماید به شرطی که دعوی متعلق به معاملات همان نمایندگی باشد و دعاوی افلاس را ازین امر مستثنی دانسته است.
- ماده ۱۱: هرگاه شخص حقیقی یا حقوقي در مواضع مختلف دارای نمایندگی ها باشد، دعوی ناشی از معاملات یکی از نمایندگی ها در محکمه اقامت گاه خود شخص حقیقی و یا حقوقي و یا در محکمه ای که نمایندگی مذکور در حوزه قضائی آن واقع است دائر شده می تواند. دعاوی افلاس از این امر

دعوي له دغه کار څخه بيلي دي.

مستثنی است.

دبیمي د تړونونو اړوندو د عواگانو ته د څیړني واك:

صلاحیت رسیدگی به دعاوی متعلق به مقاولات بیمه:

د سوداگری د محاکماتو د اصولو قانون، دبیمي د تړونونو د څیړني په باب ځانگړي قاعده وضع کړي ده. د سوداگری د محاکماتو د اصولو د قانون ۱۳ مادي دبیمي له تړون څخه دمنځ ته راغلي تاوان د جبران د دعوي د اقامي دوه حالته تفکیک یا بیل کړي دي.

قانون اصول محاکمات تجارتي در مورد رسیدگی به مقاولات بیمه، قاعده خاصی را وضع نموده است. ماده ۱۳ قانون اصول محاکمات تجارتي دو حالت اقامه دعوی جبران خساره ناشی از مقاولات بیمه را تفکیک نموده است.

لومړي حالت:

په هغه صورت کي چي بیمه شوي شتمني غير منقوله وي د دعوي د څیړني واك هغه محکمه لري چي په قضائي حوزه کي ئي نوموړي شتمني موجوده وي.

حالت اول:

در صورتیکه دارائی بیمه شده غير منقول باشد، صلاحیت رسیدگی به دعوی را محکمه ای دارا می باشد که در حوزه قضائی اش دارائی مذکور قرار داشته باشد.

دویم حالت:

په هغه صورت کي چي بیمه شوي شتمني د انتقال وړ وي.

حالت دوم:

در صورتیکه دارائی بیمه شده منقول باشد.

په دي حالت کي د دعوي د څیړني واك په هغي محکمي پوري اړه پیدا کوي چي په قضائي حوزه کي ئي زیان منځ ته راغلي وي او یا په هغه محکمه کي چي دبیمي تړون دهغي دقضائي حوزي په یوه سیمه کي پای ته ورسیري .

در این حالت صلاحیت رسیدگی بدعوی، متعلق به محکمه ئی است که در حوزه قضائی اش خساره بوقوع پیوسته و یا محکمه ئی که مقوله بیمه در يك محل واقع در حوزه قضائی آن خاتمه پذیرد.

له عمومي قاعدي څخه ددغي موضوع د استثنی کولو حکمت او فلسفه، دبیمي د مقالولي له استفاده کوونکو څخه ملاتړ دي. له دي امله دي ته پاملرنه شوي چي بیمه شوي داسي یوي محکمي ته د سفر او انتقال تکلیف ونه زغمي چي دبیمي د شرکت اداره د هغي په قضائي حوزه کي واقع وي.

حکمت و فلسفه استثناء نمودن این موضوع از قاعده عمومی، حمایت از استفاده کننده گان از مقوله بیمه میباشد. لذا توجه صورت گرفته تا بیمه کننده متحمل تکالیف سفر و انتقال به محکمه ایکه اداره شرکت بیمه در حوزه قضائی آن واقع است، نگردد.

خو دغه استثنی د زیان د جبران د دعوي پوري اړه لري، یعنی هغه زیان چي مدعي ته دبیمه شوي شي په برخه کي دبیمي د تړون په ذریعه

ولی استثنای مذکور منحصر به دعوی جبران خساره میباشد، یعنی خساره ایکه به مدعی در خصوص شی بیمه شده ذریعه مقوله بیمه

ورسپيري نو په دي توگه که د دعوي موضوع په هر سبب چي وي د تړون فسخه کيدل يا باطليدل ودغه قاعده د تطبيق وړنه ده .

عايد گردد. لهذا اگر موضوع دعوی را فسخ مقاوله و یا بطلان آن به هر سببی که باشد تشکیل دهد، این قاعده تطبيق نمی گردد.

دواک کشمکش یا لایحه:

تنازع صلاحیت:

د قانون د حکمونو له مخي هغه محکمه چي د دعوي د څيړني دواک په برخه کي پري اعتراض کيږي، مکلفه ده چي دعوی واکمني محکمي ته وړاندي کړي او یا په خپله تشخیص کړي چي د قانون له مخي د دعوي د څيړني واک نلري، د سوداگري، د محاکماتو د اصولو قانون هغه محکمه چي قضیه ورته سپارل شويده مکلفه بولي چي اعتراض د موجودیت او یا د قضیې د څيړني دواک د نشتوالید تشخیص په صورت کي دي د عدم صلاحیت تصمیم ونیسي او قضیه دی واکمني محکمي ته وړاندي کړي .

حسب احکام قانون، محکمه ایکه در مورد صلاحیت رسیدگی دعوی بالایش اعتراض صورت میگیرد، مکلف است دعوی را به محکمه ذیصلاح محول نماید و یا شخصاً تشخیص نماید که قانوناً صلاحیت رسیدگی دعوی را ندارد. قانون اصول محاکمات تجارتي محکمه یی را که قضیه برایش محول گردیده، مکلف میداند که در صورت وجود اعتراض و یا تشخیص عدم صلاحیت رسیدگی قضیه، بعدم صلاحیت تصمیم اتخاذ و قضیه را به محکمه ذیصلاح احاله نماید.

دغه راز واک ئي ورکړي چي که غوښتي ئي وي، د دعوي د خاوندانو دکوم يو اعتراض چي په غير قانوني توگه شوي وي او په نظر ښه رانشي رد کړي او د دعوي څيړني پيل کړي او يا داچي اعتراض وارد و بولي او په دي باب دبي واکي قرار صادر کړي. د دغي محکمي مکلفيت په دي مانا دي چي د احالي په باب په صادر شوي حکم باندي د دواړو لوريو د اعتراض حق له مينځه ئي خو کله که د قضیې دواړو لوريو ته ثابت شي چي د دوسيې د احالي یاسپارلو تصمیم د قانون خلاف دي، کولي شي په پورتنی محکمه کي دلومړي محکمي پر تصمیم باندي اعتراض وکړي. په دي صورت کي يا داچي اعتراض د پورتنی محکمي له خوا منل کيږي او د قضیې د احالي تصمیم لغوه کيږي او د دعوې دویم ځل لپاره لومړنی محکمی ته وړاندي کيږي او يا داچي اعتراض موجه ونه بولي دواک د نشتوالي په باب دلومړنی محکمي

هم چنان برایش صلاحیت داده که اگر خواسته باشد، اعتراض یکی از اصحاب دعوی را که به صورت غیر قانونی صورت گرفته و موجه به نظر نرسد، رد نموده و به دعوی رسیده گي نماید و یا اینکه اعتراض را وارد دانسته قرار عدم صلاحیت خود را در خصوص صادر نماید. مکلفیت محکمه موصوف بدین معنی است که حق اعتراض طرفین بالای حکم صادر شده در مورد احاله ساقط میگردد ولی هرگاه برای طرفین قضیه ثابت گردد که تصمیم احاله دوسیه خلاف قانون است، میتوانند بالای تصمیم محکمه در محکمه فوقانی اعتراض نمایند. درین صورت یا اینکه اعتراض از طرف محکمه فوقانی پذیرفته میشود و تصمیم احاله قضیه ملغی قرار داده میشود و دعوی دوباره به محکمه اولی احاله میگردد و یا اینکه اعتراض را مؤجه ندانسته، تصمیم محکمه اولی مبنی بر عدم

تصميم گتور بلل کيږي او دهغي له مخي دويمه محکمه چي قضيه ورته سپارله شویده ددعوي په څيرنه پيل کوي.

صلاحيت درست و مؤجه پنداشته ميشود و به اساس آن محکمه دومی که قضيه برایش محول گردیده، به دعوی رسیدگی مينمايد.

دسوداگری، د محاکماتو د اصولو په قانون کي دهغو محکمو لپاره چي دعوه ورته سپارله کيږي، واك ورکړ شوي چي د محال اليها قضيه په باب دخپل حوزوي صلاحيت په برخه کي لومړنۍ څيرنه وکړي. آن که احاله د صلاحيت په خاطر منخ ته راځي، دغه قانون په ۱۵ ماده کي څرگنده کړي چي داسي وايي: کله که ديوي دعوي د څيرني او په قضائي صلاحيت کي دهغي دشمول په باب دنظر اختلاف راشي، دواکمني محکمي ټاکل، دسوداگری، د تمیز د محکمي دنده شميرل کيږي

در قانون اصول محاکمات تجارتي برای محاکمی که دعوی محول میگردد، صلاحیت داده شده تا در مورد صلاحیت حوزه وی خود در خصوص قضیه محال اليها تحقیق و بررسی ابتدائی نماید. حتی اگر احاله بخاطر صلاحیت بوجود می آید، قانون مذکور در ماده ۱۵ تصریح نموده است که چنین مشعر است. هرگاه در مورد رسیدگی به يك دعوی و شمول آن در صلاحیت قضائی بین محاکم تجارتي اختلاف نظر واقع شود، تعیین محکمه صلاحیت دار وظيفه محکمه تمیز تجارتي میباشد.

دریم فصل

دسوداگری د محکمو د قاضیانو

درد اسباب

ددعوي د دواړو لوريو په وړاندي د قاضي دبيطرفۍ د څرگندیدو د ساتني په منظور چي د قاضي مکلفیت دي او ددي کار دتامین لپاره چي قاضي ديبروني عواملو تر اغيزي لاندې دراتلو پرته خپل حکم صادر کړي قانون جوړوونکي د قاضیانو د احکام وضع کړي او هغه يي دسوداگری، د محاکماتو د اصولو د قانون له ۱۶مادي څخه تر لومړنيو ۲۲ بابو پوري بيان کړي چي په لاندې ډول شرحه کيږي:

فصل سوم

اسباب رد قضات محاکم

تجارتي

به منظور حفظ مظهر بی طرفی که قاضی در برابر اصحاب دعوی بدان مکلف می باشد و بخاطر تأمین اینکه قاضی حکم خود را بدون تحت تاثیر قرار گرفتن از عوامل بیرونی صادر نماید، قانون گذار احکام رد قضات را وضع نموده و آنرا در قانون اصول محاکمات تجارتي در ماده ۱۶ الی ۲۲ باب اول بیان نموده، که قرار ذیل شرح میگردد.

اول اسباب رد: اسباب رد قضات محاکم تجارتي در ماده ۱۶ قانون اصول محاکمات تجارتي چنین آمده است:

لومړی د رد باب: د سوداگری، د محاکماتو د اصولو د قانون په ۱۶ ماده کی، د سوداگری، د محاکمو د قاضیانو د رد د اسبابو په باره کی داسی ویل شویدی:

- ۱- که دعوی دغریو په یو شخص، بنځي او یا دهغي د لومړي یا دویمي درجي خپلوانو په یو کس پوري مربوطه وي.
- ۲- که په دعوه کي دوصي او یا وکیل دمور، لور او لمسي په توگه وي.
- دویمه درجه خپلوان دنيکه، کاکا، ورور، خور، دخور او ورور ماشومان، خسر، خوابني، دبنځي ورور او خور دي .
- ۳- که په دعوه کي ديو اړخ دوصي یا وکیل په توگه وي.
- ۴- که ددعوي په موضوع کي د محکمي دغړي، حکم، اهل خبره یا شاهد په توگه وي او خپله عقیده ئي څرگنده کړي وي.
- ۵- که چيرته د محکمي دغړي اوددعوي دلوري ديو کس ترمنځ په بله محکمه کي حقوقي او جزائي دعوه شوي وي او یا ددوي ددبمنی په شتوالي باندي غوڅ قراین او مثبت دلایل موجود وي.
- ۱- اگر دعوی به شخص یکی از اعضا، زوجه او و یا یکی از اقارب درجه اول و یا دوم او مربوط باشد.
- ۲- اگر در دعوی بحیث وصی و یا وکیل، مادر، دختر و نواسه باشد.
- اقارب درجه دوم عبارت اند از اجداد، کاکا، برادر، خواهر، اولاد برادر و خواهر، خسر، خشو، برادر و خواهر زوجه.
- ۳- اگر در دعوی بحیث وصی و یا وکیل یکی از طرفین باشد.
- ۴- اگر در موضوع دعوی بحیث عضو محکمه، حکم، اهل خبره یا شاهد قرار گرفته و اظهار عقیده کرده باشد.
- ۵- اگر بین عضو محکمه و یکی از اصحاب دعوی در محکمه دیگری دعوی حقوقی و جزائی دایر باشد و یا بر وجود خصومت بین شان قراین قاطعه یا دلایل مثبته موجود باشد.

دوم طلب رد:

طلب رد باید ضمیمه درخواست که در آن اسباب رد به وضاحت و صراحت درج شده باشد، از طرف یکی از اصحاب دعوی که طالب رد است و یا وکیل قانونی شان با اسناد لازم به محکمه مربوط، علی الاقل ۴۸ ساعت قبل از آغاز اولین جلسه رسیدگی بدعوی تقدیم شود. این ورقه باید دارای تاریخ بوده و در آن مهر و یا نشان شصت و یا تصدیق دو نفر موجود باشد. ماده ۱۷

دویم د رد طلب:

د رد طلب باید له هغه وړاندیز سره ضمیمه وي چي په هغه کي په څرگنده توگه او صراحت سره، د رد اسباب درج شوي وي او ددعوي دلوري له یو تن څخه چي د رد غوښتنه کوي او یا دهغه د قانوني وکیل په لاس سندونوسره اړوندي محکمي ته لږ تر لږه ددعوي د څیړني د لومړي غونډي له پیل څخه ۴۸ ساعته مخکي وړاندي شي. دغه وړاندیز باید تاریخ ولري او په هغي کي باید دوو تنو مهر یا دگوتی نڅښه او یا تصدیق موجود وي (۱۷ ماده)

دریم: د رد غوښتنې موده :

باید غوښتنه د اعتراض او دفاعي څخه مخکې وشي پرته له هغې دغه حق ساقط گرځي.

څلورم: د رد غوښتنې دوراندي کولو اغیزه :

د رد غوښتنې د وړاندیز یا اعتراض د وړاندې کولو له مخې د اصلي دعوي څپر نه درول کېږي، تر هغه وخته پوري چې اړونده محکمه درد غوښتنې د وړاندیز او یا اعتراض د وړاندې کولو په باب تصمیم ونیسي.

د دعوي د بهیر د ځنډولو د مخنیوي په خاطر هغه څوک چې په قصدي توګه د رد غوښتنه کړې ده او د رد غوښتنه یې منل شوي نه ده، د محکمي له خوا له ۱۰۰۰ څخه تر ۲۰۰۰ افغانیو پوري په جریمه محکومېږي.

د مادي حکم:

د سوداګرۍ د محاکماتو د اصولو قانون د ذکر شوي جریمې په باب ددې ځنډ نه گرځي چې قاضي د تاوان د جبرانولو دعوې وړاندې کړي.

پنځم: درد غوښتنې څپر نه او تصمیم یې:

که د محکمي غړي د رد هغه اسباب چې هغه ته راجع شوي دي، ددغه قانون د احکامو له مخې بهتر وبلل مکلف دي چې ددعوي په څپر نه کې له برخې اخیستو څخه ډډه وکړي او په لیکلې توګه محکمي ته خبر ورکړي (ماده ۱۸).

خو په هغه صورت کې چې قاضي په اسباب کې، دلایلي د رد غوښتنه وکړه او هغه ئې ښه

سوم: میعاد طلب رد:

باید طلب قبل از تقدیم اعتراض و دفاعیه تقدیم گردد، در غیر آن حق مذکور ساقط میشود.

چهارم: اثر تقدیم طلب رد:

به اثر تقدیم درخواست و یا اعتراض طلب رد، رسیدگی به اصل دعوی متوقف میشود تا زمانیکه محکمه مربوط در مورد تقدیم درخواست و یا اعتراض طلب رد اتخاذ تصمیم نماید.

به خاطر جلوگیری از تعطیل سیر دعوي شخصی را که عمداً طلب رد را انجام داده است و طلب ردش پذیرفته نه شده است، از طرف محکمه به پرداخت ۱۰۰۰ الی ۲۰۰۰ افغانی طور جریمه محکوم میگردد.

حکم ماده:

قانون اصول محاکمات تجارتي در مورد جریمه متذکره مانع آن نمی گردد که قاضي دعوي جبران خساره را ارائه نماید.

پنجم: تحقیق طلب رد و تصمیم آن:

اگر عضو محکمه اسباب رد را که به او راجع شده است طبق احکام این قانون موجه یافت، مکلف است از اشتراك در رسیدگی بدعوي خودداری نماید و آن را کتباً به محکمه اطلاع دهد (ماده ۱۸).

اما در صورتیکه قاضي در اسباب رد منازعه نمود و آنرا موجه ندانست، محکمه

مربوط در اولین جلسه قبل از رسیدگی به اصل دعوی بالای طلب رد غور نموده، تصمیم خود را در مورد قبول و یا رد صادر مینماید.

ششم: محکمه ذیصلاح برای رسیدگی طلب رد:

محکمه ذیصلاح برای غور و رسیدگی طلب رد همان محکمه ای است که اصل دعوی در پیشگاه آن مورد رسیدگی قرار میگیرد. هیأت محکمه به استثنای عضویکه رد آن مطالبه شده است، در مورد رد عضو مذکور قرار اتخاذ مینمایند. (ماده ۱۸)

اگر هیئت قضائی محکمه بدون عضویکه ردش طلب گردیده نصاب قانونی را تکمیل نمیکرد، در طلب رد توسط محکمه بالاتر مورد غور قرار می گیرد. (ماده ۱۹)

هرگاه رد تمام قضات محکمه ابتدائیه مطالبه گردد، طلب رد به محکمه استیناف تقدیم میگردد، و هرگاه رد تمام قضات محکمه استیناف مطالبه گردد، طلب رد به محکمه تمیز ارایه میگردد تا در مورد غور نماید. و هرگاه رد یکی از مشاورین دیوان تمیز مطالبه گردد، درخواست را دیوان دیگر مورد غور قرار میدهد. طلب رد تمام اعضای محکمه تمیز جواز ندارد.

هفتم: اعتراض بر تصمیم صادره به طلب رد:

به اساس حکم ماده ۲۲ قانون اصول محاکمات تجارتي، تمام قرارهائیکه از طرف محکمه در مورد رد صادر میگردد قابل

ونه بلله اړونده محکمه په رد غوښتني باندي د اصل دعوي له څيړني مخکي په لومړۍ غونډه کي غور کوي، د منلو يا ردولو په باب خپل تصميم نيسي

شپږم: محکمه او د رد غوښتني د څيړني لپاره اصلاح:

د رد غوښتني د څيړني او غور لپاره واکمنه محکمه هماغه محکمه ده چي په هغي کي په اصل دعوي باندي څيړنه کيږي. د محکمي هيأت دهغه غړي پرته چي درد غوښتنه ئي شوېده، د دغه غړي د رد په باب قرار صادروي (ماده ۱۸)

که د محکمي قضائي هيأت له هغه غړي پرته چي درد غوښتنه ئي شوېده قانوني نصاب نه بشپړ کاوه، په رد غوښتنه باندي د لوړي محکمي له خوا غور کيږي (ماده ۱۹)

کله که دلومړني محکمي د ټولو قاضيانو درد غوښتنه وشي، د رد غوښتنه د استيناف محکمي ته وړاندي کيږي او کله که د استيناف د محکمي د ټولو قاضيانو درد غوښتنه وشي، د رد غوښتنه د تميز محکمي ته وړاندي کيږي چي غور پري وکړي. او کله که د تميز د ديوان دکوم سلاکار د رد غوښتنه وشي، وړانديز د بل ديوان له خوا تر غور لاندې نيول کيږي، د تميز محکمي د ټولو غړيو د رد غوښتنه جواز نلري.

اووم: د رد غوښتني دمصادري په تصميم باندي اعتراض:

د سوداگري د محاکماتو د اصولو د قانون د ۲۲ مادي د احکامو په بيانولو سره، ټول هغه قرارونه چي د محکمي له خوا درد په برخه کي

دوران استيناف و تمیز نبوده نهائی و
قطعی میباشد.

صادریږي، د استيناف او تمیز د محکمو د
دوران وړ نه دي غوڅ او وروستي دی.

فصل چهارم اهلیت طرفین

اهلیت دادخواهی اصحاب
دعوی:

ماده ۸ اصولنامه تجارت افغانستان: هر
شخص اعم از افراد و شرکت ها که حایز
اهلیت تجارتي بوده بنام خود به يك و یا
چند معامله تجارتي اشتغال ورزیده و این
شغل را پیشه معتاد قرار دهد تاجر شمرده
میشود. قانون تجارت افغانستان برای
فراهم شدن صفت تاجر دو شرط را وضع
نموده است:

شرط اول اهلیت:

قانون مذکور برای هر فردیکه سن ۱۸
سالگی را تکمیل و برای تصرفات
حقوقی اش از حیث شخصیت و نوع
تجارت موانع قانونی موجود نباشد،
اجازه تجارت را داده است. ماده ۴
قانون مذکور.

شرط دوم اهلیت:

اعمال تجارتي را بحیث حرفه و پیشه قرار
دادن، یعنی شخصیکه فعالیت های
تجارتي را بحیث يك پیشه و حرفه
معتاد قرار داده، صفت تاجر را کسب
مینماید.

قانون اصول محاکمات تجارتي اهلیت
دادخواهی را در ماده های ۲۳-۲۵ تنظیم
نموده است.

خلورم فصل د دعوي د دواړو لوريو اهلیت

د دعوي د دواړو لوريو د عدالت غوښتني
اهلیت:

د افغانستان د سوداگری د اصولنامې ۸ ماده:
هر څوک که هغه افراد وي یا شرکتونه چي
د سوداگری اهلیت ولری، په خپل نوم په یوي
یا څو د سوداگری په پیشو بوخت وي او دغه
شغل خپل روږدي کسب وگرځوي سوداگر بلل
کيږي. د افغانستان د سوداگری قانون د
سوداگر د صفت د برابرولو لپاره دوه شرطه
وضع کړي دي:

د اهلیت لومړنی شرط:

دغه قانون د هر فرد لپاره چي داتلس کلنۍ
عمر ئي بشپړ کړي وي او دخپلو حقوقي
تصرفاتو لپاره د شخصیت اود سوداگری د
څرنگوالي په لحاظ قانوني خنډونه ونلري
د سوداگری اجازه ورکړي شوي ده. (د دغه
قانون ۴ ماده)

د اهلیت دویم شرط:

د سوداگری عملونه د حرفي او پیشي په توگه
غوره کول دی، یعنی هغه څوک چي
د سوداگری فعالیتونه ئي د یوي اوږدي پیشي
او حرفي په توگه غوره کړي وی د سوداگر
صفت ترلاسه کوي.

د سوداگری د محاکماتو د اصولو قانون
د عدالت غوښتني اهلیت په خپلو ۲۳-۲۵
مادو کي تنظیم کړي دي.

قانون برای همه افراد حق مراجعه را منحیث يك وسیله قانونی بخاطر مطالبه حق اعطاء نموده، ولی بخاطر تطبیق قواعد عمومی باید انجام هر نوع عمل اجراءات در پیشگاه محاکم و یا ارایه دفاع در اثنای رسیدگی بدعوی، باید دو شرط موجود باشد. یکی حق تمثیل و دیگری مصلحت.

در صورتیکه اقامه کننده دعوی صاحب حق باشد در مورد وی هر دو شرط یعنی تمثیل و مصلحت موجود میگردد.

ولی اگر اقامه کننده دعوی شخص دیگری غیر از صاحب حق باشد یعنی وکیل قانونی تعیین باشد، درین صورت وکیل صاحب حق نبوده بلکه مؤکل صاحب حق محسوب میگردد و وکیل تمثیل کننده در دعوی میباشد، در همین جاست که مصلحت از تمثیل جدا میشود. در چنین موارد مدعی مکلف است تمثیل و وکالت خود را به نمایندگی از شخصیکه بنامش اقامه دعوی نموده ثابت نماید مانند اینکه اقامه کننده دعوی وصی قاصرالاهلیت و یا شخص حکمی باشد، درین حالت باید حایز حق وکالت باشد. چنانچه قانوناً وجود صفت اهلیت و تمثیل در خصوص اقامه کننده دعوی لازم و ضروری است.

همچنان هر دو شرط مذکور در خصوص کسیکه دفاع را در پیشگاه محکمه تقدیم مینماید و یا بحیث مدعی علیه قرار میگیرد، مطرح میباشد.

قانون اصول محاکمات تجارتي در مواد ۲۳-۲۵ وجود اهلیت و مکلفیت قانونی را در مورد طرفیکه تقاضا و خواهش هر نوع اجراءات را در پیشگاه محکمه داشته

قانون تولو افراد و ته د مراجعي حق، د حق غوښتنې په خاطر ديوي قانوني وسيلې په توگه ورکړې دي، خو د عمومي قواعدو د تطبيق په خاطر بايد د محاکمو په وړاندي د اجراءاتو هر ډول عمل اويا د دعوي د څيړني په بهير کي د دفاع وړاندي کول په دوو شرطونو ترسره شي، يو د تمثیل حق اوبل د مصلحت حق.

په هغه صورت کي چي د دعوي وړاندي کوونکی د حق څښتن وي دده په باب دواړه شرطونه يعني تمثیل او مصلحت موجود پري.

خو که چيرته د دعوي وړاندي کوونکي د حق له څښتن نه غیر بل څوک وي، يعني قانوني وکیل ټاکل شوي وي، په دي صورت کي وکیل د حق څښتن نه دي، بلکي موکل د حق خاوند بلل کيږي او وکیل په دعوي کي تمثیلوونکي بلل کيږي له همدې امله مصلحت له تمثیل څخه جلا کيږي په دغه راز مواردو کي مدعي مکلف دی خپل تمثیل او وکالت دهغه چا په نمایندگي چي دهغه په نامه ئي دعوه اقامه کړې ثابت کړي په دي ډول چي د دعوی اقامه کوونکي وصي یا د اهلیت نیمگړي او یا حکمي شخص وي. په دي حالت کي باید د وکالت حق ولري. لکه چي په قانوني توگه د دعوي د اقامه کوونکي لپاره د اهلیت او تمثیل د صفت شتوالي لازم او ضروري دي.

دغه راز دواړه یاد شوي شرطونه د هغه چا په باب چي د محکمي په وړاندي دفاع وړاندي کوي او یا د مدعي علیه په حیث دريږي مطرح دي.

د سوداگری د محاکماتو د اصولو قوانین په ۲۳-۲۵ مادو کي دهغه لوري په باب چي د محکمی په وړاندي د هر ډول اجراءاتو هیله او غوښتنه ولري د قانوني اهلیت او

باشد، لازم شمرده است. شروطی که برای اهلیت دادخواهی لازم گردانیده شده است عبارت اند:

۱- عقل - بلوغ - غیر محجور بودن: بناءً اگر شرطی از شروط مذکور فاقد گردد، شخص اهلیت دادخواهی خود را از دست خواهد داد. قانون در مورد اهلیت طرفین و اصحاب دعوی يك قاعده را وضع نموده که اهلیت حالت اصلی است. مکلف به اثبات اهلیت کسی است که خلاف آنرا ادعا مینماید. قانون اصول محاکمات تجارتي در ماده ۲۵ بیان میدارد اشخاص حقیقی که خود اهلیت اقامه دعوی را ندارند و هم چنان اشخاص حقوقی چه عمومی باشد و یا خصوصی مانند (محجور، صغیر و اشخاص حقوقی و حکمی به شمول دواير رسمی و تصدی های دولتی و شاروالی ها و یا شرکت ها)، توسط ممثل قانونی شان صفت مدعی و مدعی علیه را در محاکمه احراز می کنند.

س: چه اثری قانونی به اتخاذ اجراءات توسط شخص فاقد اهلیت مرتب میگردد؟

نتیجه این امر این است که اجراءات اتخاذ شده ملغی قرار می گیرد، زیرا اتخاذ کننده آن شروط قانونی را رعایت نکرده است.

فصل پنجم

صلاحیت و کلاهی طرفین و اصحاب دعوی

قانون اصول محاکمات تجارتي صلاحیت و کلاهی اصحاب دعوی، ممثلین قانونی و

مکلفیت شتوالی لازم بولی هغه شرطونه چي دعالت غوبنتني داهلیت لپاره لازم دي عبارت دي له :

۱- عقل - بلوغ او د محجوري څخه خلاص والي: له دي امله که له دغو شرطونو څخه يوئي نه وي په هغه صورت کي به يو شخص دخپلي عدالت غوبنتني اهلیت له لاسه ورکړي قانون ددعوي ددواړو خواو او ددعوي د خاوندانو د اهلیت په باب يوه قاعده وضع کړي. چي اهلیت ئي اصلي حالت بللي دي اودهغه چا د اهلیت په ثابتولو مکلف دي چي د هغي پرخلاف ادعا کوي. دسوداگري د محاکماتو داصولو قانون په ۲۵ ماده کي څرگندوي: هغه حقيقي کسان چي په خپله داهلیت ددعوي اقامه نلري او همدارنگه حقوقي کسان که عمومي وي يا خصوصي لکه (محجور، صغیر او درسمي دايرو، دولتي تصديو، بنارواليو او شرکتونو په شمول حقوقي او حکمي اشخاص) د خپل قانوني تمثیلوونکي په واسطه په محکمو کي د مدعي او مدعي علیه صفت پيدا کوي.

س: د اهلیت نه درلودونکي شخص په واسطه د اجراءاتو سرته رسول څه قانوني اغيزه لري ؟

ددغه کار نتیجه داده چي سرته رسيدلي اجراءات لغوه کيږي. ځکه چي سرته رسوونکي ئي قانونی شرایط په پام کي نه دي نيولي.

پنځم فصل

د دواړو لورو او د دعوي د څښتنانو واك

دسوداگري د محاکماتو د اصولو قانون ددعوي د څښتنانو د وکیلانو، دقانوني

ممثلینو او موکلینو واک په ۲۶-۳۳ موادو کي تنظیم کړي دي.

صلاحیت های مؤکلین را در ماده ۲۶-۳۳ تنظیم نموده است.

هغه څوک چی د محکمي په وړاندي د دعوي دوراندی کولو د اهلیت او صلاحیت لرونکي وي، کولاي شی خپله دعوي په خپله د محکمي په وړاندی تعقیب او یا پرمخ بوځي او هم کولاي شی په محکمه کي دخپلي ادعا د پرمخ بیولو او تعقیب په منظور وکیل او یا قانوني ممثل غوره او وټاکي. قانوني وکیل دواک له سپارني وروسته عیناً دموکل صلاحیت ترلاسه کوي او درسمي دایرو یا خصوصي شرکتونو په شمول حقوقي او حکمي ممثلین هم دهمدغه واک خاوندان دي. په هغه صورت کي چي دولت دمدعی یا مدعی علیه په توگه درپړي قانوني ممثل او دعامه حقوقو مدافع ددولت دقضایاو اداري دی چی دعدلیه وزارت په چوکاټ کي دنده سرته رسوی.

شخصیکه اهلیت و صلاحیت اقامه دعوی را در پیشگاه محکمه حایز باشد، میتواند که دعوی خود را شخصاً در پیشگاه محکمه تعقیب و یا دنبال نماید و نیز میتواند به منظور تعقیب و پیشبرد ادعای خود در پیشگاه محکمه، وکیل و یا ممثل قانونی انتخاب و تعیین نماید. وکیل قانونی عیناً صلاحیت مؤکل را بعد از تفویض صلاحیت کسب مینماید و ممثلین حقوقي و حکمی بشمول دواير رسمی و یا شرکت های خصوصی نیز حایز این صلاحیت بوده در صورت که دولت مدعی و یا مدعی علیه قرار میگیرد، ممثل قانونی و مدافع حقوق عامه، ادارات قضایای دولت بوده که در چوکات وزارت عدلیه ایفای وظیفه مینمایند.

دشرکتونو او خصوصي تجارتخانه ممثلین، دشرکتونو مسوولین او متصدیان دی او کولاي شی په خپله دخصوصي حقوقي او حکمی شخصیت په استازیتوب دعوه په محکمه کي تعقیب او پرمخ بوځي او هم واک لری چی دخپلو ممثلینو او استازیو په واسطه ئي پرمخ بوځي.

ممثلین شرکت ها و تجارتخانه های خصوصی، مسؤلین و متصدی شرکت ها بوده، میتوانند شخصاً به نمایندگی از شخصیت حقوقي و حکمی خصوصی، دعوی را به پیشگاه محکمه تعقیب و دنبال نماید و هم صلاحیت دارند که توسط ممثلین و نماینده خویش آنرا تعقیب نمایند.

هغه سندونه او وثیقي چي دموکل له خوا وکیل ته دهغه دادعا دپرمخ بیولو په موخه دواک دسپارلو لپاره ورکول کيږي د محکمي له پايو سره ضمیمه دي ترڅو محکمه ډاډ اوباور پیدا کړي چي وکیل ددعوي دپرمخ بیولو واک ترلاسه کړي دی او همدارنگه دوکالت خط پرخاي حکمي او حقيقي شخصیتونه، هغه رسمي مکتوبونه چي د اداري دمسوولینو او یا واک لرونکو آمرانو له خوا ترتیب او لاسلیک کيږي ځانته دقانوني

اسناد و وثایق که از طرف مؤکل برای وکیل به منظور پیشبرد ادعای آن تفویض صلاحیت میگردد، ضمیمه اوراق محکمه بوده تا محکمه متیقن و مطمئن گردد که وکیل صلاحیت تعقیب دعوی را کسب نموده و هکذا شخصیت های حکمی و حقیقی بعوض وکالت خط مکاتیب رسمی را که از طرف مسؤلین اداره و یا آمرین صلاحیت دار ترتیب و امضاء میگردد، حیثیت وکالت قانونی را بخود کسب نموده و

ممثلین دواير رسمي و مؤسسات ملي ميتوانند به اساس همان مکاتیب که برای شان تفویض صلاحیت گردیده، مکلفیت خود را انجام نمایند و مکاتیب ارسال شده نیز میباید ضم دوسیه بوده باشد، وکلای قانونی شخصیت های حقیقی در صورتیکه در وکالت خط های مرتبه، صلاحیت های اصلاح و یا ابراء برایش تفویض شده باشد، ميتوانند. در جریان دعوی و محاکمه به اصلاح و یا ابراء قضیه تحت ادعا موافقه نموده، و قضیه را يك طرفه نمایند و یا ميتوانند به موافقه طرفین به فیصله مرحله ابتدائی قناعت نموده، به موضوع خاتمه بخشند.

اما ممثلین حقوق عامه و شخصیت های حکمی این صلاحیت را حایز نیستند که بحضور مؤسسات و ادارات دولتی مصالحه و یا ابراء نمایند. شخصیت های حکمی ممثلین و مدافع حقوق عامه بوده و می توانند به منظور احقاق حقوق ملی سعی و تلاش نماید و نباید آنرا بضرر منافع حقوق عامه به اصلاح و یا ابراء خاتمه بخشند. هکذا ممثلین حقوق عامه و شخصیت های حکمی نمیتوانند به فیصله های محاکم در مرحله ابتدائی و یا استینافی به ضرر دولت قناعت نمایند.

اگر به فیصله های محاکم ابتدائیه و یا استیناف از طرف ممثلین شخصیت حکمی قناعت هم صورت گرفته باشد، به منظور تأمین عدالت و حفظ منافع حقوق دولت و عدم ضیاع حقوق عامه، باید مراحل محاکماتی محاکم ثلاثه را طی نماید.

وکالت حیثیت غوره کوي اودرسمي دايرو او موسسو تمثيل کوونکي کولاي شی دهماغو مکتوبونو پرنست چي د واک سپارلو لپاره ورته سپارل شوي دي، خپل مکلفیت سرته ورسوي او استول شوي مکتوبونه هم باید له دوسي سره يوځاي وي. دحقيقي شخصیتونو قانوني وکیلان په هغه صورت کي چي په ترتیب شويو وکالت خطونو کي ورته داصلاح يا ابرا واک ورکړي شوي وي کولاي شی ددعوي او محاکمي په بهير کي ترادعا لاندې قضیې داصلاح يا ابرا موافقه وکړي او قضیه يوي خوا ته کړي او یا کولاي شی ددواړو لورو په موافقه د لومړني پړاو په پریکړي قناعت وکړي او موضوع پای ته ورسوي.

خو دعامة حقوقو ممثلین او حکمي شخصیتونه دغه واک نلري چي ددولتي موسسو او ادارو په مخکي سوله او یا ابراء وکړي. حکمي شخصیتونه دعامة حقوقو تمثیلوونکي او مدافع دي او کولاي شی چي دملي حقوقو د لاس ته وروړلو لپاره هلي ځلي وکړي او باید هغه دعامة حقوقو د گټو په تاوان اصلاح يا ابراء ونه کړي. دغه راز دعامة حقوقو ممثلین او حکمي شخصیتونه نشي کولي په لومړني يا استینافي پړاو کي د محکمو په پریکړو باندي د دولت په زیان باندي قناعت وکړي.

که د حکمي شخصیت د ممثلینو له خوا دلومړنيو يا استیناف د محکمو په پریکړو باندي قناعت هم شوي وي، باید دعدالت دتأمین او ددولت د حقوقو دگټو دساتني په خاطر اودعامة حقوقو دنه زیانمن کیدو په خاطر، د دري گونو محکمو محاکماتي پړاونه ووهي.

دوکیل واکونه:

صلاحیت های وکیل:

عام واک او ځانگړي واک:

صلاحیت عام و صلاحیت خاص:

۱- عام واک: د هغو حقیقی شخصیتونوله خوا چي یو وکیل ته دخپلو چارو دپرمخ بیولو لپاره واک ورکول کیږي باید معجز او څرگندوي او دوکیل صلاحیتونه مشخص شي تر څو محکمه تشخیص کړي چي وکیل تر کوم پړاو او کوم وخت پوري واک ترلاسه کړي دي او له واک نه بهر نشي کولي دعوي پرمخ بوځي.

۱- صلاحیت عامه: از طرف شخصیت های حقیقی که برای وکیل به منظور پیشبرد اموراتش تفویض صلاحیت میگردد، باید واضح باشد و صلاحیت های وکیل مشخص گردد، تا محکمه تشخیص نماید که وکیل تا کدام مرحله و یا کدام زمان صلاحیت را کسب نموده و خارج از صلاحیت نمیتواند دعوی را تعقیب و دنبال نمایند.

د ساري په توگه: که چیرته وکیل تر لومړني پړاو پوري ددعوي او د دعوي ددفع په باب ټاکل شوي او توظيف شوي وي. نشي کولي چي قضيه په اصلاح يا ابرا پاي ته ورسوي اويا داچي دعوي تر استيناف او وروستي پړاو پوري تعقيب کړي. په هغه صورت کي چي يو وکیل ته دمدعي له خوا ددري گونو محکمو دپريکړي او ابرا پوري ددعوي دتعقيب لپاره بشپړه واک ورکړي شوي وي وکیل کولي شي دهغه صلاحیت له مخي چي ورکړي شوي دي عمل وکړي.

بطور مثال: اگر وکیل بدعوی و دفع دعوی الی مرحله ابتدائی تعیین و توظيف باشد، نمیتواند قضیه را به اصلاح و یا ابراء خاتمه بخشد و یا اینکه دعوی را در مرحله استینافی و نهائی تعقیب نماید. در صورتی که برای وکیل از طرف مدعی صلاحیت عام و تام برای تعقیب دعوی الی فیصله محاکم ثلاثه، و ابراء تفویض گردیده باشد، وکیل میتواند طبق صلاحیتی که برایش اعطا گردیده، عمل نماید.

۲- ځانگړي واک: هغه واکونه چي په ځانگړو مواردو کي يو وکیل ته دخپل موکل له خوا سپارل کیږي، وکیل نشي کولي له ټاکلي شوی صلاحیت بهر عمل وکړي او دهغه صلاحیت او مکلفیت چوکاټ باید په پام کي ونيسي چي ورکړي شوي دي.

۲- صلاحیت خاص: صلاحیت های که در موارد خاص برای وکیل از طرف مؤکل تفویض میگردد، وکیل نمیتواند خارج از صلاحیت معینه و تعیین شده عمل نماید و مکلف به محدودیت صلاحیت و مکلفیتی است که برایش داده شده است.

د ساري په توگه: که چيري يو څوك ددوكانونو يا اپارتمان دساتني اوسرپرستي او په کرائي ورکولو او کرائي اخیستلو لپاره دوکیل په توگه ټاکل کیږي او یواځي په پورتنیو مواردو کي ورته واک سپارل کیږي، نشي کولي دخپل

بطور مثال: اگر شخص به منظور حفاظت و سرپرستی و کرایه دادن و اخذ کرایه دکاکن و یا اپارتمان بحیث وکیل تعیین میگردد و صرف در موارد فوق برایش صلاحیت تفویض میگردد، نمیتواند خارج از حدود صلاحیت

صلاحیت له حدودو بهر د اپارتمان یا دوکانونو په سرقفلي اویا په پلورلو لاس پوري کړي. په غیر له دي څرنگه چي دواک د حدودو خلاف ئي عمل کړي وي، قانوني اعتبار نه لري.

دموکل یا هغه چا صلاحیت چي دخپلو چارو دپرمخ بیولو په منظور وکیل یا قانوني ممثل ټاکي:

خویش به سرقفلي دکاکین و یا اپارتمان و یا بفروش آن اقدام نماید، در غیر آن چون عمل او خلاف حدود صلاحیت انجام یافته، اعتبار قانونی نداشته و ندارد.

صلاحیت مؤکل و یا شخصیکه به منظور پیشبرد امور خود وکیل و ممثل قانونی توظیف مینماید:

دسوداگري د محاکماتو د اصولو دقانون ۱۹ مادي د موکل صلاحیت، دخپل انتخابي وکیل د گوبنه کیدو په باب داسي بیان کړي دي: (که موکل وغواړي چي خپل وکیل له وکالت څخه په بشپړه توگه یا څه ناڅه گوبنه کړي یا وکیل وغواړي چي له وکالت څخه استعفا وکړي. هغوي مکلف دي موضوع دري ورځي مخکي د ټاکلي غونډي له جوړیدو څخه دوکالت د تړون بلي لوري او هم اړوندي محکمي ته ابلاغ کړي چي په دواړو صورتو کي د گوبنه کیدو او استعفا مسئله باید د محکمي ددعواگانو دثبت په کتاب کي قید شي. له پورتنی حالت نه غیرگوبنه کیده او استعفا یواځي هغه وخت نافذ شمیر کيږي چي د محکمي رئیس د گوبنه کیدو او استعفا دلایل معقول وبولي ددعوا د ضبط په کتاب کي د گوبنه کیدو یا استعفا دموضوع دقید کیدو امر ورکړي)

ماده ۲۹ قانون اصول محاکمات تجارتي صلاحیت مؤکل را در مورد عزل وکیل انتخابی اش چنین تصریح نموده: «اگر مؤکل خواسته باشد که وکیل خود را از وکالت کلاً و یا بعضاً عزل کند و یا وکیل بخواهد از وکالت استعفا نماید، آنها مکلف اند موضوع را سه روز قبل از دایر شدن جلسه معینه محکمه بطرف دیگر عقد وکالت و هم به محکمه مربوط ابلاغ نماید که در هر دو صورت مسئله عزل و استعفا باید در کتاب ضبط دعوی محکمه قید شود، در غیر از حالت فوق عزل و استعفا تنها وقتی نافذ شمرده میشود که رئیس محکمه دلایل عزل و استعفا را معقول دانسته به قید نمودن موضوع عزل و یا استعفا در کتاب ضبط دعوی امر دهد»

د قانون له دغي مادي څخه داسي نتیجه ترلاسه کيږي چي موکل حق لري هر وخت چي وغواړي د سپارل شوی صلاحیت په مندرجو چارو کي په بشپړه توگه یا نیمگري توگه خپل وکیل له واکه وباسی او یایي له وکالت څخه په کامله توگه لري کړي. داکار دمتوکل قانونی صلاحیت شمیرل کيږي او کولاي شی هر وخت چي وغواړي خپل وکیل له وکالت څخه گوبنه کړي او له جریان څخه د لاسلیک لوري، وکیل او اړونده محکمه خبره کړي.

از ماده قانون چنین استنباط میگردد که مؤکل حق دارد هر زمانیکه خواسته باشد وکیل خود را کلاً و یا بعضاً در امور مندرجه صلاحیت تفویض شده اش سلب صلاحیت نموده و یا از وکالت کاملاً عزل نماید و این از صلاحیت قانونی مؤکل بوده و می تواند هر زمانیکه خواسته باشد وکیل خود را از وکالت عزل نماید و جریان را به طرف عقد و وکیل و محکمه مربوط باید اخبار نماید.

وکیل هم عین صلاحیت را حایز بوده، هر زمانیکه خواسته باشد میتواند از وکالت استعفا خود را به محکمه مربوط تقدیم داشته و مؤکل خود را در جریان قرار دهد. در هر دو حالت باید جریان به کتاب ضبط دعوی محکمه ثبت و قید گردد.

در حالتی که وکیل عزل میگردد و یا از وظیفه اش استعفا مینماید، مدعی مکلفیت دارد که در ظرف مدت معینه تصمیم اتخاذ نماید که شخصاً دعوی خود را تعقیب مینماید و یا وکیل دیگر در مورد تعیین و توظیف مینماید. هکذا در صورتی که وکیل فوت میگردد، مؤکل نیز همین مکلفیت را داشته که به منظور پیشبرد دعوی اش، یا شخصاً آن را تعقیب نماید و یا وکیل دیگری در مورد توظیف نماید.

در صورت فوت مؤکل، صلاحیت وکیل مندرجه وکالت خط ترتیب شده بکلی ازین رفته و صلاحیت شان سلب میگردد. وکیل نمیتواند بعد از فوت مؤکل از صلاحیت مندرجه وکالت استفاده نماید، به فوت مؤکل صلاحیت وکیل سلب میگردد.

در مورد ترتیب وکالت خط های خارجی ماده ۳۲ قانون اصول محاکمات تجارتي چنین تصریح نموده است: «وکالت خط های که در خارج افغانستان ترتیب میشود در صورتی مدار اعتبار است که در یکی از نمایندگی های سیاسی و یا قونسلگری های افغانی ترتیب شده و یا مورد تصدیق آنها حسب اصول قرار گرفته باشد. و در هر دو صورت تصدیق شعبه مربوط وزارت امور خارجه افغانستان لازم است»

وکیل هم له عین واك څخه برخمن دی، هر وخت چی وغواړي کولای شی له وکالت څخه اړوندی محکمی ته خپله استعفا وړاندی کړي او خپل موکل خبر کړي. په دواړو حالاتو کی باید جریان د محکمی د دعوی دضبط په کتاب کی ثبت او قید شی.

په هغو حالاتو کی چی وکیل گوښه کیږي او یا له خپلي دندی استعفا ورکوي مدعي مکلف دی چي د ټاکلی مودی په ترڅ کی تصمیم ونیسی چی په خپله دعوه تعقیبوی او یا په دي مورد کی بل وکیل ټاکي او دنده ورته سپاری همدا راز په هغه صورت کی چی وکیل مري موکل هم همدا مکلفیت لري چی دخپلی دعوی د پرمخ بیولو لپاره یا هغه په خپله تعقیب کړي او یا په دی باب بل وکیل توظیف کړي.

دموکل دمړيني په صورت کی په ترتیب شوی وکالت خط کی دوکیل مندرج صلاحیت په بشپړه توگه له منځه ځي او واك يي سلب کیږي. وکیل نشي کولی د موکل له مړيني وروسته دوکالت له مندرج واك څخه گټه واخلي، دموکل په مړيني سره دوکیل صلاحیت پای ته رسیږي.

دبهرنیو وکالت خطونود ترتیب په باب دسوداگری د محاکماتو د اصولو دقانون ۳۲ ماده داسی څرگندوی (هغه وکالت خطونه چی له افغانستان نه بهر جوړیږي، په هغه صورت کی د اعتبار وړ دی چی په یوي افغانی سیاسی یا قونسلگری نمایندگیو کی جوړ شوی وی او یا داصولو له مخی د هغو له خوا تصدیق شوي وي. په دواړو صورتونو کی د افغانستان دبهرنیو چارو وزارت د اړوندي خانگی تصدیق لازمی دی.)

یعنی تمام وکالت خط های که در خارج از افغانستان ترتیب میگردد، باید از طرف نمایندگی های سیاسی و یا قونسلگری ومسؤلین سفارت مهر و امضاء گردیده و از طرف وزارت امور خارجه افغانستان مهر و امضاء مسؤل سفارت و یا قونسل تصدیق و تأیید گردد. در این صورت عیناً مانند وکالت خط های داخلی حایز اهمیت و اعتبار بوده، وکیل مندرجه وکالت مرتبه خارج افغانستان میتواند بعد از ترتیب قبولی محتویات وکالت خط، در یکی از محاکم افغانستان از آن استفاده نماید.

یعنی ټول هغه وکالت خطونه چي له افغانستان نه بهر ترتیبیږي باید د سیاسی یا قونسلگری نمایندگیو او دسفارت دمسوولینو له خوا مهر او لاسلیک شی او د افغانستان د بهرنیو چارو وزارت له لاری د سفارت دمسوول یا قونسل مهر او لاسلیک تصدیق او تأیید شی. په دي صورت کي عیناً د داخلی وکالت خطونو په څیر د اعتبار او اهمیت څخه برخمن دی. له افغانستان نه بهر د مرتبه وکالت مندرج وکیل کولای شي د وکالت خط د محتویاتو د منل کیدو وروسته، د افغانستان په یوه محکمه کی تری گټه واخلي.

فصل ششم

صلاحیت محکمه و موقعیت اصحاب دعوی

در مورد صلاحیت های محکمه و موقف آن در برابر مطالبات مدعی ماده ۳۴-۳۶ قانون اصول محاکمات تجارتي چنین صراحت دارد.

«محکمه مقید به ادعا و دفاع طرفین و اصحاب دعوی است و نمیتواند از مقدار مدعا به اضافه تر و یا نسبت به مطلبی که اظهار نه شده است حکم صادر کند.

نظر به تحقیق موضوع و بر اساس دلایل تقدیم شده اصدار حکم به کمتر از مدعا به جائز است» ماده ۳۴

در ماده متذکره موقف و صلاحیت محکمه محدود گردیده، یعنی محکمه مقید و مکلف به ادعا و مدافعات اصحاب دعوی بوده، به چیزیکه از طرف مدعی مطالبه گردیده است

شپږم فصل

د محکمي واك او د دعوی د څښتنانو موقعیت

د مدعی د غوښتنو په وړاندی د محکمی د واکونو او دریخ په باب د سوداگری د محاکماتو د اصولو دقانون ۲۴- او ۳۶ مادی داسی صراحت لري.

(محکمه دواړو خواو او ددعوی د څښتنانو په ادعا او دفاع مقیده ده او نشی کولای د مدعا له اندازی څخه زیات او یا دهغه مطلب په باب چی نه دی څرگند شوی حکم صادر کړی.

د موضوع د څیړنی له نظره او د وړاندی شویو دلیلونو پر بنسټ د حکم صادریدل له مدعا څخه په کمه اندازه جایز دی. (۳۴ ماده).

په دغه ماده کی د محکمی دریخ او واك محدود شوي دی یعنی محکمه ددعوی د څښتنانوادعا او دفاع گانوباندی مقیده ده. په هغه څه چی د مدعی له خوایي غوښتنه

مكلفيت داشته، و نمیتواند به اضافه تر از مطالبات مدعی اصدار حکم نماید و یا به چیزیکه از طرف مدعی مطالبه نگردیده است حکم صورت بگیرد. محاکم مقید به مطالبه و ادعای مدعی بوده و میباشد.

اما محکمه میتواند بعد از بررسی قضیه به جزء از مطالبات و یا کمتر از مطالبات مدعی اصدار حکم نماید و این در حالتی صورت میگیرد که مدعی يك قسمت از مطالبات خود را در پیشگاه قضاء ثابت مینماید و يك قسمت دیگری را که مطالبه نموده است، نمیتواند به اثبات رساند. درین حالت محکمه به چیزیکه در پیشگاه محکمه از طرف مدعی ثابت میگردد، اصدار حکم مینماید و در مورد قسمت باقی مانده آن که ثابت نشده، بعدم اثبات تصمیم اتخاذ مینماید.

بطور مثال: اگر شخص ادعای مبلغ ده لك افغانی را بالای مدعی علیه مینماید و در جریان محاکمه مبلغ پنج لك افغانی را ثابت مینماید و مبلغ باقی مانده آن به اثبات نمیرسد، محکمه به تادیه مبلغ پنج لك افغانی بالای محکوم علیه اصدار حکم مینمایند. اما محکمه نمیتواند در مقابل مطالبه مبلغ ده لك افغانی به اضافه از مبلغ ده لك افغانی که مطالبه شده، اصدار حکم نماید.

هكذا قانون محکمه را مقید نموده تا نتواند طرفین را رهنمائی نموده و به خطر اظهارات شان و خطر دلایل و اسنادیکه ارایه میدارند، ملتفت سازد و یا آنها را رهنمائی نماید. قاضی مطلق بی طرف بوده و مكلف میباشد که در برابر اصحاب دعوی بی طرفی خویش را حفظ نماید، تا از طرف اصحاب

شویده باید مکلف اوسی او نشی کولی د مدعی له غوبنتنو خخه زیات حکم صادر کړی او یا په هغه خه حکم صادر کړی چی د مدعی له خوایی غوبنتنه نه ده شوی، محکمی د مدعی په غوبنتنی او ادعا مقیدی وی او دی.

خو محکمه کولای شی د قضیې له خپرني وروسته د مدعی د غوبنتنو د یوی برخی یا له غوبنتنی خخه د کمی برخی په باب حکم صادر کړی او داپه داسی حالت کي کپړی چی مدعی د خپلو غوبنتنو یوه برخه د قضا په وړاندی ثابتوي اوبله برخه چی د هغی غوبنتنه یی کړی ده نشی کولی چی په ثبوت ورسوی. په دی حالت کی محکمه دهغه خه په باب چی د مدعی له خوا د محکمی په وړاندی ثابتپړی حکم صادروي او دپاتي برخی په باب یی چی ثابت شوی نه ده داثبات دنشتوالی تصمیم نیول کپړی.

دساري په توگه: که یو خوک په مدعی علیه باندي دلس لکه افغانیو ادعا کوی او د محاکمی په بهیر کی پنځه لکه افغانی ثابتوي او پاتی پیسی یی په اثبات نه رسیږی محکمه په محکوم علیه باندي د پنځو لکو افغانیو د ورکړی حکم صادروي، خو محکمه نشی کولای دلس لکو افغانیو د غوبنتنی په وړاندی له لسو لکو خخه چی غوبنتنه یی شوی ده د زیاتو پیسو حکم صادر کړی.

دغه راز قانون محکمه مقیده کړی ده، چی ونه کولای شی دواړو لورو ته لارښوونه وکړی او هغوی د خپلو خرگندونو، دلیلونو او هغو سندونو خطرونو ته متوجه کړی چی وړاندی کوی یی او یا هغوي ته لاروښی. قاضی په غوڅه توگه بی طرفه دی او مکلف دی چی د دعوی کوونکو په وړاندی خپله بی طرفی وساتی،

دعوی مورد اعتراض قرار نگیرد و اگر کدام ابهام در ادعا و مدافعات موجود میباشد، به منظور روشن شدن قضیه و اطمینان خاطر میتواند از طرفین در مورد توضیحات بخواهند و ادعا و ملاحظات را مرفوع نمایند.

اصلاح: اصلاح عبارت از يك نوع نظام قضائی است که به منظور حل منازعات بین افراد بکار برده میشود. قانون اصول محاکمات تجارتي این موضوع را در فصل هفتم باب اول در ماده ۳۷ الی ۴۱ ذکر نموده است. چنانچه ماده ۳۷ در مورد تصریح میدارد «طرفین دعوی می توانند معاملات متنازع فیه خود ها را در هر مرحله ای که باشد قبل از صدور حکم محکمه مربوطه تماماً و یا قسمأً بصورت مصالحت فیصله نمایند»

چگونگی تقدیم طلب اصلاح: حسب هدایت ماده ۴۰ قانون مذکور محکمه مربوط صرف برای یکبار اصحاب دعوی را توصیه به اصلاح مینماید در صورتیکه طرفین دعوی از طریق اصلاح به حل و فصل موضوع مورد اختلاف موفق شوند، باید در ظرف مدتیکه از طرف محکمه تعیین گردیده، صورت اصلاح خویش را به محکمه تقدیم نمایند. محکمه مکلف است بدون کدام تصرفات به استناد اصلاح خط مذکور، حکم خود را در موضوع صادر نماید. اگر اصلاح ذریعه وکلای اصلاحی حسب ماده ۳۸ بعمل آمده باشد، در اصلاح خطی که به محکمه سپرده میشود امضاء مهر و یا نشان شصت وکلای اصلاحی حتمی است. (ماده ۳۸) به طرفین اجازه میدهد که برای صورت گرفتن اصلاح یا خود داخل مذاکره گردند و یا اینکه برای این منظور

ترخو د دعوی د دواړو لوریو څخه تر اعتراض لاندې رانشي. که چیرته په ادعا او د فاع گانو کی کوم ابهام موجود وي، د قضیې دروېښانه کولو او د ډاډ ورکونی په خاطر کولای شی د دواړو لوریو څخه په دی باب توضیحات وغواړي، ادعا او ملاحظات له منځه یوسی.

اصلاح: اصلاً د یو ډول قضایي نظام څخه عبارت ده چي د افرادو ترمنځ د لټجو دحل لپاره په کار اچول کیږي. د سوداگری د محاکماتو د اصولو قانون دغه موضوع داووم فصل په لومړی باب کی له ۳۷ مادی څخه تر ۴۱ مادی پوری یاده کړی ده. لکه چی ۳۷ ماده په دی باب څرگندوي: (د دعوی دواړه لوری کولای شي په خپل منځ کي د لټجي وړ معاملی په هر پړاو کي چی وي د اړوندی محکمي د حکم له صدور څخه مخکی ټولی او یا یوه برخه یی په سوله ئیزه توگه حل کړی)

د اصلاح غوښتنې د وړاندې کولو څرنگوالي: ددغه قانون د ۴۰ مادی د سپارښتنې له مخی اړونده محکمه یواځی دیوځل لپاره د دعوی لورو ته د اصلاح سپارښتنه کوی. په هغه صورت کی چی د دعوی دواړه خواوی د اصلاح له لاری د اختلاف وړ موضوع په حل و فصل بریالی شي. باید دهغی مودی په ترڅ کی چی د محکمی له خوا ټاکل شوي ده. خپله صورت اصلاح محکمي ته وړاندی کړی. محکمه مکلفه ده چي ددغه اصلاح په استناد دکوم ډول تصرفاتو پرته دموضوع په باب خپل حکم صادر کړی. که اصلاح د ۳۸ مادی له مخی د اصلاحاتو دوکیلانو په ذریعه شوي وی. د اصلاح هغه خط چی محکمي ته سپارل کیږی د اصلاحاتو د وکیلانو لاسلیک اویا د گوتي نښان حتمي دي. (ماده ۳۸) دواړو خواو ته اجازه ورکوی چی د اصلاح کیدو لپاره یا په خپله خبری پیل کړی اویا داچی ددی کار لپاره

وکلای اصلاحی انتخاب و به محکمه معرفی نمایند.

داصلاحاتو وکیلان انتخاب او محکمی ته معرفی کری.

تنفیذ اصلاح: طرفین دعوی و یا وکلای شان در خلال مدت که محکمه برای شان مهلت داده، میتوانند اعمال صلح را انجام دهند. هرگاه طرفین از طریق اصلاح به حل و فصل موضوع متنازع فیه موفق نشوند، محکمه نباید موضوع را بی جهت معطل نماید به مجردیکه به مشاهده رسید که طرفین حاضر به اصلاح نمیباشند، باید عدم موافقت جانبین به کتاب ضبط دعوی قید و ثبت گردیده و به موضوع رسیده گی قانونی صورت گرفته و در مورد از طرف محکمه حکم صادر گردد.

داصلاح تنفیذ: ددعوی دواړه خواوی یایی وکیلان د هغی مودی په ترڅ کی چی محکمی ورته مهلت ورکړی دی کولای شی دسولې گړني سرته ورسوی. کله که دواړه خواوی داصلاح له لاری د لاجبی وړ موضوع په حل و فصل بریالی نشی. محکمه باید بی جهته موضوع ونه ځنډوي. کله چی ولیدل شول چی دواړه لوری اصلاح ته حاضر نه دی باید ددواړو لوریو نه موافقه ددعوی د ضبط په کتاب کی قید او ثبت شی. موضوع په قانونی توگه وخیړل شی اوپه دی باب د محکمی له خوا حکم صادر شی.

سوالی که مطرح می گردد مبنی بر اینست که آیا به طرفین دعوی جواز دارد که در صورت رد اصلاح بین شان، باز هم درخواست خود را راجع به اصلاح به همان محکمه و یا محکمه فوقانی تقدیم نمایند؟

هغه پوښتنه چی طرحه کیږی په دی باب ده چی آیا ددعوی دواړه لوری جواز لری چی ددوی ترمنځ داصلاح د رد په صورت کی بیا هم هماغی محکمی یا لوری محکمی ته داصلاح په باب خپل وړاندیز وړاندی کری؟

قانون درین باره کدام قید برای تکرار درخواست اصلاح نگذاشته، لهذا جائز است که این امر در صورت توافق طرف مقابل، مربوط به رأی قاضی باشد.

قانون په دی باب د اصلاح د وړاندیز دتکرار لپاره کوم قید نه دي ایښی نو جایزه ده چی دکار د مقابل لوری د موافقی په صورت کی دقاضی د رای پوری مربوط وی.

برای حل و فصل منازعات تجارتي دو طریقہ وجود دارد:

د سوداگری د لاجبو دحل و فصل لپاره دوه لاری شته :

۱- طریقہ فیصله های تجارتي که اکثراً اجراء آن در قانون اصول محاکمات تجارتي تنظیم گردیده است.

۱- دسوداگری دپریکړو طریقہ چی اجراء یی زیاتره وخت دسوداگری د محاکماتو د اصولو په قانون کی تنظیم شوي دی.

۲- طریقہ حکمیت که در فصل یازدهم در باب دوم این قانون ذکر است.

۲- د حکمیت طریقہ چی ددغه قانون د یوولسم فصل په دویم باب کی یی یادونه شوي ده.

اشخاصیکه اهلیت اقامه دعوی را دارند، در مورد حل و فصل اختلافات خود ولو اینکه در محاکم تجارتي اقامه شده و یا نه شده باشد، میتوانند قبل از صدور حکم محکمه به حکمیت يك و یا چند نفر مراجعه نمایند.

هغه کسان چی ددعوی د اقامه کولو اهلیت لری. د خپلو اختلافونو دحل او فصل په باب که څه هم چی دسوداگری په محکموکی وړاندی شوی وی او یا نه وی وړاندی شوی کولای شی د محکمی د حکم له صدور نه مخکي دیو یا څو تنو حکمیت ته مراجعه وکړی.

هم چنان طرفین و اصحاب دعوی میتوانند در اصل عقد و یا به موجب قرارداد و مقاوله جداگانه متعهد شوند که در حال حدوث و بروز اختلاف بین شان به حکمیت مراجعه کنند. احياناً اگر طرفین عقد به حکمیت در اصل عقد اتفاق نمایند، می توانند بعد از بروز نزاع بین شان حکم را تعیین نمایند. این اتفاق را بنام وسیقه خاص تحکیم یاد میکنند.

دغه راز دواړه لوری او ددعوی څښتنان کولای شي د تړون داصل او یا دقرارداد او جلا مقاولي له مخی ژمنه وکړی چی ددوی ترمنځ د اختلافونو دپیدا کیدواو منځ ته راتلو په صورت کی به حکمیت ته مراجعه وکړی کله که د عقد دواړه لوری د عقد په اصل کی د حکمیت په باب د نظریو والی ونه لری کولای شی د لاجبی د منځ ته راتلو وروسته حکم وټاکي. دغه اتفاق ته دتحکیم یا تینگښت ځانگړی وثیقه وایي.

فصل هفتم تدابیر احتیاطی و تأمینات

الف: تدابیر احتیاطی: قانون اصول محاکمات تجارتي از ماده ۴۲-۷۷ قانون مذکور تدابیر احتیاطی و تأمینات تجارتي را تنظیم نموده است.

تدابیر احتیاطی عبارت از تجویز و تصمیم محکمه بوده، قبل ازینکه به رسیده گی اصل موضوع اقدام بعمل آید، به منظور دفع ضرر بطرفین دعوی و حفاظت شی متنازع فیه و جلوگیری از اتلاف حقوق اصحاب دعوی، از طرف محکمه مربوط در مورد تصمیم لازم اتخاذ میگردد.

اوومه فصل احتیاطی تدبیرونه او تأمینات

الف: احتیاطی تدبیرونه: دسوداگری دمحاکماتو داصولو قانون له ۴۲ مادی څخه تر ۷۷ مادی پوری احتیاطی تدبیرونه او دسوداگری تأمینات تنظیم کړی دی.

احتیاطی تدبیرونه د محکمی له تجویز او تصمیم څخه عبادت دی، مخکي له دی چی داصل موضوع څیړني ته اقدام وشي. ددعوی ددواړو لوریو د زیان د له منځه وړلو، د لاجبی وړ شی د ساتني او ددعوی د څښتنانو د حقوقو دضایع کیدو د مخنیوی لپاره د اړوندی محکمی له خوا په دي باب لازم تصمیم نیول کیږی.

۴۲ ماده داسي څرگندوي:

در ماده ۴۲ چنان تصریح میدارد:

«محکمه مجاز است که در اثر تقاضای یکی از طرفین قبل و بعد از اقامه دعوی نسبت به اتخاذ هر نوع تدابیری که برای حفاظت یک شی متنازع فیه لازم باشد قرار صادر کند.»

«محکمه اجازه لری چی دواړو لوریو د یو اړخ د غوښتنی له مخي ددعوی له وړاندی کولو نه مخکي او وروسته، دهر ډول هغو تدبیرونو دنیولو په نسبت چی د لاتیجی وړیوشی د ساتنی لپاره لازم وی قرار صادر کړی.»

بطور مثال: در صورتیکه مؤجر ادعای تادیه کرایه و یا تخلیه دکان خویش را علیه مستاجر اقامه نماید و در جریان دعوی و یا قبل از آن دکان تحت استجاره را مؤجر قفل زده مسدود نماید، به منظور جلوگیری از اتلاف جنس و اموال داخل دکان، محکمه میتواند به اثر تقاضای مستاجر قبل از اینکه به اصل دعوی رسیدگی نمایند به منظور باز کردن دکان تحت اجاره تصمیم اتخاذ و قرار صادر نماید، تا نخست از همه دکان باز گردد و به مستاجر تسلیم داده شود. اگر مؤجر کدام ادعای تخلیه را داشته باشد، میتواند از طریق مراجع مربوط طبق هدایت قانون دعوی خود را تعقیب نماید.

د ساري په توگه: په هغه صورت کی چی مؤجر د مستاجر په وړاندی د خپل دوکان دکرایي یا خوشی کولو ادعا وکړی او ددعوی په بهیر کی اویا له هغی نه مخکي مستاجر تر استجاری لاندی دوکان ته قفل ورواچوی او ویی تړي، ددوکان دننه د جنس او مالونو د له منځه تللو د مخنیوي په منظور محکمه کولای شی دمستاجر د غوښتنی له مخي مخکي له دی چی اصل دعوه وڅیړي داجاری لاندی دوکان دپرانستلو لپاره تصمیم ونیسی او قرار صادر کړی چی تر ټولو لومړی دوکان پرانستل شی او مستاجر ته وسپارل شی. که چیرته مؤجر د تشولو کومه ادعا ولری، کولای شی داړوندو مراجعو له لاری د قانون دسپارښتنی له مخی خپله دعوه تعقیب کړی

و یا اینکه یکی از طرفین میوه تازه را از خارج وارد نماید و موضوع منجر به دعوی گردد در صورتیکه محکمه اصل موضوع دعوی را تحت بررسی قرار دهد، میوه وشی متنازع فیه سریع الفساد بوده تلف میگردد و خساره بطرفین وارد می گردد.

او یا دا چی د دواړو خواو نه یو لوری له بهر نه تازه میوه وارده کړی او موضوع ددی لامل شی په هغه صورت کی چی محکمه ددعوی د موضوع اصل تر څیړنی لاندی ونیسی، میوه او دلاتجی وړ شی د چټک فاسدوالي سره مخامخ کیږي، له منځه ځی او دواړو لوریو ته زیان رسیږی.

در این حالت به اثر تقاضای یکی از طرفین و اصحاب دعوی، محکمه باید قبل از رسیدگی به اصل موضوع در حصه فروش میوه متنازع فیه، تصمیم و تجویز اتخاذ و

په دي حالت کی ددعوی دیو لوری دغوښتنی له مخی محکمه باید اصل موضوع له څیړنی مخکی د لاتیجی وړ میوی دپلورلو په برخه کی تصمیم او تجویز ونیسی،

میوه و پلوری او پیسی یی په یو بانک کی د امانت په توگه و اچوی، وروسته د اصلي موضوع څیرنه پیل کړي چی د دعوی خاوندانو ته زیان ونه رسیږی او د لاجی وړ جنس ضایع اوله منځه لاړ نشي.

میوه را بفروش رسانیده پول آنرا به یکی از بانک ها طور امانت قرار داده بعداً به اصل موضوع رسیدگی بعمل آید تا ضرر متوجه اصحاب دعوی نگردیده و جنس متنازع فیه ضایع و تلف نگردد.

کله چی محکمی ته ثابت شی چی په یوه بله موضوع کی د احتیاطی تدبیرونو سرته رسول اسان او یا کم لگښت او یا چټک سرته رسیږی باید په دی حالت کی د هماغی سیمی د سوداگری محکمی ته قضایي نیابت ورکړي شی چی د احتیاطی تدبیرونو په باب تصمیم ونیسی (۴۳ ماده)

در صورتیکه نزد محکمه ثابت گردد که اجرای تدابیر احتیاطی در يك موضوع دیگر سهل تر و یا کم مصرف تر و یا سریع تر انجام می یابد، درین حالت میتواند به محکمه تجارتي همان محل نیابت قضائی اعطاء نموده تا در مورد تدابیر احتیاطی، تصمیم اتخاذ نماید. ماده ۴۳

د احتیاطی تدبیرونو غوښتنه محکمی ته دوراندیز دوراندی کولو پوری اړه لری او محکمه د دعوی د څښتنانو دیو تن له غوښتنی پرته، نشی کولای په دی باب تصمیم ونیسی. د احتیاطی تدبیرونو د وړاندیز یا غوښتن لیک له رسیدو سره سم محکمه په سملاسي توگه مقابل لوری جلب او احضاروي او په دی باره کی تصمیم نیسی او که مقابل لوری حاضر نه شی، د مدعی د حقوقو د ملاتړ په منظور او په بیړنیو حالاتو کی د لاجی وړ شی د له منځه تللو د مخنیوی لپاره محکمه کولای شی د مقابل لوری په غیاب کی د احتیاطی تدبیرونو په باب تصمیم ونیسی.

مطالبه تدابیر احتیاطی وابسته به تقدیم درخواست به محکمه میباشد و محکمه بدون مطالبه یکی از اصحاب دعوی نمیتواند در مورد تصمیم اتخاذ نماید. به مجرد وصول درخواست و یا مطالبه تدابیر احتیاطی، محکمه فوراً طرف مقابل را جلب و احضار نموده در مورد تصمیم اتخاذ مینماید و اگر طرف مقابل حاضر نگردد، به منظور حمایت از حقوق مدعی و در حالات مستعجل به منظور جلوگیری از اتلاف شی متنازع فیه، محکمه میتواند در غیاب طرف مقابل در مورد تدابیر احتیاطی، تصمیم اتخاذ نماید.

تصامیم و قرار های متعلق به تدابیر احتیاطی در مورد تحت مراقبت گرفتن اموال منقول و غیر منقول و یا دیگر تجاویزی که اتخاذ میگردد، از طرف ارگانهای اجرائیوی تطبیق و عملی میگردد. اما تطبیق و اجرای سایر تدابیر احتیاطی که عبارت از تضمین و یا تعهد کتبی و یا فروش جنس متنازع فیه به اثر مزایده و داوطلبی باشد، به یکی از اعضاء و مامورین محکمه و یا هر دو بصورت

د منقولو او غیر منقولو مالونو تر څارنی لاندی نیولو په باب د احتیاطی تدبیرونو اړوند تړونونه او یا نور تجویزونه چی نیول کیږی، اجرائیوی ارگانونو له خوا تطبیق او عملی کیږی خودنورو احتیاطی تدبیرونو تطبیق او اجرا چی لیکلی ژمنه یا تصمیم او یا د مزایدی او داوطلبی له مخی د لاجی وړ جنس پلورل وی، د محکمی یو مامور یا غړی او یا دواړو ته په گډه سپارل کیدی

شي. (۱۵ ماده)

مشترك محول شده می تواند. ماده ۱۵

د احتیاطی تدبیرونو پانی له دوسی سره یوځای کیږی چی د ضرورت په وخت کی تری کار اخیستل کیدای شی. دغه راز د احتیاطی تدبیرونو د غوښتنی له امله دلایجی وړ جنس، د محکمی له خوا بلاک او تر څارنی لاندی نیول کیږی. د دواړو لورو لاس وهنی پای ته رسول کیږی تر څو چی اصل موضوع پای ته ورسیري چی په راتلونکی کی د دعوی کوونکو ترمنځ کومه لایحه منع ته رانشی.

اوراق تدابیر احتیاطی به دوسییه ضم میگردد که عندالضرورت ازان استفاده بعمل می آید. هکذا به اثر مطالبه تدابیر احتیاطی، جنس متنازع فیه از طرف محکمه تحت بلاک و مراقبت قرار گرفته، تصرفات طرفین معطل قرار گرفته، تا اصل موضوع فیصله و خاتمه یابد، تا باشد در آینده کدام نزاع بین اصحاب دعوی صورت نگیرد.

ب: تأمینات :

ب: تأمینات:

احتیاطی تدبیرونه په دوو بنیو صورت نیسی یوله تأمیناتوپرته احتیاطی تدبیرونه اوبل د دعوی د دواړو لوریو څخه دیو د غوښتنی په نسبت تأمینات چی د دعوی د څښتنانو دیوله خوا یی غوښتنه کیږی لکه چی په دي باب د سوداگری د محاکماتو د اصولو د قانون ۴۹ ماده داسی څرگندوي.

تدابیر احتیاطی به دو شکل صورت می پذیرد یکی تدابیر احتیاطی بدون تادیه تأمینات و یکی به اساس تأمینات نسبت مطالبه یکی از طرفین و اصحاب دعوی. درین بخش می پردازیم به تدابیر احتیاطی به اساس تأمینات که از طرف یکی از اصحاب دعوی مطالبه میگردد. چنانچه ماده ۴۹ قانون اصول محاکمات تجارتي در مورد چنین تذکر داده است.

د سوداگری محکمی واک لری چی دمقابل لوری د مالی زیان د جبران په خاطر د دریمگری شخص او د تأمیناتو د اخیستلو په باب د محکمی د محصول او لگښت د تادیی په خاطر د اړتیا له مخی قرار صادر کړی.

" محاکم تجارتي صلاحیت دارد به منظور جبران خسارات مالی طرف مقابل، اشخاص ثالث و تادیه محصول و مصارف محکمه راجع به اخذ تأمینات عندالایجاب قرار اتخاذ نماید "

له نوموړي مادی څخه معلومیږی چی دمقابل لوری اویا دریم شخص له خوا د مالی تاوان د جبران لپاره چی په گټه کی شریک وی او د تاوان سبب کیږی او یا د محکمی د محصول او لگښتونو دور کړی په خاطر تأمینات اخستل کیږی.

از ماده مذکور معلوم میشود که گرفتن تأمینات به منظور جبران خسارات مالی طرف مقابل و یا اشخاص ثالث که در مورد ذینفع بوده و سبب ضرر میگردد و یا تادیه محصول و مصارف محکمه صورت می پذیرد.

الف: هغه تامينات چي يوي دعوى ته ورکول کيږي :

الف: تامينات که به يك دعوى داده ميشود :

نغدي پيسې، سوداگريزي ونډې، دپورونو سندونه، منقول او غير منقول مالونه، د معتبرو بانکونو ضمانت خطونه او درسمی او قانونی سند پرېنست د ضامن وړاندی کول، د تاميناتو له جملی څخه شميرل کيږي او د تاميناتو په توگه منل کيږي. د ۵۲ مادي له مخی د تاميناتو غوښتنی د دعوی د اقامه کيدو سره سم او يا د دعوی په بهير کی بايد منع ته راشي. د محاکمي دپای ته رسيدو له اعلام وروسته د تاميناتو غوښتنه امکان نه لری.

پول نقد، اسهام تجارتي، اسناد قرضه، اموال منقول و غير منقول، ضمانت خط های بانك های معتبر و ارايه ضامن به اساس سند رسمی و قانونی، از جمله تامينات بشمار رفته و بحیث تامينات پذيرفته ميشود. به اساس ماده ۵۲ مطالبه تامينات به مجرد اقامه دعوی و يا در جريان دعوی بايد بعمل آيد. مطالبه تامينات بعد از اعلام ختم محاکمه امکان ندارد.

د دعوی له اقامی مخکی د تاميناتو غوښتنه هغه وخت کيږي او تحقق پیدا کوی چي رسمي سندته مستنده ادعا اقامه شوی وی او که چيرته رسمي اسناد موجود نه وی، د تاميناتو وړاندیز د دعوی له اقامی نه مخکی اعتبار نه لری. د (۵۱) مادي له مخی په عمومي توگه بهرني اتباع چي په افغانستان کي قانونی استوگنځاي نه لری هم مکلف دی چي د (۵۱) مادي له مخی تامينات ورکړي. د يادونی وړ ده چي دا حکم دهغو کسانو په باب چي د محاکمي په بهير کي خپل استوگنځاي له افغانستان نه بهر ليردوی، هم تطبيق کيږي.

مطالبه تامينات قبل از اقامه دعوی وقتی صورت گرفته و تحقق پیدا میکند که ادعا مستند به سند رسمی اقامه شده باشد، و اگر کدام اسناد رسمی موجود نباشد، درخواست تامينات قبل از اقامه دعوی اعتبار ندارد. بر حسب ماده ۵۱ مطالبه تامينات اعم از اتباع خارجی که در افغانستان اقامتگاه قانونی ندارند، نیز مکلف اند مطابق ماده (۵۰) تامينات بدهند. قابل تذکر است که این حکم در باره کسانی که در جريان محاکمه اقامتگاه خود را خارج از افغانستان نقل میدهند، نیز تطبيق میگردد.

که په هغه ټاکلي موده کی چي د محکمی له خوا ټاکل کيږي، د تاميناتو د غوښتونکي له خوا ټاکلی تضمین ورنه کړی شي. داسی گڼل کيږي چي مطالبه کوونکی د تاميناتو له غوښتنی څخه تير شوي دي. (۵۴ ماده)

اگر در مدت معينه ای که از طرف محکمه تعیین میگردد، از جانب مطالبه کننده تامينات، تضمین معينه داده نشود، چنان محسوب میگردد که مطالبه کننده از مطالبه تامينات منصرف گردیده است. (ماده ۵۴)

ب: د تاميناتو په باب د محکمي حکم :

ب: حکم محکمه راجع به تامينات:

د تاميناتو په باب د محکمی حکم اصولاً

اصولاً حکم محکمه راجع به تامينات به طرف

مقابل ابلاغ می گردد و بعداً آنرا تحت اجرا قرار می دهند، اما در صورتیکه ابلاغ آن فوراً امکان نداشته باشد و یا تاخیر حکم تأمینات سبب خساره و یا اتلاف تأمینات مطالبه شده گردد، درین صورت اولاً حکم تأمین عملی گردیده و بعداً عمل ابلاغ صورت می گیرد، تا سبب خساره و یا اتلاف تأمینات مطالبه نگردد. (ماده ۵۵) اما در صورتیکه علل و موجب تأمینات مرفوع گردد، محکمه به اساس درخواست تأمینات دهنده، به رفع تأمینات تصمیم اتخاذ مینماید و در صورتیکه صدور حکم به ابطال اصل ادعای مدعی تأمین بعمل آید، تأمینات طبعاً مرفوع گردیده و از بین می رود. (ماده ۵۶)

تمام احکام و تصامیمی که از طرف محکمه در مورد قبول و یا رد تأمینات صدور می یابد، نهائی بوده ایجاب استیناف و تمیز را نمی نماید. (ماده ۵۷)

به اساس ماده ۵۸ در صورتیکه درخواست کننده تأمینات به اساس حکم محکمه محکوم به بطلان دعوی شود، طرف مقابل میتواند خساراتی را که از عمل تأمین بر او داده شده، از جانب مقابل مطالبه کند.

اگر دعوی درخواست کننده تأمینات به اساس حکم محکمه به بطلان مواجه می گردد و اگر بخاطر تأمین به جانب مقابل خسارات از مدرک تأمین عاید می گردد، میتواند از شخص درخواست کننده تأمینات جبران خساره خود را مطالبه نماید.

اختلافاتی که مربوط به تأمینات از طرفین و اصحاب دعوی به میان می آید، محکمه که

مقابل لوری ته ابلاغی و وروسته بی تر اجرا لاندی نیسی. خو په هغه صورت کی چی ابلاغ ئی په سملاسی توگه امکان ونه لری او یا د تأمیناتو د حکم ځنډیدل د غوښتل شویو تأمیناتو د تلف کیدو یا تاوان سبب شی، په دي صورت کی لومړی د تأمین حکم عملی کیږی او وروسته د ابلاغ عمل تحقق پیدا کوی چی د تاوان یا د تأمیناتو د زیانمن کیدو سبب ونه غوښتل شی. (ماده ۵۵) خو په هغه صورت کی چی د تأمیناتو علتونه او موجب له منځه لاړه شی، محکمه د تأمین کوونکی د وړاندیز له مخی، د تأمیناتو د رفع کولو تصمیم نیسی او په هغه صورت کی چی د حکم صدور د مدعی دادعا د اصل د باطلیدو لامل شی تأمینات په طبیعی توگه له منځه ځی (ماده ۵۶).

ټول حکمونه او تصمیمونه چی د محکمی له خوا د تأمیناتو د منلو یا ردولو په باب صادرېږی، وروستی بڼه لری د استیناف او تمیز غوښتنه نه کوی (ماده ۵۷)

د ۵۸ مادی له مخی په هغه صورت کی چی د تأمیناتو وړاندیز کوونکی د محکمی په حکم د دعوی په باطلیدو محکوم شی، مقابل لوری کولای شی هغه تاوانونه چی د تأمین د عمل له مخی ورته ورکړی شوي دي د مقابل لوری څخه وغواړی.

که د تأمیناتو د وړاندیز کوونکی دعوی د محکمی د حکم له مخی له بطلان سره مخامخ شی او که چیرته د تأمین په خاطر مقابل لوری ته د تأمین له درکه زیان رسیږی، کولای شی د تأمیناتو له درخواست کوونکی شخص څخه د رسیدلی زیان د جبران غوښتنه وکړی.

هغه اختلافونه چی د دعوی د دواړو لوریو له خوا د تأمیناتو په اړوند منځ ته راځی

صلاحیت رسیدگی اصل دعوی را دارد صلاحیت حل و فصل اختلافات را که ناشی از تأمینات میباشد نیز حایز است. (ماده ۵۹)

تأمینات معین و غیر معین:

۱- تأمینات معین: اگر تأمینات مطالبه شده که تحت تضمین و مراقبت قرار می گیرد عین معین باشد، تحت مراقبت گرفتن آن ممکن باشد (مثلاً اموال غیر منقول و یا پول نقد در یکی از بانک ها که از طرف محکمه تحت تضمین و نظارت گرفته می تواند)، محکمه نمیتواند چیز دیگری را عوض آن تحت تضمین و مراقبت قرار دهد (ماده ۶۰)

۲- تأمینات غیر معین: در صورتیکه تأمینات مطالبه شده معین نبوده (پول نقد جنس اموال منقول و غیر منقول نباشد که تحت بلاک و مراقبت قرار گرفته بتواند به مثل مفاد سهم و یا مالیکه از خارج وارد میگردد و مشخص شده نتواند)، محکمه میتواند معادل قیمت تأمینات را از سایر اموال مدعی علیه و یا مدعی تحت مراقبت قرار دهد. (ماده ۶۱)

اگر به اساس تأمینات مطالبه شده خساره بطرف مقابل وارد میگردد، از همین جنس و مالیکه تحت مراقبت قرار گرفته، جبران میگردد. همچنان قابل تذکر است که در مورد ضمانت خط ها ماده ۶۲ تصریح میدارد که در صورت متعدد بودن ضامن، هر یک باید صریحاً در ضمانت خط های خویش مشخص نمایند که چی مقدار از تأمینات را ضمانت کرده اند.

هغه محکمه چی د اصل دعوی د خپړني صلاحیت لری دهغو اختلافونو د اوارۍ صلاحیت هم لری چی له تأمیناتو څخه پیدا شوي دي (ماده ۵۹)

ټاکلي او نا ټاکلي تأمینات:

۱- ټاکلي تأمینات: که چیرته غوښتل شوی تأمینات چی تر تضمین او څارنی لاندی راخی ټاکلي وی، تر څارنی لاندی نیول یی ممکن دی، د ساری په توگه: (غیر منقول مالونه او نغدي پیسې په یوبانک کې د محکمی له خوا تر تضمین او څارنی لاندی نیولی شی) محکمه نشی کولی د هغو پرځای بل شی تر تضمین او څارنی لاندی ونیسی (ماده ۶۰)

۲- نا ټاکلي تأمینات: په هغه صورت کی چی غوښتل شوی تأمینات ټاکلي نه وی (نغدي پیسې، جنس، منقول او غیر منقول مالونه نه وی چی تر بلاک او څارنی لاندی ونیول شی لکه دیوی ونډې گټه او یا هغه مال چی له بهر نه واردیږی او مشخص نشی، محکمه کولی شی د تأمیناتو د بیې معادل یا انډول د مدعی علیه یا مدعی له نورو مالونو څخه تر څارنی او مراقبت لاندی ونیسی (ماده ۶۱)

که چیرته د غوښتل شویو تأمیناتو له مخی مقابل لوری ته تاوان رسیږی، له همدغه جنس او مال څخه چی تر څارنی لاندی دي، باید جبران شی. دغه راز د یادوني وړ ده چی د ضمانت خطونو په باب ۶۲ ماده څرگندوي چي د ضمانانو د زیاتوالي په صورت کی هر یو باید په څرگنده په خپلو ضمانت خطونو کی مشخصه کړی چی د څومره تأمیناتو ضمانت یی کړي دي.

اشخاص ذیل بدون موافقه جانب مقابل
بحیث ضامن قبول شده نمیتوانند:

- مامورین دولت و شاروالی ها.

- اشخاصیکه مصونیت وظیفوی
دارند.

- وکلای دعوی برای مؤکلین.

اشخاص فوق بدون موافقه طرف مقابل بحیث
ضامن به منظور تادیبه تأمینات تعیین شده
نمیتوانند، اما اگر طرف مقابل موافقه داشته
باشد و ضمانت شانرا بپذیرد کدام مانع
ندارد، و شخصیکه جهت تأمینات ضامن
میدهد، باید ضامن را در محکمه حاضر
کرده تا در پیشگاه قضا ضمانت خود را
اظهار نماید و یا ضمانت خط اصولی و
رسمی ترتیب نموده به محکمه تقدیم نماید.

هم چنان کسی که ضمانت میدهد، یعنی
ضامن دهنده مکلف است که اعتبار مالی
ضامن خود را در محکمه ای که ضمانت
خط ترتیب شده است، ثابت نماید. از ماده
مذکور چنین بر می آید که صرف ضمانت
شخصی مورد قبول است که اعتبار مالی
داشته باشد.

هم چنان قانون تصریح میدارد که:

در صورتیکه یکی از بانگها و یا شرکت های
تجارتي معتبر که اعتبار تجارتي شان حفظ
باشد، متهم و یا مفلس نبوده، دارائی داشته
باشد، تأمینات را ضمانت نماید، امضاء و یا
مهر بانك و یا شرکت مذکور نزد محکمه
معروف باشد، ترتیب ضمانت خط رسمی و
اصولی ضرورت نبوده صرف مهر و امضاء آن
بحیث يك سند مدار اعتبار ضمانت قبول

دمقابل لوری له موافقي پرته لاندی کسان
دضامن په توگه منل کيداي نشي :

- ددولت او بنارواليو مامورين.

- هغه کسان چي وظيفوي خوندي توب يا
مصونيت لري.

- د موکيلنو لپاره ددعوي وکیلان.

پورتني کسان دمقابل لوري له موافقي پرته
دتاميناتو د ورکړي په منظور د ضامن په توگه
ټاکل کيداي نشي خو که مقابل لوري موافقه
ولری او ضمانت يي ومني کوم خنډ پکي نشته
او هغه څوک چی دتاميناتو لپاره ضامن
ورکوي، باید ضامن محکمي ته حاضر کړی
چی دقضا په وړاندی خپل ضمانت څرگند کړی
اویا اصولی او رسمي ضمانت خط ترتیب کړی
او محکمي ته يي وړاندی کړی.

دغه راز هغه څوک چي ضمانت ورکوی، يعني
ضامن ورکوونکی مکلف دی چی دخپل ضامن
مالي اعتبار په هغي محکمه کي چی ضمانت
خط پکي جوړ شوي دی ثابت کړی له دغي
مادی څخه داسي څرگند يږي چي يواځي هغه
شخص دضمانت دمنلو وړ دی چی مالي
اعتبار ولری.

دغه راز قانون تصریح کړي ده چي :

په هغه صورت کی چی یو معتبر سوداگریز
بانك یا شرکت چی دسوداگری اعتبار يي ساتل
شوي وی، تورن اویا مفلس نه وی، شتمني
ولري، دتاميناتو ضمانت وکړی د محکمي په
وړاندي ديداشوي بانك یا شرکت لاسليک یا
مهر څرگندوی په دي باب درسمی اواصولی
ضمانت خط د جوړولو اړتيا نشته يواځي د
هغومهر اولاسليک د ضمانت د اعتبار وړ سند

په توگه منل کيداي شي (ماده ۶۴)

شده ميتواند (ماده ۶۴)

په هغه صورت کې چې د ضمانت خط د جوړولو لپاره، ضامن په خپله محکمي ته حاضر شي او د دعوی د ضبط په کتاب کې په خپل ليک او ليکني سره تضمین خط وليکي، گوته پري ولگوي او لاسليک يې کړي، دغه ضمانت خط درسمي ضمانت خط حکم لري. (ماده ۶۵) پرته له دې د ضمانت خط جوړول د قانوني پړاونو له وهلو وروسته صورت مومي.

در صورتی که برای ترتیب ضمانت خط، ضامن شخصاً به محکمه حاضر گردیده و در کتاب ضبط دعوی به خط و کتابت خود تضمین خط را تحریر شصت و امضاء مینماید، این ضمانت خط حکم ضمانت خط رسمی را دارد (ماده ۶۵)، در غیر آن ترتیب ضمانت خط از طریق طی مراحل قانونی صورت می گیرد.

د محکمي د دفتر د تايمين او مکلفيتونو لاندی غیر منقول مالونه :

اموال غير منقول تحت تأمين و مکلفيت های دفتر محکمه:

۱- په هغه صورت کې چې غیر منقول مالونه د محکمي له خوا تر تايمين او څارنی لاندی نیول کېږي د محکمي د دفتر له خوا باید لاندی اجراء ترسره شي.

۱- در صورتیکه اموال غير منقول از طرف محکمه تحت تأمين و مراقبت قرار داده ميشود، اجراءات ذیل باید از جانب دفتر محکمه صورت گیرد.

۱- د محکمي په دفتر کې د تايمينونکي بشپړ شهرت او نوری ځانگړني ثبت شي.

۱- شهرت مکمل و ساير مشخصات تأمين دهنده را به دفتر محکمه ثبت نمايد.

۲- د تايميناتو اندازه او مقدار مشخص شي.

۲- اندازه و مقدار تأمينات که تعين گردیده مشخص گردد.

۳- د هغو مالونو څرنګوالي، جنسيت او نوري ځانگړتياوي چې تر څارنی لاندی نیول شوي، ټول ثبت او قيد کړي د اړوندی محکمی په حکم د ابلاغ له نيتي څخه د دوو ورځو په ترڅ کې اجرائيوي ارگانونو ته خبر ورکړي چې د محکمي د تصميم له مخی په دي باب قانوني اجراءات وکړي (ماده ۶۶)

۳- نوعيت، جنسيت و ساير مشخصات و خصوصيات اموالی که تحت نظارت و مراقبت گرفته شده است، همه را ثبت و قيد نموده با حکم محکمه مربوط در ظرف دو روز بعد از تاريخ ابلاغ، به ارگانهای اجرائيوي اطلاع دهند، تا طبق تصميم محکمه، اجراءات قانونی را در مورد مرعی بدارند. (ماده ۶۶)

دغیرو منقولو مالونو تر څارنی لاندی نیول:

در مورد تحت مراقبت گرفتن اموال غير منقول:

- دهغو غير منقولو مالونو مهر او لاک کول چې تر تايمين او څارنی لاندی نیول شوی.

- مهر و لاک کردن اموال غير منقول که تحت تأمين و مراقبت قرار گرفته است.

- سپردن اموال و اشیای غیر منقول که تحت مراقبت قرار میگیرد به یکی از اصحاب و یا شخص ثالث به اساس ضمانت خط رسمی و یا غیر رسمی به اساس لزوم دید محکمه مربوط

- مهر و لاک نمودن حجره تجارتي و گدام های تجارتي و تحت بلاک و مراقبت گرفتن اموال آن.

در مورد تحت مراقبت گرفتن اموال منقول:

- مهر و لاک نمودن دفاتر و گدام های تجارتي که اموال منقول در آنجا موجود باشد تحت بلاک و مراقبت قرار میگیرد.

- پول نقدیکه در بانک ها موجود باشد تحت مراقبت قرار گرفته و شخص تأمین دهنده ممنوع التصرف قرار میگیرد.

- اسهام نقدی شخصیکه اموال آن تحت تأمین و مراقبت قرار گرفته، تحت مراقبت قرار داده میشود. به منظور بررسی اموال منقول شخصیکه تحت تأمین و مراقبت قرار گرفته باشد، به اساس قرار قضائی و تجویز محکمه مربوط، هیئت سه نفری از طرف محکمه توظیف میگردد. هیئت مذکور عبارت از یک نفر عضو محکمه، منشی محکمه و مدیر ناحیه مربوط بوده که از طرف محکمه تعیین و توظیف میگردند، تا بحضور داشت طرفین اموال منقول تضمین دهنده را فهرست نموده و بطور مشروح به لست موجودی اموال منقول درج نمایند. اگر طرفین هم حاضر نباشد، هیئت

- دهغو غیر منقولو مالونو او شیانو سپارل چی تر څارنی لاندی نیول کیږی ددعوي یوي لوری او یا دریمگړي شخص ته د اړوندی محکمی د لارم دید له مخی په رسمي یا غیر رسمی ضمانت خط سره.

- د سوداگری د خونې او د سوداگری د گودامونو مهر و لاک کول او دهغو د مالونو بلاک کول او تر څارنی لاندی نیول.

د منقولو مالونو تر څارنی لاندی نیول:

- د هغو سوداگریزو دفترونو او گودامونو مهر و لاک کول چي هلته دلیردوني وړ مالونه موجود وی، د بلاک او څارني لاندی نیول کیږي.

- هغه نغدي پیسي چي په بانکونو کي موجود وی تر څارني لاندی نیول کیږي او تامینونکي شخص له تصرف نه منع کیږي.

- دهغه چا نغدی ونډې چی مالونه یي تر تأمین او څارنی لاندی نیول شويدي، تر څارني او مراقبت لاندی نیول کیږي. د هغه چا د منقولو مالونو د څیړنی په منظور چی تر تأمین او څارنی لاندی وی، د اړوندی محکمی د قضائی قرار او تجویز پر بنسټ، د محکمی له خوا یو دری کسيز هیأت ته دنده ورکول کیږی. په دغه هیأت کی د محکمی یو غړی د محکمی منشی او د اړوندی اداری مدیر شامل وی، چی د محکمی له خوا ټاکل کیږی او دنده ورته سپارل کیږی، ترڅو د دواړو لورو په شتون سره تضمین شوی منقول مالونه فهرست کړی او په تشریحی توگه ئی د مالونو د موجودی په لست کی درج کړی. که چیرته دواړه لوری هم حاضر نه وی، د محکمی غوره

منتخبه محکمه ميتواند، در غياب طرفين اموال غير منقول را بررسي و درج فهرست نموده و آنرا مهر و لاک نمايد.

شوی هیأت کولی شی، د دواړو لوریو په غیاب کی غیرمنقول مالونه وخیږی، په فهرست کی ئې درج کړی او هغه مهر و لاک کړی.

مسئولیت محافظت و نگهداری اشیاء و اموال تحت مراقبت:

د څارنی لاندی شیانو او مالونو دساتنی مسوولیت :

۱- مسئولین امنیتی حوزه مربوط ای که اموال و اجناس تحت مراقبت آن قرار گرفته، مسئولیت محافظت آنرا بدوش دارند.

۱- دهغی اړوندی حوزی امنیتی مسوولین چی مالونه او جنسونه یی تر څارنی لاندی وی، دهغو د ساتنی مسوول دی.

۲- سرای دارها و چوکیدارهای گدام های تجارتي و یا محافظین سرای های که اموال و اشیاء در آنجا جا بجا گردیده، مکلفیت محافظت آنرا بدوش دارند.

۲- د سوداگری د گودامونوسرای والاو څوکیداران او یا دهغو سرايونو ساتونکی چی مالونه اوشیان پکي ځای پرځای شویدی، دهغو د ساتنی مکلفیت پر غاړه لری.

- اشخاص فوق الذکر نظر به مکلفیت و ایجابات وظیفوی مؤظف به محافظت و نگهداری اشیاء و اموالی اند که از طرف هیئت منتخبه محکمه مهر و لاک گردیده و بدون استیذان و اجازه محکمه هیچ مرجع، صلاحیت شکستاندن مهر و لاک اموال و اشیائی که از طرف محکمه تحت مراقبت گرفته شده نداشته و ندارند. مراجع و یا اشخاصیکه بدون حکم و استیذان محکمه مرتکب چنین عمل گردند و بدون حکم محکمه به شکستاندن مهر و لاک اموال تحت مراقبت مبادرت ورزند، علاوه بر اینکه مورد تعقیب عدلی قرار میگیرند، از طرف محکمه تجارتي مربوط محکوم به جبران خساره وارده نیز میشوند. (ماده ۷۰)

- پورتنی کسان د وظیفوی مکلفیتونو او غوښتنو له مخي دهغو مالونو اوشیانوپه ساتنه مؤظف دی چی د محکمی دغوره شوی هیات له خوا مهر او لاک شوی او د محکمی له اجازي پرته هیچ مرجع دهغومالونو او شیانو دمهر و لاک دساتلو صلاحیت نه لری چی د محکمی له خوا تر څارنی لاندی نیول شویدی. هغه مرجع او یا کسان چی د محکمی د حکم او اجازی پرته ددغه راز عمل مرتکب شی اود محکمی د حکم پرته تر څارنی لاندی مالونو دمهر و لاک په ساتلو لاس پوري کړی برسیره پر دي چی تر عدلي تعقیب لاندی نیول کیږی د اړوندی سوداگریزی محکمی له خوا درسیدلي تاوان په پوره کولو محکومیږي. (۷۰ ماده)

تحت مراقبت گرفتن اموال قابل اتلاف:

د تلف وړ مالونو تر څارنی لاندی نیول :

تحت مراقبت گرفتن اموال و اجناس سریع الفساد و یا اشیائی که به مرور زمان

دهغو مالونو او جنسونو تر څارنی لاندی نیول چی ژرفاسدیږي او یا هغو شیانو چی د وخت په

ماهیت و ارزش خود را از دست بدهد جواز ندارد. مثلاً اگر شخصی میوه تازه و یا ادویه درملتون را تحت مراقبت قرار بدهد، اشیای متذکره به سپری شدن میعاد ماهیت و ارزش خود را از دست می‌دهد. تحت مراقبت گرفتن همچو اموال اعتبار قانونی ندارد. این گونه اموال توسط هیئت سه نفری که در ماده ۶۹ ذکر گردیده است، به فروش رسیده و قیمت آن تحت مراقبت گرفته می‌شود. (ماده ۷۱)

در تمام مواردیکه اشیاء و یا اموال تحت مراقبت قرار می‌گیرند، اموال منقول باشد و یا غیر منقول، احتمال ائتلاف آن متصور باشد و یا موجب تنزیل قیمت گردد، هر يك از طرفین حق و صلاحیت مطالبه فروش آنرا از طرف محکمه مربوط دارند. اگر يك طرف به فروش آن موافق نباشد و اگر ضرری از عدم فروش آن عاید گردد و آنرا شخصاً متحمل گردد، طبق نظریه او عمل صورت خواهد گرفت و ضرر متوجه شخص مذکور خواهد شد. (ماده ۷۲)

تحت تأمین قرار دادن اموال غیر و پیامد های آن:

در صورتیکه يك شخص ملکیت غیر را تحت تأمین و مراقبت قرار دهد و آنرا مال خود وانمود نماید و اصل مالک مال در جریان نبوده و از موضوع آگاهی نداشته باشد، و نسبت به تحت مراقبت گرفتن اموال مذکور از طرف محکمه اجراءات صورت گرفته باشد، مطالبه کننده تأمینات مسئول خسارات وارده به صاحب مال نبوده، بلکه صاحب مال از رهگذر خساره تنها به شخصیکه مال او را بحیث مال شخص خود معرفی نموده و تحت مراقبت داده است، رجوع کرده

تیرید و سره خپل ماهیت او ارزښت له لاسه ورکوی جواز نه لری. د ساري په توگه که څوک تازه میوه یا درملتون درمل تر څارنی او مراقبت لاندې ونیسی دغه شیان د وخت په تیرید و سره خپل ماهیت او ارزښت له لاسه ورکوی. ددغه راز مالونو تر څارنی لاندې نیول قانونی اعتبار نه لري. دغه راز مالونه دهغه دري کسيز هیات په واسطه چی په ۶۹ مادی کی یی یادونه شوی پلورل کیږی اوییه یی تر څارنی لاندې نیول کیږی. (۷۱ماده)

په ټولو مواردو کې چې شیان او مالونه پکې تر څارنی لاندې نیول کیږی منقول وی که غیر منقول، چی د له منځه تلو اټکل یی کیږی اویایی دبیی د راتیتیدو لامل گرځی، ددواړو لوریو څخه هر یویی له اړوندی محکمی څخه د پلورلو دغوښتنی حق او واک لري. که یو لوری یی د پلورلو سره موافق نه وی اویا که دنه پلورلو له درکه یی زیان پینښ شي او هغه په خپله وزغمی، دهغه دنظریی له مخی به عمل وشی او تاوان به یاد شوی شخص ته متوجه وی. (۷۲ماده)

د غیره مالونو د تأمین لاندی راوستل او پایلی یی :

په هغه صورت کی چی یو څوک دبل چا ملکیت تر تأمین او څارنی لاندی راوړی او هغه خپل مال وبولی او د مال اصلي مالک خبر نه وی او دموضوع اطلاع ورته نه وی ورکړی شوی او ددغو مالونو د څارنی لاندی نیولو په نسبت د محکمی له خوا اجراءات ترسره شوی وی، دتأمیناتو غوښتونکی د مال څښتن ته درسیدلی تاوان مسوول نه دي، بلکی مال دزیان له مخی یواځی په هغه چا پوره چی دهغه مال یی دخپل شخصي مال په توگه معرفی کړی او تر څارنی لاندی یی نیولی رجوع کولی

شي. (ماده ۷۳)

میتواند. (ماده ۷۳)

که چیرته هغه مالونه چی تر څارنی لاندی نیول کیږی د دریم شخص تر تصرف لاندی وی (له دریم شخص څخه هدف هغه اشخاص دي چي ددعوي ددواړو خواو او دعوي کونکو څخه غیر وي) او یا د څارنی موضوع له هغه حق او طلب څخه وي چی تامینونکي شخص په دریمگړی شخص باندی دغه راز حق ولری، په دی حالت کی محکمه د دریمگړي شخص د مالونو د مراقبت لاندی کولو په باب ورته په رسمي توگه د جریان خبر ورکوی او له هغه نه رسید ترلاسه کیږي او د موضوع په باب په سملاسي توگه هغه چاته خبر ورکول کیږی چی خپل مالونه او شیان يي تر تامین لاندی ایښي وي. (ماده ۷۴)

اگر اموالیکه تحت مراقبت قرار داده میشود تحت تصرف اشخاص ثالث قرار داشته باشد، (مراد از اشخاص ثالث اشخاصی است که غیر از طرفین و اصحاب دعوی باشند) و یا موضوع مراقبت عبارت از حق و طلبی باشد که شخص تامین دهنده بر شخص ثالث چنین حق را داشته باشد، درین حالت محکمه راجع به تحت مراقبت گرفتن اموال شخص ثالث، جریان را برایش رسماً ابلاغ و از نزدش رسید اخذ میگردد و موضوع فوراً به شخصیکه اموال و اشیاء خود را تحت تأمین قرار داده است، ابلاغ می گردد. (ماده ۷۴)

کله که دریم شخص د تضمین لاندی شیانو او مالونو څخه لږ یا ډیر انکاروکړی باید د څارنی د حکم د ابلاغ له نیتي نه دوه ورځی وروسته مراتب هغی محکمی ته چی د څارنی حکم يي صادر کړی ورسوی پرته له دی به د مال د ورکړي یا سپارلو مسوول وی.

هرگاه شخص ثالث از وجود اشیاء و یا اموال تحت تضمین و مراقبت قسماً و یا کلاً انکار باشد، باید در ظرف دو روز بعد از تاریخ ابلاغ حکم مراقبت، مراتب را به محکمه ای که حکم مراقبت را صادر نموده، اطلاع دهد و در غیر آن مسئول پرداخت طلب و یا تسلیم مال خواهد بود.

کله که د تامیناتو وړاندیز کونکي د محاکمي په بهیر کي ثابته کړي چي د دریمگړی شخص شیان او مالونه چي تر څارني لاندی نیول شوي موجود دی او دریمگړي شخص د حقیقت خلاف د هغو له موجودیت څخه انکار کړي دي او یا داچي د مال له سپارلو او یا طلب چی له ده سره موجود دی ډډه وکړی، د اړوندي محکمي د حکم پر بنسټ به له دریمگړی شخص څخه عین مال یا دهغه (اندول) واخیستل شي. په هغه صورت کی چی مالونه موجود نشي، تر هغه وخت پوری چی د دریمگړي شخص له منځه تللي حقوق جبران نه کړي، د اړوندي محکمی

هر گاه درخواست کننده تأمینات در جریان محاکمه ثابت نماید که اشیاء و اموال شخص ثالث که تحت مراقبت قرار گرفته موجود بوده، و شخص ثالث خلاف حقیقت از موجودیت آن انکار نموده است و یا اینکه از تسلیمی مال و یا طلب که در نزد او موجود بوده امتناع ورزد، به اساس حکم محکمه مربوط عین مال و یا معادل آن از اموال شخص ثالث گرفته خواهد شد. در صورتیکه اموال موجود نگردد، تا زمانیکه شخص ثالث حقوق زایع شده را جبران ننماید، به حکم محکمه

مربوط تحت نظارت و توقیف قرار خواهد گرفت. (ماده ۷۶)

په حکم به تر څارنی او توقیف لاندې ونيول شي. (۷ ماده)

حق تقدم درخواست کننده تأمینات:

د تامیناتو د وړاندیز کوونکي د مخکيوالي حق

درخواست کننده تأمینات در استفاده طلب خویش در مورد مالیکه تحت مراقبت قرار گرفته است، نسبت به سایر طلبکاران حق تقدم را دارد. زیرا وی اقدامات لازم را برای حفظ حقوق خویش به عمل آورده است. (ماده ۷۷)

د تامیناتو وړاندیز کوونکي دهغه مال په باب چي تر څارنی لاندې دی له خپلي غوښتني څخه په استفادی سره، د نورو طلب کارانو په پرتله د مخکیتوب حق لري، ځکه ده دخپلو حقوقو دساتني لپاره لازم اقدامات کړي دی (۷۷ ماده)

فصل هشتم ابلاغ

مطلب اول: احکام و شروط ابلاغ:
مطلب دوم: کیفیت اتمام ابلاغ:

احکام و شروط ابلاغ: ابلاغ قضائی عبارت از وسیله ای است که توسط آن یک شخص بر آنچه در دعوی صورت میگیرد آگاهی می یابد. اساس ابلاغ را از دیدگاه قانون نظریه روبرو شدن طرفین دعوی تشکیل میدهد. بخاطریکه اخذ هیچ نوع اجراءات علیه یک شخص بدون اعطاء فرصت دفاع برایش جواز ندارد. لهذا قانون ابلاغ به طرفین دعوی را قابل اهتمام زیادی دانسته است بنا بر آن احکامی که بدون در نظر داشت ابلاغ صحیح صادر شده باشد حیثیت احکام و حجت را بین طرفین دعوی دارا نمی باشد.

احکام ابلاغ در باب اول فصل نهم قانون اصول محاکمات تجارتي از ماده ۷۸ الی ۹۳ بیان

اتم فصل ابلاغ

لومړي مطلب: د ابلاغ احکام او شرطونه
دويم مطلب: د ابلاغ د اتمام کیفیت

د ابلاغ حکمونه او شرطونه: قضایي ابلاغ هغه وسیله ده چي دهغه په واسطه یو شخص په هغه څه خبریږي چي په دعوي کي صورت مومي. دقانون له نظره د ابلاغ بنسټ د دعوي د دواړو لوریو مخامخ کیدل دي. له دي امله چي دیو شخص په وړاندې هیڅ ډول اجراءات هغه ته د دفاع د فرصت له ورکړي پرته جواز نه لري. له دي امله د ابلاغ قانون دواړو لوریو ته دعوي دزیاتي پاملرنې وړ گرځولي ده. له دي امله هغه احکام چي د صحیح ابلاغ په نظر کي درلودو پرته صادر شوي وي، د دعوي د دواړو خواو ترمنځ د احکام او حجت حیثیت نه لري.

د ابلاغ حکمونه د سوداگري د محاکماتو د اصولو دقانون د نهم فصل په لومړي باب کي له ۷۸ مادي څخه تر ۹۳ مادي پوري بیان

شوي دي .

شده است

لومړي: د ابلاغ تعريف :

اول: تعريف ابلاغ:

ابلاغ د دعوي د اقامي پاڼه ده چي په هغی کي د دعوي د اقامي د اجراءاتو تعينول شامل دي. دغه اجراءات هغه اجراءات دي چي د دعوی د ثبت له دوران څخه مخکي اجراءات لکه اخطار، تنبه او د دعوي اساسي اجراءات لکه صورت دعوي، صورت اعتراض، د دعوي د جريان اجراءات او د حکم له صادريدو څخه وروسته اجراءات پکي شامل دي.

ابلاغ عبارت از اوراق اقامه دعوی است که شامل تعیین اجراءات اقامه دعوی میباشد اجراءات مذکور شامل اجراءات قبل از دوران و ثبت دعوی چون اخطار، تنبيه و اجراءات اساسی دعوی چون صورت دعوی و صورت اعتراض و اعتراض بالایی احکام و قرارهای محکمه، اجراءات جریان دعوی و اجراءات بعد از صدور حکم.

دويم: د ابلاغ ځانگړنه :

دوم: خصوصیت ابلاغ:

۱- شکلي والي يي: د ابلاغ يوه ځانگړنه دهغه شکلي والي دی چي د کتابت کیفیت يي حتمي دي او ځانگړي بیانات پکي شامل دي چي د قانون له نظره دهغو ناقصوالي جواز نلري.

۱- شکلی بودن آن: یکی از خصوصیت ابلاغ شکلی بودن آن است که کیفیت کتابت آن حتمی بوده و شامل بیانات خاص میباشد که ناقص بودن آن از نظر قانون جواز ندارد.

۲- رسمي کاغذونه: چي د گومارل شوي کارمند له خوا درسمي تحریراتو په واسطه لیکل شوي او په هغو کي درج شوي دي.

۲- کاغذ های رسمی میباشد: که توسط تحریرات رسمی از طرف مامور مؤظف نوشته و در آن درج شده است.

۳- ابلاغ په اصل کي باید د مصلحت خاوند يا دهغه دوکیل له خوا ولیکل شي، خپلی غوښتي او هیلې په هغی کي ثبت کړي او دتنفیذ او ابلاغ په خاطر يي ځانگړي لوري ته واستوي.

۳- ابلاغ در اصل باید از طرف صاحب مصلحت و یا وکیل او نوشته، خواهشات و مطالبات خود را در آن ثبت نموده به غرض تنفیذ و ابلاغ به جهت خاص می فرستد.

۴- د ځاي ځانگړنه: د سوداگري د محاکماتو د اصولو د قانون د ۷۸ مادي له مخي، ابلاغ باید دهغی محکمي په مرکز کی چي دعوي پکي روانه ده. د مدعي يا دهغه دوکیل له خوا صورت ونيسي. ددي لپاره چي همدا محکمه د ابلاغ ټول اجراءات په غاړه لري او مبلغ اليه ته نږدي ده.

۴- خصوصیت مکانی: طبق ماده ۷۸ قانون اصول محاکمات تجارتي، ابلاغ باید در مقر محکمه ای که دعوی واقع شده، از طرف مدعی و یا وکیل آن صورت گیرد، بخاطریکه همین محکمه تمام اجراءات ابلاغ را به عهده داشته و به مبلغ اليه قریب میباشد.

- ۵- دابلاغ په پاڼه کي لاندې مطالب شامل دي (دسوداگري د محاکماتو د اصولو ۹۱ ماده)
- ۵- ورق ابلاغ شامل نکات ذیل میباشند. ماده ۹۱ اصول محاکمات تجارتي.
- د مبلغ اليه بشپړ شهرت او دهغه شخصي ويناوي او پته.
- شهرت مکمل مبلغ اليه و بيانات شخص و آدرس وی
- دده د استدعا د سبب بيان
- د حاضریدو ورځ او ساعت
- د محکمي نوم او آدرس يي
- درئيس او محرر لاسليک او د محکمي مهر
- د مدعي نوم
- د ابلاغ د صادریدو لوري لکه څنگه مو چي مخکي ياد کړي.
- د ابلاغ په پاڼه يوه شکلي پاڼه ده، هغه څه چي قانون ټاکل بايد په هغي کي ليکلي وي خو قانون د ابلاغ په پاڼه کي د معلوماتو د ليکنی په باب کوم ټاکلي ترتيب نه دي وړاندي کړي نو په هره بڼه چي وشي سم دي
- د ۹۱ مادي مندرج معلومات :
- ۱- د مبلغ نوم: لارم دی چی د ابلاغ په پاڼه کي د مبلغ نوم، دهغه شخصي معلومات، په او داستوگني ځاي شامل دي.
- ۱- نام مبلغ: لارم است که ورکه ابلاغ شامل نام مبلغ و معلومات شخصي و آدرس اقامت گاه وی باشد.
- د دغو معلوماتو هدف د مبلغ ټاکل او د نورو معلوماتو څخه دهغه د معلوماتو بیلول دي چي د ابلاغ په پاڼه کي شته دي.
- ۲- د مبلغ اليه نوم: دهغه خپل معلومات او پته يي: لارم دي چي د ابلاغ په پاڼه کي د مبلغ نوم، پته او استوگنځاي شامل وي، د دغو معلوماتو موخه د مبلغ اليه ټاکل او دهغو معلوماتو له
- ۲- نام مبلغ اليه: معلومات شخص و آدرس او: لارم است که ورکه ابلاغ شامل نام مبلغ اليه، آدرس و اقامت گاه او باشد. هدف از اين معلومات تعين مبلغ اليه و معلومات آن
- جهت اصدار ابلاغ قسميکه ذکر نموديم.
- ورق ابلاغ يك ورق شکلی است آنچه را که قانون تعين نموده بايد در برداشته باشد ولی قانون در مورد درج معلومات در ورکه ابلاغ، ترتيب معين را ارايه نکرده لهذا به هر شکلی که د رآن صورت گيرد درست است.

از بین معلوماتی که در ورقه ابلاغ درج است، میباشد. در صورتیکه مبلغ الیه اهلیت قانونی نداشته باشد پس لازم است که از ولی، وصی و یا وکیل و قیم او معلومات ذکر گردد.

۳- بیان سبب استدعای مبلغ الیه: لازم است ورقه ابلاغ شامل موضوعی باشد که مدعی بالای مدعی علیه در پیشگاه محکمه دعوی میکند و به ابلاغ رغبت دارد.

۴- روز، ساعت حضور، نام محکمه و آدرس آن لازم است که در ورقه ابلاغ شامل باشد. و هم چنان روز و ساعت حضور مبلغ الیه که رسیدگی در آن وقت صورت می گیرد، ذکر شود. هم چنان ضرور است که ورقه ابلاغ شامل نام محکمه ای که موضوع را رسیدگی مینماید با ذکر آدرس و محل موقعیت آن باشد.

۵- امضای رئیس، محرر و مهر محکمه در ورقه ابلاغ باید درج باشد و امضای در اصل و کاپی ورقه باید صورت بگیرد، تا اینکه ورقه صفت و حیثیت رسمیت را پیدا کند.

۶- تاریخ تسلیمی ورقه ابلاغ به مبلغ الیه و تعداد نسخه های که تسلیمی آن حتمی میباشد.

ماده ۹۱ قانون صراحت دارد که اگر مدعی علیه متعدد باشد به اندازه آنها چاپ شود و اگر ورقه ابلاغ را یکی از مبلغ الیه تسلیم گردد، نیز کافی پنداشته میشود. در صورتیکه مدعی به کاپی ورق ابلاغ بی اعتنائی کند و ورق کاپی شامل معلوماتی باشد که با معلومات ورقه اصل مغایرت

منع خفه دده دمعلوماتو معلول دي. چي دابلاغ په پاڼه کي درج دي. په هغه صورت کي چي مبلغ الیه قانوني اهلیت ونه لري لازم دي چي دهغه دولي، وصي اويا وکیل او قيم معلومات يي درج شي.

۳- د مبلغ الیه د استدعا د بیان سبب: لازم دی چی دابلاغ په پاڼه کي هغه موضوع شامله وي چي مدعي په مدعي علیه باندي د محکمي په وړاندي دعوي کوي او له ابلاغ سره مينه لري.

۴- دابلاغ په پاڼه کي لازم دی چی ورځ، ساعت، حاضریدل، د محکمي نوم او پته يي شامل وي او همدارنگه ورځ، ساعت، د مبلغ علیه حضور چي هغه وخت څیرنه پیل کیږي ذکر شي. دغه راز لازم دي چي دابلاغ په پاڼه کي دهغي محکمي نوم هم شامل وي چي دموضوع څیرنه کوي د پتي، ځاي او موقعیت یادونه يي هم ضروري ده.

۵- دابلاغ په پاڼه کي باید د محکمي درئیس او محرر لاسلیکونه او مهر درج وي او لاسلیک د پاني په اصل او کاپي دواړو کي وشي تر څو چي پاڼه رسمیت حیثیت او صفت پیدا کړي.

۶- مبلغ الیه ته د ابلاغ د پاني د سپارلو نیتیه او دهغو نسخو شمیر چي سپارل کیږي حتمي دي.

د قانون ۹۱ ماده صراحت لري چي که مدعي علیه زیات وي دهغو د شمیر په اندازه دي چاپ شی او که د ابلاغ پاڼه یو مبلغ الیه تسلیم کړي هم کافي بلل کیږي، په هغه صورت کي چي مدعي د ابلاغ د پاڼو د کاپي په وړاندي بي پروايي وکړي او د کاپي پاني هغه معلومات ولری چی د اصلي پاني له معلوماتو سره توپیر

ولري. په دي صورت کي د ابلاغ پاڼه خپل ارزښت له لاسه ورکوي (لکه د محکمي ځاي او د غونډې نيتيه)

داشته باشد، درين صورت ورځه ابلاغ حيثيت خود را از دست ميدهد (مثل محل محکمه و يا تاريخ جلسه)

۷- د ابلاغ پانې چاته سپارل کيږي: د سوداگري د محاکماتو د اصولو قانون په ۹۱-۹۳ مادو کي دغه کسان په گوته کړي دي: د ابلاغ پاڼه بايد مبلغ اليه ته په هغه ډول و سپارل شي چي په قانون کي يې صراحت راغلي دي او د ابلاغ موخه داده چي شخص د ابلاغ د پانې په محتوي پوه شي او په اصل کي بايد ابلاغ د مبلغ اليه په استوگنځي کي وشي. په هغه صورت کي چي مدعي عليه قانوني اهليت ونلري، د ابلاغ پاڼه يې بايد قانوني ممثل ته ورکړي شي او په هغه صورت کي چي اشخاص حکمي وي لکه دولتي اداري او شرکتونه د ابلاغ پانې د شرکتونو ممثلينو يا مسوولينو او يا د عامه حقوقو ممثلينو ته و سپارل شي.

۷- ورق ابلاغ را کډام شخص تسليم ميشود: قانون اصول محاکمات تجارتي در ماده های ۹۱-۹۳ اين اشخاص را تعيين نموده است. ورق ابلاغ بايد به مبلغ اليه قسميکه قانون صراحت دارد تسليم داده شود، و هدف از ابلاغ اين است که شخص به محتوي ورق ابلاغ اطلاع يابد. و در اصل ابلاغ بايد در اقامت گاه مبلغ اليه صورت گيرد. در صورتیکه مدعي عليه فاقد اهليت قانوني باشد، ورق ابلاغ به ممثل قانوني آنها داده شود و در صورتیکه اشخاص حکمي باشند مانند ادارات دولتي و يا شرکت ها، ابلاغ به ممثلين و مسئولين شرکت ها و يا ممثلين حقوق عامه که عبارت از قضايای دولت است، داده ميشود.

په هغه صورت کي چي دواړه لوري اويا دعوا کوونکي قانوني وکیل ولري، ابلاغ يې قانوني وکیلانو ته کيږي که هغه حقيقي وکیل وي يا حکمي.

در صورتیکه طرفين و يا اصحاب دعوی وکیل قانوني داشته باشد. ابلاغ به وکلای قانوني شان صورت می گيرد خواه وکیل حقيقي باشد و يا حکمي.

دریم مطلب: د ابلاغ کیفیت :

مطلب سوم: کیفیت ابلاغ:

د ابلاغ د کیفیت قانون د مبلغ اليه په باب خبرتيا تصريح کړي ده، په دي معني چي د ابلاغ پاڼه د هغه په وړاندي يو ډول صحت دی او د ابلاغ پانې هم خپل شرايط بشپړ کړيدي، لکه د محکمي درئيس او منشي لاسليک او مهر چي وروسته بايد د مبلغ اليه ځاي ته واستول شي.

قانون کیفیت ابلاغ و اطلاع را در مورد مبلغ اليه تصريح نموده است به معنی اینکه ورځه ابلاغ يک نوع سند عليه آن ميشود و ورق ابلاغ شرايط خود را نیز تکميل نموده است مثل داشتن امضا رئيس و منشي و مهر محکمه که بعداً به محل مبلغ اليه صادر شود.

په هغه صورت کي چي شخص په خپل استوگنځي کي نه وي او يايي دورسپارلو څخه

در صورتیکه شخص در اقامت گاهش وجود نداشته باشد و يا از تسليمی آن ابا

ورزد و یا اقامت گاهی قانونی وی معلوم نباشد، پس در این حالت قانون مقررات خاصی را در ماده ۸۳ وضع نموده شامل چهار حالت است.

حالت اول:

در صورتیکه مدعی علیه اقامتگاه معلوم داشته باشد.

حالت دوم:

در صورتیکه محل اقامتگاه مدعی علیه و یا مبلغ الیه خارج از وطن باشد.

حالت سوم:

در صورتیکه مبلغ الیه اقامت گاه معین نداشته باشد.

حالت چهارم:

در صورتیکه مبلغ الیه متعدد باشد.

در صورتیکه مبلغ الیه مسکن معین و معلوم داشته باشد و واجد شرایط قانونی باشد، درین صورت ما دو چیز را در نظر داریم.

۱- توجیه ابلاغ به مبلغ الیه:

در صورت وجود مبلغ الیه در محل اقامتش، باید ورقه ابلاغ از طرف مؤظف ابلاغ به محل ثابت آن ارایه شود، و نسخه خاص که شامل موضوع دعوی و درخواست های مبلغ و محل محکمه که جلسه در آن دایر میگردد با شمول ساعات و تاریخ انعقاد آن، به مبلغ الیه داده شود، تا اینکه خود و یا وکیل وی در روز تعیین شده بخاطر دفاع در پیشگاه محکمه حاضر شود. اگر مبلغ الیه به وقت و میعاد معین به محکمه حاضر نشود ولی موانع حضور خود را به محکمه ابلاغ کند، درین

دیده و کپی او یا بی قانونی استوگنخی معلوم نه وی په دي حالت کي قانون په خپله ۸۳ ماده کي ځانگړي مقررات وضع کړي چي څلور حالته لري .

لومړي حالت:

په هغه صورت کی چي مدعي علیه معلوم استوگنخي ولري.

دويم حالت:

په هغه صورت کي چي د مدعي علیه اويا مبلغ الیه د استوگنخي له هیواد نه بهر وي.

دریم حالت:

په هغه صورت کي چي مبلغ الیه ټاکلي استوگنخي ونلري.

څلورم حالت:

په هغه صورت کي چي مبلغ الیه زیات وي.

په هغه صورت کي چي مبلغ الیه معلوم استوگنخي ولري او دقانوني شرايطو لرونکي وي، په دي صورت کي موږ دوه څيزه په نظر کي لرو.

۱- مبلغ الیه ته د ابلاغ توجیه :

د استوگني په ځاي کي د مبلغ الیه د شتوالي په صورت کي باید د ابلاغ پاڼه د ابلاغ د مؤظف شخص له خوا خپل ثابت ځاي ته وړاندي شي او هغه ځانگړي نسخه چي د مبلغ د دعوي او وړانديز او دهغي محکمي ځاي چي غونډه پکي جوړېږي دهغي د جوړیدو د ساعتونو او تاریخ په شمول مبلغ الیه ته ورکړي شي. تر څو چي په خپله یا ئي وکیل په ټاکلي شوي ورځ د محکمي په وړاندي د دفاع په خاطر حاضر شي. که چیرته مبلغ الیه په ټاکلي وخت محکمي ته حاضر نشي خو دخپل حضور خنډونه محکمي

صورت محکمه اختیار دارد که بعد از بررسی آنرا قبول و یا رد نماید. در هر دو صورت دعوی جریان دارد.

۲- امتناع مبلغ الیه از تسلیمی ورقه ابلاغ:

- در صورت امتناع مبلغ الیه از تسلیمی ورقه ابلاغ، ورقه مذکور بار دیگر از طرف خبر رسان محکمه در حضور دو نفر از اهل گنذر به مبلغ الیه ارایه میگردد، و در حالت امتناع موضوع مجدداً در ورق ابلاغ درج و بعد از امضاء دو نفر مذکور و خبر رسان محکمه، ورقه به دفتر محکمه سپرده شده و قید میگردد. درین حالت مبلغ الیه به اساس امر محکمه از طرف قوه پولیس محل، جلب و احضار میگردد.

- در صورتیکه مبلغ الیه در خارج افغانستان مقیم باشد.

عمل ابلاغ در يك مملکت اجنبی به سلسله وزارت امور خارجه افغانستان ذریعه مقامات ذیربط و ذیصلاح همان مملکت صورت میگردد. (ماده ۸۴)

حالت سوم: نبودن مسکن معین مبلغ الیه:

ابلاغ به کسانی که اقامت گاه یا مسکن شان معلوم نباشد به شکل اعلان بعمل می آید.

ابلاغ به شکل اعلان به موجب قراریکه از طرف محکمه مربوطه با ذکر اسباب موجه صادر میگردد، تحت شرایط ذیل اجرا میشود:

ته ابلاغ کړي، په دي صورت کي محکمه واک لري چي له خپرنی وروسته هغه ومني او یایی رد کړي، په دواړو حالاتو کي دعوي روانه وي.

۲- د ابلاغ پانې له تسلیمیدو څخه د مبلغ الیه ډډه کول:

- د ابلاغ د پانې له تسلیمیدو څخه د مبلغ الیه ډډه کولو په صورت کي. دغه پانه یو ځل بیا د محکمي د خبر رسوونکي له خوا د کوڅي د دوو تنو په مخکي مبلغ الیه ته وړاندي کیږي، د ډډه کولو په حالت کي موضوع یو ځل بیا د ابلاغ په پانه کي درج او د دوو یادو شویو کسانو او د محکمي د خبر رسوونکي له لاسلیک وروسته د محکمي دفتر ته سپارل کیږي او قید کیږي. په دي حالت کي مبلغ الیه د محکمي دامر په بنسټ د سیمي د پولیسي ځواک له خوا جلب او احضار یږي.

- په هغه صورت کي چي مبلغ الیه له افغانستان نه بهر میشت وي.

په یو پردي هیواد کي کي د ابلاغ کار د افغانستان د بهرنیو چارو وزارت په واسطه د هماغه مملکت د اړوندو او واکمنو مقاماتو په ذریعه صورت مومي (۸۴ ماده)

دریم حالت - مبلغ الیه د استوګني د ځاي نشتوالي:

ابلاغ هغو کسانو ته چي استوګنځاي او سیمه یي معلومه نه دي د اعلان په بڼه کیږي،

د اعلان په بڼه ابلاغ دهغه قرار له مخي چي د اړوندي محکمي له خوا د موجه سببونو په یادوني سره صادر یږي تر لاندې شرایطو اجرا کیږي:

- ابلاغ به دیوار محکمه نصب میشود و تا ختم میعاد ابلاغ باید در دیوار محکمه باشد.

- ابلاغ در جریده رسمی داخل حوزه قضایی محکمه ابلاغ گردد.

- در ابلاغ باید اسم و شهرت مکمله طرفین و اصحاب دعوی، مرجع صدور ابلاغ و اگر ابلاغ متضمن امر احضار باشد روز و ساعت آن نیز تحریر شود.

اگر در ابلاغ شروط سابقه متوفر شود، اثر قانونی داشته، قسمیکه ماده ۸۸ قانون اصول محاکمات تجارتي صراحت دارد، در صورتیکه طرف مقابل متحمل مصارف ابلاغ ذریعۀ رادیو گردد، ورق ابلاغ ذریعۀ رادیو اعلان شده میتواند. ولی این اعلان محض به غرض تفهیم بوده، مدار اعتبار قانونی تنها اعلانی میباشد که طبق هدایت ماده ۸۶ این قانون صورت گرفته باشد.

حالت چهارم: متعدد بودن مبلغ الیه:

اگر مدعی علیه ویا مبلغ الیه متعدد باشد، ورق ابلاغ نیز متعدد بوده، یکی آن به دوسیه مربوط حفظ شده و متباقی آن به هر یک از مبلغ الیه ابلاغ می گردد.

اشخاص غیر از مدعی و مدعی علیه که خارج حوزه قضایی محکمه در افغانستان مقیم باشد، محکمه ای که بدعوی رسیدگی میکند، ورق ابلاغ را توسط محکمه محل اقامت شان طبق احکام این قانون به آنها می فرستد. محکمه مربوط ورق ابلاغ را در حالتیکه لازم داند، به مصرف و موافقۀ

- ابلاغ دمحمکمی په دیوال څرول کیږي او د ابلاغ دمودي تر پاي پوري باید د محکمې په دیوال څریدلي وي.

- ابلاغ دي د محکمې د قضايي حوزي دننه په رسمي جریده کې خپور شي.

- په ابلاغ کې باید د دواړو لورو او دعوي کوونکو نومونه او بشپړه شهرت، د ابلاغ د صادریدو ځای او که ابلاغ د حاضریدو د امر متضمن وي، ورځ او ساعت يي هم وليکل شي.

که په ابلاغ کې سابقه شرطونه یاد شي، قانوني اغیزه لري لکه څرنګه چې د سوداګري دمحاکماتو د اصولو د قانون ۸۸۹ ماده څرګندوي: په هغه صورت کې چې مقابل لوري د رادیو په واسطه د ابلاغ لګښت ورکړي، د ابلاغ پاڼه په رادیو کې اعلانیډلي شي، خو دغه اعلان یواځې د تفهیم لپاره دي. قانوني اعتبار یواځې هغه اعلان لري چې د دغه قانون د ۸۶ مادې له مخې ئي صورت موندلي وي.

څلورم حالت: د مبلغ الیه دشمیر زیاتوالي:

که مدعی علیه او یا مبلغ الیه زیات وي. د ابلاغ پاڼې هم زیاتې وي، یوه يي په اړونده دوسیه کې ساتل کیږي او پاتې يي هر یو مبلغ الیه ته ابلاغیږي.

له مدعي او مدعي علیه څخه غیره کسان چې په افغانستان کې د محکمې له قضايي حوزي نه بهر استوګن وي، هغه محکمه چې دعوه څیږي د ابلاغ پاڼه دخپلي استوګني د سیمې د محکمې په واسطه د دغه قانون د حکمونو له مخې هغوي ته استوي، اړونده محکمه د ابلاغ پاڼه په هغو حالاتو کې چې لازم يي وبولي دهغه

لوري په لگښت او موافقه چي ابلاغ يي په گټه وي د تلگرام اويا نورو اطلاعاتي وسايلو په واسطه نوموړو کسانو ته ابلاغوي.

طريفکه ابلاغ به نفع اوصورت ميگيرد، توسط تلگرام (و يا ديگر وسايل اطلاعاتي) به اشخاص مذکور ابلاغ می نمايد.

نهم فصل

په محکموکي د سوداگري ددعوي اقامه

د سوداگري د محاکماتو د اصولو قانون په لومړنيو محکموکي ددعوي اقامه دلومړي فصل په دويم باب کي بيان کړي ده چي لاندې موضوعگاني پکي شاملې دي :

۱- ددعوي وړاندي کول

۲- ددعوي لوري

۳- د صورت دعوي ليکنه او معلومات يي

۴- ددعوي مرتب آثار :

اول: ددعوي ثبت او اجراءات:

ددعوي د وړاندي کولو وړانديز په هغه چاپي عريضه کي چي رسمي دايرو ته دمراجعي لپاره ټاکل شوي ليکل کيږي. دسوداگري د محاکماتو د اصولو د موادو د سپارښتني له مخي ددعوي د وړاندي کولو وړانديز بايد دلاندي مطالبو لرونکي وي :

۱- ددعوي وړانديز بايد په چاپي او رسمي پاڼه کي وليکل شي.

۲- په هغه صورت کي چي رسمي او چاپي پاڼه او عريضه نه وي په وړانديز باندي دي د دوو افغانيو د صکوکو ټکټ وښلول شي (ماده ۱۰۶)

۳- ددعوي وړانديز بايد ټاکلي او مشخص

فصل نهم

اقامة دعوي تجارتي در محاکم

قانون اصول محاکمات تجارتي اقامة دعوي را در محاکم ابتداييه در باب دوم فصل اول بيان نموده است که شامل موضوعات ذيل ميباشد.

۱- تقديم دعوي.

۲- طرفين دعوي.

۳- تحرير صورت دعوي و معلومات آن.

۴- آثار مرتبه دعوي.

اول: ثبت و اجراءات دعوي:

درخواست اقامة دعوي در عريضه چاپي که برای مراجعه بدواير رسمي تعين گرديده، تحرير ميشود. طبق هدايت مواد اصول محاکمات تجارتي، درخواست اقامة دعوي بايد حاوي مطالب ذيل باشد.

۱- درخواست دعوي بايد در ورق چاپي و رسمي تحرير گردد. (ماده ۱۰۶)

۲- در صورتیکه ورق و عريضه چاپي و رسمي نباشد، تکت صکوک دو افغانی به روی درخواست نصب گردد. (ماده ۱۰۶)

۳- درخواست اقامة دعوي معين و

- وي. ددعوي کونکو بشپړه شهرت، نمره او دتذکري نيته، استوگنځي، شغل، دمدعي بها ټاکل، د وړاندیز تاریخ او د ادعا لنډيز ولري. (ماده ۱۰۷)
- ۴- باید دسندونو فوتوکاپي له عريضې سره ضميمه شي. (ماده ۱۰۸)
- ۵- که ددعوي د اقامې وړاندیز دوکيل له خوا محکمي ته وړاندي شوي وي، وکالت ليک هم باید ورسره يوځاي شي (ماده ۱۰۹)
- دمحکمي منشي او د تحريراتو مدير دي ددعوي دوړاندیز دترلاسه کيدو وروسته بی له ځنډه هغه د محکمي په دفتر کې قيد کړي. مدعي ته دي د محتوي ددواړو خواو د بشپړه شهرت، دسپارني د تاريخ او ورسره ديو ځاي شويو پاڼو رسيد ورکړي (ماده ۱۱۰)
- که چيرته ددعوي دا قامه کولو وړاندیز ددغو احکامو او شرايطو سره سم نه وي جوړ شوي. د محکمي منشي دي دهغه د رسيدلو له نيټې څخه تر پنځو ورځو پوري موضوع د محکمي رئيس ته ورسوي. د محکمي درئيس د سپاربنټني له مخي دغه وړاندیز د نیمگړتياو د بشپړولو په غرض مدعي ته اعاده کيږي (ماده ۱۱۱)
- دويم: ددعوي دواړه لوري :
- په دعوي کې ددوو کسانو شتوالي حتمي اوضروي دي
- دوم: طرفين دعوی:
- د دعوی وجود دو شخص حتمی و ضروری میباشد.
- ۱- مدعي: مدعي هغه څوک دي چي دواکمني محکمي په وړاندي حق غواړي.
- ۱- مدعی: مدعی شخصی است که حق را در پیشگاه محکمه باصلاحیت میخواهد.
- ۲- مدعي عليه: هغه څوک دي چي حق تري غوښتل کيږي (دمدني محاکماتو د اصولو
- ۲- مدعی علیه: مدعی علیه شخصی است که حق از او خواسته میشود. ماده ۴ قانون

اصول محاکمات مدنی در صورتیکه مدعی و مدعی علیه خودشان موجود باشد، اصالتاً دعوی خویش را تعقیب میدارند، اگر شخصاً طرفین دعوی موجود نباشد، وکلای قانونی آنها ویا ممثل قانونی شان به نیابت از آنها حق اقامه دعوی را دارند.

۳- درخواست اقامه دعوی وبیانات آن در ماده ۱۰۷ تذکر یافته است:

هدف ازین معلومات تعیین نمودن طرفین دعوی و از طرف دیگر نفی جهالت و توافر معلومات سابقه میباشد. اهمیت این معلومات در وقت ابلاغ و وصول آن برای مبلغ الیه بیشتر است.

۴- معلومات مربوط به اصل دعوی:

این معلومات ضروری وحتمی بوده، اگر درخواست اقامه دعوی شامل موضوعات نباشد، کدام فایده ندارد و اعلان آن نیز بی فایده می باشد معلومات مربوط به اصل استدعا جوهری میباشد و برای مبلغ الیه نیز مؤثر واقع میشود، تا اینکه وی پس از حاضر شدن در محکمه آماده گی بگیرد وهمچنان يك نوع مفکوره از دعوی برای قاضی میسر میگردد.

۵- تاریخ تقدیم درخواست به تحریرات محکمه:

اهمیت این بیان نشان دهنده این است، که دعوی از تاریخ اتخاذ قرار اقامه محسوب میگردد وهمچنان آثار قانونی پیدا میکند، زمینه آنرا ایجاد می نماید که آیا درخواست به وقت معین خود تقدیم شده و یا نه.

دقانون ۴ ماده) به هغه صورت کي چي مدعي او مدعي عليه په خپله موجود وي د اصالت له مخي خپله دعوي پرمخ وړي. که ددعوي دواړه خواوي موجودي نه وي دهغوي قانوني وکیلان اويا دهغوي قانوني ممثلين دهغوي په نیابت ددعوي د اقامه کولو حق لري.

۳- ددعوي داقامي وړاندیز او بیانونه يي (ماده ۱۰۷):

ددغو معلوماتو هدف ددعوي ددواړو لوريو ټاکل او له بلي خوا د ناپوهي نفي کول او دمعلوماتو زیاتوالي دي. ددغو معلوماتو اهمیت مبلغ الیه ته دابلاغ او ترلاسه کولو په وخت کي زیات دي.

۴- ددعوي داصل پوري مربوط معلومات:

دغه معلومات حتمي او ضروري دي که ددعوي داقامي په غوښتن ليک کي دغه معلومات نه وي کومه گټه نه لري او اعلان يي هم بي گټي دي د اصل استدعا پوري اړوند معلومات ضروري دي او په مبلغ الیه باندي هم اغيزمن واقع کيږي تر څو چي دي په محکمه کي له حاضریدو وروسته تياري ونيسي او همدارنگه له دغه کار څخه د قاضي لپاره له دعوي څخه يو ډول مفکوره په لاس ورځي .

۵- د محکمي تحریراتو ته دغوښتن ليک دوراندي کولو نيته:

ددغه بیان اهمیت ددي څرگندوي دي چي دعوي دقرار دنیولو له نيتي څخه اقامه بلل کيږي او قانوني آثار يا نخښي پیدا کوي. ددي زمینه منځ ته راوړي چي آیا غوښتن ليک په خپل ټاکلي وخت وړاندي شوي دی یا نه .

دریم: ددعوي آثار يا نخښي:

دعوی د سوداگري د محاکماتو د اصولو د قانون د ۱۰۵ مادي د سپارښتني له مخي. د محکمي له خوا دهغي د دايريدو او ټاکلي محصول د ورکړي په نسبت اقامه شوي بلل کيږي او خپل قانوني آثار پيدا کوي. بل اهميت ئي دادي چي د عريضی د وړاندي کولو له نيتي څخه د حق د سقوط يادنه سقوط حق محاسبه کيږي.

د محکمي واک او ددواړو لوريو د غوښتن ليک څيړنه:

د سوداگري د محاکماتو اصول دغه موضوع له ۳۴ مادي څخه تر ۳۶ مادي پوري څرگنده کړي ده. محکمه ددواړو لورو په ادعا او دفاع پوري مقيده ده او نشي کولی د مدعي بها له اندازی څخه زيات اويا دهغه مطلب په نسبت چي نه دی څرگند شوي حکم صادر کړي، محکمه دهغو قضايو د وړانديز په ځواب کی چي د مدعي له خوا په څرگند ډول او غوڅه توگه وړاندي کيږي او هدف يي د حق ملاتړ دی د قانون د احکامو له مخي اجراءات کوي. دعوي د حق غوښتني لپاره يوه وسيله ده چي قانون ئي ملاتړ کړي او هدف ئي د تنفيذ په باب د قاضي نه د حق غوښتل دي.

دهر هغه غوښتن ليک يا دفاع په باب چي محکمي ته وړاندي کيږي او د بدلون وړ نه وي او مدعي د هغي په باب د غوڅ حکم غوښتنه وکړي، محکمي ته لازم دی چي د ځانگړو اسبابو له مخي يي ځواب وړاندي کړي.

ددعوي د تعقيب په باب د مدعي واک:

مدعي حق لري ددعوي له اقامي وروسته هر

سوم: آثار دعوي:

دعوی از تاريخ اتخاذ حسب بررسی هدايت (ماده ۱۰۵) قانون اصول محاکمات تجارتي از طرف محکمه نسبت به داير گردیدن آن و تاديه محصول معين اقامه شده محسوب ميگردد و آثار قانونی خود را حصول می نمايد. اهميت ديگر آن اينست که از تاريخ تقديم عريضه، سقوط حق ويا عدم سقوط حق محاسبه ميگردد.

صلاحيت محکمه و رسيد گي آن بدرخواست طرفين:

اصول محاکمات تجارتي اين موضوع را در ماده های ۳۴ الی ۳۶ تصريح نموده است. محکمه مقيد به ادعا و دفاع طرفين است و نميتواند از مقدار مدعی بها اضافه تر ويا نسبت به مطلبی که اظهار نشده است، حکم صادر کند. محکمه به جواب درخواست قضايای که از طرف مدعی به شکل صريح و قاطع تقديم ميگردد و هدف آن حمايت حق بوده، مطابق به احکام قانون اجراءات ميکند. دعوی يك وسيله است برای خواستن حق که قانون آن را حمايه نموده وهدف از آن خواستن حکم قاضي در مورد تنفيذ آن ميباشد.

در مورد هر آن درخواست ويا دفاع که به محکمه تقديم ميگردد و قابل تغيير نمی باشد و مدعی در مورد خواستار صدور حکم قاطع شود، برای محکمه لازم است که جواب آنرا برويت اسباب خاص ارائه نمايد.

صلاحيت مدعی در مورد تعقيب دعوي اش:

مدعی حق دارد بعد از اقامه دعوي هر

زمانیکه خواسته باشد، دعوی خود را ترك نماید و مدعی قانوناً مکلف بدعوی نمی باشد. اما در صورتیکه ترك دعوی او مبنی بر سوء نیت و اذیت طرف مقابل تشخیص گردد، محکمه مکلف است به او اجازه ترك دعوی را نداده، بلکه او را مکلف نماید تا دعوی خود را تعقیب نماید و یا از دعوی خود ابراً داده منصرف گردد. اما در صورت ترك دعوی مدعی به شرط مطالبه مدعی علیه، مکلف به جبران خساره وی می باشد. ماده (۱۱۲)

وخت چی و غواپی خپله دعوي ترك كړي او مدعی په قانونی توگه په دعوی مکلف نه دي. خو په هغه صورت کی چی ددعوي پریښودل یی دمقابل لوري د خورولو سبب شی محکمه مکلفه ده چی ددعوي پریښودلو اجازه ورنکړي، بلکی پدی ئی مکلف کړي چی خپله دعوي تعقیب کړی او یا له خپلي دعوي څخه ابرا ورکړي او تیر شي. خو ددعوي دترك په صرت کي مدعي دمدعي عليه دغوښتني په شرط د تاوان په ورکولو مکلف دي. (۱۱۲ ماده)

توسعه دعوی بعد از اقامه آن:

له اقامي وروسته ددعوي پراختيا:

به اساس حکم ماده ۱۱۲، توسعه دعوی صرف در صورتی امکان دارد که مدعی علیه به آن موافقت نماید. در صورت عدم موافقت مدعی علیه، مدعی مجبور خواهد بود تا در مورد غیر موضوعی که در محکمه در مورد آن اقامه دعوی صورت گرفته، اقامه دعوی دیگر ارائه نماید.

د ۱۱۲ مادی د احکامو په بنسټ، د دعوي پراختيا يواځي په هغه صورت کي امکان لری چی مدعي عليه ورسره موافقه وکړي. دمدعي عليه دنه موافقي په صورت کي به مدعي دی ته اړوي چي دهغي غير موضوع په باب چي په محکمه کي دهغي په باب ددعوي اقامه شوي، دبلي دعوي اقامه وړاندي کړي.

فصل دهم

اعتراضات ابتدایی

اعتراضات ابتدایی در بخش اعتراضات مربوط به اصل دعوی از ماده ۱۱۴ الی ۱۲۱ قانون اصول محاکمات تجارتي در فصل دوم تنظیم گردیده است.

۱- اعتراضات ابتدایی: در صورتیکه از طرف یکی از اصحاب دعوی قبل از رسیدگی به اصل موضوع، اعتراضات صورت گیرد، محکمه مکلف است قبل از اینکه به اصل

لسم فصل

لومړني اعتراضونه

په اصل دعوي پوری اړوند د اعتراضونو په برخه کي لومړني اعتراضونه دسوداگری د محاکماتو د اصولو د قانون له ۱۱۴ مادي څخه تر ۱۲۱ مادی پوری په دویم فصل کي تنظیم شوي دي.

۱- لومړني اعتراضونه: په هغه صورت کي چي ددعوي کوونکو څخه یو تن داصل موضوع له څیړني مخکي اعتراض وکړي، محکمه مکلفه ده، مخکي له دي چي داصلي

دعوی رسیدگی نماید، اعتراضات ابتدایی را مرفوع نماید.

الف: اعتراضات ابتدایی:

در ماده ۱۱۴ قانون اصول محاکمات تجارتي اعتراضات ابتدایی قرار ذیل تصریح گردیده است.

۱- ادعای عدم صلاحیت محکمه: یعنی اینکه محکمه در مورد حل و فصل قضیه ذیصلاح نمیباشد.

۲- ادعای عدم صلاحیت یا عدم اهلیت قانونی مدعی جهت اقامه دعوی.

۳- دعوی اقامه شده متوجه شخص مدعی علیه نمیباشد.

۴- ادعای اینکه همین دعوی قبلاً اقامه شده، مراحل خود را طی نموده و نسبت به آن حکم قطعی محکمه صادر گردیده است.

۵- دعوی اقامه شده تحت قید مرور زمان آمده است.

۶- عین دعوی اقامه شده در يك محکمه دیگر تجارتي تحت دوران قرار دارد.

۷- دعوی اقامه شده با يك دعوی دیگری که در يك محکمه تجارتي دیگر تحت دوران قرار دارد ارتباط داشته باید در آنجا فیصله گردد.

محکمه در حالات متذکره مکلف است قبل از اینکه به اصل موضوع رسیدگی نماید، اعتراضات ابتدایی مدعی علیه را تحت غور

دعوی خیرنه پیل کړي، لومړني اعتراضونه له منځه یوسي.

الف: لومړني اعتراضونه:

د سوداګرۍ د محاکماتو د اصولو د قانون په ۱۱۴ ماده کې لومړني اعتراضونه په لاندې ډول تصریح شوي دي.

۱- د محکمي دواک نشتوالي: یعنی داچې محکمه د قضیې د حل و فصل په باب د واک خاونده نه وي.

۲- د دعوي د اقامې په باب د مدعي د قانوني واك او اهلیت د نشتوالي ادعا.

۳- اقامه شوي دعوي په خپله مدعي علیه ته نه وي متوجه.

۴- دا ادعا چې همدا دعوي مخکې اقامه شوي، خپل پړاونه یې وهلي او دهغي په نسبت د محکمي غوڅ حکم صادر شويدي.

۵- اقامه شوي دعوي دز ماني قید لاندې راغلي ده.

۶- همدغه اقامه شوي دعوي په یوه بله سوداګرۍ محکمه کې تر دوران لاندې ده باید هلته فیصله وشي.

۷- اقامه شوي دعوي له یوې بلې دعوي سره چې د سوداګرۍ په بله محکمه کې روانه وي ارتباط ولري، باید په هماغه ځای کې فیصله شي.

محکمه په یادو شویو حالاتو کې مکلفه ده مخکې له دې چې اصلي موضوع وڅیړي د مدعي علیه لومړني اعتراضونه تر غور لاندې

و رسیدگی قرار دهد. در صورت اثبات اعتراضات ابتدایی و موجه بودن آن محکمه باید از رسیدگی به دعوی امتناع نموده قرار عدم رسیدگی بدعوی را صادر نماید و موضوع را به محکمه مربوطه آن احاله نماید هر يك از طرفین که قرار محکمه علیه او صادر یافته، میتواند از تاریخ ابلاغ الی بیست و یک روز استیناف خواهی نماید.

اگر اعتراضات ابتدایی قبل از رسیدگی به اصل دعوی صورت نگرفته باشد، حین رسیدگی به اصل دعوی و یا در جریان محاکمه قابل سمع نمیباشد.

ب: اعتراضات مربوط به اصل موضوع:

در صورتیکه مدعی علیه ویا وکیل قانونی موصوف اعتراضات ابتدایی را تقدیم نکرده باشند، باید در ظرف مدت ۱۵ روز از تاریخ ابلاغ، دفاعیه اش را در دو نسخه ترتیب و تقدیم محکمه نماید. منشی محکمه يك نسخه آنرا به کتاب ضبط دعوی ثبت و نسخه دیگر را به موجب رسید بطرف مقابل تفویض می نماید و دفاعیه تقدیم شده را به مهر محکمه نشانی نموده ضم دوسیه مینماید و محتویات آن به کتاب ضبط دعوی ثبت و قید میگردد.

در محاکم تجارتي ادعا و مدافعات اصحاب دعوی علی الاکثر برای سه مرتبه بین طرفین تعاطی میگردد و هر مرتبه که ادعا و مدافعات بین طرفین تعاطی میگردد، از طرف منشی محکمه ملاحظه گردیده، ضم دوسیه میگردد و محتویات آن به ترتیب به

وینسی. د لومرنيو اعتراضونو د اثبات او موجه والي په صورت کي محکمه باید ددعوی له څیړني څخه ډډه وکړي. ددعوي د نه څیړني قرار صادر کړي او موضوع خپلي اړوندي محکمي ته احاله کړي، ددواړو خواو څخه هر یو چي دهغه پر وړاندي د محکمي قرار صادر شوي، کولاي شي د ابلاغ له نيتي څخه تر شلو ورځو پوري د استيناف غوښتنه وکړي

که لومرني اعتراضونه داصلي دعوي له څیړني څخه مخکي نه وي ترسره شوي. داصلي دعوي د څیړني اويا دمحاكمي دجريان په وخت کي د اوریدو وړ نه دي .

ب: په اصلي موضوع پوري اړوند اعتراضونه :

په هغه صورت کي چي مدعي علیه او يادده قانونی وکیل لومرني اعتراضونه نه وي وړاندي کړی باید د ابلاغ له نيتي څخه تر پنځلسو ورځو پوري دی خپله دفاعیه په دوو نسخو کی برابره او محکمي ته دی وړاندي کړی. د محکمي منشي دی يوه نسخه ددعوا د ضبط په کتاب کی ثبت اوبله نسخه دي ئي د رسید له مخی مقابل لوری ته ورکړی. او وړاندي شوي دفاعیه دي په محکمه کی مهر او په نښه کړی اوله دوسیی سره دی ضمیمه کړی محتویات یی ددعوا دضبط په کتاب کی ثبت او قیدیري.

په سوداگری محکمو کی ددعوی د خاوند ادعا او مدافعات تر زیاتي اندازی پوري دري ځلي د اړوندولورو ترمنځ تعاطي کيږي او هر ځلي چی ادعا او مدافعات د اړوندو لورو ترمنځ تعاطي کيږي د محکمی د منشی له خوا ملاحظه کيږي، اوله دوسیی سره ضمیمه کيږي اومحتویات یی په ترتیب سره د محکمي

کتاب ضبط دعوی محکمه با اسنادیکه طرفین ارایه میدارند ثبت و قید میگردد. درین مورد مواد ۱۲۰ و ۱۲۱ قانون اصول محاکمات تجارتي صراحت دارد.

دعوی د ضبط په کتاب کي له هغو سندونو سره چي اړونده لوري يي وړاندی کوی ثبت او قیديږی. په دي باب د سوداگري محاکماتو د اصولو د قانون ۱۲۰ او ۱۲۱ مادی صراحت لري .

فصل یازدهم دعوی متقابل

دعوی متقابل عبارت از آن دعوی ای است که مدعی علیه در مقابل دعوی مدعی مقابلتاً اقامه دعوی نماید، یعنی مدعی علیه در مقام مدعی علیه متقابل قرار گیرد، در همچو حالات مدعی علیه حیثیت مدعی را احراز و کسب مینماید، مشروط بر اینکه دعوی متقابل با دعوی اصلی از یک منشاء و مبداء باشد. در صورتیکه دعوی متقابل با دعوی اصل از یک منشاء نبوده باشد، محکمه نمیتواند با دعوی اصل آنرا تعقیب نماید، بلکه ایجاب دعوی مجدد و بررسی مجدد را مینماید.

دعوی متقابل علاوه بر دفع دعوی اصلی متضمن ادعای جدیدی بر علیه مدعی بوده یعنی علاوه ازین که به دفع دعوی مدعی می پردازد، ادعای متقابل علیه دعوی مدعی اقامه مینماید.

بطور مثال: شخصی ادعای جبران خساره شرکت را علیه مدعی علیه اقامه نموده، اما مدعی علیه علاوه بر اینکه جبران خساره را رد می نماید، ادعای تصفییه شرکت را به موافقه سهامداران شرکت علیه مدعی جبران خساره تقدیم میکند، که این ادعای متقابل مدعی

یوولسم فصل متقابله دعوي

متقابله دعوي هغه دعوي ده چي مدعي عليه د مدعي د دعوي په مقابل کی دعوي اقامه کړی. يعني مدعي عليه د متقابل پر خلاف د مدعي په مقام کی راشی په دغه شان حالاتو کی مدعي عليه د مدعي حیثیت پیدا کوي، په دي شرط چی متقابله دعوي په اصلي دعوي سره له يوي سرچیني او مبدا څخه وی. په هغه صورت کی چی متقابله دعوي د اصل له دعوي سره له یوی سرچیني څخه نه وی، محکمه نه شي کولای د دعوي په اصل سره هغه تعقیب کړی. بلکي د بيا دعوي او د بيا څیړني غوښتنه کوی.

. متقابله دعوي د اصلي دعوي په دفع برسیره د مدعي پر خلاف د نوي دعوي ضمانت کوی يعني برسیره پردی چی د مدعي د دعوي په دفع لاس پوري کوی د مدعي د دعوي پر خلاف متقابله ادعا اقامه کوي.

دمثال په ډول: یو شخص د مدعي علیه پر خلاف د شرکت د زیان د جبیره کولو دادعا اقامه کوي، خو مدعي علیه برسیره پردی چی د تاوان جبیره ردوی، د شرکت د تصفیي ادعا د شرکت د ونډه والو په موافقه د مدعي علیه پر خلاف د تاوان جبیره وړاندی کوی. چی د مدعي علیه پر خلاف دغه متقابله ادعا د دعوي

عليه با اصل دعوی از يك منشاء و مبداء صورت گرفته است. اگر مدعی اصل دعوی خود را حسب هدايت ماده ۱۱۲ اين قانون ترك نمود، مدعی متقابل ميتواند دعوی خود را طبق احكام اين قانون تعقيب و ادامه دهد.

دعوی متقابل در مواد ۱۲۲ الی ۱۲۷ قانون اصول محاکمات تجارتي تنظيم گردیده است.

له اصل سره له يوي مبدا او سرچيني څخه ترسره شوي ده. که چیری مدعي ددغه قانون د ۱۱۲ مادي له لارښوونې سره سم خپله دعوي پرېږدي، متقابل مدعی کولاي شی خپله دعوي ددغه قانون له حکمونو سره سم تعقيب او دوام ورکړي.

متقابله دعوي د سوداگري د محاکماتو د اصولو د قانون له ۱۲۲ تر ۱۲۷ مادو کي تنظيم شوي ده.

فصل دوازدهم

رسیدگی به دعوی در محکمه ابتدائیه

بعد از آنکه مدعی و مدعی علیه در مطابقت با احكام قانون ادعا و مدافعات خویش را حسب هدايت ماده ۱۲۱ اين قانون تکميل نمودند ادعا و مدافعات بين اصحاب دعوی به اندازه کافی تعاطی گردید رئیس محکمه روز تدوير جلسه قضائی را تعيين می نماید و طرفین را مکلف به حضور در روز معين به جلسه قضائی مینماید. بعد از تدوير جلسه قضائی محکمه در هر مرحله دعوی ميتواند، طرفین و يا وکلای قانونی شانرا حسب هدايت ماده ۴۰ قانون اصول محاکمات تجارتي توصیه به صلح نماید.

در صورتیکه صلح از جانب طرفین صورت نگیرد، هیئت قضائی محکمه ادعا و مدافعات و اظهارات اصحاب دعوی را بالمواجه یکدیگر در مورد قضیه تحت ادعا استماع نموده، اسناد و مدارك طرفین را تحت غور و بررسی قرار داده، و در

دولسم فصل

په ابتدائیه محکمه کی ددعوی څیړنه

له هغه وروسته چی مدعي او مدعی علیه د قانون له حکمونو سره سم ددغه قانون د ۱۲۱ مادي له لارښوونې سره سم خپله ادعا او مدافعات بشپړ کړل ددعوا د خاوندانو ترمنځ ادعا او مدافعات په کافي اندازه تعاطی شول د محکمي رئیس د قضائیی غونډې د جوړولو ورځ ټاکي او اړونده لوری په ټاکلي ورځ په قضائیه غونډه کی په گډون مکلف کوی. د محکمي د قضائیی غونډې له جوړیدو وروسته ددعوی په هر پړاو کی کیدای شی اړونده لوری اویا قانونی وکیلان یی د سوداگري محکمود اصولو د قانون د ۴۰ مادي له لارښوونې سره سم د سولي سپارښتنه وکړی.

په هغه صورت کی چی د اړوندو لورو ترمنځ سوله ونه شي، د محکمي قضائیی هیات د اړوندو لورو په وړاندی تر ادعا لاندی قضیې په باب ددعوی د خاوندانو ادعا، مدافعات او څرگندونې واورى، د اړوندو لورو سندونه او مدارك تر غور او څیړنې لاندی ونیسي اود

صورت لزوم در مورد ابهامات دعوی و دفع طرفین از آنها توضیحات بخواهد، تا قضیه را همه جانبه بررسی نماید. در صورتیکه نزد محکمه ثابت گردد که موضوع تحت ادعا به اندازه کافی مورد بحث و رسیدگی قرار گرفته و ایجاب غور و بررسی بیشتر را نمی نماید، زیرا مدارک و دلایل اثباتیه همه ارایه گردیده و کدام ابهامات و نواقص در ادعا و مدافعات موجود نبوده و قضیه آماده حکم بوده ایجاب اصدار حکم را مینماید، در این صورت محکمه ختم تحقیق را بطرفین ابلاغ مینماید و از آن ها تعهد کتبی و احضاری گرفته که بتاريخ معینه غرض ابلاغ حکم به محکمه حاضر شوند و در مورد اصدار حکم مینماید.

در صورتیکه قضیه ایجاب غور بیشتر را نماید و ایجاب تحقیقات و معلومات بیشتر را نماید، طرفین را عندالایجاب احضار و درباره قسمت های نا تکمیل توضیحات میخواهد.

اگر قضیه ایجاب ادای شهادت شهود و یا بررسی اسناد مورد استناد اصحاب دعوی را نماید، محکمه طبق احکام قانون میتواند، موضوع را بررسی و جریان محاکماتی را در روشنی قانون همه جانبه تحت غور و بررسی قرار دهد. بعد از اكمال تحقیقات و بررسی همه جانبه ولو چندین جلسات را در بر بگیرد، تحقیقات را تکمیل بعداً اصدار حکم مینماید. مواد ۱۲۸ الی ۱۳۰ قانون اصول محاکمات تجارتي در مورد صراحت دارد.

اړتیا په صورت کی دی د اړوندو لورو ددعوی او ددفع د ابهاماتو په باب له هغوي څخه توضیحات و غواړی. چي قضیه په هراړخیزه توگه وڅیړی. په هغه صورت کی چی محکمي ته ثابت شوی چی تر ادعا لاندې موضوع په کافي اندازه څیړل شوي ده او خبري ورباندي شوی دی او دزیات غور او څیړني غوښتنه نه کوی، ځکه ټول اثباتیه مدارک او دلایل وړاندی شوی دی او په ادعا او مدافعاتو کی کوم نواقص او ابهامات نشته او قضیه حکم ته چمتو ده او د حکم د صادریدو غوښتنه کوی. په دي صورت کی محکمه اړوندو لورو ته د تحقیق پای ابلاغوی او له هغوی څخه لیکلی او احضاری ژمنه اخلی چی په ټاکلي نیټه د محکمي د ابلاغ په مقصد محکمي ته حاضر شی. او په دي باب حکم صادروي.

په هغه صورت کی چی قضیه دزیات غور غوښتنه وکړی او دزیاتو تحقیقاتو او معلوماتو غوښتنه وکړی اړونده لوری د اړتیا په وخت کی احضاروی او دنا بشپړو برخو په باره کی دی توضیحات و غواړی.

که چیري قضیه د شاهدانو د شهادت د ادا کولو او یا ددعوا د خاوندانو د استناد وړ سندونو د څیړنی غوښتنه وکړی محکمه د قانون له حکمونوسره سم کولای شی، موضوع وڅیړی او محاکماتی جریان د قانون په رڼا کی په هراړخیزه توگه تر غور او څیړني لاندی ونیسي. د هراړخیزو تحقیقاتو او څیړنی له بشپړیدو وروسته که څه هم څو غونډي ونیسي، تحقیقات بشپړ او وروسته حکم صادروي. په دي باب د سوداگری محاکماتو د اصولو دقانون له ۱۲۸ تر ۱۳۰ مادي صراحت لری.

ديار لسم فصل

د سوداگري په دعوی کي د اثبات وسایل

د سوداگري په دعوی کي د اثبات وسایل او یا د حکم سببونه عبارت دي له: اقرار، شهادت او اسنادو څخه چی دادی هر یو یی په جلا جلا توگه څیرو .

لومړی: شهادت: شهادت چی په حقیقت کی د شاهد په لفظ دیو خبر له اظهار څخه عبارت دی، د قضا په وړاندی د اثبات دوسایلو له جملی څخه دی او د سوداگري دعوی کی هم کارول کیږی. او د دعوی هر یو لوری کولای شی له هغه څخه په خپله گټه استفاده وکړی. د دعوی خاوندان په شهودو د تمسک په صورت کی، مکلف دی محکمی ته د خپلي دعوی د وړاندی کولو په وخت کی د خپلو شاهدانو نومونه په بشپړ شهرت، پتی او شمیر سره یی محکمی ته معرفی کړی. د شهودو تمسک کونکی نشي کولای د دعوی د څیړني په وخت کی له هغو اشخاصو پرته چی پخوا یی محکمی ته معرفی کړی دی نوی شهود او یا نور شهود احضار کړی.

دغه راز محکمه د دعوی د څیړني په وخت کی په شهادت د تمسک لوری مکلف کوی. ټول او یا ځیني معرفی شوی شهود چي محکمی انتخاب کړی دی په هغي نیته چی ټاکل شوي ده احضار کړی. د لزوم په صورت کی محکمه کولای شي هغه شهود چی معرفی شوی دی جلب او احضار کړی. او د دعوی د خاوندانو په وړاندی شهادت یی واورى. په هغه صورت کی چی شاهدان دبلي محکمي په قضائیه حوزه کی استوگنه ولری او یا د شهادت د ادا کولو په مقصد احضارول یی د شهودو او یا د دعوی د

فصل سیزدهم

وسایل اثبات در دعوی تجارتي

وسایل اثبات و یا اسباب حکم در دعاوی تجارتي عبارتند از اقرار، شهادت و اسناد. اینک هر يك را به طور جداگانه بررسی مینمائیم.

اول: شهادت: شهادت که در واقع عبارت از اظهار يك خبر به لفظ اشهد است، در پیشگاه قضا از جمله وسایل اثبات بوده و در دعاوی تجارتي نیز بکار میرود و هر يك از طرفین دعوی میتواند از آن به نفع خویش استفاده نماید. اصحاب دعوی در صورت تمسک به شهود، مکلف اند حین تقدیم دعوی خویش به محکمه، اسمای شهود خود را با شهرت مکمله، آدرس و تعداد آنها را به محکمه معرفی نمایند. تمسک کننده شهود نمیتواند هنگام رسیدگی بدعوی شهود جدید و یا شهود دیگری را غیر از اشخاصیکه قبلاً به محکمه معرفی نموده، احضار نماید.

هكذا محکمه حین رسیدگی بدعوی، طرف تمسک به شهادت را مکلف میدارد همه و یا بعضی از شهود معرفی شده را که محکمه انتخاب نموده، به تاریخ که تعیین گردیده احضار نماید. در صورت لزوم محکمه میتواند شهودی را که معرفی گردیده جلب و احضار نموده و شهادت شان را بحضورداشت اصحاب دعوی سمع نمایند. در صورتیکه شاهدان در حوزه قضائی محکمه دیگری اقامت داشته باشند و احضار شان غرض ادای شهادت برای شهود و یا اصحاب دعوی

مشکل باشد و یا امکان آمدن شان متصور نباشد، محکمه ای که به دعوی رسیدگی میکند، میتواند به محکمه محل اقامت شاهدان نیابت قضائی تفویض نموده تا نیابتاً شهادت شهود را استماع نموده و اظهارات شان را ثبت و نتیجه را به محکمه که به اصل دعوی رسیدگی مینماید، رسماً اطلاع بدهد. جریان شهادت شهود در مواد ۱۳۱ الی ۱۴۳ قانون اصول محاکمات تجارتي تنظیم گردیده است.

۲- شرایط شهود: در مطابقت به ماده ۱۳۳ قانون اصول محاکمات تجارتي، در دعاوی تجارتي شاهد باید دارای شرایط ذیل باشد:

- عاقل باشد (شهادت مجنون، معتوه، جواز ندارد.)

- عمر او کمتر از ۱۸ سال نباشد (تحمل شهادت را داشته باشد.)

- محجور نباشد و به غرض ادای دین تحت حجر قرار نگرفته باشد.

- قبل از ادای شهادت مرتکب جنایت نگردیده باشد.

- با کسیکه به مفاد او ادای شهادت میکند علاقه زوجیت، قرابت درجه اول و دوم نداشته باشد. خادم و مخدوم نبوده و تأمین معیشتش بدوش او نباشد.

- با کسیکه علیه او ادای شهادت میکند چنان خصومت سابقه نداشته باشد که بر وجود آن دلیل و اسناد موجود باشد.

خاوندانو لپاره سخت وی او یا د راتگ امکان یی متصور نه وی، هغه محکمه چی دعوی خیرپی، کولای شی د شاهدانو د استوگنی د خای محکمی ته قضائی نیابت ورکړی. او په نیابت سره د شهود و شهادت و اوری او اظهارات یی ثبت اود نتیجی په باب یی په رسمی ډول هغی محکمی ته چی د دعوی اصل خیرپی، خبر ورکړی. د شهود و د شهادت جریان د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون له ۱۳۱ تر ۱۴۳ مادو کی تنظیم شوی دي.

۲- د شهودو شرطونه: د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون له ۱۳۳ مادي سره سم په سوداگری دعوی کی شاهد باید دغه شرطونه ولری.

- عاقل وی (د مجنون او معتوه، شهادت جواز نه لري)

- عمر یی له اتلسو کلونو څخه کم نه وی (د شهادت تحمل ولري)

- محجور نه وی او د دین د ادا کولو په مقصد تر حجر لاندی نه وی نیول شوی

- د شهادت له ادا کولو مخکی د جنایت مرتکب نه وی شوی.

- له هغه شخص سره چی دده په گتیه شهادت ادا کوی د زوجیت، علاقه، لومړی او دویمه درجه قرابت ونه لری. خادم او مخدوم نه وی او د معیشت تامینول دده په غاړه نه وی.

- له هغه شخص سره چی دده پر خلاف شهادت ادا کوی د دد بنمنی داسی سابقه ونه لری چی دده په وجود باندی دلیل او اسناد موجود وی.

- بين شاهد و شخصيکه عليه او اداى شهادت مينمايد، دعوى جزائى و يا حقوقى در کدام محکمه دایر نباشد. شاهد در صورت نداشتن شرایط ذیل نمی تواند اداى شهادت نماید.

۳- رد شهود: در صورتیکه شاهد دارای شرایط هفت گانه فوق نباشد و از طرف اصحاب دعوى معرفی گردد، هریک از طرفین دعوى میتواند حسب هدایت ماده ۱۳۳ شاهد را رد نماید.

این صلاحیت در صورتی به طرفین دعوى داده میشود که دلایل موجه و مستند مبنی به رد شاهد در دست داشته باشد و به محکمه ارائه نماید. در صورتیکه دلایل رد مورد تأیید محکمه واقع گردد، شهادت شاهد را سمع کرده نمیتواند و اگر رد شاهد به اثر تقاضای یکی از طرفین دعوى قناعت محکمه را فراهم نکند، دلایل رد را قبول نکرده به استماع شهود می پردازد (مواد ۱۳۳ الی ۱۳۵ قانون اصول محاکمات تجارتي).

۴- استماع شهود: در صورت تعدد شهود، شهادت هر شاهد در جلسه قضائى بحضورداشت اصحاب دعوى متضرر و بدون حضور شاهد دیگر از طرف محکمه استماع میگردد و محکمه نمیتواند در شهادت شهود تصرف نماید و یا شهود را به بعضی جملات که اظهار آن لازم بوده، رهنمائی و یا ملتفت سازد و یا اینکه شهود را به اشتباه اش متوجه نماید.

قانون حکم کوی چي شهادت دی به خپله د کتابت شخص شاهد به کتاب ضبط دعوى محکمه قید و ثبت گردد و به امضاء

- د هغه شاهد او شخص ترمنخ چي دده پرخلاف شهادت ادا کوی په کومه محکمه کی جزایي او یا حقوقى دعوى دایره شوي نه وی. شاهد ددغو شرایطو د نه لرلو په صورت کی نشي کولای شهادت ادا کړی.

۳- د شهودو رد: په هغه صورت کی چي شاهد دغه اووه گونی شرطونه ولری او ددعوى د خاوند له خوا معرفي شی، ددعوى هر یو لوری کولای شی د ۱۳۳ مادى له لارښووني سره سم شاهد رد کړی.

دغه صلاحیت په هغه صورت کی ددعوى لورو ته ورکول کیږی چي دشاهد دردولو په باب موجه او مستند دلایل په لاس کی ولری او محکمي ته یي وړاندی کړی. په هغه صورت کی چي د رد دلایل د محکمي د تأیید وړ وگرځي، دشاهد شهادت نه شي اوریدلي او که چیري د شاهد رد ددعوى د یوه لوری په غوښتنه د محکمي دقناعت وړ ونه گرځي، د رد دلایل نه مني او دشهودو شهادت اوري (د سوداگری محاکماتو د اصولو دقانون ۱۳۳ تر ۱۳۵ مادى).

۴- دشهودو د شهادت اوریدل: دشهودو د شمیر دزیاتوالي په صورت کی دهر شاهد شهادت په قضائى غونډه کی د زیانمن ددعوى د خاوندانو په وړاندی او د بل شاهد له حضور پرته د محکمي له خوا اوریدل کیږی او محکمه نشي کولای د شهودو په شهادت کی تصرف وکړی. او یا شهود په ځینو جملو چي اظهار یي لازم دی رهنمایي او یا ملتفت کړی او یا داچي شهود خپلي اشتباه ته متوجه کړی.

قانون حکم کوی چي شهادت دی په خپله د شاهد په خط او کتابت د محکمي ددعوى د ضبط په کتاب کی قید او ثبت شي. او د هغه

شاهدیکه ادای شهادت نموده رسانیده شود و اگر شاهد سواد نداشته باشد، شهادت مذکور عیناً بدون کدام تصرفات از طرف منشی محکمه در کتاب ضبط دعوی قید و ثبت گردیده و برایش قرائت گردد که کدام تغییرات در آن صورت نگرفته باشد. بعد از قناعت و متیقن شدن آن در ذیل شهادت مهر و یا نشان شصت او به تصدیق دو نفر گرفته شود.

شهود مکلف اند قبل از ادای شهادت شهرت مکمل، آدرس و محل سکونت و عدم ارتباط و خصومت خود را با اصحاب دعوی، بطور مفصل اظهار نمایند و در ورق شهادت از طرف شاهد و یا منشی محکمه درج گردد و نیز متذکر شود و تعهد نماید که تمام حقایق را عندالله بدون کم و کاست، بی طرفانه بیان مینماید.

رئیس محکمه باید قبل از ادای شهادت به شهود، مجازاتی را که قانون برای شهادت ناحق تعیین و مقرر نموده، خاطر نشان نماید و شاهد را متوجه مجازات دنیوی و اخروی شهادت ناحق نماید (مواد ۱۳۶ الی ۱۳۹ قانون اصول محاکمات تجارتي).

۵- تشخیص درجه اهمیت شهادت:

تشخیص درجه اهمیت، ارزش و تأثیر شهادت در حل و فصل قضایای تجارتي و اثبات آن به اساس شهادت شهود، از صلاحیت محکمه بوده که صلاحیت شهود را در قضیه وارد میدانند و یا خیر.

در صورتیکه شهادت شهود مطابق به دعوی

شاهد لاسلیک دی پکی و اخستل شی چی شهادت یی ادا کړي دی او که چیري شاهد سواد ونه لری، ددی شهادت کت مټ له تصرفاتو پرته د محکمي د منشي له خوا ددعوی دضبط په کتاب کی قید او ثبتیږی. او ورته لوستل کیري چي کوم بدلونونه پکی نه وي راغلي. دهغه له قناعت او متیقن کیدو وروسته د شهادت په پاڼه کی مهر او یا دده د گوتي نښه ددوو تنو په تصدیق اخستل کیري .

شهود مکلف دی د شهادت له ادا کولو مخکی خپل بشپړ شهادت، پته او د استوگني ځاي او ددعوی له خاوندانو سره خپل نه ارتباط او خصومت، په مفصل ډول اظهار کړی او د شاهد او یا د محکمي د منشي له خوا دی د شهادت په پاڼه کی ولیکل شی او هم یادونه وکړی او ژمنه وکړی چی ټول حقایق عند الله له کمښت او زیاتوالي پرته، په بیطرفانه ډول بیانوی.

د محکمي رئیس باید د شهادت له ادا کولو مخکي شهودو ته هغه مجازات چی قانون د ناحق شهادت لپاره ټاکلي دی، څرگند کړی. او شاهد د ناحق شهادت دنیوي او اخروی مجازاتو ته متوجه کړی (د سوداگری، محاکماتو د اصولو د قانون ۱۳۶ تر ۱۳۹ ماده).

۵- د شهادت د اهمیت ددرجي تشخیص:

د سوداگری قضیویه حل و فصل کی د شهادت د اهمیت، ارزښت او اغیزی ددرجي تشخیص او د شهودو شهادت له مخی دهغو اثباتول، د محکمي صلاحیت دی چي د شهودو صلاحیت په قضیه کی وارد بولي او که څنگه.

په هغه صورت کی چی د شهودو شهادت

صورت گرفته، شرایط شهادت حسب قانون رعایت گردیده و کدام خلاء در شهادت رونما نگردد و از طرف هیئت قضائی محکمه تجارتي به شهادت صحه گذاشته شده و مورد تأیید قرار گیرد، محکمه به اساس شهادت شهود در قضیه اصدار حکم مینمایند.

اگر شهادت مطابق دعوی نبوده و از طرف هیئت قضائی محکمه مورد تأیید قرار نگیرد، شاهدان را رد نموده و مدعی را مکلف به ارایه شهود دیگر مینماید. در محاکم تجارتي مدعی میتواند تا سه مرتبه شهود خود را احضار نماید، بشرطیکه شهود متفاوت باشد.

در هر مرتبه غیر از شهود اولی شاهدان دیگری را معرفی نمایند به شرطی که در عریضه ابتدائی و یادعوی خود شهرت شانرا ذکر نموده باشد، مدعی نمیتواند شهودی را که در عریضه ابتدائی و صورت دعوی خود معرفی نکرده باشد، ارایه نماید.

هکذا در مواردیکه مدعی نسبت به ادعایش سند قانونی و مدار اعتبار ارایه نماید، دفاع طرف مقابل یعنی مدعی علیه بدون داشتن سند مدار اعتبار، به اساس شهادت قابل سمع نبوده و نمیباشد. ادعای مستند به سند، ایجاب دفع مستند به سند را مینماید. مدعی علیه نمیتواند بدون سند مدار اعتبار ادعای مستند به سند مدعی را به اساس شهادت شهود رد نماید.

هیچ يك از طرفین دعوی نمی توانند در جریان ادای شهادت شاهدان در جلسه قضائی، اظهارات و شهادت شاهدان را تحسین و یا تقبیح نمایند و یا آنها را به

له دعوا سره سم ترسره شوي وی، له قانون سره سم د شهادت شرایط رعایت شی او په شهادت کی کومه خلاونه لیدل شی او د سوداگری محکمی دقضائی هیات له خوا شهادت تأیید شی محکمه د شهود و د شهادت له مخی په قضیه کی حکم صادروی.

که چیری شهادت له دعوا سره سمون ونه لری او د محکمی دقضایی هیات له خوا د تأیید وړ ونه گرځي شاهدان ردوی او مدعی د نورو شهودو په وړاندی کولو مکلف کوی. په سوداگری محکمو کی مدعی کولای شی تر دری څلو پوری خپل شهود څرگند کړی. په دي شرط چی شهود متفاوت وی.

هر ځلي دی له لومړنیو شهودو پرته نور شاهدان معرفي کړی په دي شرط چی په لومړنی عریضه او یا په خپله دعوی کی یی خپل شهرت لیکلي وی. مدعی نشي کولای هغه شهود چی په ابتدائی عریضه او صورت دعوی کی معرفي کړی وی، وړاندی کړی.

دغه راز په هغو مواردو کی چی مدعی د خپلي ادعا په نسبت قانونی او د اعتبار وړ سند وړاندی کړی، دمقابل لوري یعنی دمدعی علیه دفاع د اعتبار وړ سند له لرلو پرته، د شهادت له مخی داوړیدو وړ نه ده، په سند مستند ادعا، په سند د مستندي دفع غوښتنه کوی. مدعی علیه نشي کولای له اعتبار وړ سند پرته د مدعی په سند مستنده ادعا د شهودو د شهادت له مخی رده کړی.

ددعوی هیڅ یولوری نشي کولای په قضایی غونډه کی د شاهدانو د شهادت د ادا کولو په جریان کی د شاهدانو څرگندونی او شهادت تحسین او یا وغندي او یا هغوی خپلي خطا او

خطای شان متوجه نموده رهنمائی نمایند و یا آنها را از اظهارات شان مانع ساخته و تهدید نماید. هریک از طرفین دعوی که به چنین عمل با وجود اخطار رئیس محکمه، مبادرت ورزد از جلسه قضائی اخراج میگردد.

در صورتیکه شاهد به زبان پشتو و یا دری آشنائی نداشته باشد و جریان شهادت را به صورت درست ادا کرده نتواند، ذریعه ترجمان معلومات و جواب صورت میگیرد.

در محاکم تجارتي حداقل تعداد شهودیکه ادای شهادت مینمایند و مبنای حکم محکمه قرار گرفته می توانند، دو نفر میباشد، یعنی در هر مرحله اقامه شهود، شهادت دو نفر استماع میگردد.

اگر مدعی استناد به سند نماید و طرف مقابل از سند انکار نموده و آنرا مربوط به خود ندانسته و یا جعلی وانمود کند، درین حالت شهود داخل سند اعتبار داشته، غیر از شاهدان داخل سند، مدعی دیگر شهود را ارایه کرده نمیتواند. (قانون اصول محاکمات تجارتي ماده ۱۴۰ الی ۱۴۳).

دوم اسناد: اسناد یکی از وسایل اثبات و یا اسباب حکم در قضایای تجارتي بشمار میرود.

(قانون اصول محاکمات تجارتي از ماده ۱۵۶ الی ۱۹۹).

اگر به طور دقیق به متن قانون اصول محاکمات تجارتي افغانستان دقت شود، درخواستیم یافت که اسناد بطور عموم به دو نوع بوده؛ اسناد رسمی و اسناد غیر رسمی

تیروتنی ته متوجه او رهنمایی کری. او یا هغوی له خپلو اظهاراتو څخه منع کری او تهدید یی کری. ددعوا هر یو لوری چی د محکمی درئیس له اخطار سره سره په دغه شان عمل لاس پوری کری له قضایی غونډی څخه ایستل کیږی.

په هغه صورت کی چی شاهد له پښتو او یا دری ژبی سره بلدتیا ونه لری او د شهادت جریان په سمه توگه ادا نه کړای شی د ترجمان په واسطه معلومات او جواب وړاندی کیږی.

په سوداگری محکمو کی د هغو شهودو کم شمیر چی شهادت ادا کوی او د محکمی په حکم قرار اخستل کیږی، دوه تنه دی، یعنی د شهودو د اقامی په هر پړاو کی، د دوو تنو شهادت اوریدل کیږی

که چیری مدعی په سند استناد وکړی او مقابل لوری له سند څخه انکار وکړی او هغه په ځان پوری اړوند ونه بولی او یا جعلی وبولی، په دی حالت کی په سند کی داخل شهود اعتبار لری په سند کی له داخلو شاهدانو پرته، مدعی نور شهود نشی وړاندی کولی. (د سوداگری محاکماتو د اصولو قانون ۱۴۰ تر ۱۴۳ مادی)

دویم سندونه: اسناد په تجارتي قضیو کی د اثبات یوه وسیله او یا د حکم اسباب بلل کیږی.

(د سوداگری محاکماتو د اصولو قانون ۱۵۶ تر ۱۹۹ مادی).

که چیری په غور سره د افغانستان د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون متن ته دقت وشي دی نتیجی ته به ورسیرو چی اسناد په عمومی توگه دوه ډوله دی، رسمی اسناد او غیر رسمی

که در قضایای مدنی و تجارتي به آن استناد صورت میگیرد و طرفین مطالبات خویش را به اساس آن اقامه مینمایند.

در ساحه تجارت اسناد عبارت از اوراقی است که به اساس آن يك فعالیت تجارتي تثبیت میگردد و اسباب حکم شناخته میشود.

اسنادیکه در محاکم تجارتي به آن استناد صورت میگیرد و در محاکم تجارتي از جمله اسباب حکم بشمار میرود، قرار ذیل می باشند:

۱- اسناد رسمی: اسناد رسمی عبارت از اسنادی است که از طرف مقامات ذیصلاح و یا محاکم و یا دیگر مراجع رسمی و ارگان های دولتی ترتیب یافته باشد و یا تصدیق گردد و در صورتی که خلاف آن ثابت نگردد، نزد محاکم تجارتي به حیث وسیله اثبات اعتبار دارد.

در صورتیکه اسناد رسمی از طرف یکی از اصحاب دعوی رد و مورد قناعت قرار نگیرد، از مراجع مربوط نقل مصدق آن و یا تصدیق مراجع که سند را ترتیب نموده اند، مطالبه میگردد و اگر از طرف مراجع مربوط مثنی و یا نقل مصدق آن تصدیق گردد، و موکل آن موجود نباشد بحیث يك سند رسمی مدار حکم شناخته میشود. در صورت موجودیت مبطل و یا خلاف آن، سند مورد استناد ارزش و اهمیت خود را از دست میدهد، چنانچه در ماده ۱۶۱ قانون اصول محاکمات تجارتي تصریح گردیده است.

در صورتیکه برای اثبات يك ادعا در محاکم

اسناد. چي په مدني او سوداگري قضیو کی په هغو باندي استناد کیږي. او اړونده لوري خپل مطالبات دهغو له مخی اقامه کوی.

د سوداگري په ساحه کی اسناد له هغو پانوی څخه عبارت دي چي دهغو له مخی یو سوداگري فعالیت تثبیتېږي او د حکم سندونه پیژندل کیږی.

هغه اسناد چی په سوداگري محکمو کي ورباندي استناد کیږی او په سوداگري محکمو کی د حکم د سببونو له جملې څخه شمیرل کیږي په دي ډول دي:

۱- رسمي اسناد: رسمي اسناد له هغو اسنادو څخه عبارت دی چي د واکمنو مقاماتو او یا محکمو او یا له نورو رسمي مراجعو او دولتي ارگانونو له خوا برابر شوي وی او یا تصدیق شي او که چيري دهغو پر خلاف ثابت نه شي سوداگري محکمو ته د اثبات د وسیلي په توگه اعتبار لري.

په هغه صورت کي چی رسمي اسناد د دعوی دیوه لوري له خوا رد او یا د قناعت وړ ونه گړځي له اړوندو مراجعو څخه یی مصدق نقل او یا دهغو مراجعو تصدیق چی سند یي برابر کړی دی، غوښتل کیږی او که چيري داړوندو مراجعو له خوا مثنی او یا مصدق نقل یي تصدیق شی، او موکل یي موجود نه وی دیو رسمي سند په توگه د حکم وړ بلل کیږی. د باطل کیدو او یا دهغه پر خلاف صورت کي، د اسناد وړ سند خپل ارزښت او اهمیت له لاسه ورکوی، لکه څنگه چی د سوداگري محاکماتو د اصولو د قانون په ۱۶۱ ماده کی تصریح شوي دي.

په هغه صورت کی چی په سوداگري محکمو

تجارتي به دلايل معين و مشخص تخصيص يافته باشد، اثبات آن بدلايل ديگري صورت گرفته نميتواند، يعني ادعاي مستند به سند ايجاب دفع مستند به سند را مينمايد. اگر مدعي ادعاي خود را مستند به سند ارايه و اقامه نمايد، مدعي عليه نميتواند دفع خود را به استناد شهود اقامه کند، اما مدعي عليه مي تواند به اساس سند، دعوي مدعي را دفع نمايد.

در بعضي حالات خاص که گرفتن سند ممکن نباشد، ميتوان به شهود استناد کرد.

الف: در معاملات از قبيل حريق، تصادم.

ب: اموري که نظر به ايجاب و يا وضعيت طرفين، ترتيب و تنظيم سند در آن از تعامل و عرف نباشد.

ج: در حال وقوع حيله و اکراه.

هكذا در موارد يکه دلايل و قراین مثبت و قناعت بخش مبني بر ضايع شدن سند در اثر يک حادثه ناگهانی و يا کدام اسباب مجبره و يا مفقود شدن سند موجود باشد، و عوامل متذکره از طرف صاحب سند تثبیت گردد، ميتوان ذريعه شاهد دعوي را به اثبات رسانيد.

۲- اسناد رسمي که در خارج افغانستان ترتيب يافته باشد:

اسناد يکه در خارج افغانستان ترتيب ميگردد، در صورتي مدار اعتبار شناخته ميشود، که حسب هدايت ماده ۳۲ قانون اصول محاکمات تجارتي، در يکی از نماينده گي های سياسي و يا قونسلگري های

کی ديوي ادعا د ثابتولو لپاره ټاکلي او مشخص دلايل تخصيص شوي وي، اثباتولي يي په نورودلايلو نشي ترسره کيدای، يعني په سند مستند ه ادعا، په سند دمستندی دفع غوښتنه کوي. که چيري مدعي خپله ادعا په سند مستنده وړاندی او اقامه کړی، مدعي عليه نشي کولای خپله دفع د شهودو په استناد اقامه کړی خو مدعي عليه کولای شي د سند له مخي، د مدعي دعوي دفع کړی.

په ځينو خاصو حالاتو کی چي د سند اخستل ممکن نه وي کولای شو په شهودو استناد وکړو.

الف: د اور لگيدني او ټکر په شان معاملو کي.

ب: هغه چاری چي د اړوندو لورو د ايجاب او يا وضعيت له مخي، د سند برابرول او تنظيم پکی له تعامل او عرف څخه نه وي.

ج: د ټگي او اکراه د رامنځته کيدو په حال کي.

دغه راز په هغو مواردو کي چي ديوي ناخپي پيښي او يا دمجبره سببونو او يا د سند دبي درکه کيدو له امله د سند د ضايع کيدو په باب مثبت او قناعت بخښوونکی دلايل او قراین موجود وي او ذکر شوي عوامل د سند د خاوند له خوا تثبیت شي، کولای شو د شاهد په واسطه دعوي ثابت وکړو.

۲- هغه رسمي اسناد چي له افغانستان څخه په بهر کی برابر شوي وي :

هغه اسناد چي له افغانستان څخه په بهر کي برابرېږي په هغه صورت کی د اعتبار وړ بلل کيږي چي د سوداگري محاکماتو د اصولو د قانون د ۳۲ مادي له لارښووني سره سم د افغانستان په يوه سياسي نمايندگي او يا

افغانستان که در آنجا اقامت دارند و توظيف میباشند، ترتیب یافته باشد و یا مورد تصدیق شان قرار گرفته باشد. در هر دو صورت سند مذکور باید از طرف شعبه مربوط وزارت امور خارجه افغانستان تصدیق گردد که مهر و امضاء قونسل را تصدیق نماید، در غیر آن حیثیت سند را به خود کسب نخواهد کرد. مواد ۱۵۶ الی ۱۶۲ قانون اصول محاکمات تجارتي.

۳- اسناد غیر رسمی: اسناد غیر رسمی عبارت از اسنادی است که به موافقه طرفین عقد تنظیم گردیده و تمام شرایط و مطالبات طرفین در آن درج باشد و طرفین آنرا شصت و امضاء نمایند.

در صورتیکه به صحت سند غیر رسمی از طرف اصحاب دعوی در محضر قضاء اعتراف صورت بگیرد و طرفین سند ارایه شده را صحت دانسته، تأیید نمایند و یا شصت و امضاء مندرجه سند را از خود دانسته تأیید و تصدیق نمایند، سند مذکور حیثیت سند رسمی را بخود کسب مینماید.

در مورد اسناد غیر رسمی که بین تاجران معمول است و به عنوان سند شناخته شده و بحیث وسیله اثبات بوده میتواند، ماده ۱۶۶ قانون اصول محاکمات تجارتي چنین صراحت دارد.

«اسناد غیر رسمی که بین تجار معمول و مروج باشد، نزد محاکم تجارتي مدار اعتبار است.»

قونسلگریو کی چي په هغه ځاي کی اقامت لری او توظيف دی، برابر شوي وي. اويا دهغوي له خوا تصدیق شوي وي. په دواړو صورتونو کی دغه سند باید دافغانستان د بهرنیو چارو په وزارت پوری د اړوندي خانگي له خوا تصدیق شي. چي دقونسل مهر او لاسلیک تصدیق کړی. له دي پرته به د سند حیثیت ځان ته پیدا نه کړی. (د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون ۱۵۶-۱۶۲ مادي).

۳- غیر رسمي اسناد: غیر رسمي اسنادله هغو اسنادو څخه عبارت دي چي د لاسلیک د اړوند لورو په موافقه تنظیم شوي وي او د اړوندو لورو ټول شرطونه او مطالبات پکي لیکل شوي وي او اړونده لوري هغه لاسلیک کړي او گوته پکي ولگوي.

په هغه صورت کي چي د قضاپه محضر کي ددعوا د خاوندانو له خوا د غیر رسمي سند د صحت په باب اعتراف وشي او اړونده لوري وړاندي شوي سند صحت وبولي، تأیید يي کړی او یا په سند کی لگول شوي گوته اولاسلیک د ځان وبولي، تأیید او تصدیق يي کړی. دغه سند د رسمي سند حیثیت ځان ته غوره کوی.

د هغو غیر رسمي اسنادو په باب چي د سوداگرو ترمنځ معمول دی اودسند په توگه پیژندل کیږی او د اثبات دوسیلې په توگه کیدای شي، د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون ۱۶۶ ماده داسي صراحت لری.

(هغه غیر رسمي اسناد چي د سوداگرو ترمنځ معمول او مروج دی، سوداگری محکموته د اعتبار وړ وی.)

در اسناد غير رسمي برآمدگی ها و خط گرفتگی ها در متن و يا حاشيه سند اعتبار نداشته و به آن استناد صورت گرفته نمیتواند، مگر اینکه برآمدگی ها از طرف سند دهنده تصدیق و امضاء شده باشد و يا در محضر قضاء برآمدگی ها را تصدیق و تأیید نماید.

سوم: در مورد مراسلات برقی: قانون اصول محاکمات تجارتي در ماده ۱۶۷ چنین تصریح نموده است.

«ورقه تلگرام تا زمانیکه مخالف آن به اصل به اثبات نرسد. نزد محاکم تجارتي اعتبار دارد. در حال اختلاف اصل آن که از طرف فرستنده امضاء شده، مدار اعتبار قرار داده میشود، مگر اینکه طرف مقابل ثابت کند که تلگرام جعلی است.» در محاکم تجارتي اسناد غير رسمي که بين تجار معمول بوده چه بروی کاغذ تنظیم یافته باشد و يا در فورم شرکت و يا تجارتخانه انعکاس یافته باشد، در صورتیکه مهر و امضاء مندرجه سند از طرف اهل خبره صحت تثبیت گردد، حیثیت سند قانونی را بخود کسب مینماید.

البته در ماده ۱۶۷ به طور مشخص تنها از تلگرام نام برده شده است، در حالیکه امروز فکس و ایمیل مواردی اند که در معاملات تجارتي معمول بوده و در قانون مسکوت مانده است. بهتر است در مطابقت به اصل ماده ۱۶۷، قیاساً از آنها هم استفاده نمود. هکذا امروز به حیث يك عرف تجارتي از کمپیوتر، ایمیل و انترنیت استفاده میشود، بناءً میتوان در مطابقت به صراحت ماده (۱۶۶) قانون اصول محاکمات تجارتي و با رعایت

به غير رسمي اسناد و کی په متن اويا حاشيه کی خط ایستل اويا د کرنبي ایستل سند اعتبار له مینځه وړي او په هغو استناد نشي کیدای. خو داچی ایستل شوی خط د سند ورکوونکی له خوا تصدیق او لاسلیک شوي وی. اويا د قضا په محضر کی ایستل شوی خط تصدیق او تأیید کړی.

دریم: دبرقی مراسلاتو په باب: د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون په ۱۶۷ ماده کی داسي څرگند شوی دی.

د تلگرام پاڼه تر هغه وخته پوری چی داصل مخالف ثابت نه شی له سوداگری محکمو سره اعتبار لری. د اختلاف په حال کی اصل یی چی د لیرونکی له خوا لاسلیک شوي ده، د اعتبار وړ بلل کیږی. خو داچی مقابل لوری ثابتہ کړی چی تلگرام جعلی دی، په سوداگری محکمو کی هغه غير رسمي اسناد چي د سوداگرو ترمنځ معمول دی که د کاغذ پر مخ تنظیم شوي وی اويا د شرکت اويا د تجارتخانی په فورم کی منعکس شوي وی، په هغه صورت کی په سند کی لگول شوي مهر او لاسلیک د اهل خبره له خوا صحت تثبیت شی، د قانوني سند حیثیت ځان ته غوره کوی.

البته په ۱۶۷ ماده کی په مشخص ډول یوازی د تلگرام یادونه شوي ده. په داسي حال کی چی نن ورځ فکس او ایمیل هغه موارد دی چي په سوداگری معاملو کی معمول دی او په قانون کی پری سکوت شوی دی. ښه به وی د ۱۶۷ ماده کی له اصل سره سم، په قیاسي ډول له هغو څخه هم استفاده وکړو. دغه راز نن ورځ د یو سوداگری عرف په توگه له کمپیوتر، ایمیل او انترنټ څخه استفاده کیږی. له دي امله کولاي شو د تجارتي محاکماتو د اصولو د قانون د ۱۶۶ ماده کی له صراحت سره سم او ددغه قانون

ماده (۱۶۷) قانون مستذکره از آن استفاده نمود.

چهارم: دفاتر تجارتي: دفاتر تجارتي نیز در محاکم به عنوان اسناد و وسیله اثبات شناخته میشود چنانچه درین مورد ماده (۱۶۸) قانون اصول محاکمات تجارتي چنین صراحت دارد.

اعتبار محتویات دفاتر تجارتي طبق احکام قانون تجارت محفوظ است.

ماده ۶۵ اصولنامه تجارت افغانستان دفاتر تجارتي را چنین تعریف نموده است:

«هر تاجر مجبور است سه دفتر یعنی دفتر دارایی، دفتر کل و دفتر یومیه داشته باشد، علاوه بر این مجبور است مینوت تمام مکاتیب و تلگرامات واصل تمام تلگرامات و مکاتیب وارده را بصورت منظم حفظ نماید»

پنجم: اسنادیکه نزد مقامات دولتي بوده باشد: اگر همچو اسناد از طرف یکی از اصحاب دعوی به حیث وسیله اثبات مطرح گردد و در دعوی تجارتي نیازی به آنها احساس گردد، و طرفی که به همچو اسناد استناد مینماید، از ارایه آن اظهار عجز نماید و یا عاجز باشد، میتواند توسط محکمه آنرا مطالبه نماید و یا شخصاً محکمه به منظور روشن شدن قضیه و رسیدن به حقیقت، اسناد را رسماً از مراجع مربوط مطالبه کند. مصارف لازم که به منظور ملاحظه و تطبیق يك سند از مراجع مربوط به محکمه خواسته میشود، به عهده شخصی

د ۱۶۷ مادی په رعایتولو سره ورڅخه استفاده وکړو .

څلورم: سوداگری دفترونه: سوداگری دفترونه هم په محکمو کی د اسنادو او د اثبات د وسیلي په توگه پیژندل کیږي. لکه څنگه چی په دي باب د سوداگری محاکماتو د اصولو دقانون ۱۶۸ ماده داسي صراحت لری .

(د سوداگری دفترونو د محتویاتو اعتبار، د سوداگری دقانون له حکمونو سره سم محفوظ دی.)

د افغانستان دسوداگری د اصولنامی ۶۵مادی سوداگری دفترونه داسي تحریف کړي دي .

(هر سوداگر مجبور دی دري دفترونه یعنی د دارایی دفتر، عمومي دفتر او ورځني دفتر ولري، برسیره پردی مجبور دی د ټولو لیکونو او تلگرامونو مینوت او د ټولو وارده تلگرامونو او لیکونو اصل په منظم ډول وساتي.)

پنځم: هغه اسناد چی له دولتي مقاماتو سره وی: که چیري دغه شان اسناد ددعوی دیوه لوری په خوا د اثبات دوسیلي په توگه طرحه شی او په سوداگری دعواو کی ورته اړتیا احساس شی او هغه لوری چی په دغه شان اسنادو استناد کوی، له وړاندي کولو څخه یي حجز اظهار کړی او یا عاجز وی کولاي شي د محکمي په واسطه هغه مطالبه کړی. او یا په خپله محکمه د قضیي د روښانه کیدو او حقیقت ته د رسیدو په مقصد اسناد په رسمي ډول له اړوندو مراجعو څخه مطالبه کړی. هغه لازم لگښتونه چی دیو سند دکتني او تطبیق په مقصد له مربوطو مراجعو څخه محکمي ته غوښتل کیږي، د هغه شخص په غاړه دی

چي په دغه سند باندي استناد کوی اويا
مصدق نقل يي په رسمي ډول د محکمي له
خوا له مربوطو مراجعو څخه مطالبه کيږي.
(ماده ۱۶۹)

می باشد که بر سند مذکور استناد
نموده و یا رسماً نقل مصدق آن از طرف
محکمه از مراجع مربوط مطالبه میگردد.
(ماده ۱۶۹)

شپږم: په پردی اويا بهرني ژبه اسناد: په هغه
صورت کي چی ددعوا لوری یو سند چي په
پردي او بهرني ژبه برابر شوي وي، محکمي ته
وړاندی کړی، مکلف دی چي د سند له اصل
سره جوخت په پښتو او دري ژبو مصدقه ترجمه
يي محکمي ته وړاندی کړی. په هغه صورت
کی چی ددغه سند ترجمه د مقابل لوری اويا
دمحکمي د قناعت وړ ونه گرځي په رسمي
ډول د محکمي له خوا د سند د وړاندي
کوونکي شخص په لگښت ترجمه کيږي.
(ماده ۱۷۰)

ششم: اسناد به لسان اجنبی و یا خارجی: در
صورتیکه طرفین دعوی يك سندی را که
به لسان اجنبی و خارجی ترتیب یافته باشد،
به محکمه ارایه نماید، مکلف است که
ترجمه مصدق آنرا به لسان دری و پشتو
توأم اصل سند به محکمه تقدیم
نمایند. در صورتی که ترجمه سند مذکور
طرف قناعت جانب مقابل و یا محکمه قرار
نگیرد، رسماً از طرف محکمه به مصرف
شخص ارایه کننده سند ترجمه میگردد.
(ماده ۱۷۰).

د دعوی لوری په خپلو ادعاو او مدافعاتو کی
په هغو اسنادو چی استناد کوی اويا مدعي په
هر راز اسنادو او اثباتیه مدارکو دخپلي ادعا د
ثابتولو په باب چي استناد کوی، باید د سند
اويا د هر راز پاڼو او تلگرام په گډون دټولو
اثباتیه مدارکو مصدق نقل اويا دسند اصل او
نور موارد چی ددعوی په موضوع پوری مربوط
وی، محکمي ته وړاندی کړی.

طرفین دعوی در ادعا و مدافعات خویش به
اسنادیکه استناد مینمایند و یا مدعی راجع
به اثبات ادعایش به هر نوع اسناد و مدارک
اثباتیه که استناد میکند، باید نقل مصدق و
یا اصل سند و یا تمام مدارک اثباتیه را از
قبیل هر نوع اوراق و تلگرام و غیره
مواردیکه مربوط به موضوع دعوی باشد،
به محکمه ارایه نماید.

سوداگری، دفرونو ته د ضرورت په صورت
کی، محکمه کولاي شي ددعوی د خاوندانو
سوداگری، دفرونه مطالبه کړی او تر غور او
څیړني لاندې يي ونیسی .

در صورت ضرورت به دفاتر تجارتي،
محکمه ميتواند دفاتر تجارتي اصحاب
دعوی را مطالبه و تحت غور و بررسی
قرار دهد.

د سوداگری دفرونو د حسابونو څیړنه اويا
تصفیه کول يي، په قضائي مجلس کی تر سره
کيږي. که چيري سوداگری، دفرونه دمربوطي
محکمي له قضائي حوزی څخه بهر وی څیړنه
يي دقضائي نیابت له لاري هم ترسره کيداي
شی. دغه راز د سوداگری، دفرونو د حسابونو

رسیدگی به حسابات دفاتر تجارتي و یا
تصفیه آن، در مجلس قضائي بعمل می آید.
اگر دفاتر تجارتي خارج حوزه قضائي محکمه
مربوط باشد، رسیدگی به آن از طریق نیابت
قضائي نیز صورت گرفته ميتواند. هکذا
رسیدگی به حسابات دفاتر تجارتي به اساس

خیرنه د محکمی د قضایي هیات د تجویز له مخی، د اهل خبره (یعنی دهغو مسلکی اشخاصو) په واسطه چی د سوداگری، خونی او هغه مسلکی اشخاص دی چی د تصفیي اوبیلانس په چارو کی کافی تجربه ولری، ترسره کیدای شی. (۱۷۵-۱۷۴ مادي)

تجویز هیئت قضائی محکمه، توسط اهل خبره (یعنی اشخاص مسلکی) که عبارت از اتاق های تجارت و اشخاص مسلکی که در امور تصفیه و بیلانس تجربه کافی داشته باشند، صورت گرفته میتواند. مواد ۱۷۴-۱۷۵.

اووم: داسنادو رد: په هغه صورت کی چی وړاندي شوي سندپه هغه شخص پوري چي دده پرخلاف په هغه استناد شوي دي، منسوب نه وی او ارتباط ونه لري. دغه شخص کولای شی هغه رد کړی. اوبیان کړی چی په اصل کی سند په ده پوری ارتباط نه لری او دده پرخلاف د الزام دلیل نه کیږي. باید دسند رد په هغه لومړني ځواب کی چي وړاندي شوي سند په نسبت ورکول کیږي، ترسره شي، په هغه صورت کی چی دسند خاوند د مقابل لوري په موافقه خپل سند رد کړی، مدعي نشي کولای د هماغه ردشوي سند په استناد په هماغی محکمه اویا په کومه بله محکمه کی دعوا اقامه کړی. خو که چیري د سند خاوند خپل سند استرداد نه کړی اوسند په دعوا کی اغیزمن وی، محکمه کولای شی دهغه له مخی خیرنه وکړی. (۱۷۷ ماده)

هفتم: رد اسناد: در صورتیکه سند ارایه شده به شخصیکه علیه او به آن استناد شده منسوب نبوده، و ارتباط نداشته باشد، شخص مذکور میتواند آن را رد نماید و بیان دارد که اصلاً سند به او ارتباط نداشته و دلیل الزام علیه وی نمیگردد. باید رد سند در اولین جوابیکه نسبت به سند ارایه شده داده میشود، بعمل بیاید. در صورتیکه صاحب سند به موافقه جانب مقابل سند خود را استرداد نماید، مدعی نمیتواند به استناد همان سند رد شده در همان محکمه و یا کدام محکمه دیگر اقامه دعوی نماید، ولی اگر صاحب سند، سند خود را استرداد نکند و سند در دعوی مؤثر باشد، محکمه می تواند به اساس آن رسیدگی به عمل آورد. (ماده ۱۷۷).

د اسنادو د مشبوهیت او جعلیت خیرنه :

د سوداگری محاکماتو د اصولو دقانون له صراحت سره سم د اسنادو د مشبوهیت اوجعلیت او دهغو د اثارو خیرنه.

بررسی مشبوهیت و جعلیت اسناد و آثار آن در مطابقت به صراحت قانون اصول محاکمات تجارتي.

ددعوی هر یو لوری کولای شی ددعوی د جریان په ټولو پړاونوکی د اسنادو د جعلیت ادعا محکمی ته وړاندي کړی. که چیري د محکمو دغونډي په وخت کی د اسنادو د جعلیت ادعا ددعوی د یو لوری له خوا ترسره شي، لازم ده چي د جعل دمدعي د ادعا

هر يك از طرفین دعوی میتواند ادعای جعلیت اسناد را در تمام مراحل جریان دعوی به محکمه تقدیم نمایند. اگر ادعای جعلیت اسناد در اثنای جلسه محاکم از طرف یکی از اصحاب دعوی بعمل آید، لازم است که چگونگی ادعای مدعی جعل، به

کتاب ضبط دعوی قید و ثبت گردیده و به امضاء ادعا کننده و مدعی جعل رسانیده شود. اگر ادعا کننده جعل، اسناد و مدارک اثباتیه را راجع به جعلیت سند ارایه کرده توانست و مورد تائید محکمه واقع گردید، محکمه به جعلیت سند اصدار حکم مینماید.

در صورتیکه مدعی به سند مورد استناد خود تاکید نماید و از طرف جانب مقابل کدام اسناد و مدارک اثباتیه راجع به جعلیت آن ارایه نکرده، محکمه میتواند به صحت سند مذکور اصدار حکم نماید، صورت ادعای مدعی جعلیت به طرف مقابل او ابلاغ میگردد و طرف مذکور مکلف است که در ظرف ده روز کتباً جواب بدهد که سند ارائه شده را مسترد میدارد و یا با استفاده از آن دوام میدهد. در صورت استرداد موافقت طرف مقابل شرط است. (ماده ۱۸۰).

در قانون اصول محاکمات تجارتي مورد جعلیت اسناد و یا ادعای جعلیت در مواد ۱۷۹ الی ۱۹۹ تنظیم گردیده است.

محکمه بعد از اصول دلایل جعلیت و یا ادعای جعلیت از طرف یکی از اصحاب دعوی در صورتیکه دعوی جعلیت در اصل دعوی تأثیر داشته باشد، قرار رسیدگی به دعوی جعلیت را صادر مینماید و اصل دعوی را معطل قرار میدهد، ادعای جعلیت در هر مرحله دعوی که صورت بگیرد، در صورتیکه در اصل دعوی مؤثر باشد و مبنی بر جعلیت اسناد، دلایل موجه و مثبت موجود باشد، محکمه را مکلف میسازد تا اصل دعوی را معطل قرار داده و دعوی جعلیت را تحت غور و ارزیابی قرار بدهد. اسنادیکه

خرنگوالی ددعوی د ضبط په کتاب کي قید او ثبت شي او د ادعا کوونکي او د جعل د مدعي لاسلیک پکي واخیستل شي. که چیري د جعل ادعا کوونکی، د سند د جعلیت په باب اثباتیه مدارک او اسناد وړاندي کړي او د محکمي د تائید وړ وگرځي، محکمه د سند په جعلیت حکم صادروي.

په هغه صورت کي چي مدعي په خپل داستناد وړ سند باندي ټينگار وکړي او د مقابل لوري له خوا دهغه د جعلیت په باب اثباتیه اسناد او مدارک وړاندي نه شي، محکمه کولاي شي ددغه سند په صحت حکم صادر کړي، د جعلیت د مدعي دادعا صورت مقابل لوري ته ابلاغیږي او دغه لوري مکلف دی چي په لسو ورځو کی په لیکلي ډول ځواب ورکړي چي وړاندي شوي سند مستردوي او یا له هغه څخه په استفادي سره دوام ورکوي. د استرداد په صورت کی د مقابل لوری موافقه شرط ده. (ماده ۱۸۰)

د سوداگری محاکماتو د اصولو په قانون کی د اسنادود جعلیت او یا د جعلیت د ادعا مورد له ۱۷۹ تر ۱۹۹ مادو پوري تنظیم شوي دي.

محکمه ددعوی دیو لوری له خوا د جعلیت د دلایلو او یا د جعلیت دادعا له ترلاسه کولو وروسته په هغه صورت کي چي د جعلیت دعوی ددعوی په اصل کی اغیزه ونه لری د جعلیت ددعوی د څیړني قرار صادروي. او ددعوی اصل ځنډوي، د جعلیت ادعا ددعوی په هر پړاو کی چي ترسره شي، په هغه صورت کي چي ددعوا په اصل کی اغیزمن وی او د اسنادو د جعلیت په باب موجه او مثبت دلایل موجود وی، محکمه مکلفه کوی چي ددعوی اصل معطل کړي او د جعلیت دعوی تر غور او څیړني لاندی ونیسي. هغه اسناد چي د

مورد ادعای جعلیت واقع شده و قرار میگیرد، رایه کننده سند که به آن استناد نموده اصل سندی را به دفتر محکمه تسلیم نموده، و از طرف هیئت قضائی محکمه ملاحظه و نشانی شد گردیده و بطور محفوظ در اوراق نگهداری میگردد، و به صاحب سند از طرف منشی محکمه رسید داده میشود. مواد ۱۸۲ الی ۱۸۴ قانون اصول محاکمات تجارتي.

جعلیت د ادعا مورد وگرخي، د سند وړاندي کونکي چي په هغه باندي يي استناد کړي دی دسند اصل د محکمي دفتر ته سپاری او د محکمي دقضائي هیات له خوا ملاحظه اوپه نښه کيږي اوپه محفوظ ډول په پاڼو کی ساتل کيږي او دمحکمي دمنشي له خوا دسند خاوندته رسيد ورکول کيږي. (د سوداگري محاکماتو د اصولو د قانون ۱۸۲ تر ۱۸۴ مادي)

ادعای جعلیت در مورد اسناد رسمی و غیر رسمی:

درسمي او غير رسمي اسنادو په باب د جعلیت ادعا:

۱- ادعای جعلیت در مورد اسناد رسمی: در صورتیکه در مورد يك سند رسمی که از طرف ارگانهای دولتی ترتیب میگردد، ادعای جعلیت صورت بگیرد، محکمه مثنی و مصدق آنرا از مراجع مربوط رسماً مطالبه نموده به ملاحظه آن حل مطلب مینماید. در صورتیکه دلایل و قراین مثبت و قناعت بخش، در مورد ضایع شدن و از بین رفتن سند در اثر يك حادثه ناگهانی و یا اسباب مجبره موجود باشد و نزد محکمه ثابت گردد، در این حالت احکام مواد ۱۵۹ و ۱۶۰ قانون اصول محاکمات تجارتي رعایت میگردد، یعنی محکمه میتواند ذریعه شهود دعوی را به اثبات رساند؛ در غیر حالات فوق الذکر، محکمه به اساس مثنی و مصدق اسناد مورد استناد که از مراجع مربوط و ارگان های ذیربط بدست آورده است، رسیدگی بعمل می آورد.

۱- درسمي اسنادو په باب د جعلیت ادعا: په هغه صورت کي چي ديو رسمي سند په باب چي ددولتي ارگانونو له خوا برابريږي، د جعلیت ادعا وشي، محکمه مصدقه مثنی يي په رسمي ډول له مربوطو مراجعو څخه مطالبه کوي او دهغي په ملاحظي سره مطلب حل کوي. په هغه صورت کی چي ديوي ناخاپي پيښي اويا د جبري اسبابو له امله د سند د ضایع کيدو اوله منځه تللو په باب مثبتو او قناعت بخښوونکي دلایل او قراین موجود وي او محکمي ته ثابتو شي په دغه حالت کی د سوداگري محکمو د اصولو دقانون د ۱۵۹ او ۱۶۰ مادو حکمونه رعایتيږي. يعني محکمه کولاي شي د شهودوپه واسطه دعوی ثابتو کړي له دغو حالاتو پرته، محکمه د استناد وړ اسنادو د مثنی او مصدق له مخی چي له مربوطو مراجعو او ارگانونو څخه يي ترلاسه کړي دی، څيړنه کوي.

۲- ادعای جعلیت سایر اسناد غیر رسمی: در مورد جعلیت اسناد غیر رسمی که رایه کننده به آن استناد مینماید، اگر ادعای جعلیت صورت میگیرد و مدعی جعل از خط و کتابت، شصت و امضا مندرجه سند رایه

۲- د نورو غير رسمي اسنادو د جعلیت ادعا: دهغو غير رسمي اسنادو د جعلیت په باب چي وړاندي کونکي ورباندي استناد کوي، که چيري د جعلیت ادعا وشي او دجعل مدعي د مدعي د استناد وړ وړاندي شويو سندونو کی

شده مورد استناد مدعی انکار مینماید، درین حالت محکمه به اساس شهادت شاهدان داخل سند ارایه شده، رسیدگی بعمل می آورد، و اگر در سند ارایه شده شهود موجود نباشد و سند صرف به امضاء و شصت طرفین مزین بوده و منعقد گردیده باشد، محکمه میتواند خط و کتابت شصت و امضاء مندرجه سند ارایه شده را، به اساس نظر اهل خبره یعنی کریمنال تخنیک تثبیت و تشخیص نموده، بعد از نظریه اهل خبره به ملاحظه آن رسیدگی بعمل آورد، قرار جعلیت را در مورد اصدار نماید، در مورد اسناد غیر رسمی که تحت ادعای جعلیت قرار گرفته شده باشد، احکام مواد ۱۸۹ و ۱۹۶ قانون اصول محاکمات تجارتي رعایت میگردد.

بعد از اصدار حکم در مورد جعلیت اسناد و نوشته های که تحت ادعای جعلیت واقع شده، به شخص ارایه کننده سند، و یا مراجع و ارگانهای ذیربط که سند از نزد شان بدست آمده، حسب هدایت ماده ۱۸۷ قانون اصول محاکمات تجارتي در مقابل رسید اعاده میگردد.

هیچ يك از مامورین و کارمندان محاکم تجارتي حق ندارند، از اسناد و نوشته های که در مورد آنها دعوی جعلیت بعمل آمده باشد، به کسی مثنی و یا نقل مصدق آنرا بدهد، اما مامورین مذکور می توانند به اجازه رئیس محکمه مثنی و نقل مصدق آنرا بدهد، بشرطی که در حاشیه مثنی تصریح نماید که در باره سند مذکور ادعای جعلیت صورت گرفته است (ماده ۱۸۹).

بعد ازینکه جعلیت يك سند در محاکم

له لیکل شوي خط، کتابت، گوتي او لاسلیک باندي انکار کوی په دي حالت کی محکمه په وړاندي شوي سند کی د شاهدانو د شهادت له مخی خپرنی کوی. او که چیري په وړاندي شوي سند کی شهود موجود نه وی اوپه سند کی یوازي د اړوندو لورو لاسلیک او گوته لگول شوي وی، محکمه کولای شی په وړاندي شوي سند کی لگول شوي گوته لاسلیک شوی خط او کتابت د اهل خبره د نظر یعنی د کریمنال تخنیک له مخی تثبیت او تشخیص کړي. د اهل خبره له نظر وروسته د هغه په ملاحظي سره خپرنه کوي، په دي باب د جعلیت قرار صادروی، دهغو غیر رسمي سندونو په باب چي د جعلیت تر ادعا لاندی نیول شوي وی، د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون ۱۸۹ او ۱۹۶ مادو حکمونه رعایتیږي.

داسنادو او دهغو لیکنو د جعلیت په باب د حکم له صادرولو وروسته چی د جعلیت تر ادعا لاندی راشی دسند وړاندي شوي شخص او یا مربوطو مراجعو او ارگانونو ته چی سند ورڅخه ترلاسه شوي دی، د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون د ۱۸۷ مادي له لاربنوونی سره سم په مقابل کی رسید اعاده کیږی.

د سوداگری محکمو هیڅ یو مامور او کارکوونکی حق نه لري له هغو اسنادو او لیکنو څخه چي دهغو په باب د جعلیت دعوی شوي وي چاته مثنی او یا مصدق نقل یی ورکړی، خو دغه مامورین کولای شی د محکمي درئیس په اجازه مثنی او مصدق نقل یی ورکړی، په دي شرط چی د مثنی په حاشیه کی تصریح کړی چي ددغه سند په باره کی د جعلیت ادعا شوي ده. (۱۸۹ ماده)

له هغه وروسته چی په سوداگری محکمو کی

تجارتي به اثبات برسد، فاعلين و اشخاصيکه در ترتيب سند مذکور همکاري نموده و يا ادای شهادت نموده اند و يا کارمندانى که سند متذکره را ترتيب نموده اند، تحت تعقيب عدلی قرار ميگيرند و در بخش جزائی، قضيه در مراجع مربوط تعقيب ميشود (ماده ۱۹۰).

۳- رسيدگی در موضوعات جعليت اسناد: در دعاوی تجارتي مشبوهيت و جعليت اسناد در موارد آتی مطرح گردیده و آثار لازم به آن مرتب ميشود. هر نوع برآمدگی و يا عباراتيکه بالای خط در متن و يا حاشيه آمده باشد و يا تحرير گردیده باشد. حکم بر آن مرتب شده نمیتواند، چنانچه ماده ۱۶۴ قانون اصول محاکمات تجارتي درين مورد چنين صراحت دارد «برآمدگی ها و يا عباراتيکه بالای خط گرفتگی ها در متن و يا حاشيه يك سند باشد اعتبار ندارد مگر اينکه آن قسمت ها به صورت جداگانه به تصديق و امضاء سند دهنده رسیده باشد و يا در محضر محکمه برسد».

- هر نوع تغيير و تبديل و برآمدگی و خط گرفتگی در اسناد اعتبار سند را از بين می برد، مگر اينکه از طرف مقابل به صحت آن تصديق شده باشد، چنانچه درين مورد ماده ۱۶۵ قانون اصول محاکمات تجارتي چنين صراحت دارد «عباراتيکه از طرف داین در روی و يا ظهر يك سند دایر به رسيد کلی و يا قسمی دین تحرير ميگردد در صورتی معتبر است که داین به صحت آن معترف باشد»

- دقت درخط، امضاء، مهر و نشان شصت از نقطه نظر گل و تراشيدگی و خط گرفتگی

دیو سند جعليت ثابت شی، فاعلين او هغه اشخاص چي ددغه سند په برابرولو کي يي همکاري کړي ده اويا يي شهادت ورکړي دی اويا هغه کارکوونکی چي دغه سند يي برابر کړي دی، تر عدلي خاړنی لاندې نيول کيږي او په جزایي برخه کي، قضيه په اړوندو مراجعو کی تعقيبېږي. (ماده ۱۹۰)

۳- د اسناد و د جعليت په موضوعگانو کي څيړنه: په سوداگري دعواو کی د اسنادو مشبوهيت او جعليت په دغو مواردو کی طرحه کيږي اولازم آثار ورته برابرېږي هر راز خط ايستل اويا عبارتونه چي په متن اويا حاشيه کی په خط باندي وی اويا ليکل شوي وي. حکم ورباندي مرتبط کيدای نشی، لکه څنگه چي په دي باب د سوداگري محاکماتو د اصولو دقانون ۱۶۴ ماده داسي صراحت لري: (دخط ايستل اويا هغه عبارتونه چي دیو سند په متن او حاشيه کی په خط ايستلو باندي وی، اعتبار نه لری خو داچي دغه برخی په جلا توگه د سند ورکوونکی له خوا تصديق او لاسليک شوي وی. اويا د محکمي محضر ته ورسېږي)

- په اسنادو کی هر راز بدلون او تغير او خط ايستل دسند اعتبار له منځه وړی خو داچي د مقابل لوري له خوا صحت يی تصديق شوي وي. لکه څنگه چي په دي باب د سوداگري محاکماتو د اصولو د قانون ۱۶۵ ماده داسي صراحت لري. (هغه عبارتونه چي د داین له خوا د داین دکلي اويا قسمي رسيد په باب دیو سند په مخ اويا خټ کی ليکل شوي وی په هغه صورت کی معتبر دی چي داین ئي په صحت معترف وي)

- د اسنادو د جعليت د څيړني په بهير کی دسند په متن کی په خط، لاسليک، مهر او

و بر آمدگی در متن سند و امثال آن، در جریان رسیدگی جعلیت اسناد ضروری و لازم میباشد.

- مطابقت خط و امضای سند متنازع فیه با خط و امضای اسناد مماثل آن که مزین به خط و کتابت و امضاء و شصت مدعی جعل صورت گرفته باشد، و مورد اطمینان و اعتماد محکمه قرار گیرد.

- تحقیق و معلومات نمودن از شهودیکه در جریان و موقع تحریر سند موجود بوده باشند و یا اشخاصی که در مورد سندیکه تحت ادعای جعلیت قرار گرفته، اطلاع داشته باشند. بعد از معلومات آنها صحت و سقم سند را تشخیص نموده در مورد تصمیم اتخاذ نماید.

- همچنان راجع به صحت و سقم سند معلومات از شهودیکه در سند متنازع فیه ادای شهادت نموده، امضاء نموده اند و یا اشخاصیکه سند مذکور بخط و کتابت شان تحریر یافته باشد و یا اشخاصیکه تحریر سند، امضاء و یا شصت گذاشتن طرفین قضیه و یا شهود و یا محرر سند را مشاهده نموده و دیده باشند و یا اشخاصیکه از اطلاعات و معلومات آنها کشف حقیقت روشن و ممکن باشد، به منظور صحت و سقم سند از طرف محکمه احضار و اظهارات شان در مورد استماع گردد، تا واقعیت روشن گردد. در مواد ۱۹۱ و ۱۹۲ قانون اصول محاکمات تجارتي جریان رسیدگی به جعلیت اسناد تصریح گردیده است.

- در مورد مطابقت خط، امضاء، مهر و

دگوتی په نبنه کی د تراشولو، خط ایستلو او باطلولو له پلوه دقت او غور ضروري او لازم دی.

- د مماثلو اسنادو له خط او لاسلیک سره د متنازع فیه د سند د خط او لاسلیک مطابقت چی د جعل د مدعی په خط او کتابت، لاسلیک او گوتو سره شوي وی او د محکمي د اعتماد او ډاډ وړ وگرځي.

- دهغو شهودو په باب تحقیق او معلومات چي د سند د لیکلو په وخت او جریان کی موجود وی او یا هغه اشخاص چی د هغه سند په باب چي د جعلیت ادعا ورباندې شوي ده معلومات ولري، د هغو له معلوماتو وروسته د سند صحت او سموالي تشخیص او په دي باب تصمیم ونیسي.

- دغه راز د سند د صحت او سموالي په باب له هغو شهودو څخه معلومات چی په متنازع فیه سند کی یي شهادت ورکړي دی، او لاسلیک یي پکي کړي دی او یا هغه اشخاص چی دغه سند دهغوي په خط او کتابت لیکل شوي وی او یا هغه اشخاص چی د سند لیکل، د قضیي د اړوندو لورو او یا د شهودو او یا د سند د لیکونکی لاسلیک او یا گوتی ایښودل یي لیدلي وی او یا هغه اشخاص چی دهغو له اطلاعاتو او معلوماتو څخه د حقیقت کشف روښانه او ممکن وی د سند د صحت او سموالي په مقصد د محکمي له خوا احضار او په دي باب دي ددوي اظهارات واوریدل شی. تر څو واقعیت روښانه شی. په دي باب د سوداگری محکمو د اصولو د قانون په ۱۹۱ او ۱۹۲ مادو کی د اسنادو د جعلیت د څیړني جریان تصریح شوي دي.

- د اسنادو او لیکنو د خط، لاسلیک، مهر او د

نشان شصت، اسناد و نوشته جاتی، اساس تطبیق قرار میگیرد، که طرفین در انتخاب آنها اختلاف نداشته باشند. در صورتیکه طرفین آنها موافقه نداشته و برخلاف نظر موجود باشد، نوشته جات آتی اساس تطبیق قرار داده میشود:

الف: خط، امضا، مهر، نشان شصت در اسناد رسمی.

ب: خط، امضا، مهر و نشان شصتی که در اوراق مربوط به دعوی در حضور محکمه تحریر، امضاء، مهر و یا نشان شصت شده باشد.

ج: تحریر یا امضای اشخاص رسمی و کارکنان ادارات و مؤسسات ملی در نوشته های متعلق به امور مربوط و ادارات و مؤسسات مربوط مکلف اند طبق حکم ماده (۱۹۵) به اساس حکم محکمه، اسناد مورد نظر را به محکمه ارسال دارند.

د: اسناد عادی که به صحت خط، امضاء، مهر و نشان شصت آن قبلاً اعتراف به عمل آمده باشد.

در موارد فوق اگر طرفین موافق نبوده و اختلاف نظر موجود باشد، با آنها اسناد مذکور نزد محکمه يك سند قانونی و مدار اعتبار بوده، ادعای مدعی جعل اعتبار قانونی نداشته و مورد قبول واقع نمیگردد. مواد ۱۹۳ و ۱۹۴ قانون اصول محاکمات تجارتي.

اگر شخصی که خط و کتابت سند، امضا و مهر و یا نشان شصت که به او

گوتی د نبنان د مطابقت په باب له هغو سندونو اولیکونو څخه کار اخستل کيږي چي اړونده لوري دهغو په انتخاب کی اختلاف ونه لري. په هغه صورت کي چی اړونده لوری په دي باب موافقه ونه لری او برخلاف نظر موجود وی داساس لیکنه د استفادي وړ گرځي.

الف: په رسمي اسنادو کی خط، لاسلیک، مهر، د گوتی نبنه.

ب: هغه خط، لاسلیک، مهر او دگوتی نبنان چی په دعوی پوری په اړوندو پانو کی د محکمي په وړاندی لیکل شوي وی لاسلیک پکي شوی وی مهر او یا د گوتی نبنان پکي اخیستل شوي وی.

ج: درسمي اشخاصو او د ادارو او ملي موسسو د کارکوونکو تحریر یا لاسلیک په مربوطو چارو او د اړوندو ادارو او موسسو په اړوندو لیکنو پوری مکلف دی د ۱۹۵مادی له حکم سره سم د محکمي په حکم د نظر وړ اسناد محکمي ته ولیږي.

د: هغه عادي اسناد چي د هغو دخط، لاسلیک، مهر او د گوتی د نبنان په صحت پخوا اعتراف شوي وي.

په دغو مواردو کي که چيري اړونده لوري موافقه ونه لري او د نظر اختلاف موجود وي سره له دي هم دغه اسناد محکمي ته يو قانوني او د اعتبار وړ سند دی. د جعل د مدعي ادعا قانوني اعتبار نه لری او دمنلو وړ نه گرځي. د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون ۱۹۳ او ۱۹۴ مادي.

که چيري هغه شخص چی دسند خط او کتابت، لاسلیک او مهر او یا د گوتی نبنان چي

نسبت داده میشود و ادعای جعلیت بالایی آن صورت گیرد، حیات باشد، جهت اخذ نمونه کتابت، امضا و نشان شصت از طرف محکمه احضار می گردد. در صورتیکه خط و کتابت و نمونه امضا و شصت مندرجه سند ارایه شده را تأیید نکند و آنرا از خود ندانسته جعلی وانمود کند، نمونه خط و کتابت و امضا و نشان مذکور از طرف محکمه اخذ و توسط اهل خبره در مورد صحت و سقم آن طالب معلومات میگردد، البته بعد از ابراز نظر اهل خبره، محکمه در مورد رسیدگی مقتضی را عملی مینماید.

- هرگاه اوراق و نوشته جات در یکی از ادارات دولتی و یا مؤسسات ملی قرار داشته باشد، به اساس هدایت و حکم محکمه، ادارات دولتی و مؤسسات ملی مکلف اند که اصل اوراق و نوشته جات را به محکمه ارسال نمایند. البته بعد از حل مطلب اوراق دوباره از طرف محکمه مربوط به مراجع ذیربط ارسال خواهد شد.

- اگر اوراق و نوشته جات خارج حوزه قضائی محکمه که دعوی تحت غور و بررسی آن قرار داشته واقع باشد، و آوردن اوراق و نوشته جات به محکمه مربوط مشکل و مصارف گزاف را ایجاد نماید، محکمه مربوط میتواند تطبیق لازم اسناد را درهمچو موارد از طریق نیابت قضائی انجام دهد؛ یعنی به محکمه ای که سند یا اوراق در حوزه قضائی آن واقع باشد، نیابت قضائی بدهد، تا قضیه را همه جانبه بررسی نموده و جریان را به محکمه که دعوی تحت غور و ارزیابی آن قرار دارد، رسماً اطلاع و اطمینان دهد.

په هغه پوری نسبت ورکول کیرپي او د جعلیت ادعا ورباندي وشي، ژوندي وی د کتابت، لاسلیک او د گوتي دنښان د نمونی د اخیستلو لپاره د محکمي له خوا احضاریرپي. په هغه صورت کي چی په وړاندي شوي سند کی لیکل شوي خط او کتابت او دلاسلک او د گوتي نمونه تایید نه کړی او هغه د ځان ونه بولي، جعلی ئي وښيي، دده د خط او کتابت او دلاسلک او د کوتي دنښان نمونه د محکمي له خوا اخیستل کیرپي اوداهل خبره په واسطه د هغه دصحت او سموالي په باب د معلوماتو غوښتنه کوی. البته د اهل خبره د نظر له اخیستلو وروسته، محکمه په دي باب لازمي څیرني عملی کوي.

- که چیري پاني او لیکنی په یوه دولتي اداره او یا ملي موسسه کي وی، د محکمي له لارښووني او حکم سره سم دولتي اداري او ملي موسسي مکلفي دي چي د پانو او د لیکنو اصل محکمي ته ولیرپي. البته د مطلب له حل کولو وروسته پاني بیرته د مربوطي محکمي له خوا اړوندو مراجعو ته لیرل کیرپي.

- که چیري پاني او لیکنی د محکمي له قضایي حوزي څخه بهر چی دعوی تر غور او څیرني لاندی ده، وی او مربوطي محکمي ته د پانو او لیکنو راوړل سخت وی او دزیاتو لگښتونو غوښتنه وکړی، مربوطه محکمه کولای شی په دغه شان مواردوکی د اسنادو لازم تطبیق د قضائی نیابت له لاری ترسره کړی. یعنی هغي محکمي ته چي سند یا پاني ئي په قضایي حوزه کي وی قضایي نیابت ورکړی چي قضیه په هراړخیزه توگه وڅیري او دجریان په باب هغي محکمي ته چي دعوا يي تر غور او څیرني لاندی ده په رسمي توگه خبر او ډاډ ورکړی.

- در صورتیکه تراشیدگی و امثال آن از قبیل برآمدگی و خط گرفتگی و غیره در يك سند موجود باشد، جریان به کتاب ضبط دعوی محکمه ثبت و قید میگردد و به امضا ارایه کننده سند رسانیده میشود، و اگر ارایه کننده سند از امضاء ابا و رزد و یا خود داری نماید، کیفیت به کتاب ضبط دعوی ثبت گردیده و در مورد سند طبق احکام قانون رسیدگی بعمل می آید.

- بعد از کسب قطعیت قرار و یا حکم محکمه راجع به جعلی بودن يك سند، خلاصه حکم در ذیل سند تحریر و سند مذکور از طرف محکمه ابطال میگردد مواد ۱۹۵-۱۹۹ قانون اصول محاکمات تجارتي.

فصل چهاردهم

«اقرار»

طوریکه میدانیم اقرار عبارت از اظهار خبری است که به نفع غیر و به ضرر خود در محضر قضاء صورت بگیرد. اقرار بحیث وسیله اثبات در دعاوی تجارتي اعتبار داشته و سبب حکم میگردد چنانچه ماده ۲۰۰ قانون اصول محاکمات تجارتي در مورد چنین صراحت دارد.

«هرگاه شخص اقرار به امری بنماید که حقی را بر علیه او تثبیت میکند این اقرار او برای اثبات آن حق کافی شمرده میشود»

طوریکه مبرهن است اقرار از نظر محل به اقرار قضائی و اقرار غیر مجلس قضائی

- په هغه صورت کي چي په یو سند کی خط ایستل، تورل او باطل والي موجود وی جریان د محکمي ددعوی د ضبط په کتاب کی ثبت او قیدیري او دسند د وړاندي کوونکی لاسلیک پکي اخیستل کیږي او که چیری د سند وړاندي کوونکی له لاسلیک څخه ډډه وکړي، کیفیت ددعوی د ضبط په کتاب کی ثبتیږي اودسند په باب د قانون له حکمونوسره سم څیړني کیږي .

- دیو سند د جعلي والي په باب د محکمي د قرار او یا حکم د قطعیت له پیدا کولو وروسته د حکم لنډیز په سند کی لیکل کیږي اودغه سند د محکمي له خوا باطلیږي. د سوداگری محکمو د اصولو دقانون ۱۹۵-۱۹۹ مادي

څوار لسم فصل

«اقرار»

لکه څنگه چي پوهیږو، اقرار عبارت دی دیو خبر له اظهار څخه چي د قضا په محضر کی دبل چا په گټه او د ځان په ضرر ترسره کیږي. اقرار په سوداگری دعوا کی داثبات دوسیلي په توگه اعتبار لری اود حکم سبب کیږي. لکه څنگه چي د سوداگری محاکماتو داصولو د قانون ۲۰۰ ماده په دي باب داسی صراحت لری .

(که چیري کوم شخص په داسي کار اقرار وکړي چی دده پر خلاف کوم حق تثبیتوی دده دغه اقرار ددغه حق د اثبات لپاره کافي بلل کیږي.)

لکه څنگه چي څرگنده ده اقرار د ځاي له پلوه په قضائي اقرار او د غیر قضائي مجلس په

منقسم گردیده است. اقرار قضائی عبارت از آن اقرار است که در محضر قضااً صورت گرفته و سبب حکم شناخته شده، در حالیکه اقرار غیر مجلس قضائی به اقراری اطلاق میگردد که در اوراق خارج از محکمه و مجلس قضائی صورت میگیرد، که طبیعتاً و ذاتاً سبب حکم شناخته نه شده مگر اینکه طبق مصرحات قانونی به اثبات برسد. اگر شخص خارج از مجلس قضائی و یا در اوراق به ادعای مدعی اقرار و اعتراف مینماید و آنرا در مجلس قضائی تأیید مینماید، عیناً اقرار در محضر قضاء بوده و سبب حکم شناخته میشود، و اگر در مجلس قضائی از اقرار و اعتراف خارج مجلس قضائی و یا اوراق انکار مینماید، مدعی مکلف به اثبات آن بوده که طبق احکام و مصرحات قانون اصول محاکمات تجارتي در محضر قضااً اقرار آنرا به اثبات رساند، چنانچه در ماده ۲۰۱ قانون اصول محاکمات تصریح گردیده است. «اقرار اگر حین جریان دعوی در حضور محکمه و یا یکی از اوراقیکه به محکمه تقدیم میشود بعمل آید اقرار در محکمه بوده و مدار اعتبار است. و اقراریکه در خارج محکمه بعمل آید معتبر شناخته شده نمیتواند مگر اینکه واقعیت آن طبق احکام این قانون به اثبات برسد»

اساساً اقرار وکیل اعتبار نداشته و فقط مقرر به کسی اطلاق میگردد که حق مربوط به او باشد. اما اگر در وکالت خط تصریح یافته باشد، که اقرار وکیل عین اعتبار اقرار مؤکل را داشته و سبب حکم شناخته میشود، درهمچو حالات اقرار وکیل مانند اقرار مؤکل طبق احکام این قانون معتبر شناخته میشود.

اقرار ویشل شوي دي. قضائي اقرار له هغه اقرار څخه عبارت دي چي د قضا په محضر کي ترسره کيږي او د حکم سبب بلل کيږي. په داسي حال کي چي دغير قضايي مجلس اقرار په هغه اقرار اطلاق کيږي چي له محکمي او له قضائي مجلس څخه بهر پايو کي ترسره کيږي چي طبيعتاً او ذاتاً د حکم سبب نه بلل کيږي خو داچي دقانوني مصرحاتو له مخي ثابت شي. که چيري شخص له قضائي مجلس څخه بهر اويا په پايو کي د مدعي په ادعا اقرار او اعتراف کوي او هغه په قضائي مجلس کي تائيدوي کت مټ د قضا په محضر کي اقرار دي او د حکم سبب بلل کيږي. او که چيري په قضايي مجلس کي له قضائي مجلس او يا پايو څخه بهر اقرار او اعتراف کوي مدعي د هغو په اثباتولو مکلف دي چي د سوداگري محاکماتو د اصولو دقانون له حکمونو او مصرحاتو سره سم دقضا په محضر کي اقرار يي ثابتوي لکه څنگه چي د محاکماتو د اصولو د قانون په ۲۰۱ ماده کي تصريح شوي ده. (که چيري اقرار د محکمي په حضور کي اويا په يوه پاڼه کي چي محکمي ته وړاندي کيږي ددعوي په بهير کي وشي په محکمه کي اقرار دي او اعتبار لري او هغه اقرار چي له محکمي څخه بهر کيږي معتبر نشي بلل کيدای. خو داچي واقعيت يي ددغه قانون له حکمونوسره سم ثابت شي.)

په حقيقت کي د وکیل اقرار اعتبار نه لري او يواځي مقرر په هغه چا اطلاق کيږي چي حق په ده پوري مربوط وي. خو که چيري په وکالت خط کي تصريح شوي وي چي د وکیل اقرار کت مټ د موکل د اقرار اعتبار لري او د حکم سبب بلل کيږي. په دغه شان حالاتو کي د وکیل اقرار د موکل د اقرار په شان ددغه قانون له حکمونوسره سم معتبر بلل کيږي.

هکذا باید خاطر نشان کرد که اقرار باید مانند سایر اظهارات مربوط به دعوی، از طرف منشی محکمه در کتاب ضبط دعوی عیناً قید و ثبت گردیده و به امضاء مقرر برسد. ماده ۲۰۲ و ۲۰۳ قانون اصول محاکمات تجارتي درین مورد صراحت دارد.

دغه راز باید خرگنده کړو چي اقرار باید په دعوی پوری د نورو مربوطو اظهاراتو په شان د محکمي دمنشي له خوا د دعوی د ضبط په کتاب کی کت مټ قید او ثبت شی او د مقرر لاسلیک پکي واخیستل شی.

فصل پانزدهم نیابت قضائی

در مواردیکه لازم دیده شود، رسیدگی بدلائل و جمع آوری اسناد و مدارك اثباتیه و یا معلومات از دفاتر دولتی که اسناد یکی از اصحاب دعوی در آنجا ثبت و قید گردیده باشد، و یا استماع شهودیکه احضار آن در محکمه که دعوی تحت غور و بررسی آن قرار داشته، مشکل تر و پر مصرف باشد، و یا معلومات از اهل خبره که در خارج حوزه قضائی محکمه که قضیه تحت غور شان قرار داشته و یا کدام اجراءات قانونی دیگر یکبار در خارج حوزه قضائی محکمه که برویت اصل دعوی مکلف است، ضرورت احساس گردد، محکمه ای که دعوی تحت بررسی آن قرار داشته به منظور سهولت در امور اصحاب دعوی میتواند، به محکمه دیگر ولو که خارج حوزه قضائی آن باشد، نیابت قضائی بدهد، تا اجراءات لازم را در زمینه بعمل آورده صورت مصدق آنرا به محکمه نیابت دهنده جنساً و بطور رسمی ارسال نماید، و یا شهادت شهود را به اساس نیابت قضائی استماع و جریان شهادت را بعد از ملاحظه شد هیئت قضائی جنساً و بطور رسمی به محکمه نیابت دهنده ارسال دارند.

پنخلم فصل قضائي نيابت

په هغو مواردو کی چي لازم وليدل شي ددلائلو خپړنه او د اثباتیه سندونو او مداركو اویا له دولتي دفترونو څخه د معلوماتو راټولول چي د دعوی د یوه خاوند اسناد پکي ثبت او قید شوي وی اویا د هغو شهودو د شهادت اوریدل چي احضارول یی په هغي محکمه کی چي دعوا پکي تر غور او خپړني لاندی ده سخت او د لگښت غوښتونکي وي اویا له اهل خبره څخه معلومات چي د هغي محکمي له قضائي حوزي څخه بهر چي قضیه یی تر غور لاندی ده اویا کوم بل قانوني اجراءات چي د محکمی له قضايي حوزی څخه بهر چي د دعوی د اصل له مخی مکلف دی، ضرورت احساس شی، هغه محکمه چی دعوی یی تر خپړني لاندی ده په چارو کی د اسانتیاو په مقصد د دعوی خاوند کولای شی بلي محکمي ته که څه هم له قضائي حوزی څخه یی بهر وی، قضائي نيابت ورکړی. چي په دي باب لازم اجراءات وکړی مصدق صورت یی په رسمي ډول او جنساً نيابت ورکوونکی محکمي ته وليږی. اویا د شهودو شهادت د قضائي نيابت له مخی اووري اود شهادت جریان د قضائي هیات له ملاحظي وروسته جنساً او په رسمي ډول نيابت کوونکي محکمي ته وليږی.

در صورتیکه لازم دیده شود که تحقیقات و اجراءات لازم در خارج افغانستان بعمل آید، و یا به استماع شهود و یا اسنادیکه در خارج افغانستان قید و ثبت باشد، ضرورت احساس گردد، محکمه مربوط میتواند به اساس معاهدات بین الدول و یا به اساس مقررات حقوقی بین الدول، به محکمه آن دول و مملکت که باید تحقیقات و اجراءات در خاک آن بعمل آید و یا از اسناد معلومات گردد و یا شهادت شهود استماع گردد، نیابت قضائی داده، تا در زمینه طبق مصراحت قانون در زمینه اجراءات نموده نقل مصدق و یا اصل آنرا بعد از ملاحظه هیئت قضائی، بطور رسمی به محکمه مربوط تجارتي افغانی ارسال دارند. قانون اصول محاکمات تجارتي نیابت قضائی را به منظور سهولت و مصرف کمتر برای اصحاب دعوی پیش بینی نموده است، و هکذا طرز رسیدگی در اجرای نیابت قضائی تابع قانون محل تحقیقات میباشد مواد ۲۰۴-۲۰۵-۲۰۶ قانون اصول محاکمات تجارتي آنرا تصریح نموده است.

رسیدگی به دلایل و ختم تحقیقات:

اثبات، وظیفه کسی است که حق و یا حالتی را ادعا میکند. مدعی مکلف است چیزی را که ادعا مینماید، در محضر قضا به اثبات برساند.

اثبات بدلیل و مدارکی صورت میگیرد که در قانون اصول محاکمات ذکر گردیده است. با در نظر گرفتن سایر احکام این قانون، دلایل و مدارک که سبب اثبات حکم میگردد عبارت است:

په هغه صورت کي چي لازم وليدل شي چي تحقیقات اولزم اجراءات له افغانستان څخه په بهر کي وشي اويا دشهودو د شهادت اوریدو اويا هغواسنادوته چي له افغانستان څخه په بهر کي قید او ثبت وی، ضرورت احساس شی، مربوطه محکمه کولاي شي ددولتونو ترمنځ د تړونونو اويا ددولتونو ترمنځ د حقوقي مقرراتو له مخي ددغو دولتونو او مملکت محکمي ته چي باید په خاوره کي يي تحقیقات او اجراءات وشي اويا له اسنادو څخه معلومات ترلاسه شي. اويا د شهودو شهادت واوریدل شي، قضائي نيابت ورکوي چي په دي باب د قانون له مصريحاتو سره سم اجراءات وکړي، مصدق نقل اويا اصل يي د قضايي هيات له ملاحظي وروسته په رسمي ډول د افغانستان مربوطي سوداگري محکمي ته وليږي. د سوداگري محاکماتو د اصولو قانون قضائي نيابت ددعوی خاوندانو ته د اسانتياو او کم لگښت په مقصد اټکل کړي دی. او دغه راز دقضائي نيابت په اجرا کولو کی د څيړني څرنګوالي د تحقیقاتو د ځاي د قانون تابع دی. د سوداگري محاکماتو د اصولو د قانون ۲۰۴-۲۰۵ او ۲۰۶ مادو هغه تصریح کړي دي.

دلایلو څيړنه اود تحقیقاتو پای:

اثبات، د هغه چا دنده ده چي حق اويا دکوم حالت ادعاکوي. مدعي مکلف دی هغه څه چي ادعا يي کوي، دقضا په محضرکی ثابت کړي.

اثبات په هغو دلایلو او مدارکو کيږي چي د محاکماتو داصولو په قانون کی ليکل شوی وی. ددغه قانون د نورو حکمونو له په پام کي نيولو سره، هغه دلایل او مدارک چي د حکم داثبات سبب کيږي عبارت دي له:

الف- اقرار

ب - سند

ج - شهادت

د حکم د اثبات یو دلیل اقرار دي چي د قضا په محضر کی ترسره کیږی او په اسنادو او د قضا له محضر څخه بهر اقرار، د اعتراف مانا لري، په هغه صورت کي چي د قضا په محضر کی تائید او تصدیق شی، د قضا په محضر کی د اقرار مفهوم لری. که چیری له هغه اقرار څخه چي په اسنادو او پانویو کی وشي، انکار وشي، مدعي د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون له حکمونوسره سم د هغو په اثباتولو مکلف دی .

دیوي ادعا د اثبات په باب محکمه کولاي شی د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون د حکمونوپه حدودو کی په عرف او سوداگری عاداتو تکیه وکړی. په سوداگری چارو کی عرف او سوداگری عادات د حکم د اثبات یو دلیل دی، لکه څنگه چي خاص عرف په عام عرف غوره بلل کیږی. د هر ځای عرف د هماغه ځای تابع دی او خصوصي عرف په عمومي عرف غوره والي لری، لکه څنگه چي د دوکانونو او اپارتمانونو د سرقفلیو په موضوعگانو کی دغه شان عرف جریان لری او محکمي د سيمي د عرف له مخي د سرقفلي قضیي حل و فصل کوی. سوداگری عرف او عادات په سوداگری قضیو کی د حکم د اثبات یو دلیل بلل کیږی.

لکه څنگه چي د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون په ۲۳۱-۲۳۲ او ۲۳۳ مادو کی تصریح شوي دي.

الف- اقرار

ب - سند

ج - شهادت

یکی از دلایل اثبات حکم اقرار است که در محضر قضا صورت بگیرد و اقرار در اسناد و خارج محضر قضا، معنی اعتراف را داشته، در صورتیکه در محضر قضا تائید و تصدیق گردد، مفهوم اقرار در محضر قضا را دارد. اگر از اقراریکه به اسناد و اوراق صورت گیرد انکار به عمل آید، مدعی مکلف به اثبات آن طبق احکام قانون اصول محاکمات تجارتي میباشد.

در مورد اثبات يك ادعا محکمه ميتواند در داخل حدود احکام قانون اصول محاکمات تجارتي بر عرف و عادات تجارتي اتکاء نمايد. در امور تجارتي عرف و عادات تجارتي یکی از دلایل اثبات حکم را تشکیل میدهد، چنانچه عرف خاص بر عرف عام ترجیح داده میشود. عرف هر محل تابع همان محل بوده و عرف خصوصي بر عرف عمومي ترجیح داشته، چنانچه در موضوعات سرقفلي های دکاکين و اپارتمان ها چنین عرف جریان داشته و محاکم بر اساس عرف محل، قضایای سرقفلي را حل و فصل مينمايند. عرف و عادات تجارتي یکی از دلایل اثبات حکم در قضایای تجارتي بشمار ميرود.

چنانچه در مواد ۲۳۱-۲۳۲ و ۲۳۳ قانون اصول محاکمات تجارتي تصریح گردیده است.

محکمه تنها دلایلی را مورد رسیدگی و تحت غور قضائی قرار میدهد که از طرف اصحاب دعوی ارایه شده باشد و خارج از ادعا و مدافعات اصحاب دعوی حق رسیدگی را نداشته و هیچ يك از طرفین دعوی را تلقین و رهنمائی، در مورد ارایه دلایل معینی کرده نمیتواند، اما بخاطر روشن شدن قضیه اگر محکمه برای توضیح موضوع در حین جریان محاکمه ضرورت احساس نماید، میتواند آن را از طریق استماع شهود، نظر اهل خبره و یا معلومات در باره اسنادی را که طرفین دعوی ارایه گردیده، از ارگانهای مربوط، بدست آورده و در مورد رسیدگی نماید. چنین اجراءات و معلومات تلقین و رهنمائی برای اصحاب دعوی نبوده، بلکه قضیه را روشن و حقایق را بر ملا مینماید.

رسیدگی بدلائل از طرف هیئت قضائی، در جلسه قضائی بعمل می آید و در صورتیکه حین رسیدگی بدلائل، ضرورت به اوراق بطرفین دعوی و یا یکی از اصحاب دعوی احساس گردد، محکمه میتواند طرفین را احضار و در مورد ابهامات که در ادعا و مدافعات موجود باشد، توضیح بخواهد. در مورد اعتراضی که از طرف اصحاب دعوی صورت گرفته باشد و در ادعا و مدافعات توضیح نگردیده و ابهامات در آن موجود باشد، محکمه میتواند بخاطر روشنی موضوع، از طرفین توضیحات بخواهد تا ابهامات رفع گردد. چنین معلومات تلقین و رهنمائی بطرفین دعوی شمرده نمیشود. تماماً اسنادیکه اصحاب دعوی به محکمه ارایه میدارند چه اسناد رسمی باشد و یا غیر رسمی، از طرف هیئت قضائی ملاحظه گردیده به کتاب ضبط دعوی نقلاً ثبت

محکمه یوازی هغه دلایل تر قضائی غور او خیرني لاندی نیسی چي ددعوی د خاوندانو له خوا وړاندی شوي وی او ددعوی د خاوندانو له ادعا او مدافعاتو څخه بهر د خیرني حق نه لری او ددعوی هیخ یو لوری د ټاکلو دلایلو د وړاندی کولو په باب تلقین او لارښوونه نشي کولای. خو د قضیې دروښانه کیدو په خاطر که چیری محکمه د محاکمې په جریان کی د موضوع د څرگندولو لپاره ضرورت احساس کړی، کولای شي هغه د شهودو د شهادت او د اهل خبره د نظر د اوریدو له لاری اویا د هغو اسنادو په باره کی په معلوماتو سره چی ددعوی دلورو له خوا وړاندی شوی دی، له اړوندو ارگانونو څخه ترلاسه کړی اویا په باب خیرني وکړی. دغه شان اجراءات او معلومات ددعوی خاوندانو ته تلقین او لارښوونه نه ده، بلکي قضیه روښانه او حقایق څرگندوی.

ددلایلو خیرنه د قضایي هیات له خوا په قضائی غونډه کي کیري او په هغه صورت کي چی ددلایلو د خیرني په وخت کی ددعوی د لورو اویا ددعوی دیو خاوند پایو ته ضرورت احساس شی، محکمه کولای شی دواړه لوري احضار او دهغو ابهاماتو په باب چي په ادعا او مدافعاتو کی موجود وی وضاحت وغواړی. د هغه اعتراض په باب چي ددعوی د خاوندانو له خوا شوي وی او په ادعا او مدافعاتو کی څرگند شوي نه وی او ابهامات پکي موجود وی، محکمه کولای شی د موضوع د روښانولو په خاطر له اړوندو لورو څخه توضیحات وغواړی چي ابهامات لري شي. دغه شان معلومات ددعوی لورو ته تلقین او لارښوونه نه بلل کیري. هغه ټول اسناد چي ددعوی خاوندان یی محکمی ته وړاندی کوی که رسمي اسناد اویا غیر رسمي اسناد وی، دقضایي هیات له خوا ملاحظه کیري او نقلاً ددعوی د ضبط په

کتاب کي ثبتی، فوتوکاپي يي له پانو سره ضمیمه کيږي او اصل يي د رسيد په مقابل کی د سند خاوندانو ته مستردیږي.

گرديده، فوتوکاپي آن ضم اوراق گرديده و اصل آن در مقابل رسيد به صاحبان سند مسترد میگردد.

د دعوی د خاوندانو د دلایلو له اوریدو او د دعوی د لورو د اعتراضونو له منځه تللو او د سندونو له وړاندې کولو او یا د شهودو د شهادت له اوریدو وروسته، په هغه صورت کي چی د دعوی د خاوندانو له خوا کوم بل دلیل او یا اعتراض موجود نه وي او د دعوا د خاوندانو په ادعا او مدافعاتو او د پانو په جریان کی ابهامات ونه لیدل شي. محکمه د تحقیقاتو پای اړوندو لورو ته ابلاغوی او له اړوندو لورو څخه استحضاری اخلي هغه په ټاکلي ورځ د حکم د ابلاغولو په مقصد محکمي ته احضاروي او موضوع د دعوی د ضبط په کتاب کی قید او ثبتوی او اړوندو لورو ته یی ابلاغوی، محکمه مکلفه ده چی د تحقیقاتو د پای ته رسیدو د اعلام له نيتي څخه وروسته تر شلو ورځو پوري، خپل حکم صادر او د پریکړي یو یو نقل اړوندو لورو ته ورکړی. لکه څنگه چی د سوداگری، محاکماتو د اصولو د قانون په ۲۳۴-۲۳۸ مادو کی دغه جریان روښانه شوي ده .

بعد از استماع دلایل اصحاب دعوی و رفع اعتراضات طرفین دعوی و ارایه اسناد و یا استماع شهود، در صورتیکه دیگر کدام دلایل و یا اعتراض از طرف اصحاب دعوی موجود نباشد و ابهامات در ادعا و مدافعات اصحاب دعوی و جریان اوراق به نظر نرسد. محکمه ختم تحقیقات را بطرفین ابلاغ مینماید و از طرفین استحضاری اخذ نموده آنها را بروز معین غرض ابلاغ حکم به محکمه احضار نموده، و موضوع را به کتاب ضبط دعوی قید و ثبت نموده و بطرفین ابلاغ میدارد. محکمه مکلف است که در ظرف بیست روز بعد از تاریخ اعلام ختم تحقیقات، حکم خود را صادر و یک نقل فیصله را بطرفین تفویض نماید. چنانچه در مواد ۲۳۴ الی ۲۳۸ قانون اصول محاکمات تجارتي جریان فوق تصریح گردیده است.

د سوداگری د محاکماتو د اصولو د قانون په مادو کی د حکم د سببونو لیکل :

ذکر اسباب حکم در مواد قانون اصول محاکمات تجارتي:

د حکم د سببونو بیانول یو ضروري کار دی او د حکم د جوړونکو چارو له جملې څخه بلل کیږي. لکه څنگه چی د مدني محاکماتو د اصولو قانون دهغو اساسي معلوماتو په ترڅ کی چی حکم ورباندی تکیه لری، په ۲۷۲ ماده کی ورته اشاره شوي ده. او د سوداگری، محاکماتو د اصولو قانون هم کټ مټ مضمون د ۲۳۹ مادې په اوومه فقره کی لیکل شوي دي او د مدني محاکماتو د اصولو قانون په ۲۴۷

بیان اسباب حکم يك امر ضروري بوده و از جمله امور تشکیل دهنده حکم بشمار میرود. طوریکه قانون اصول محاکمات مدنی در ضمن معلومات اساسی که حکم بر آن استوار است، در ماده ۲۷۲ بر آن اشاره نموده است، و قانون اصول محاکمات تجارتي هم عین مضمون را در ماده ۲۳۹ فقره ۷ تذکر داده و قانون اصول محاکمات مدنی در ماده

۲۴۷ با اشاره به آن چنین تصریح نموده است «فیصله محکمه باید قانونی و مستدل باشد».

معنی بیان اسباب حکم و ضرورت آن:

منظور از بیان اسباب حکم، بیان دلایل واقعی و قانونی ای است. که قاضی حکم خویش را به آن بناء نموده است. اسباب حکم باید قبل از نص ذکر گردد. استدلال و دلایل محکمه باید واضح و مستند باشد. اهمیت بیان اسباب حکم در جلب اعتماد و اطمینان در نفوس طرفین دعوی ظاهر میشود، طوریکه هر يك از اصحاب دعوی میدانند که حکم به کدام اساس صدور یافته، و در صورتیکه ملاحظه ای بالای حکم داشته باشد، از حق خود استفاده نموده بالای آن اعتراض نموده و محکمه فوقانی میتواند، اعتراض آنرا تحت غور و ارزیابی قرار دهد.

تسبیب کافی:

به منظور تحقق اهدافی که بیان شد، اسباب حکم باید کافی باشد، به این معنی که محکمه قضاوت خویش را بر آنچه بناء نماید، که برای توجیه آن کافی بوده باشد. هرگاه محکمه این عمل را انجام دهد، به رد دلایل خصوم و درخواست های شان ملزم نمی باشد. بطور مثال در صورتیکه حکم مورد اعتراض از چگونگی عقد به این نتیجه رسیده باشد، که آن يك عقد بیع است که موضوع آن اشیای مستقل میباشد نه عقد شرکت و عبارت عقد هم به شکل درست، عین معنی را افاده نماید. لازم نیست که حکم بطور مستقلانه بالای دلایل معترض مبنی

ماده کی هغی ته په اشاري سره داسی څرگنده کړي ده (د محکمي پریکړي باید قانونی او مستدل وی)

د حکم د سببونو د بیان مانا او ضرورت یی:

د حکم د سببونو د بیان هدف، دهغو رښتینو او قانونی دلایلو بیانول دی چي قاضي خپل حکم د هغو له مخی صادر کړی دی. د حکم سببونه باید له نص څخه مخکي ولیکل شی. د محکمي استدلال او دلایل باید څرگند او مستند وی د حکم د سببونو د بیان ارزښت د دعوی دلورو په نفوسو کی د اعتماد او ډاډ په جلبولو کی څرگند پړی، لکه څنگه چی د دعوی هر یو خاوند په دي پوهیږی چی حکم په کوم اساس صادر شوي دی. او په هغه صورت کی چی په حکم باندي کومه ملاحظه ولری له خپل حق څخه استفاده کوی او اعتراض ورباندي کوی او پورتني محکمه کولای شی اعتراض یی تر غور او څیړني لاندی ونیسي.

کافی تسبیب:

دهغو هدفونو د تحقق په مقصد چي بیان شول، د حکم سببونه باید کافی وی، په دي مانا چی محکمه خپل قضاوت په هغه څه باندي وکړی چی د توجیه لپاره یی کافی وی. که چیری محکمه دغه عمل ترسره کړی د دښمنی د دلایلو او دخپلو غوښتنو په رد ولو ملزم نه ده. د مثال په ډول: په هغه صورت کی چی دلاسلیک په څرنگوالي باندي د اعتراض وړ حکم دي نتیجی ته رسیدلي وي چي هغه دبیع یو عقد دی چي موضوع یی مستقل شیان دی. نه د شرکت عقد او د عقد عبارت هم په سمه توگه کټ مټ مانا افاده کړی. لازمه نه ده چي حکم په مستقل ډول په دي باب چی دغه عقد د

بر اینکه عقد مذکور عقد شرکت نیست، رد گردد.

شرکت عقد نه دی دمعترض په دلایلو باندی رد شی.

عیوییکه در اسباب سبب بطلان حکم نگرده:

هغه عیبونه چی په سببونو کی د حکم د بطلان سبب نه شی:

۱- زیادت در بیان اسباب: هرگاه اسباب حکم به ذات خود کافی باشد، زیادت بر آن بخاطر تاکید باکی نداشته، گرچه این زیادت از قدر حاجت اضافی باشد و یا گزارشات قانونی غلط باشد و یا ذکر ماده قانون باشد که بر واقعه منطبق نگرده، این نوع اسباب زمانی که اسباب کافی دیگر وجود داشته باشد، حکم را معیوب نمی سازد. بطور مثال حکم رد دعوی ملکیت به استناد عجز مدعی از اثبات دعوايش، محکمه اضافه نموده اساس ملکیت مدعی علیه را مورد بررسی قرار دهند.

۱- د سببونو په بیان کی زیاتوالی: که چیری د حکم سببونه په خپل ذات کی کافی وی د تینگار په خاطر په هغه باندي زیاتوالي کوم باک نه لری، که هغه دغه زیاتوالي د حاجت له اندازی څخه اضافی وی او یا قانونی رپوتونه غلط وی. او یا د قانون دمادی یادونه وی چی په پینې باندي تطبیق نشی، دغه شان سببونه کله چی نور کافی اسبابیت ولری، حکم نه معیوبوي، د مثال په ډول: دخپلي دعوا له اثباتولو څخه د مدعي د حجز په استناد د ملکیت د دعوی د رد حکم محکمه اضافه کوی اود مدعي علیه د ملکیت اساس خیری.

۲- احاله بر گزارش اهل خبره یا کارشناس، اوراق دعوی و یا اسباب حکم دیگر: درین مورد باید میان دو امر فرق گذاشت.

۲- د اهل خبره یا کارپوه، د دعوا د پانې او یا د کوم بل حکم د سببونو په رپوت باندي احاله: په دي باب باید دوو کارونو ترمنځ توپیر وکړو.

اول: اغفال اسباب حکم و یا معلومات مندرج آن حکم را باطل می سازد.

لومړي: د حکم د اسبابو او یا په هغه کی د لیکل شویو معلوماتو اغفال حکم باطلوی.

دوم: در بیان اسباب، احاله نمودن به گذارش اوراق و یا اسباب دیگری، حکم را باطل نمی سازد، بدلیل اینکه آنچه احاله شده متمم و یا مکمل حکم بشمار خواهد رفت.

دویم: د اسبابو په بیانولو، د پانې او یا د نورو اسبابو رپوت ته احاله کول، حکم نه باطلوی، په دي دلیل چی هغه څه چی احاله شوي دی د حکم بشپړوونکی او یا مکمل به وبلل شی.

- عیوب در اسباب که حکم را باطل می سازد.

- په هغو اسبابو کی عیبونه چي حکم باطلوی.

- قصور در اسباب واقعی حکم:

- د حکم په رښتینو اسبابو کی قصور.

مفهوم يي:

منظور يی په داسي ډول د دعوي د پيښو نامکمل بيان دي چي دهغو دلايلو د توجیه په لاره کی حکم، چي قاضي يي په پيښي باندي تطبيققوی په ضروري رښتینو عناصرو کي شامل نه شی. چي هغه په حقوقي اصطلاح کی (د اسبابو نه کفایت) تعبیريږي.

مفهوم آن:

منظور از آن بيان نامکمل وقایع دعوی بشکلی که حکم جهت توجیه دلایلی که قاضی آنرا بالایی واقعه تطبیق نموده شامل عناصر واقعی ضروری نگردد، که از آن در اصطلاح حقوقی (عدم کفایت اسباب) تعبیر می‌گردد.

بني يي:

ناقص رښتیني اثبات :

۱- د هغه څه د توجیه لپاره چي ورباندي ئي لاس پوري کړی دي ديو اويا څو ضروري واقعي عناصرو نه پلټنه.

اشکال آن:

اثبات واقعی ناقص:

۱- عدم جستجو از يك و يا چند عناصر واقعی ضروری جهت توجیه آنچه که به آن متوصل شده است میباشد.

هغه حکم چي د خطا اوضرر په اثبات اکتفا کوی پرته له دي چي ددوي ترمنځ د سبب علاقه بيان کړی.

حکمی که به اثبات خطا و ضرر اکتفاء می وړزد بدون اینکه علاقه سبب را میان آنها بیان دارد.

هغه حکم چي د ځنډولو په گټو برسیره، بي له دي چي د مديون ناوړه نیت بيان کړی هغه د تاوان په جیره کولو ملزم کړی.

حکمی که بر علاوه فواید تاخیر اندازی، بدون اینکه سوء نیت مديون را بیان دارد او را به جبران خساره ملزم سازد.

۲- دپيښي د منبع نه بيانول او دهغي په ثبوت باندي د دليل وړاندي کول :

۲- عدم بيان منبع واقعه و ارایه دليل بر ثبوت آن:

مثالونه يي:

هغه حکم چي ضرر رسوونکي خطا ثابته کړی خو هغه منبع چي دغه نتیجه یی ورڅخه ترلاسه کړی ده، بيان نه کړی. هغه حکم چي په یو واردوونکي باندي د عقد د بندونو په تنفیذ باندي ديو شرکت د الزام سبب شی بي له دی چي ددغه الزام سند او منبع يي بيان کړی.

مثال های آن:

حکمی که خطای متضرر را ثابت سازد و لیکن منبعی که این نتیجه را از آن بدست آورده، بیان نکند. حکمی که به الزام يك شرکت به تنفیذ بند های عقد بالایی یکی از وارد کننده گان منتهی شود بدون اینکه سنداین التزام و منبع آنرا بیان دارد.

دغه حالت د طرحه شوي شخړي په اساس

این حالت در نتیجه عدم فهم قاضی از

باندی د قاضي د نه پوهیدو په نتیجه کي اویا دهغه غلط سنجش له امله رامنخته کيږي چي د شخړي په یوه سیمه کي خیرنه بلي سيمي ته د خیرني دلیردوني غیر کافي ده.

اساس نزاع مطروحہ، و یا در اثر سنجش غلط که بررسی در یکی از نقاط نزاع از رسیدگی به نقطه دیگر آن کافی است، پیش می آید.

غیر معین ربنیني اثبات :

اثبات واقعی غیر معین:

۱- داسبابو غموض او مهموالي یی: د هغه د سببونو د نه څرگندوالي منظور دی چی په یقیني توگه په هغو اساساتو باندی دلالت ونه کړی چي محکمی خپل قضاوت ورباندی کړی دي.

۱- غموض اسباب و مهم بودن آن: منظور از عدم واضح بودن اسباب آن است، که بصورت یقین دلالت بر اساسی که محکمه قضاوت خویش را بر آن بنا نموده، ننماید.

د مثال په ډول: په حسابی دعوی اویا قرارداد کي چی دیوي ټوتي ځمکی د خاوند له خوا د ودانۍ د ټیکه دار پر خلاف اقامه شوي ده، مدعي یو قرارداد وړاندي کړی چي دژمني څرگندوی وی اومدعي علیه د حساب یوه پاڼه له دواړو لورو څخه وړاندي کړی او هر یو یی د مقابل لوري په وړاندی شویو سندونوباندی اعتراض وکړی. محکمی دمدعي په الزام دقراردادي دپیسو په ورکولو حکم وکړی، بي له دي چی بیان کړی د عقد له مخی خپل حکم صادر کړی اویا د حساب د پاڼي له مخی.

بطور مثال: در دعوی حسابی و یا قرارداد که از سوی مالک يك قطعه زمین علیه تکه دار ساختمان اقامه شده، مدعی قراردادی را پیش نماید که نشان دهنده تعهد بوده و مدعی علیه يك ورقه حسابی را از سوی هر دو طرف تقدیم و هر يك از ایشان بالای اسناد تقدیم شده طرف مقابل اعتراض نماید، محکمه به الزام مدعی به پرداخت پول قراردادی حکم نمود، بدون اینکه بیان نماید به اساس عقد حکم خویش را صادر نموده و یا به اساس ورقه حساب.

۲- په عام اویا مجمل ډول د سببونو یادونه :

۲- ذکر اسباب به شکل عام و یا مجمل:

د مثال په ډول: محکمه د خپل حکم په اسبابو کي ولیکی چي غوښتنن لیکونه غیر موجه دی اویا داچی اعتبار نه لری اویا مدعي علیه د خطا مرتکب نه دي شوی، دکوم بل سبب له شتون پرته چي هغه تفسیر کړی.

طور مثال: محکمه در اسباب حکم خویش درج نماید که درخواست ها غیر موجه است و یا اینکه اعتبار ندارد و یا مدعی علیه مرتکب خطا نه شده است، بدون وجود اسباب دیگر که آنرا تفسیر نماید.

۳- دقانوني نص په یادوني باندی اکتفا په کافي اندازه د وقایعود ټاکني پرته چی ددغه نص تطبیق توجیه کړي.

۳- اکفتاً به ذکر نص قانونی بدون تعیین وقایع به شکل کافی که تطبیق این نص را توجیه نماید.

مثال یی: محکمه ثابتہ کړی چی مدعي علیه

مثال آن: محکمه ثابت نماید که در مدعی

ته د سوداگری اصولنامی له اتمی مادي سره سم د سوداگر صفت برابر شوي دي د پېښو له بیان پرته چی په مدعی علیه کی د سوداگر د شرطونو د برابریدو سبب شوي دی، هغه هم د نه صلاحیت په حکم کی.

۴- د سببونو نشتوالي :

په سببونو اودهغو په نشتوالي کی د قصور ترمنځ توپیر :

په سببونو کی قصور یو موضوعی عیب دی خو د سببونو نشتوالي یو شکلی عیب دی. د سببونو نشتوالي په خاطر د اعتراض په صورت کی د حکم د سببونو په بیا نولو او نه بیانولو کی رول یی خلاصه کیږي. د حکم د قانونی برخی له په پام کی نیولو پرته، برعکس په هغه صورت کی چی اعتراض د سببونو په بیان کی د قصور له امله وی په دي بحث کی د سببونو د قانونی ارزښت برخه د قصور د وجوه له مخی طرحه کیږی .

فرضی یا وهمی سببونه: د فرضی سببونو مانا داده چی قاضی په خپله پېښه فرض کړي ده اود وهمی سببونو مانا داده چی قاضی خپل حکم دهغی پېښی له مخی صادر کړي دي چي رامنځته کیدل یی موکد نه دي .

مثال یی: د سوداگری محکمی حکم د شخړی په څیرنه کی د صلاحیت نشتوالي دي ځکه دی شک لری چی مدعی علیه سوداگر وی او د سوداگری دعوی ماهیت ولري. او یا په دي احتمال چی معامله د مدنی شخړی موضوع وی .

د سببونو لږ نشتوالي: د جزئی نشتوالي لپاره دري حالتونه شته .

علیه مطابق ماده ۸ اصولنامه تجارتي صفت تاجر فراهم شده بدون بیان وقایع که سبب فراهم شدن شروط تاجر در مدعی علیه گردیده است، آنهم در حکم به عدم صلاحیت.

۴- فقدان اسباب:

فـرق بـین قـصـور در اسباب و فقدان آن:

قصور در اسباب يك عيب موضوعی است، اما فقدان اسباب يك عيب شكلی است. در صورت اعتراض بخاطر فقدان اسباب نقش آن در بیان اسباب حکم و عدم آن خلاصه میشود. قطع نظر از قسمت قانونی حکم. برعکس در صورتیکه اعتراض به جهت قصور در بیان اسباب باشد درین بحث قسمت ارزش قانونی اسباب مبنی بر وجوه قصور مطرح میگردد.

اسباب فرضی یا وهمی: معنی اسباب فرضی آن است، که قاضی خودش واقعه را فرض نموده است و معنی اسباب وهمی آن است، که قاضی حکم خویش را بر اساس واقعه که وقوع آن موکد نیست، صادر نموده است.

مثال آن: حکم محکمه تجارتي بعدم صلاحیت در رسیدگی به نزاع میباشد، زیرا او شك دارد که مدعی علیه تاجر باشد و ماهیت دعوی تجارتي باشد و یا به احتمال اینکه معامله موضوع نزاع مدنی باشد.

فقدان جزئی اسباب: برای فقدان جزئی سه حالت وجود دارد.

۱- در صورتیکه بر یکی از درخواست های اصحاب دعوی طور مستقل رد صورت نگرفت و در درخواست رد که به آن استناد ورزیده شده مبهم و مجمل باشد، قانوناً رد اجمالی آن اسباب صحیح نمیباشد.

۲- در حکم خود از رد نمودن و دفع صحیح غفلت نماید و آن دفع طوری باشد که در صورتیکه تحقیق نماید، وجه نظر در دعوی را تغییر دهد. مانند عدم رد بر دفع بخاطر بودن عقد در منازعه ای که موضوع آن مطالبه تنفیذ بند های قرارداد باشد.

۳- عدم منطقی بودن اسباب (فساد در استدلال)

مفهوم آن: اسبابی که حکم قضاوت خویش را بر آن بنا ساخته، منتج به نتیجه ای که حکم بر آن منتهی شده، نگردد.

مثال آن: حکمی که از پذیرفتن مدعی علیه مبنی بر توريد منقولات به مجرد عدم رد او به مکتوب های مدعی به تجدید عقد توريد بدست می آید. حکمی که منتهی شود به الزام مدعی علیه در مورد اجرای تعديلات که مدعی در عقد مقاوله به اساس انجام این تعديلات در عقد مقاوله سابق میان ایشان خواهان آن است.

۱- په هغه صورت کي چي ددعوی د خاوندانو په یو تن باندي په مستقل ډول رد ترسره نه شی او د رد په غوښتن لیک کی چي ورباندي استناد شوي دی مبهم او مجمل وی، له قانون سره سم اجمالي رد یی صحیح سببونه نه دی .

۲- په خپل حکم کی په سمه توگه په ردولو او دفع کولو کی غفلت وکړی او دغه دفع داسی وی که چیری تحقیق وکړی په دعوی کی د نظر وجه بدله کړی. لکه په هغی شخړه کی د عقد د شتون په خاطر په دفع باندي نه رد چي موضوع یی د قرارداد د بندونو د تنفیذ غوښتنه وی.

۳- د سببونو بي منطقي (په استدلال کی فساد)

مفهوم یی: هغه سببونه چي حکم خپل قضاوت ورباندي کړي دی، دداسي نتيجي سبب نه شی چي حکم ئي سبب شوي دی.

مثال یی: هغه حکم چي د توريد د عقد په نوي کولو د مدعي لیکونو ته د هغه له رد سره جوخت د منقولاتو د توريد په باب د مدعي علیه له منلو څخه ترلاسه کيږي. هغه حکم چي د هغو تعديلاتو د اجرا کولو په باب د مدعي علیه د الزام سبب شي چي مدعي د مقاولي په عقد کی ددوي ترمخ د پخوانی مقاولي په عقد کی ددغو تعديلونو د ترسره کولو له مخی یی غوښتونکي دي.

فصل شانزدهم

تحریر احکام

نسخه اصلی حکم: ازینکه مسوده حکم را در بر نمیگیرد، مگر نص و اسباب آنرا، بناً این امر مانع تحریر نسخه اصلی حکم نمیشود،

شپاړ لسم فصل

د حکمونو لیکل

د حکم اصلی نسخه: څرنگه چي مسوده حکم نه احتوا کوی، خو نص او سببونه یی، له دي امله داکار د حکم داصلي نسخي د لیکلوخند

نه گرځي، چي قانون يي غوښتنه کوي.

که قانون ايجاب مينمايد.

۱- د حکم ژبه: د حکم ژبه بايد واضح، صريح او دقيقه او له هر راز تعقيدهياغموض اويا جعالت څخه لري وي، ترڅو متقاضيانو او ددعوی لورو ته اشتباه پيدا نه کړي. ځکه چي حکم د حقيقت عنوان دی او په همدی لحاظ بايد د حکم ژبه واضح وي او دتاويل احتمال ونه لري. د سوداگري محاکماتو داصولو قانوني نصوص په ۲۴۰ ماده کی او دغه راز د مدني محاکماتو د اصولو قانون په ۲۶۰ ماده کی داکار تائيد کړي دي.

۱- نص حکم: زبان حکم بايد واضح و صريح و دقيق و بعيد از هر نوع تعقيد و يا غموض و يا جهالت باشد، تا نزد متقاضيان و طرفين دعوی اشتباه را خلق ننمايد، زیرا که حکم عنوان حقيقت است و از همين لحاظ بايد نص حکم واضح و احتمال تاويل را نداشته باشد. نصوص قانونی اصول محاکمات تجارتي در ماده ۲۴۰ و همچنان قانون اصول محاکمات مدنی در ماده ۲۶۰ بر آن تائيد نموده است.

۲- د حکم دنص مندرجات: د سوداگري محاکماتو داصولو دقانون ۲۳۹ ماده هغه معلومات لری چي بايد د سوداگري قضيو په حکم کی په لاندی ډول برابر شی:

۲- مندرجان نص حکم: ماده ۲۳۹ قانون اصول محاکمات تجارتي حاوی معلوماتی است که بايد در حکم قضایای تجارتي به شکل ذيل فراهم گردد:

- ددعوی د لورو اويا دهغوي د قانوني وکيلانو نومونه او بشپړ هويت.

- اسماء و هويت کامل طرفين دعوی و يا وکلای قانونی شان.

- د حکم نيته :

- تاريخ حکم.

- د حکم د صادر وونکي محکمی نوم.

- اسم محکمه صادر کننده حکم.

- په حکم کی د محکمي درئيس او غړو نومونه .

- اسمای رئيس و اعضای محکمه در ذيل حکم.

- ددعوی موضوع اوله محکمي څخه د دعوی د خاوندانو مطالبه .

- موضوع دعوی و مطالبه اصحاب دعوی از محکمه.

- ددعوی دهر يو لوری د دلایلو او مستنداتو لنډيز

- خلاصه دلایل و مستندات هر يك از طرفين دعوی.

- د حکم په صادرولو کی د محکمی د استناد وړ دلایل

- دلایل مورد استناد محکمه در اصدار حکم.

- توضیح اینکه محصول صكوك و غیره مصارف محکمه بر ذمه کدام يك از اصحاب دعوی بوده واضح گردد.

- ددی توضیح چی د صكوكو محصول او د محکمی نور لگنبتونه د دعوی د کوم یو خاوند پر ذمه وی .

۳- خلاف ترتیب در مندرجات حکم را باطل نمی سازد:

۳- په مندرجاتو کی د ترتیب خلاف حکم نه باطلوي :

ترتیب در مندرجات حکم در ماده ۲۳۹ قانون اصول محاکمات تجارتي لارمی نمیباشد و بر مخالفت آن بطلان حکم مرتب نمیشود. بناء جائز است که محکمه دلایل واقعی و قانونی طرفین دعوی را در خلال بیان وقایع دعوی و یا در اسباب حکم بدون اینکه بکدام اشکالی مواجه گردد، تحریر نماید.

د سوداگری، محاکماتو د اصولود قانون په ۲۳۹ ماده کی د حکم په مندرجاتو کی ترتیب لارمی دی. او ددی برخلاف د حکم بطلان نه مرتب کیږي. له دي امله جایزه ده چي محکمه د دعوی د پېښو د بیانولو په بهیر کی او یا د حکم په سببونو کی د دعوا د لورو رښتیني او قانونی دلایل پرته له دی چی له کومي ستونزي سره مخامخ شی، ولیکي .

۴- تاثیر نقصان در مندرجات حکم:

۴- د حکم په مندرجاتو کی د نقصان اغیزه :

بطلانیکه بر قصور واقعی در اسباب حکم باشد، از دو حالت بیرون نیست. اول اینکه قصور در اسباب حکم صورت گیرد، درین حالت مادامیکه بالای نتیجه صحیح که به آن منتهی شده تأثیر نداشته باشد، حکم را باطل نمی سازد. دوم اینکه نقص و یا خطاً در اسما طرفین دعوی و صفات ایشان صورت گیرد، درین وقت مادامیکه در حقیقت طرف دعوی و با ارتباط بدعوی شك خلق نکند، حکم را باطل نمیکنند.

هغه بطلان چي د حکم په سببونو کی په رښتیني قصور باندي وی، له دوو حالتونو څخه بهر نه دی، لومړی داچی قصور د حکم په سببونو کی کیږي، په دي حالت کی کله چی په هغي صحیح نتیجی باندي چي سبب شوي ئی ده، اغیزه ونه لري، حکم نه باطلوي. دویم داچی د دعوی د لورو په نومونو اودهغوي په صفتونو کی نقص او یا خطا وشي، په دي وخت کی کله چی په حقیقت کی د دعوی لوری او په دعوی پوری په ارتباط کی شک پیدا کړی، حکم نه باطلوی.

در صورت اغفال از بیان اسمای قضاتیکه حکم را صادر نموده، اند بطلان مرتب میشود، اما خطای مادی در اسم یکی از ایشان موجب بطلان حکم نمیشود زیرا اصلاح آن از روی محضر جلسه ابلاغ حکم امکان پذیر است و محضر جلسه ابلاغ حکم یگانه

دهغو قاضیانو د نومونو له بیانولو څخه د اغفال په صورت کی چی حکم صادروی حکم یي صادر کړی دی. د مرتب بطلان کیږي، خو دیوه لوری په نامه کی مادي خطا د حکم د بطلان سبب نه کیږي ځکه اصلاح کول یی د حکم د ابلاغ دغونډي د محضر له مخی امکان منوونکي دی. اود حکم د ابلاغ د غونډي

مرجع قابل اعتماد در اصلاح این خطا است. طور مثال هرگاه حکم از بیان مکان محکمه که حکم را صادر نموده، عاری باشد این امر در صورتیکه اسم محکمه ای که حکم را صادر نموده ذکر شده باشد، بطلان حکم را مرتب نمی سازد و لیکن هرگاه تاریخ صدور حکم ذکر نه شده باشد، درین صورت حکم باطل میشود، زیرا این تاریخ میعاد فوت اعتراض بر حکم را مشخص می سازد.

سوال: در صورتیکه رئیس محکمه یا کاتب آن بر حکم امضاء نکند حکم باطل میشود؟

جواب: بعضی ها به این نظر اند که حکم باطل میشود، زیرا که آن بحیث يك مکتوب رسمی صفت خویش را از امضاء رئیس و محرر محکمه کسب مینماید. محکمه تمیز مصر به این نظر است که آنچه که حکم را باطل می سازد، عدم امضاء رئیس محکمه است نه محرر آن، زیرا حکم عمل قاضی بشمار میرود و عمل کاتب و یا محرر جز نقل آنچه که قاضی آنرا تدوین نموده بیشتر نمیباشد. نظریه محکمه تمیز مصر قابل تأیید و قرین به صواب است.

۵- نسخه های حکم: نسخه اصلی حکم در کتاب ضبط دعوی محکمه حفظ میگردد و برای هیچ کس داده نمیشود و از همین رو از آن يك نسخه رسمی مطابق آن استخراج میگردد و این نسخه بردو نوع است.

- يك نسخه آن بعد از قید و سجل خاص در محکمه و پرداخت محصول و قیمت وثیقه در بدل رسید برای کسیکه

محضر ددغي خطا په اصلاح کولو کي د اعتماد وړ یوازني مرجع ده. د مثال په ډول: که چیري حکم د محکمي د مکان له بیانولو څخه چي حکم يي صادر کړي دي، خلاص وي دا کار په هغه صورت کي چی د هغي محکمي د نامه چي حکم يي صادر کړي دی یادونه شوي دي، د حکم بطلان منځ ته نه راځی. خو که چیري د حکم د صادرولو د نيتي یادونه نه وي شوي، په دي صورت کي حکم باطلیږي. ځکه دغه نيت په حکم باندي د اعتراض د فوت میعاد مشخص کوی.

پوښتنه: په هغه صورت کی چی د محکمي رئیس یا کاتب يي په حکم کی لاسلیک ونه کړی، حکم باطلیږي؟

ځواب: ځيني اشخاص په دي نظر دی چي حکم باطلیږي ځکه چي هغه ديو رسمي مکتوب په توگه خپل صفت د محکمي درئيس او محرر له لاسلیک څخه ترلاسه کوي. د مصر د تمیز محکمه په دي نظر ده هغه څه چي حکم باطلوي، د محکمي درئيس نه لاسلیک دي نه د محرر، ځکه حکم د قاضي عمل بلل کیږی او د کاتب او یا د محرر عمل دهغه څه د نقل له یوي برخي څخه زیات نه دی چي قاضي هغه تدوین کړی دی. د مصر د تمیز د محکمي نظریه د تأیید وړ او صواب ته نژدي ده.

۵- د حکم نسخي: د حکم اصلي نسخه د محکمي د دعوی د ضبط په کتاب کی ساتل کیږی او هیچا ته نه ورکول کیږی اوله همدی امله له هغي څخه کټ مټ یوه رسمي نسخه استخراجیږي او دغه نسخه دوه ډوله ده.

- یوه نسخه يي په محکمه کی له خاص، قید او سجل او د محصول او دوثیقي دبیي له ورکولو وروسته درسید په بدل کي هغه چاته

خواسته باشد داده میشود ماده ۲۴۴ قانون اصول محاکمات تجارتي آنرا تصریح نموده است.

- يك نسخه که در ذیل آن با لفظ تنفیذی نوشته شده است، این نسخه برای کسی داده میشود که تنفیذ حکم به نفع او باشد. در محاکم تجارتي تعداد نسخه های حکم چار نسخه ترتیب میگردد، اصل آن در کتاب ضبط دعوی که بخط و کتابت قاضی را پرتو تحریر میگردد، و از آن چهار نقل بعد از اخذ محصول و صکوک ترتیب میگردد. در بدل قیمت معینه وثیقه به هر يك از طرفین دعوی يك نقل تفویض گردیده و يك نقل ضم دوسیه شده، غرض غور استینافی به محکمه استیناف ارسال میگردد و يك نقل در محکمه ضم سوابق قضیه میگردد.

۶- میعاد صدور حکم: ماده ۲۳۸ قانون اصول محاکمات تجارتي تصریح مینماید، محکمه مکلف است که حکم خود را در خلال مدت بیست روز از تاریخ ختم محاکمه صادر، و فیصله را بعد از اخذ محصول و صکوک یعنی قیمت وثیقه فیصله، به هر دو طرف دعوی تسلیم نماید.

هرگاه به ماده ۲۶۱ قانون اصول محاکمات مدنی نظر اندازیم، در می یابیم که لزوم ابلاغ حکم را برای طرفین دعوی بعد از انتهای محاکمه بدون تأخیر لازم گردانیده است، و باید حکم در خلال ده روز تنظیم و صادر گردد. قابل ذکر است که برای قانون گذار بهتر بود تا مدت اصدار حکم را در قانون اصول محاکمات تجارتي مانند اصول محاکمات مدنی مدت ده یوم قید

ورکول کیري چي غوښتي يي وي. د سوداگري محاکماتو د اصولو د قانون ۲۴۴ ماده په دي باب صراحت لری .

- يوه نسخه چي په ښکتنې برخه کي يي په تنفیذ لفظ ليکلي شوي دي، دغه نسخه هغه چاته ورکول کيرې چي د حکم تنفیذ د هغه په گټه وي. په سوداگري محکمو کي د حکم د نسخو شمير څلور نسخې برابرې، اصل يي د دعوی د ضبط په کتاب کی چي د قاضي په خط او کتابت ليکل کيرې، او له هغه څخه د محصول او صکوکو له اخستلو وروسته څلور نقله برابرې د وثيقي د ټاکلي بيي په بدل کي ددعوا هر يو لوری ته يو نقل ورکول کيرې او يو نقل يي له دوسي سره ضميمه کيرې او د استينافي غور په مقصد د استيناف محکمي ته ليرل کيرې او يو نقل په محکمه کی د قضیې له سوابقو سره ضميمه کيرې .

۶- د حکم د صادرولو میعاد: د سوداگري محاکماتو د اصولو د قانون ۲۳۸ ماده تصریح کوی، محکمه مکلفه ده چي خپل حکم د محاکمي د پای ته رسيدو له نيتي څخه وروسته د شلو ورځو په بهير کي صادر کړی او پريکړه دي د پريکړي د محصول او صکوکو يعني د وثيقي ديبي له اخستلو وروسته ددعوا دواړو لورو ته تسليم کړی .

که چيری د مدني محاکماتو د اصولو د قانون په ۲۶۱ مادې باندي نظر واچوو، دي نتيجي ته رسيرو چي د محاکمي له پای ته رسيدو وروسته ددعوی لورو ته د حکم د ابلاغ اړتيا له ځنډ پرته لږمه بللي ده. او باید حکم په لسو ورځو کی تنظیم او صادر شي. د یادوني وړ ده قانون جوړونکي ته به غوره وی چي د حکم د صادرولو موده د سوداگري محاکماتو د اصولو په قانون کی د مدني محاکمات د

می نمود. نظر به طبیعت خاص منازعات تجارتي و آنچه را که آن در سرعت نسبت به معاملات مدنی ایجاب مینماید تخفیف می نمود.

۷- ابلاغ حکم تجارتي: ماده ۲۴۵ قانون اصول محاکمات تجارتي به این منظور وضع شده تا ابلاغ و تسلیم احکام طبق مواد مندرج در فصل ابلاغ این قانون صورت گیرد. آنچه را که بهتر است به آن اشاره نمائیم، عبارت از اثر ابلاغ احکام تجارتي است. بر ابلاغ احکام تجارتي مانند سایر احکام دو اثر مهم مرتب میشود.

- خروج دعوی از حوزه صلاحیت محکمه: با ابلاغ حکم و یا اصدار حکم در احکام حضوری، دعوی از حوزه صلاحیت محکمه خارج گردیده و اعتراض بر آن جواز ندارد، مگر بطریق اعتراضی که در قانون پیش بینی شده است، و لکن حالاتی وجود دارد که در آن بعد از صدور حکم و ابلاغ آن بطرفین دعوی، اعتراض به حکم جواز دارد.

سوال: آیا اصلاح و یا تفسیر حکم در قضایای تجارتي، بعد از صدور و یا ابلاغ حکم بر حسب شرایط و حالات جواز دارد؟ قاعده عمومی بر آن است که، برای محکمه جواز ندارد که بعد از صدور و یا ابلاغ حکم، (مطابق نص ماده ۲۶۲ اصول محاکمات مدنی) در آن تعدیل به عمل آورد. لیکن دو حالت وجود دارد که در آن برای محکمه ای که حکم را صادر نموده، اجازه میدهد که با وجود صدور و ابلاغ آن، بار دیگر آنرا مورد غور و بررسی قرار دهد.

اصولاً به شان لس ورخي قيد شي. د سوداگری، شخړو د خاص طبیعت او دهغه څه له مخی چی هغه د مدني معاملاتو په نسبت چټکتیا کی ایجابوی، تخفیف راشي

۷- د سوداگری د حکم ابلاغ: د سوداگری محاکماتو د اصولو دقانون ۲۴۵ ماده په دي مقصد وضع شوي ده چي د حکم ابلاغ او سپارل ددغه قانون د ابلاغ په فصل کی له لیکل شویو مادو سره سم ترسره شي. هغه څه چی غوره ده اشاره ورته کوو، د سوداگری حکمونو د ابلاغ له اثر څخه عبارت دي. د سوداگری حکمونو ابلاغ د نورو حکمونو په شان دوه مهم اثر دی..

- د محکمي دصلاحیت له حوزی څخه ددعوی خروج: په حضوري حکمونو کی دحکم په ابلاغ او یا د حکم په صادریدو سره، دعوی د محکمي دصلاحیت له حوزی څخه خارجيږي او اعتراض ورباندی جواز نه لري، خو د داسي اعتراض له لاری چي په قانون کی یي اټکل شوي دي داسي حالات شته چي په هغو کی د حکم له صادریدو اوددعوی لورو ته د هغه له ابلاغ وروسته، په حکم اعتراض جواز نلري .

پوښتنه: آیا په سوداگری قضیو کی د حکم اصلاح او یا تفسیر، د حکم له صادریدو او یا ابلاغ وروسته له شرایطو او حالاتو سره سم جواز لري؟ عمومی قاعده داده چي محکمي ته جواز نلری چي دحکم له صادریدو او یا ابلاغ وروسته (د مدني محاکماتو د اصولو دقانون د ۲۶۲مادی له نص سره سم) په هغه کي تعدیل راولي. خو دوه حالتنه شته چي په هغو کی هغي محکمي ته چي حکم یي صادر کړي دي، اجازه ورکوی چي دهغه له صادرولو او ابلاغ سره سره بیا ورباندی غور او څیړنه وکړي.

حالت اولی اصلاح حکم: قانون برای محکمه ای که حکم را صادر نموده اصلاح آنچه را که از خطای مادی محض در آن واقع شده جواز داده است، چه خطای املاتی باشد و یا انشائی و یا حسابی و آنهم از طرف هیئت قضائی و یا بنابه درخواست طرفین دعوی. این اصلاحات باید در دو نسخه اصلی حکم و در اصل آن که به کتاب ضبط دعوی ثبت گردیده، صورت گیرد. رئیس محکمه و کاتب جلسه طبق احکام ماده ۲۶۳ قانون اصول محاکمات مدنی بر آن امضاء نماید.

حالت دوم تفسیر حکم: قانون برای محکمه ای که حکم را صادر نموده، جواز میدهد بنابر درخواست طرفین دعوی و اشکالات موجود در نص، حکم را تفسیر نماید و این تفسیر جز حکم اصلی پنداشته میشود و بر آنچه که بر حکم اصلی مرتب میشود، مرتب میگردد، به شرطی که حکم مذکور تنفیذ نه شده باشد ماده ۲۶۴ اصول محاکمات مدنی.

د حکم د اصلاح لومړي حالت: قانون هغي محکمي ته چي حکم يي صادر کړی دی دهغه څه د اصلاح اجازه ورکړي ده چي يوازي د مادي خطا له امله پکي رامنځته شوي دي، که املايي خطا وي اويا انشايي اويا حسابي او هغه هم د قضائي هيات له خوا اويا د دعوا دلورو په غوښتنه، دغه اصلاحات بايد د حکم په دوو اصلي نسخو کی اوپه اصل کي يي د دعوی د ضبط په کتاب کی ثبت شي، ترسره شي. د محکمي رئيس او دغونډي کاتب د مدني محاکماتو د اصولو د قانون د ۲۶۳ مادي له حکمونوسره سم پکي لاسليک وکړي.

دويم حالت د حکم تفسیر: قانون هغي محکمي ته چي حکم صادروي جواز ورکوي د دعوی دلورو په غوښتنه او په نص کي د موجودو ستونزو له مخی، حکم تفسیر کړی اودغه تفسیر د اصلي حکم يوه برخه بلل کيږی اوپه هغه څه باندي چي په اصلي حکم باندي برابري، مرتب کيږی. په دي شرط چی دغه حکم تنفیذ شوي نه وي، د مدني محاکماتو د اصولو د قانون ۲۶۴ ماده.

فصل هفدهم

استیناف طلبی و تمیز طلبی

قبل از بیان احکام مربوطه به استیناف طلبی قابل تذکر است که در اکثر کشور های جهان به منظور تأمین بهتر عدالت و به استثنای حالاتی که توسط قانون پیشبینی گردیده است، فیصله های محاکم ابتداییه قابل استیناف طلبی میباشد.

یکی از اهداف مهم مرافعة طلبی آن است تا زمینه برای طالبان عدالت فراهم گردد، تا در

اوولسم فصل

مرافعه غوښتنه او تمیز غوښتنه

په استیناف غوښتنې پوري د مربوطو حکمونو له بیانولو مخکي د یادوني وړ ده چي د نړي په زیاترو هیوادونو کی په ښه توگه د عدالت د تامینولو په مقصد او له هغو حالاتو پرته چي د قانون په واسطه اټکل شوي دي، د ابتداییه محکمو پریکړي د استیناف غوښتنې وړ دي.

د استیناف غوښتنې یو مهم هدف دادی چي د عدالت غوښتونکو ته زمینه برابروي چي

صورت اشتباه و یا عدم رسیده گی در خور عدالت، محکمه استیناف بتواند این گونه نا رسایی هارا جبران نموده، عدالت را بصورت لژمه و در مطابقت با واقعیت عینی قضیه مورد نظر و احکام قوانین قابل تطبیق، تأمین نماید.

استیناف طلبی باید بر مبنای مشروعیت استوار بوده و هدف از آن سرگردانی طرف ذیحق نباشد و بمنظور جلوگیری از تأمین عدالت مورد استفاده قرار نگرفته، بلکه باید استوار بر دلایل موجه باشد.

۱- حق استیناف خواهی:

ماده ۲۴۷ اصول محاکمات تجارتي بیان میدارد که احکام صادره محاکم ابتداییه تجارتي عموماً قابل استیناف طلبی است مگر در مواردی که قانون صراحتاً استثنا کرده باشد، یعنی در حالاتیکه حکم محکمه ابتداییه حیثیت حکم قطعی را دارا باشد.

از ماده متذکره میتوان استنباط نمود که استیناف طلبی برای طرفی که حکم محکمه ابتداییه برایش قابل قبول نباشد و از دلایل موجه مستفید باشد، يك حق می باشد و می تواند در صورت لزوم دید، از آن در مطابقت به احکام قانون استفاده به عمل آورد. همچنان ماده مذکور بیان میدارد که در مورد بعضی احکام محکمه ابتداییه، مرافعه طلبی امکان ندارد.

۲- حالات عدم امکان استیناف طلبی:

در این مورد ماده ۲۴۸ حالات ذیل را تصریح میدارد:

دعدالت په برخه کی د اشتباه او یا نه خیرني په صورت کی، استیناف محکمه وکولاي شي دغه شان ناخوالي جیره کړی او عدالت په لژمه توگه د نظر وړ قضیي له عینی واقعیتونو او د تطبیق وړ قوانینو له حکمونو سره سم تأمین کړي.

مرافعه غوښتنه باید د مشروعیت پر بنسټ تکیه ولری او هدف یی د اړوندو لورو لالهاندي نه وي. او د عدالت د تأمینولو د مخنیوي په مقصد تري استفاده ونه شي بلکه باید په موجه دلایلو باندي تکیه ولري.

۱- دمرافعه غوښتنی حق:

د سوداگری دمحاکماتو د اصولو دقانون ۲۴۷ ماده بیانوی چي د سوداگری ابتداییه محکمو له خوا صادر شوي حکمونه په عمومي ډول د استیناف غوښتنی وړ دي. خو په هغو مواردو کی چي قانون په صراحت سره استثنا کړي وی، یعنی په هغو حالاتوکی چي د ابتداییه محکمي حکم دقطعي حکم حیثیت ولری.

له دغې مادی سره کولاي شو نتیجه واخلو چي استیناف غوښتنه دهغه لوري لپاره چي دابتداییه محکمي حکم ورته د منلو وړ نه وی او له موجه دلایلو څخه مستفید وي یو حق دی او کولاي شی دارتیا په صورت کی له هغه څخه د قانون له حکمونوسره سم استفاده وکړی. دغه راز دغه ماده بیانوی چي د ابتداییه محکمي د ځینو حکمونو په باب استیناف غوښتنه امکان نه لري.

۲- دمرافعه غوښتنی د نه امکان حالات :

په دي باب ۲۴۸ ماده دغه حالات څرگندوي.

- در صورت که حکم محکمه صرف در مورد محکومیت به پول بوده و مقدار آن از دوهزار افغانی کمتر باشد.

در این مورد میتوان گفت که هدف قانون گذار مبنی بر آن است که چون حکم مورد نظر، خساره بزرگی به محکوم علیه وارد ننموده و صرف جنبه مالی ناچیز را دارا می باشد، بخاطر جلوگیری از ضیاء وقت طرفین دعوی، مصارف وهمچنان جلوگیری از ازدیاد کار محاکم بصورت غیر موجه، جلوگیری به عمل آید.

- احکامی که مستند بر اقرار در حضور محکمه باشد.

این حالت به اساس دلایل منطقی قابل استیناف خواهی نمی باشد. زیرا طرفی که حکم محکمه بر خلاف وی صادر گردیده، در مقابل محکمه به رضایت خویش و در حالت صحت عقل اقرار نموده و محکمه حکم خویش را مبنی بر اقرار صادر نموده است. پس اگر درین حالت به شخص مقرر اجازه استیناف خواهی داده شود، به معنی آن خواهد بود که اقرار وی از هرگونه اهمیت عاری میباشد.

- احکامی که بر اساس نظریه اصلاحی یا حکمیت در مطابقت با احکام اصول محاکمات تجارتي صادر شده باشد. قابل تذکر است که در حالت رجوع به حکمیت، طرفین قضیه میدانند که به اساس احکام قابل تطبیق در مورد حکمیت، حکم قطعی بوده و استیناف طلبی امکان ندارد. با مراجعه به حکمیت طرفین از استیناف خواهی خویش منصرف گردیده و هدف حل و فصل موضوع مورد منازعه در يك

- په هغه صورت کي چی دمحکمي حکم یوازي په پیسو د محکومیت په باب وی او اندازه یی له دوو زرو افغانیو څخه کمه وي.

په دي باب ویلي شو چي دقانون جوړوونکي هدف دا دی څرنگه چی د نظر وړ حکم محکوم علیه ته ستر زیان نه دي اړولي او یواځي ناخیز مالي اړخ لری، د دعوی دلورو د وخت د ضایع کیدو او لگښتونو د مخنیوي او دغه راز په غیر موجه ډول د محکمو دکار د زیاتوالي له امله باید تری ډډه وشي.

- هغه حکمونو چي د محکمي په حضور کی په اقرار مستند وی.

دغه حالت د منطقي دلایلو له مخي د استیناف غوښتني وړ نه دي، ځکه هغه لوري چی د محکمي حکم دهغه پر خلاف صادر شوي دي، د محکمي په وړاندي په خپله خوښه او د عقل د صحت په حالت کی اقرار کړی دی. او محکمي خپل حکم د اقرار له مخي صادر کړي دی نوکه چيري په دي حالت کی مقرر شخص ته د استیناف غوښتني اجازه ورکړاي شي، په دي مانا به وی چي اقرار یی له هر راز ارزښت څخه خلاص دی.

- هغه حکمونه چی د اصلاحي نظريي یا د حکمیت له مخي د سوداگری محاکماتو د اصولو له حکمونوسره سم صادر شوي وی، دیادوني وړ ده چي حکمیت ته د رجوع په حالت کی د قضیي لوري په دي پوهیږي چی د حکمیت په باب د تطبیق وړ حکمونو له مخي، حکم قطعي دی او مرافعه غوښتنه امکان نه لري. حکمیت ته په مراجعي سره اړونده لوری له خپلي استیناف غوښتني تیریري او هدف په یو مناسب وخت کی د شخړي وړ

موضوع حل و فصل دي.

فرصت مناسب می باشد.

د اصلاح په باب باید یادونه وشي چي اصلاح د حل له هغې لاري څخه عبارت دی چي د دعوی دلورو په تفاهم ترسره کيږي او محکمه هغه له کوم تصرف پرته یوازي دخپلي پریکړي له مخی تائیدوي.

در مورد اصلاح باید یاد آور گردید که اصلاح عبارت از راه حلی است که به تفاهم طرفین دعوی صورت گرفته و محکمه صرف آنرا به اساس فیصله خویش بدون کدام تصرف مورد تایید قرار میدهد.

۳- دمرافعه غوښتنې موده:

۳- مدت استیناف طلبی:

هغه لوري چي د ابتدائيه محکمو د حکمونو او پریکړو په باب استیناف غوښتونکي وی ، کولاي شي د نظر وړ حکم او یا پریکړي د ابلاغ له نيتي څخه، د دو میاشتو له پای ته رسيدو مخکي خپله استیناف غوښتنه دمرافعي واکمني محکمي ته وړاندي کړي. په هغه صورت کي چي استیناف غوښتنه د دو میاشتو له تیریدو وروسته وشي، دعوی د اوریدو وړ نه ده اومرافعه محکمي په دي باب د غوښتنې او نه اوریدو قرار صادروي. په دي حالت کی د ابتدائيه محکمي حکم قطعیت پیدا کوي او واجب التعمیل دي. (۲۵۱- او ۲۵۳ مادي)

طرفی که خواهان استیناف طلبی در مورد احکام و قرار های محاکم ابتداییه باشد، می تواند از تاریخ ابلاغ حکم و یا قرار مورد نظر، قبل از ختم مدت دو ماه، درخواست استیناف خواهی خویش را به محکمه استیناف ذیصلاح تقدیم نماید. در صورتی که درخواست استیناف خواهی بعد از سپری شدن مدت دو ماه صورت گیرد، دعوی قابل استماع نبوده و محکمه استیناف در مورد، قرار در خواست وعدم استماع را صادر می کند. درین حالت حکم محکمه ابتداییه قطعیت حاصل نموده و واجب التعمیل می باشد. (ماده های ۲۵۱ و ۲۵۳).

۴- ابلاغ:

۴- ابلاغ:

هغه قرار چي مخکي يي یادونه وشوه، دمرافعه غوښتنې موده د ابلاغ له وخت څخه پیل کيږي. د ۲۵۲ مادي له حکمونوسره سم، ابلاغ په دوه ډوله ترسره کيداي شي:

قراری که قبلاً تذکر بعمل آمد، مدت استیناف خواهی از زمان ابلاغ آغاز میگردد. در مطابقت به احکام ماده (۲۵۲)، ابلاغ به دونه صورت گرفته میتواند:

یا داچي د دعوی لوري او یا قانوني ممثلین يي په محکمه کي حاضر وی. په دي صورت کي د ابلاغ عمل او تفهیم د دعوی د ضبط په کتاب کي ترسره کيږي او له هغوي څخه استحضاري اخستل کيږي.

یا اینکه طرفین دعوی ویا ممثلین قانونی آن ها در محکمه حاضر بوده، درین صورت عمل ابلاغ و تفهیم در کتاب ضبط دعوی صورت گرفته و از ایشان استحضاری گرفته میشود.

که چيري دغه اشخاص د ابلاغ په وخت کی په

اگر اشخاص مذکور در محکمه در موقع

ابلاغ حاضر نباشند و یا یکی از طرفین حاضر نباشد، درین صورت، عمل ابلاغ قرار احکام ماده های ۸۷، ۸۸ و ۸۹ اصول محاکمات تجارتي صورت میگیرد. (به اساس اعلان توسط جراید، رادیو، و تعلیق اوراق ابلاغ الی ختم اعلان در دیوار محکمه، و توسط محکمه محل اقامت برای کسانی که خارج از افغانستان سکونت دارند.)

محکمه کي حاضر نه وی او یا یو لوري حاضر نه وی، په دي صورت کي دقرار د ابلاغ عمل د سوداگری محاکماتو د اصولو دقانون د ۸۹-۸۷ مادو له حکمونوسره سم ترسره کیږي (دجریدو او رادیو په واسطه د اعلان او د ابلاغ دپانډو د څړولو په موخي د محکمي په ډیوال کی د اعلان تر پای پوري او د اقامت د ځاي دمحکمي په واسطه هغو کسانو ته چی له افغانستان څخه په بهر کی استوگنه لري.)

۵- درخواست استیناف خواهی:

۵- استیناف غوښتنه:

قراری که قبلاً اشاره بعمل آمد، استیناف خواهی يك حق بوده، بنابر آن نمی تواند بدون درخواست صورت پذیرد. به عباره دیگر رسیده گی به حکم محکمه ابتداییه از طرف محکمه مرافعه، به اثر درخواست يك و یا در بعضی حالات هر دو طرف قضیه صورت میگیرد و محکمه استیناف بدون آن حق رسیده گی متذکره را ندارد.

لکه څنگه چي مخکي اشاره وشوه، استیناف غوښتنه یو حق دی له دي امله نشي کيداي له غوښتني پرته ترسره شی.، په بل عبارت د استیناف محکمي له خوا د ابتداییه محکمي د حکم څیرنه د قضیي دیوه لوری او یا په ځینو حالاتو کی ددواړو لورو په غوښتنه ترسره کیږي او مرافعه محکمه له دي پرته ددغي څیرني حق نه لري.

درخواست استیناف خواهی از طرف مدعی و مدعی علیه، وکلاء و یا نماینده گان قانون شان مستقیماً به محکمه استیناف تجارتي تقدیم میگردد. (ماده ۲۴).

د استیناف غوښتني غوښتن ليک د مدعي او مدعي عليه، وکیلانو او یا د هغوي د قانوني استازو له خوا په مستقیمه توگه سوداگری استیناف محکمي ته وړاندي کیږي. (۲۴ ماده)

۶- محتوی درخواست استیناف خواهی:

۶- دمرافعه غوښتني محتوی:

درخواست استیناف خواهی ایجاب می نماید که شهرت استیناف طلب، آدرس، اسم و شهرت و آدرس طرف مقابل، حکم و قراری که در مورد آن استیناف طلبی صورت گرفته، تاریخ ابلاغ حکم محکمه ابتداییه، اسم محکمه مذکور، شرح ادعا استیناف طلب، اعتراضات وی در مورد حکم محکمه ابتداییه، نقل اسناد مورد استناد و بلاخره

مرافعه غوښتنه ایجابوي چي دمرافعه غوښتونکي شهرت، پته او دمقابل لوري نوم، شهرت او پته، حکم او هغه قرار چی دهغه په باب استیناف غوښتنه شوي ده، دابتداییه محکمي د حکم د ابلاغ نیته، ددغي محکمي نوم، د استیناف غوښتونکي د ادعا طرحه، د ابتداییه محکمي د حکم په باب دده اعتراضونه، د استناد وړ اسنادو نقل او په

پاي کی د ابتدائيه محکمي د حکم اصل يا مثنی احتواکړی. (ماده ۲۵۶)

اصل و يا مثنی حکم محکمه ابتدائيه را احتوا نمايد. (ماده ۲۵۶)

د استيناف غوښتني له دغو شرطونو څخه کولاي شو داسی نتیجه ترلاسه کړو چي قانون جوړونکي ددغو شرايطو په طرحه کولو او په تيره بيا د استيناف غوښتونکي د ادعاو په لزوم ديد، د ابتدائيه محکمي له حکم او د استناد وړ اسنادو په باب اعتراضونوسره، هدف لری چي د استيناف غوښتني په حق کي ناوړه استفاده ونه شي او استيناف غوښتنه په موجه قانوني او حقوقي دلايلو او دلارمو اسنادو په استناد وي.

از شرايط متذکره درخواست استيناف طلبی، می توان چنين تلقی نمود که قانون گذار با طرح شرايط متذکره و بالخصوص لزوم ديد ادعا های استيناف طلب، اعتراضات در مورد حکم محکمه ابتدائيه و اسناد مورد استناد، هدف دارد تا در حق استيناف خواهی سوء استفاده صورت نگیرد و مرافعه خواهی به دلائل قانونی و حقوقي موجه و بااستناد به اسناد لازم باشد.

دغه راز کولاي شو ملاحظه کړو چي د ابتدائيه محکمي د حکم د ابلاغ د نيتي شرط په دي مقصد دي چي وڅيرل شي آیا استيناف غوښتنه په قانوني موده کی شوي ده او که څنگه.

همچنان ميتوان ملاحظه نمود که شرط تاريخ ابلاغ حکم محکمه ابتدائيه به منظور آن است که بررسی گردد که آیا استيناف خواهی در موعده قانونی صورت گرفته يا نه.

دغه راز د يادوني وړ ده چي د غير موجه استيناف غوښتنو د مخنيوي په خاطر د ۲۵۸ مادي د حکمونو له مخي، د محکمي مجلس د استيناف غوښتني ليک څيري اومخکي له دي چی اصلي موضوع وڅيري، تصميم نيسي چي آیا دعوی د اوریدو وړ ده او که نه؟ په دويم حالت کي محکمه په نه اوریدو حکم صادروي.

همچنان قابل تذکر است که بخاطر جلوگیری از استيناف طلبی های غير موجه، به اساس حکم ماده (۲۵۸)، مجلس محکمه درخواست استيناف خواهی را بررسی نموده و قبل از آن که به اصل موضوع رسیده گی نمايد، تصميم اتخاذ مينمايد که آیا دعوی قابل سمع می باشد و يا نه، درحالت دوم محکمه حکم بر عدم سمع می نمايد.

۷- د استيناف محکمي د څيرني د صلاحيت حدود:

۷- حدود صلاحيت رسيدگی محکمه مرافعه:

استيناف محکمه نشي کولاي هيڅ راز نوي ادعا چي پخوا په ابتدائيه پړاوکی رامنځته شوي نه وی وڅيري. (ماده ۲۶۲)

محکمه استيناف نمی تواند به هيچ گونه ادعای جدیدی که قبلاً در مرحله ابتدائيه به عمل نيامده باشد، رسيدگی نمايد. (ماده ۲۶۲)

محکمه استیناف می تواند در صورتیکه حکم محکمه ابتدائیه در مطابقت به احکام قانون باشد، آن را مورد تأیید قرار دهد و در غیر آن حکم متذکره را نقض نموده و خود در مورد حکم جدید صادر نماید. صلاحیت رسیدگی محکمه استیناف می تواند شامل احوالی گردد که محکمه ابتدائیه در زمان رسیدگی، در حکم خویش راجع به برخی از ادعای طرفین دعوی سکوت اختیار نموده و یا اینکه وسائل اثباتیه جدید حین جریان رسیدگی مرافعه، از جانب اصحاب دعوی به محکمه استیناف ارائه گردد. (ماده ۲۶۴)

مرافعه محکمه کولای شی په هغه صورت کی چی د ابتدائیه محکمی حکم د قانون له حکمونوسره سمون ولری، هغه تأیید کړی، له دي پرته دغه حکم نقض کوی او په خپله په دي باب نوي حکم صادروي. د استیناف محکمی د خپرنی په صلاحیت کی کیدای شی هغه احوال شامل شی چی ابتدائیه محکمی د خپرنی په وخت کی، ددعوا د لوړو د ځینو ادعاو په باب په خپل حکم کی چوپتا غوره کړي وی. او یا داچی د استیناف خپرنی په بهیر کی د دعوی د خاوندانو له خوا نوي اثباتیه وسایل استیناف محکمی ته وړاندي شی. (ماده ۲۶۴)

همچنان محکمه استیناف صلاحیت دارد تا در صورت سهو حساب، اشتباه در اعداد و یا از قلم ماندن بعضی ارقام و اقلامی که مورد حکم محکمه ابتدائیه بوده و به اثبات رسیده، به تصحیح و به تأیید آن فیصله صادر نماید. (ماده ۲۶۵)

دغه راز استیناف محکمه صلاحیت لری چی په حساب کی د سهوي، په اعدادو او یا د ځینو ارقامو او اقلامو د شمیرنی په صورت کی چی د ابتدائیه محکمی د حکم په باب دي او ثابته شی، تصحیح کړي او په تأیید یی پریکړه صادره کړي. (ماده ۲۶۵)

۸- ختم رسیدگی محکمه استیناف و ابلاغ:

در صورت که موضوع متنازع فیه جهت اصدار فیصله واضح باشد و ایجاب استیضاحات و تحقیقات مزید را ننماید، محکمه استیناف ختم تحقیقات را اعلام نموده، روز وساعتی را جهت ابلاغ حکم تعیین می نماید. به اساس ماده ۲۶۶، ابلاغ حکم در ظرف ده روز از تاریخ اعلام ختم تحقیقات صورت میگیرد.

۸- د استیناف محکمی د خپرنی پای او ابلاغ:

په هغه صورت کی چی متنازع فیه موضوع د پریکړی د صادرولو لپاره څرگنده وی او دزیاتو استیضاحاتو او تحقیقاتو غوښتنه ونه کړی، استیناف محکمه د تحقیقاتو پای اعلاموي. د حکم د ابلاغ لپاره ورځ او ساعت ټاکي، د ۲۶۶ مادي له مخي د حکم ابلاغ د تحقیقاتو د پای ته رسیدو د اعلام له نیتي څخه وروسته په لسو ورځو کی ترسره کيږي.

محکمه استیناف در اتخاذ رأی، ابلاغ حکم و یا قرار مکلف به رعایت احکام مواد ۲۳۹ و ۲۴۵ مبنی بر بیان هویت طرفین، تاریخ حکم، اسم محکمه

استیناف محکمه د رایو په اخیستلو، د حکم او یا قرار په ابلاغولو کی د اړوندو لوړو د هویت دیان، د حکم د نیتي، د استیناف محکمی د نامه، د محکمی درئیس او غړو د

مرافعه، اسم رئیس و اعضای محکمه، موضوع دعوی، ادعای طرف یا طرفین، خلاصه دلائل و اسنادی که بر آن استناد گردیده بوده و بلاخره دلائل مورد استناد خویش را باید ارایه نموده و شرایط ابلاغ را رعایت نماید.

نومونو، د دعوی د موضوع، د دعوی دلوري یا لورو د ادعا او دهغو دلائلو او اسنادو د لنډیز دییانولو په باب چي په هغو باندي استناد شوي دي او په پای کی د خپل استناد وړ دلائلو په باب د ۲۳۹ او ۲۴۵ مادو د حکمونو په رعایتولو مکلف دي او د ابلاغ شرایط باید رعایت کړي.

تميز غوښتنه:

په عمومي توگه د نړي په ټولو هيوادونو کې محکمي دوه پړاونه ابتدائيه او استيناف لري او د تمیز پړاو یو استثنايي پړاو دی. په دې مانا چې د تمیز محکمه د استيناف محکمي له خوا صادر شوي حکمونه او قرارونه يواځي د قانون د تطبيق له پلوه څيړي او په خپله په دې باب حکم نه صادروي، بلکي د سرغړوني په صورت کې، مربوط حکمونه نقض کوي او بيرته يې مربوطي محکمي ته راجع کوي. چې په دې باب تصحيح رامنځته شي.

په هغه صورت کې چې صادر شوي حکمونه او قرارونه له اړوندو قوانينو سره سم ترسره شوي وي د تمیز محکمه هغه تائيدوي او په دې ترتيب دغه حکمونه او قرارونه قطعي او وروستي کيږي او واجب التعميل گرځي.

(د اساسي قانون ۱۲۹ ماده)

تميز طلبی:

بصورت عموم در تمام کشور های جهان محکمه دارای دو مرحله ابتدائيه و استيناف بوده و مرحله تمیز يك مرحله استثنائي می باشد. بدین معنی که محکمه تمیز احکام و قرار های صادره از جانب محکمه استيناف را، صرف از نظر تطبيق قانون مورد بررسی قرار داده و خود در مورد حکم صادر ننموده، بلکه در صورت تخلف، احکام مربوط را نقض نموده و دوباره به محکمه مربوط راجع می سازد، تا در مورد تصحيح به عمل آید.

در صورتیکه احکام و قرار های صادره در مطابقت با قوانين ذيربط صورت گرفته باشد، محکمه تمیز آنها را مورد تائيد قرار داده و بدین نحو، احکام و قرار های مذکور قطعی و نهائی گردیده و واجب التعميل می گردد.

(ماده ۱۲۹ قانون اساسی)

۱- هغه حکمونه چې د تمیز غوښتنې وړ نه دي:

لکه څنگه چې ځيني حکمونه د استيناف غوښتنې وړ نه گرځي ځيني حکمونه هم د تمیز غوښتنې وړ نشي گرځيداي. په دې باب کولاي شو د نه استيناف غوښتنې او تمیز غوښتنې د حکمونو ترمنځ زيات ورته والي ووينو. (د ۲۶۶ مادې له مخې) د استيناف محکمي له خوا هغه صادر شوي حکمونه چې يوازي په پيسو محکوميت احتوا کوي او له څلورو زرو افغانيو څخه زيات نه وي د محکمي په حضور کې صادر شوي او په اقرار متکي حکمونه، په روغي جوړي او حکميت مستند حکمونه د تمیز غوښتنې وړ نه دي.

۱- احکام که قابل تمیز طلبی نمی باشد:

همان طوریکه بعضی احکام مورد استيناف طلبی قرار گرفته نمیتواند، احکامی نیز مورد تمیز طلبی قرار گرفته نمیتوانند. درین مورد می توان مشابعت زیادی را میان احکام غیر قابل استيناف طلبی و تمیز طلبی مشاهده نمود. به اساس ماده ۲۶۶، احکام صادره محکمه استيناف که صرف محکوميت به پول را در بر داشته و مبلغ از (۴۰۰۰) هزار افغانی بیشتر نباشد، احکام صادره و استوار بر اقرار در حضور محکمه، احکام مستند بر مصالحه و حکميت قابل تمیز طلبی نمی باشد.

در غير اين حالت احكاميکه از طرف محکمه استيناف تجارتي صادر ميشود، قابل تميز طلبی است (ماده ۲۶۸).

۲- تميز طلبی در مورد قرار:

طبق احکام ماده ۲۷۰ اصول محاکمات تجارتي به استثنای حالاتی که در ماده ۲۷۱ بيان گرديده است، هيچ قراری به تنهایی قابل تميز طلبی نمی باشد.

ماده ۲۷۱ قرار های ذيل را به تنهایی قابل تميز طلبی قرار داده است:

- قرار عدم صلاحيت رسيدگی از طرف محکمه استيناف

- قرار عدم اهليت یکی از اصحاب دعوی

- قرار رد دعوی و عدم استماع آن

- قرار عدم قبول اعتراض راجع به رد عضو محکمه

۳- مدت تميز طلبی:

ماده ۲۷۴ اين مدت را از تاريخ ابلاغ حکم و يا قرار محکمه استيناف تجارتي، يك ماه تعيين نموده است. در صورت عدم رعايت مدت مذکور، تميز طلبی به هيچ صورت قابل قبول نبوده و پيامد آتی مبنی بر قطعيت و نهایي گرديدن حکم و يا قراری می باشد که طرف خواهان تميز طلبی آن بوده است.

له دغه حالت پرته هغه حکمونه چي د سوداگری استيناف محکمي له خوا صادرېږي، د تميز غوښتنې وړ دي (۲۶۸ ماده).

۲- دقرار په باب تميز غوښتنه:

د سوداگری محاکماتو د اصولو د قانون د ۲۷۰ مادي له حکمونوسره سم له هغو حالاتو پرته چي په ۲۷۱ ماده کی بيان شوي دي هيڅ قرار په يوازيتوب سره د تميز غوښتنې وړ نه دي.

۲۷۱ ماده دغه دغه قرار ونه په يوازيتوب سره د تميز غوښتنې وړ دي:

- دمرافعه محکمي له خوا د څيړني د نه صلاحيت قرار.

- ددعوا ديوه خاوند د نه اهليت قرار .

- ددعوا د- رد او د هغي د نه اوريدو قرار.

- د محکمي دغړي د رد په باب د اعتراض د نه منلو قرار.

۳- د تميز غوښتنی موده:

۲۷۴ مادي دغه موده د سوداگری استيناف محکمي د حکم او يا قرار د ابلاغ له نيټې څخه، يوه مياشت ټاکلي ده. ددغي مودي د نه رعايتولو په صورت کې د تميز غوښتنه په هيڅ صورت د منلو وړ نه ده او د حکم او يا قرار د قطعيت او وروستي کيدو په باب دغه پايلي لري چي يو لوري په دي باب تميز غوښتونکي دي.

۴- د تمیز غوښتنې شرطونه:

دغه شرطونه کت مټ هغه شرطونه دي چي د استيناف غوښتنې په باب د تطبيق وړ دي او د سوداگري محاکماتو د اصولو د قانون د ۲۵۴ تر ۲۵۹ مادو په حکمونو کي بيان شوي دي.

۴- شرايط درخواست تمیز طلبی:

شرايط مذکور عين شرايطی می باشد که در مورد درخواست استيناف خواهی قابل تطبيق بوده و در احکام مواد ۲۵۴ الی ۲۵۹ اصول محاکمات تجارتي بيان گردیده است.

۵- په تمیز کي څيرنه

د تمیز محکمي له خوا څيرنه له هغو حالاتو پرته چي محکمه د دعوی د خاوندانو شتون لازم و بولي د اړوندو لورو له احضارولو پرته ترسره کيږي.

۵- رسیدگی در تمیز:

رسیدگی از طرف محکمه تمیز به استثنای حالاتی که محکمه حضور اصحاب دعوی را لازم بداند، بدون احضار طرفین صورت میگیرد.

په هغه صورت کي چي محکمي اړونده لوري احضار کړي وي له هغو څخه لزمي پوښتنې کوي.

در صورتیکه محکمه طرفین را احضار نموده باشد، از آنها استفسارات لزمه را به عمل می آورد.

داړوندو لورو ځوابونه او څرگندوني د دعوی د ضبط په کتاب کی قیديږي او د ځواب ورکوونکي لاسلیک پکي اخستل کيږي.

استفسارات و جوابات طرفین، در کتاب ضبط دعوی قید و به امضای جواب دهنده میرسد.

۶- د استيناف محکمي د حکم او قرار د نقض په باب د تمیز محکمي صلاحیت:

د سوداگري محاکماتو د اصولو د قانون د ۲۸۱ مادې له حکمونوسره سم، د تمیز محکمه په دغو حالاتو کی صلاحیت لري چي د استيناف محکمي له خوا صادر شوي حکم اويا قرار نقض کړي:

۶- صلاحیت محکمه تمیز در مورد نقض قراری حکم محکمه استيناف:

طبق احکام ماده ۲۸۱ اصول محاکمات تجارتي، محکمه تمیز در حالات ذیل صلاحیت دارد تا حکم و يا قرار صادره از طرف محکمه استيناف را نقض نماید:

- د هغو قوانینو پر خلاف حکم اويا قرار چي محکمه يي په رعایتولو مکلفه وي.

- حکم و يا قرار خلاف قوانینی که محکمه به رعایت آن مکلف باشد.

- د محکمي له خوا داړوندو لورو ترمنځ د لاسلیک شوي قرار داد د مادو غلط تفسیر.

- تفسیر غلط مواد قرارداد منعقدہ میان طرفین از طرف محکمه .

- په يوه موضوع کي د استيناف محکمي د حکمونو او قرارونو ترمنځ تضاد.
- تضاد ميان احکام و قرار های محکمه استيناف در يك موضوع.
- له قانوني سببونو پرته د اړوندو لورو له خوا د وړاندي شويو دلايلورد.
- رد دلائل ارائيه شده طرفين بدون اسباب قانونی.
- لکه څنگه چي پخوا وويل شول، د سوداگري تمیز محکمه ددغو دلايلو له مخي د قرار اويا حکم د نقض په صورت کي دعوی د حکم يا قرار د بيا څيرني او تصحيح لپاره استيناف محکمي ته وړاندي کوي.
- په دي صورت کي استيناف محکمه په دي باب په بيا غور مکلفه ده، د تمیز محکمي د اعتراضونو د واردوالي په صورت کي، نوي پريکړه او دهغو د نه موجه والي په صورت کي اعتراضونه په دلايلو سره ردوي او موضوع بيا د څيرني لپاره د تمیز محکمي ته وړاندي کوي.
- درين صورت محکمه استيناف مکلف به غور جديد در مورد بوده، در صورت وارد بودن اعتراضات محکمه تمیز، فيصله جديد و در صورت عدم موجه بودن آنها اعتراضات را با دلائل رد نموده، دوباره موضوع را به محکمه تمیز جهت رسیدگی ارجاع میدارد.

COMMERCIAL PROCEDURE LAW

JUDICIAL TRAINING COURSE

WRITTEN BY:

Judge Shamsurahman Shams
Advisor, Public Security Division
Previously Head of Kabul Appellate Commercial Division

Abdul Basir Fayeز
Member of Research and Studies

Djanbaz Najib, Ph.D.
Judicial Training Advisor
Afghanistan Rule of Law Project

DESIGNED BY:

Syed Farhad Hashemi
Publications Supervisory Technician
Afghanistan Rule of Law Project

The Supreme Court has approved the use of this course in judicial training programs, and organizations supporting judicial training are hereby granted permission to reproduce, use, and distribute these materials in their training programs. The course is also available at www.supremecourt.gov.af and www.afghanistantranslation.com

Date of Publication: September 2008
Afghanistan Rule of Law Project
Kabul, Afghanistan

COMMERCIAL PROCEDURE LAW

JUDICIAL TRAINING COURSE

Published by the Afghanistan Rule of Law Project, Kabul, Afghanistan

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

